

I N D E X.

- Diocletiani edicta in Christianos* 306.12
Diocletiano & Maximiano Romanorum Principibus Constantinus Caesar Magnus successit 38.12
Diodocius Lupus Sosa 1334.32
Diodocus Dux Lusitanicus, eiusq; contra Indos victoria 1375.10
Diomedes Tyden condidit 912.17
Dionysius Lusitania Rex 536.57, 955.49
Dionysius VI. Portugalia rex 1259.48 trib. virtutib. excelluit *ibid.* 49 latrocinia sustulit *ib.* 5 potentiam nobilium repressit *ibid.* 52 arbiter in causa de regno Castellæ *ibid.* 58 liberalissimus 1260.2 munificentia *ibid.* 4 veritatis amantissimus *ibid.* 16 uxor eius Isabella *ibid.* 19 liber legitimi & nobi *ibid.* 28 studia in primis Poeticæ amavit & amplexus est *ibid.* 40 Academiam Comimbriensem instituit *ibid.* 46 oppida multa extruxit *ibid.* 47 militiam Iesu Christi instituit *ibid.* 50 agriculturam magnificavit *ibid.* 53
Dionysius Parisiorum Episcopus 1019.19
Dionysius tyrannus 235.37
Dionysius vitis inuentor fingitur 899.32
Diploma clam à Pontifice impetratum 1104.40
Gelasii Pontificis Romani ad milites Casaraugustam obsidentes 504.48 in Hispania omnium inter regia antiquissimum 406.36 Pontificiū 1108.27.29
Direptio insularum capitis viridis 1217.41
Discalceati 1156.6
Disceptatio competitorum de regno Portugalia XI. viris diiudicanda committitur 1252 de Mathildis Bonomie Comitissæ filio Olisipone sepulto 1234.45 Tarracoenfis & Toletani Praesulum de officio Ecclesiæ præstando 490.55
Discessus Antonii admiratione dignissimus 1188.44 cunctorum militum 1378 Sebastiani Regis cum nauigio & exercitu in Africam 1033.30, 1062.20.24 Ultramontanorum 132.14
Disciplina Albani seuera 1182.11
Discordia Castellæ & Legionensium sedatur 86.83 Didaci Lupi & Regis Aldefonsi 127.33
Discordia Fratrum Ferdinandi & Garsie Regum 98.22, 101.20 eorundem pugna 101.33 inter Hayram & Mundar orta 183.31 inter Petrum Infantem & Alfonso Comitem Barcelensem ob tutelam regis 1267.50 inter Castellæ & Legionis Reges 97.42 inter domum Abenhumeye & Abebahabeci 177.59 inter Hyrā & Mogyt oritur 185.15 patris & filii 90.31
Dispositio acierum Agareni exercitus 134.41 Christiani exercitus 134.23 exercitus Hispanici prope Alcantaram pagum 1054.51 exercitus Moleii Moluci 1076.50
Dissensio Aragonensium de eligendo Rege 95.3 inter Regem Castellæ & Aragonia Regem 124.41 Magnatū Castellæ super custodia Regis 120.2 Sancti I. Portugalia, & Alfonsi Legionis regis 1257.57 Principum Christianorum causa excidii Legionensis 88.34
Dissidium ortum Calatraua inter Castellæ & Aragonia milites 685.18 compositum *ibid.* 46 Regum Legionensis & Navarra ab Aldefonso nobili Rege 126.15
Ditiones Portugallia recenter acquisita 1062.18
Ditiones Alexandri Parmensis à Lusitania remotæ 092.45
Dina Isabella Dionysii Coniunx 1236.22 vita sanctimonia *ibid.* 28 religio *ibid.* 26 Estremotii obiit *ib.* 30
Diuersa opinio de Eugenio 1019.4 de mari Atlantico eiusq; itinere 879.52, 880.2 de tribus Carolis 78.43
Diuersorium Albani 1170.16
Diuersum Consilium de procedendo contra Paulum 54.26
Diminatio per Gallum 316.46
Diuisio Episcopatuū Hisp. à Rege Bamba facta 979.20 linguarū 28.30, 29.40 Portugallia 1062.
Diuitia semper iniqua suadent 1263.17
Dium oppidum à quibus extructum 1322.13 saepe frustra obsessum 1317.12 eius descriptio *ib.* 13 sub ditione Regis India ceterioris *ibid.* 19 Regi Æthiopia cedit 1318.28, 1319.59
Dium vrbs 1348.8 potentiss. & superbissima regni Cambaia 1373.7 vrbs Cambaia cū trecentis nauibus Babylonia Sultani occupata 891.5
D. Iunius Syllanus Hispanos deuicit 939.13
Diuorum nuntios & Interpretes quos Plato vocet 808.12
D. Laurentii martyrium 1338.46
Doalis 1081.52, 1082.11
Dobbius Athaulfi intersector 324.34
Docti mensis Principum adhibendi 808.32
Doctores Hispani per regem ipsorum consulti 1104.58 Iuris Coimbrienses affectibus nimium indulgent 1186.29.31 quidam iuris titulo legatorum ornati 1106.38 Theologiae 1135.15
Doctrina Caluini & Zwinglii abhorretur 1075.43
Dominicani 1124.3
Domini Casaraugustæ 186.13
Dominicus Calagurritanus 811.46
Dominicus de Soto ingenuarum artium columen 817.22
Dominium Gothicū quam late extensum 65.31
Dominus Cascaisi 1148.2 de Taberg 1080.58
Domus Indica Teloni 1184.14
Domus misericordie Lisybonensis 1129.20 Salgæ 1187.16
Donatus monachus Heremite cuiusdam discipulus 9.18 cum septuaginta monachis in Hispaniam comueit 9.21 huic Minicea femina ministrat 9.23 prior monastica obseruantia regulam in Hispaniam adduxit 9.24 monumentum eius colunt incola regionis 9.27
Donatisecta in Africa 311.25

Dorins 1153. 44. 1170. 37 1174. 15 1188. 42
 &c.
 Dos Ecclesie Toletanae 105. 54
 Dos Regi Fernando & uxori data à Rege Sancio
 97. 22.
 D. Petrus & Paulus Regni caelorum Domini. &c.
 1298. 55
 Dracontius & eius opera 5. 1
 Duardi Nonii epistola ad Albertum Archiducem
 Austriae 1221. 22. eiusdem praefatio ad Lecto-
 rem 1222. 29
 Dubia opinio de Episcopatu Toletano 1020. 26
 Ducatus dignior Comitatu 196. 41
 Ducatus Mediolanensis 1113. 2 1154. 14
 Ducentae septuaginta naues Arabum comburuntur
 59. 58
 Duces exercitus Christianorum 133. 3 qua de cau-
 sa constituti 195. 49 qualia officia administra-
 rint iuxta varios authores 195. 56 196. 1
 Ducibus olim creandis caeremonia qua adhibita
 198. 7
 Ducis Albani factum laudabile 1056. 4
 Ducissa Bragancia 1103. 2 1105. 22 1106. 44
 1109. 41 1117. 45 1118. 11 &c.
 Ducissa de Auero 1210. 56
 Duciores Aethiopes 1150. 23
 Ducum corona 745. 22
 D. Vincentii corpus Olyssiponem relatum 883. 27
 à quo in pagum Albiensem ulterioris Galliae de-
 portatum 1008. 44 mortui potentia miracu-
 losa 1006. 47 templum à quo & ubi conditum
 1006. 7.
 Dulcidius presbyter Toletanus legatus Cordubam
 mittitur 424. 14
 Dunuense monasterium 340. 32
 Duo capitalia in personarum electionibus ad digni-
 tates aut magistratus requiri 1248. 23
 Duodecim lictores cum securibus Consules Roma-
 nos olim praebant 931. 15
 Duo duces Regni Cambaiae cum exercitu & navi-
 bus instructi 1321. 45
 Duo Eugenii 1019. 6
 Duo Hasdrubales 929. 31 930. 36
 Duo Viriati 930. 21 à quibus interfecti ibid. 25
 uterque Lusitanorum Duces fuerunt & quan-
 do ibid. 35
 Durius fluvius Hispan. 901. 41 905. 29 1062. 49
 & 1063. 3 aquarum mole Tagum superat 924.
 23 quorum piscium sit ferax ibid. 27
 Durii cursus 210. 12
 Duum viri Consules dicti 845. 17
 Dux Alanconius 1191. 51 1192. 33, 54, &c. Al-
 banus exercitum Hispaniarum in Portugalliam
 ducit 1048. 13 Albuquerque 1127. 54 Bar-
 cellensis 1088. 34 1090. 20 1123. 26, 49 &c.
 Besariensis 1127. 56 Brabantiae 1118. 54 Bra-
 gantiae 1104. 20 1120. 58 1132. 25 1135. 7
 1140. 4 1142. 1, 1143. 50. 1148. 45 &c. eques
 aurei velleris creatus 1183. 6. 9 ius suum, quod

in successione regni Portugalliae prae tendit se ha-
 bere, Regi Hisp. cedit 1047. 42
 Dux Brigantinus 1037. 57 creatur Portugalliae
 Comes stabili 1058. 20
 Dux, Comes & Gardingus maioris dignitatis per-
 sone apud Gothos 200. 48
 Dux de Auero 1086. 58 1088. 27 Hetruria ma-
 gnus 1107. 12
 Dux loco bipennis batillo instructus 1149. 8 Medi-
 na Caeli 1074. 1. Sidonia 1077. 12 1123. 23.
 1127. 57 &c. Osunensis 1104. 28. 1106. 37
 1109. 25, &c. 1126. 28 1128. 18 1132. 38
 1140. 13 24 &c.
 Dux quem locum apud Gothos inter praecipuas Pa-
 latinorum dignitates tenuerit 195. 37 à Iusti-
 niano describitur 195. 38
 Dynastia Bullonii 1225. 25 Lotharingia nunc est
 in dominio Vadamontanorum 1226. 11

E

E Ba & Sisebutus Witiæ filii 1283. 29
 Ehora 1062. 55 1075. 12 1184. 37 &c. à
 quibus condita 985. 46 à quo instaurata 994.
 26
 Ehora descriptio 987. 34 miraculum Vincentii
 quale 1009. 41 passi martyres 978. 24 status
 florente Imp. Romano 994. 8
 Ehora urbis appellatio 972. 35 eius origo 973. 17
 30
 Ehora Emeritensi Archiepiscopatu attributa 979.
 43 Episcoporum sedes vetustissima ib. 47. olim
 Ebrim dicta ibid. 50.
 Ehora & Roma vno eodemque tempore condita di-
 cuntur 988. 44
 Ehora ius Latii à quo concessum 975. 26 unde id
 probetur ibid. 33
 Ehora Latii iuris Municipium 975. 3 immunis à
 vectigalibus pendendis ibid. 11 alias liberalitas
 Iulia ibid. 29. sic à Iulio Cesare dicta 988. 56
 eidem Ius Latii ab eodem concessum 989. 10
 Ehora quadam monumenta 991. 3 24. 44. 57
 992. 1 12. 29. 40.
 Ehora quamdiu absque luce Euangelii vixerit 995.
 21 quamvis Pacensis iuris, suis tamē legibus re-
 gitur 980. 4 quando primum à Mauris capta
 ibid. 28 quando & à quo de Mauris capta 981.
 20. 32. 39. 58. quando ad Christum conuersa
 977. 48 qua ratione Christianis tradita 982.
 41 regni caput post Olyssiponem 989. 42 eius di-
 gnitas ibid. 48. rursus Episcoporum sedes à quo
 constituta 983. 42 metropolis quando facta ibi.
 57 unde dicta 986. 21. eius moenia à L. Serto-
 rio condita ibid. 26. commenaatio ibid. 36
 Eborenses 1184. 45 Mancii Christi discipuli ope-
 ra ad fidem Christianam conuersi 964. 39 977.
 50 Municipes dicti 975. 52 nummi 994. 12
 Eborensis Episcopatus per antiquos 978. 35 sedes
 Episcopalis tempore Gottorum ibid. 46
 Eboren-

I N D E X.

<i>Eborensium civium monumenta</i>	977. 10. 30	<i>in regem Lusitaniae</i>	1154. 24
<i>Ebura in Carpetanis</i>	308. 32	<i>Electio & translatio Episcoporum</i>	71. 12
<i>Eburini populi</i>	986. 12	<i>Electorum potestas</i>	1251.
<i>Eburones Galliae gens</i>	986. 11	<i>Eleemosyna pro defunctis</i>	1304. 33 1308. 30
<i>Ebusus insula ab Archiepiscopo Tarracoenſi oppugnata & superata</i>	1257. 7	<i>Eleonora Guſmania 667. 43 capta 689. 7 occiditur</i>	689. 32
<i>Ecclesia Cordubensis omnes Mezquitas Arabum superat 147. 15 sancta Leocadia à Sisebuto extruitur</i>	49. 49	<i>Eleonora Siciliae Regina uxor Petri Aragoniae Regis</i>	686. 19
<i>Ecclesiae spoliantur</i>	89. 15	<i>Eliberrinum concilium</i>	313. 7
<i>Ecclesiae Toletanae reditus</i>	1009. 57	<i>Elipandus haereticus in Concilio Francofordienſi condemnatur 21. 11 Toletanus Episcopus 408. 19</i>	
<i>Ecclesiarum destructio</i>	66. 26	<i>Elisabetha Angliae regina 1075. 41, 1191. 59, 1192. 59 Castellae regina 1100. 37 Lusitaniae Regina Sancta</i>	663. 58
<i>Eclipsis visa 85. 9 Luna 1119. 10 visa in Hispania</i>	52. 29	<i>Elisabethae Reginae Lusit. festum anniuersarium celebratum</i>	1004. 45
<i>Ecclesiastici ad reip. gubernationem inepti 1066. 41 Lusitanici regi suo quot ducatos promittant nomine Contributionis</i>	1070. 56, 58	<i>Eliseus Portugallus</i>	1130. 7
<i>Ecditius Comes Auiti Augusti filius</i>	332. 23	<i>Elogium Albani</i>	1197. 51
<i>Edicta barbara</i>	1150. 8	<i>Eluae 1062. 58, 1122. 58, 1129. 50, 1138. 26, 1139. 47, 1146. 53, 1147. 31, 1148. 11, 1172. 47</i>	
<i>Edictum Eruiſii Regis ad priuatos & Fiscales 203. 12 Maurici de pellendis pauperibus</i>	5. 15	<i>Eluenses 1139. 45, 1147. 59 se Philippo dedunt 1044. 47. priuilegio donati</i>	1045. 31
<i>Eduardus auus Reinutii maternus 1102. 53 Barbutus 1344. 19, 1371. 16 Borgeſius 1173. 7 Castelblancus 1100. 22, 1104. 53, 1173. 4 &c. de Castro 1155. 20, 1167. 36, 1204. 59 &c.</i>		<i>Eluira Alfonsi regis Castellae filia 959. 25 nubit Comiti S. Aegydi</i>	959. 35
<i>Eduardus filius regis Emanuelis 1103. 11 Galuanus 1292. 48. ubi mortuus ibid. 56 Lemosius 1175. 10 Menesius 1079. 4 1080. 55 1085. 55 1087. 38. Pereira, 1340. 31 1341. 58 contra Indes in praelio cadit 1342. 6 fortitudo & generosa in doles</i>	ibid. 10	<i>Emanuel à Vasquogoncelos 1325. 56 Costa Borgeſius 1141. 8 de Eborā 1131. 21 Fonseca Nobrega 1142. 51, 1143. 47 Limicus 1343. 14 sinum Cambaicum exploratum mittitur ibid. 19 1369. 4 quā late populatur ib. 9 Melius 1120. 50, 1125. 53, 1132. 46, 1188. 53 Menesius 1088. 34</i>	
<i>Eduardus XI. Portugalliae Rex 1251. 1266. 33 solus ex regibus Hispaniae restabat ib. primog. filium nouo more Principem Portugalliae uocari iussit</i>		<i>Emanuel XIV. Portugalliae Rex 1035. 11 nauigationē in India instituit, eiꝯ, Vascam Gamma praeficit 880. 35 Olisipone soluit ibid. 39 tres habuit uxores 1247. 5, 1269. 50 liberi ex iis ibidem 52 Eduardi nepos 1251. &c. 1269. 48 rex successus Portugalliae Ioanni defuncto sine liberis 1252. inter felicissimos totius orbis Principes numeratur</i>	1270. 52
<i>ibid. 1267. 27 uxorem habuit Leonoram Ferdinandi I. Arag. & Siciliae regis filiam ibid. 34. liberi ex ea ibid. 40 fuit princeps multis animi dotibus praestantissimus 1267. 5 literatus ib. 7 multa tristitia eius tempore acciderunt</i>	1267. 13	<i>Castellae & Legionis Principatu inauguratus ibid. 54 Orientis portas primus aperuit ibid. 55 1310. 38 multas Insulas & regna suo Imperio adiecit ibid. 59. & 1271. 3 1291. 15 bella & uictoria innumera 1271. 4 opulentissimus ib. 6 mare rubrum antea nunquā nauigatum penetrauit</i>	1287. 54
<i>Nabantiae pestis contagione obiit</i>	ibid. 29	<i>Emanuel Philibertus Allobrogum Dux 1035. 8 26 Sabaudiae Dux 1092. 53 1095. 21</i>	
<i>Eduardus Sebastiani Castellae regis patruus 1073. 8</i>		<i>Emanuel Portugallus 1115. 27, 1122. 14, 1127. 1 1130. 27, 41, 1132. 27, 1134. 55 &c.</i>	
<i>Edulius, Erminius montes</i>	838. 48	<i>Emanuel Quadragesima</i>	1068. 39
<i>Efferre filium</i>	1239. 20	<i>Emanuel Rex Castellae</i>	1065. 13, 27, 50
<i>Egas Alfonsi primi Lusitaniae Regis educator 509. 13</i>		<i>Emanuel Serrada</i>	1212. 21
<i>Egica gener Eruiſii Rex eligitur Gotthorum 60. 47, 380. 6 filium Vitiſam regno praeficit</i>	61. 32	<i>Emanuel Soarezus</i>	1164. 38
<i>mors Egica</i>	61. 39	<i>Emanuel Sosa Pacecus 1115. 30 1116. 33 1118. 55</i>	
<i>Egidius Munotius electus Pontifex 794. 34 abdicat</i>	800. 57	<i>Emanuel Sosa 1330 47 Arruncensis caſtri praefectus 914. 13 alias Sepulueda dictus 1551. 11 turrim D. Ioannis deiectam instaurat</i>	1363. 33
<i>Egidius Carrillius Toletanus Praesul</i>	674. 5, 12		
<i>Egira anni id est Arabum</i>	391. 57		
<i>Eilo Alauenſium Comes suos contra regem incitat 78. 2 Ouetum uinctus ducitur</i>	78. 5		
<i>Elbora sex nominibus uocata sed falso</i>	1014. 36		
<i>Vincentii patria, Talauera</i>	307. 22		
<i>Electio Albani in imperatorem exercitus 1042. 5, 1111. 12 Aldefonſi in Regem 113. 44 Antonii</i>			

- Emanuel Syluius* 1153.54, 1195.5, 1207.5.59.
1212.24, 1215.49, 1216.13, 1217.8, 25. &c.
- Emanuel Telesius Barretus* 1144.3
- Emerita Vettonum metropolis* 906.15
- Emerita Augusta Lusitania metropolis* 1001.53
1013.9 capta ab Arabibus 68.46 quantum
distet ab Olysiptone 949.4.21
- Emeruense concilium* 369.3, 979.15
- Endouellici monumenta* 964.1 eius origo dubi-
tatur ib.36
- Eneco sobrinus Roderici cum Arabibus pugnans
victus & interfectus est* 64.20
- Enodius Ticinensis* 149.41
- Enzera Chebaa & Chedale Chaay libri ab Aethio-
pia regina compositi* 1312.5
- Enricus filius nobilis Aldefonsi regnat* 139.14
- Ephesina synodus secunda* 15.28
- Epigramma Buchananani in Commentarium Teuui*
1346.48 *Iacobi Menæti Vasconcelli in laudem
L. Andrea Resendii* 896.11 in *Ludouicum A-
rhaidyum* 916.26
- Epigrammata portarum in urbe Toletana* 59.44
- Episcopalis sedes Iria Flauia Compostellam trans-
lata* 1002.9
- Episcopatum in aliquem conferre cuius sit* 1311.15
- Episcopatum diuisio in Hispania* 313.24, 26, 376.
40, 177.52
- Episcopi Ecclesie Barcinonensis* 847.35, 848.1
Leodienses Duces Bullonii appellantur 1225.55
Portugaleses dicuntur Portuenses 1016.58,
1224.19
- Episcopi qui Concilium Toletanum presentia sua
ornarunt* 49.5
- Episcopis solati duo locum quendam consecrant* 1140.
48
- Episcopis & Clericis secundo nubere illicitum* 1304.57
- Episcopus admonitionem iudicis contemnens quali
pena a prouincia sua Duce afficiatur* 196.13
- Episcopus Algarbii Alfonsus Castelblancus* 1210.9
Coimbricnsis 1125.52, 1132.45 *Guardensis*
1140.44, 1154.9, 1163.59, 1166.31, 1174.1,
1183.25, 1184.49, &c. *Insula S. Michaelis* 1186
55 *Leiriensis* 1144.2, 1183.36 *Pacensis un-
de dictus* 997.49 *Parmensis* 1122.4, 1140,
44 *S. Iacobi perimitur* 86.59
- Episcopus spurium habens filium ab omnib. benefi-
ciis abdicatur* 1305.3 qualis debeat esse ib.7
Vifensis. 1184.47, 1210.49
- Epistola L. Andrea Resendii ad Alfonsum Cardi-
nalem* 897.10 ad *Bartholomeum Friam Al-
bernotium* 898.11 ad *Ædiles &c. Curie E-
borensis* 971.53 ad *Ioannem Vasaum* 997.9
ad *Conradum Goclenium* 1372.40 *Arnoldi
Mylii Birckmanni ad Simonem Rodericum*
892.30 *Damiani à Goes ad Iacobum Fuggerum,*
*in qua Munsterum Hisp. calumniantem refel-
lit* 827.43 ad *Henricum Portugallia infantē*
878.30 ad *Petrum Bembum Cardinalem* 1319
38 eiusdem ad *Paulum* 111. pontificem Ro-
manum 1288.53 ad *Ludouicum Lusitania In-
fantem* 1328.12 *Gelasii Papæ Romani ad Pri-
matem Toletanum* 108.28 *morseius* 108.39
*Ioannis Antonii Viperani ad Alfonsum Cardi-
nalem Rom.* 1031.46 *Ioannis Papæ ad Alde-
fonsum Regem* 79.18 altera eiusdem 79.40
*Ioannis Portugallia Regis ad Pontificem Cle-
mentem VII.* 1287.30 *Ioannis Teuui ad Ioan-
nem* 111. *Lusitania &c. Regem* 1345.22
- Epistola Philippi Cameralibus Lisybonensibus por-
recta eos terret* 1098.37
- Epitaphium Casaris Aug. duobus lapidibus Cordu-
ba adhuc durantibus insculptum & quando* 858
20 *omnem controuersiam de anno natiuitatis
Dominica amouet* ib.24 *Cornelia Salonia Cor-
duba* 855.13 *Domitii Isquilini Magistri* 860
42 *Iuliani Eborensium Episcopi* 979.3 *L.
Lucretii Seueri Lora pro foribus templi* 855.26
Q. Fabii Hispali in vico, a serpente dicto 855.32
Sergie Fuluilla 181.47
- Epithalamion Damiani à Goes* 825.42
- Equarum admirabilis conceptus è vento Fauonio in
Hispania* 805.1, 881.7, 502.1
- Equi è vento concepti quales* 913.51
- Equitatus Hispanicus* 1139.42
- Equites Ausi vndenam sic appellati* 1063.46
Christi Templarii substituti 1063.48 *D. Ia-
cobi cruce rubra utuntur* 1063.47 *Lusitani
casti qui* 1339.21, &c. 1344.41 *S. Benedicti*
1063.46
- Equus prestans Anagari à Sancio uxori commen-
datus* 93.53
- Era ratio* 286.29
- Erasmus Roterodamus Lappiana gentis miseriam
piis Magistratib. exponit* 1313.54
- Ericus Rex Dacia & Petrus Infans Portugallia
iuuerunt Sigismundum Imp. aduersus fidei ho-
stes* 1242.30
- Ermeingildi bellum* 344.39
- Ermenigildus Rex Hispalis* 343.58
- Errores erroribus cumulandi non sunt* 1095.37
- Errores Eutychis* 1310.26 *quando sublato fue-
rint* 1298.44
- Eruigii factio contra Bambam* 60.7 *Comes Sar-
racenorum classē in Hispaniam primum im-
misisse fertur* 376.10 *successor à Wamba in-
stituitur* 376.35 *Consobrinus Cindaſuindi* 60
4 *regnum Gothicum tyrannide occupauit* 60.17
- Estitius fluius* 835.40
- Efus carniū tempore Quadragesime prohibitus*
366.20
- Etiū patritii virtus* 43.44
- Euangelistæ quatuor* 1291.51
- Euerius Francia Episcopus* 3.58 *eius opusculum
de laude Eremitæ* 4.1
- Eudo Aquitania Dux* 394.50 *eius filii* 402.9
- Eudo exercitus Francorum Dux* 168.45
- Eugenii martyris corpus repertum* 519.52 *refer-
tur Toletum* 297.38, 524.32
Eugenius

I N D E X.

- Eugenius Eluadii discipulus post Iustum Pontifex creatur* 11.6 *in sacerdotio fere undecim annis vixit* 11.14
- Eugenius Papa Romanus* 1298.36, 1300.26 *secundus Toletanus Episcopus* 361.59 *tertius* 365.38 *post Eugenium in Pontificatum adscitus monachi vita delectatus est* 11.17 *eius libri conscripti* 11.25 *Martyrum sepulchris inhabitat* 11.19 *libellos Dracontii immutauit, & correxit* 11.30 *duodecim fere annis tenuit sacerdotium* 11.35 *in basilica S. Leocadia sepultus est* 11.38 *Toletanus Episcopus* 1019.12 *virginitatem B. Mariae contra Eluidianos defendit* 810.44
- Eugipius Abbas Lucanensis* 3.34 *eius libellus de vita Seuerini monachi* 3.35
- Eunemius fluuius unde oriatur* 835.42 *quare Leibes dicatur* 835.49
- Eunuchus Regina Candacis* 1300.13
- Euricus Rex Gothorum* 331.24 *multa bella mouit* 46.12 *a Gizerico Rege Vandalorum muneribus donatus* 46.18 *Gothis leges praescribit* 46.24 *eius mors* 46.27
- Europa reges Christiani discordes* 1296.47
- Eusebij Casarienses duo* 316.36
- Eusebius Dorolitanae urbis Episcopus* 15.25 *eius liber contra Dioscorum haereticum* 15.26 *in Synodo Calcedonensi omnes Dioscori errores recitat* 15.27 *ab eodem Dioscoro damnatur* 15.29
- Eusebius Diaconus rebus secularibus deditus* 8.29
- Eustachius Dux Lotharingiae* 1226.20 *regnum Hierosolymitanum oblatum accipere recusauit* *ibid.* 23
- Entropius Augustini discipulus* 809.18. *Episcopus* *ibid.* 22.6, 33 *eius epistola de monachorum distinctione* 6.37
- Eutychianus Pontifex* 305.4
- Eutychius Hispanus martyr* 155.26
- Excitare animos monachorum periculosum est* 1131.3
- Excrementum Virginis* 1315.4
- Excubiae & vigiliae arcis Diensis quales* 1353.51
- Exemplar scripturarum legum de pace* 1331.20 *a Sopharo dilaceratum* *ib.* 23
- Exemplum auctoritatis suae, per Henricum regem mortuum datae, a Lusitania gubernatoribus petitum* 1122.13
- Exemplum continentiae* 857.35
- Exequiae Henrici* 1042.32 *Inzarcanis cuiusdam* 1361.33 *Sebastiani* 1209.47 *Sofaris* 1357.50
- Exercitus compulsores quales* 202.4
- Exercitus Ducis Albani contra Antonium* 1056.21, 1159.25, 1170.22 *Hispanicus* 1149.36, 1169.22. *Portugalicus* 1165.31 *Arabum repulsam obtinet* 75.45 *Hispanicus contra Lusitanos* 1043.49
- Exercitus Hispanici praefecti* 1054.56
- Exercitus Lusitanicus contra Philippum* 1044.83
- Exercitus Martini Primatis Toletani* 125.43
- Sophari ex quibus gentibus sit conflatu* 1330.3 *sexaginta millium equitum & 10000. pedatum perditus* 1069.24 *Theodosii Gothos finibus Thraciae pepulerunt* 40.39
- Exeriz. & Xeriz.* 998.13
- Eximius Arenarii Azagonia Comes* 849.33
- Eximini nepos Aragoniae Comes* 849.36
- Exitus Diensis ciuitatis* 1344.37 *Sertorij & sociorum eius qualis* 940.50
- Expectationis festum quale* 366.46
- Expeditio Christianorum in Syriam* 1227.5 *Africana* 1075.58, 1076.30, &c. 1094.14, *contra Indos* 1067.4 *contra Terceras* 1181.23
- Expeditio celocis Antonii Sylueira ad Proregem Indiae* 1322.36 *Lusitanorum in Africam ad regnum Fessense* 1273.24 *in terram sanctam* 104.29
- Explorator quidam Lusitanus* 1174.46
- Expugnatio insulae Faialis* 1211.45 *Urbs Roma* 1114.22 *turris Belemensis* 1151.15
- Expulsio Arabum ex castro Riui Oppae* 137.23
- Exscensio Gallorum in Insulam S. Michaelis* 1197.48
- Extensio regnorum Gothici & Hispanici* 62.18
- Extrematura* 1062.49, 1127.12, 54. 1182.10 *nomen unde* 211.3
- Extremutium* 1048.39 *se dedit Philippo Regi Hisp.* *ib.* 43
- F
- F** *Abius Maximus* 1169.39
- F** *Fabius Quintilianus* 807.37 *eius ingenium quale* *ib.* 48
- F** *Fabius Romuli Dux* 190.19 *Remum morti condemnauit* 190.21
- F** *Fabritius Columna* 1049.52
- F** *Factiones varia* 1122.9
- F** *Facultas necessaria electionis, proprie liberalitatis beneficium non est* 1251
- F** *Facultas Theologica in uniuersitate Alcalana maxime florens* 1135.12
- F** *Facundus & Primitiuus* 300.43 *eorum nominibus monasterium conditur* 424.58
- F** *Facundius Afer Ermanensis Ecclesiae Episcopus* 4.20. *eius libri* 4.22
- F** *Fafila successit Pelagio* 71.43 *ab urso interfectus* 71.46 *& uxor Froleua ubi sepulti* 401.42
- F** *Faginea Insula capta a Petro Toletano* 1277.5
- F** *Faialis insula expugnata* 1210.45
- F** *Falsae opiniones de corpore D. Vincentii* 1005.1
- F** *Fama aduentus Sebastiani Lusitaniae regis in Africam quid operata sit* 1077.37
- F** *Fames ingens in aere Diensi* 1363.12
- F** *Fames in Portugalia sub Sanctio I.* 1257.52 *magna in regno Legionensi* 90.2
- F** *Familia a Castro nobilissima* 1230.17
- F** *Familia Caesarea Cornelii baptizata a Petro* 1309.15
- F** *Familia Medicea* 1106.27

- Familia multa nobilissima Castellæ & Lusitania originem trahentes* 1112. 59
Familia Portugallorum 1138.9, 1165. 8
Fanum Bethleemiticum maximis sumtib. edificatum 1271. 33 *regum Lusitanicorum sepultura dicatum* *ibid.* 34
Farus 1062. 59
Fauces freti Herculei 1064. 35
Fauni tempore Troia à Græcis incendio consumpta est 187. 45
Faunus Pico succedit 187. 41
Faust. & Sylla iubete Casare interficiuntur 194. 54
Faustus Gallia Regiensis urbis Episcopus Pelagianæ prauitati consentit 3. 43
Federicus III Romanorum Imperator 1266. 43 *duxit Leonoram Fernãdi Ducis Viseensis filiam ex Lusitania* *ibid.* 44 *Senis honorifice eam exceptam secum Romam ad Coronam suscipiendã deducit* *ibid.* 49
Felix Aragonius 1214. 43 *Romanus Pontifex* 332. 51 *Toletanus Episcopus* 381. 20
Ferdinandi Hispaniæ Regis laus 865. 20 *eius humanitas & clementia* 865. 56, 873. 47
Ferdinandi Regis sancti gladius ad bellum defertur 773. 8
Ferdinandus Aluarenzius de Toledo. 1096. 25
Ferdinandus Aluarus domus Indiciæ scriba 882. 6 *Toletanus Dux Albæ Imperator exercitus Hispanici creatus* 1042. 5
Ferdinandus I Honestus Aragoniæ Rex 852. 32 *obit* *ibid.* 39
Ferdinandus I. Lusitaniæ Rex 996. 41
Ferdinandus II. Catholicus, Aragoniæ Rex & eius uxor Isabella Castellæ regina 853. 2. *plura cognomina iure meruit* *ib.* 6
Ferdinandus Balearis Regis filius 649. 47
Ferdinandus Castellæ rex 811. 51 *Constantiam Regis Lusitaniæ sibi matrimonio iungit* 955. 51
Ferdinandus Castilleus 1101. 28
Ferdinandus Castris 1332. 42
Ferdinandus Colonus Christophori filius 821. 46
Ferdinandus de Toletis 1128. 8, 1148. 21, 1196. 27
Ferdinandus & Elizabeth Castellæ Reges 1290. 33
Ferdinandus Farnesius 1102. 30
Ferdinandus Gundisalui patre & auo superior 83 16 *eius bella* 83. 20 *eius mors* 83. 25, 87. 18
Ferdinandus Gonçaluis Castellæ Comes 438. 42 *& Didacus Munionis in Regem Ranimirum coniurant* 85. 16 *puniuntur* 85. 22 *Regi fidelitatis iuramentum præstant* 85. 24
Ferdinandus Henriquius 1127. 55
Ferdinandus Hesp. Rex 810. 57
Ferdinandus in Regem Legionis eligitur 98. 8 *Leges confirmat Gothicas* 98. 11 *eius liberi* 98. 15
Ferdinandus Ioannis primi filius 731. 44 *fit Rex Aragonius* 782. 42
Ferdinandus Legionis rex 1229. 6
Ferdinandus Norugna 1047. 40 1144. 59, 1145 1, 1186. 28
Ferdinandus Nunezius Barretus 1173. 44
Ferdin. Pina 1039. 40, 1131. 45, *eius mors* 1132. 12
Ferdinandus Pintianus Græcarum literarum Salmanticæ Professor 901. 23
Ferdinandus primus Castellæ Rex 455. 15 *Legionensis Rex proclamatur* 456. 18 *quartus* 641. 26
Ferdinandus Pulgaris 813. 19
Ferdinandus Rex Hispaniæ 868. 25. *Granatensi urbe potitur* 875. 48
Ferdinandus rex Catholicus Castellæ 1064. 48, 755
Ferdinandus Rex sanctus 565. 35
Ferdinandus Roizius Mentellus Auisensium militiæ magister 984. 18
Ferdinandus Syluius 1094. 45, 1125. 4, 29
Ferdinandus Toletanus 1167. 50, 1169. 31
Feritas hominum beluina 1188. 9
Feria diei Iouis 1078. 16
Fernandi prælia cum Mauris commissa 144. 36 *multa oppida Arabum deuastat* 144. 43
Fernandus Caruallus 1333. 1, 1337. 1, 1351. 50, 1354. 7, 1359. 52 *quosdam ad hostium consilia exploranda mittit* *ib.* 9
Fernandus Castrus 1360. 38, 1363. 57, *virtutis specimen edit* 1360. 40 *magnitudo animi eius in periculis sustinendis* *ibid.* 59. *ad milites adhortatio* 1364. 3 *cum septem nauibus in arcem Diuum excipitur* 1353. 38 *suspectum locum defendit* 1359. 1 *ruina turris S. Iohannis peremptus* 1364. 42 *mors eius omnibus luctuosa* *ibid.* 43 *virtus & prudentia eius* *ibid.* 46
Fernandus Filius Eduardi Portugaliæ regis 1266. 35 *Dux Viseensis, & militiarum Christi & Sancti Iacobi Magister* *ibid.* 36 *uxorem duxit patris filiam* *ib.* 37 *liberi quos suscepit* *ib.* 39
Ferdinandus filius Iohannis Aragoniæ regis 1242. 115 *Eduardo fratri funestam in Tingim Mauritaniam expeditionem persuasit* *ib.* 9. *obses Mauritanis datus, ib.* 12. *in captiuitate & mærore apud Saracenos perit* *ib.* 16
Fernandus Fil. Petri Ducis Conimbric. 1265. 32 *Magister militiæ Auiensis ordinis Cisterciensis* *ib.* 33 *Obses datus Sarracenis* *ib.* 34. *merito inter martyres referendus* *ib.* 38
Fernandus I. Catholicus 1244. 43 *Granatam expugnauit* *ib.* 44 *Aragoniæ regis eius nominis II. ib.* 45 *multarum prouinciarum rex* 1244. 53
Fernandus Lupus Regius historiographus 1235. 2
Fernandus Monterius primus Auisu magister creatus 1230. 35
Fernãdus nepos Mathildis Portug. Infans & Comes Flandriæ 1255. 55, 1229. 40, 1241. 56. *verè religionis exemplar* *ib.* & *in bello, captus* 1229. 42, *liberatus tandem multa præclare gessit* *ib.* 51 *callicruciatu obit* *ib.* 53
 Ferdinand-

I N D E X.

<i>Ferdinandus IX. Portugallia rex</i> 1262.40. <i>uxor Leonora & liberi</i> <i>ibid.</i> 48. <i>contentio cum Henrico de Castellæ regno</i> 1263.18. <i>assectæ contra Henricum</i> <i>ibid.</i> 10. <i>formæ eximîæ fuit</i> <i>ibid.</i> 22. <i>moribus suavisimis</i> <i>ibid.</i> 23. <i>ultra modum liberalis</i> <i>ibid.</i> 25. <i>piè obiit Olysiþone</i> 1263.33	<i>Florus poeta</i> 808.27
<i>Fernandus Sancti I. Portugallia regis filius</i> 1256.51. <i>uxor eius Ioanna Balduini regis Hierosolymitani filia</i> <i>ibid.</i> 52. <i>captus in prælio apud Bouinas</i> <i>ibid.</i> 53. <i>tandem liberatus Nouiomimortur</i> <i>ibid.</i> 57	<i>Flumen rapidissimum Dorius</i> 1174.25
<i>Fernandus Taidius, Leiriensis arcis præfectus</i> 1249.18. <i>spontè Alfonso quod recepisset, odium nobilium incurrit</i> <i>ibid.</i> 20.	<i>Flumina Maotis & Bosphorus gelu solidantur</i> 28, 48
<i>Ferrandus Carthaginensis ecclesiæ Diaconus</i> 351.15.39. <i>Pelagium & Anatolium Romanos Diaconos de damnandi licentia consuluit</i> 15.41	<i>Fluui ad motum Lunæ crescentes & decrescetes</i> 1082,12 <i>regnum Portugallia complures interluunt</i> 1063,2
<i>Ferraria promontorium quantum distet ab insula Ebuso</i> 838.50	<i>Fluuius Vacus</i> 838.14
<i>Fessa</i> 1068.54,1075.35,1078.14,1088.36	<i>Focatus Romanorum princeps</i> 5,45
<i>Fessenses reges ex qua familia Saracenorum</i> 1237.9	<i>Fœdus Mamudii cum Noronha qualiter initum</i> 1330,44 <i>à quo violatum</i> 1351,18 <i>regis Aldephonsi cum rege Legionensi renouatum</i> 137,35 <i>variorum regum contra Castellæ regem</i> 541, 29
<i>Festum candelarum</i> 1304.2 <i>Paschatis à nostris de hostium clade latum miris gaudiis celebratum</i> 1332.37	<i>Fœmina à viris relicta armis excelluerunt</i> 33,26 <i>earum facta</i> 33,28 <i>in Gallia, Anglia, Lusitania regnant</i> 1114,46 <i>sexus oblita belli partem cum viris capeffunt</i> 1361,39
<i>Fides & lex Aethiopum</i> 1303.40	<i>Fœminarum religio inconsulta</i> 1014,4. <i>virtus</i> 1361,34. &c.
<i>Fides testimoniorum & testium ex quibus constet</i> 1240.28	<i>Forales leges</i> 1227,29
<i>Filastrinus Brixienfis Episcopus</i> 14.50 <i>eius scripta de hæresibus quibuscung;</i> 14,51	<i>Forma iudicii noua & inaudita</i> 1181,43
<i>Filia Ducis Bragantia</i> 1111.56	<i>Formula administrationis officii Defensorii</i> 202, 46 <i>Comitiuæ ex Castiodoro</i> 197,16 <i>Comitiuæ sacrarum largitionum ex Castiodoro</i> 200,27 <i>defensoris ciuitatis ex Castiodoro</i> 202,52 <i>Notariorum</i> 198,40
<i>Filii Fernandi regis Castellæ</i> 144.26 <i>Histaspis ab Ancyro rege Gotthorum superati</i> 33,30.36, 16 <i>ab aliquibus vitati</i> 33,31 <i>illorum opera</i> 33,33 & 34. <i>illorum habitatio</i> 33,36 <i>ferocitas & contra</i> 33,39 <i>omnibus fuerunt terrori</i> 33, 43 <i>necessitate belli requirente vires precibus pratulere</i> 33,49 <i>commendatio illorum</i> 33,51 <i>Vegila profugi</i> 90,56 <i>Vrracæ regina & Comitis Barcinonæ</i> 95,34	<i>Fortuna Antonium fugientem adiunare visa</i> 1178,20
<i>Fines Gallitiæ</i> 1127,52 <i>Hispaniæ</i> 1156.36 <i>Lusitania</i> 1133,53, 1172.51 <i>regni Portugallici</i> 1062.45	<i>Fortunius Garfia Azenari filius, vltimus Aragoniæ Comes</i> 849,43
<i>Finis gloriæ Gothica</i> 65.12 <i>prælii ad Diuum gesti</i> 1371.57	<i>Fortunius Suprarbiensium rex</i> 848,52
<i>Finis qualissimam auctorem ad historiam Portugallicam scribendam mouerit</i> 1059.10	<i>Fortunius II. vltimus Suprarb. rex</i> 849,17 <i>monastica vita obstrictus regnum abdicat</i> <i>ibid.</i> 20
<i>Fiscus regis Castellæ per Iudeos baptizatos non parum ditatus</i> 1065.13	<i>Forum iudicum</i> 360,42 <i>Suprarbis</i> 428,52
<i>Flagitia multa impune commissa</i> 1149.56	<i>Fragmenta Historiæ Raimberti Episcopi Verdunensis</i> 1225,31
<i>Flamen sacerdos qualis Eboræ</i> 976.19	<i>Franci, Salii aut Salici dicti</i> 320,24
<i>Flavianus Constanti inopolitanus Episcopus</i> 15.27	<i>Franciæ regiones qua</i> 1292,13
<i>Flauii prænomine vtuntur Gotthorum reges</i> 355.2,102,55,5.1026,1	<i>Franciscani</i> 1124,7
<i>Flauus Clemens Consularis & uxor Domicilla martyres</i> 297,12	<i>Franciscus quo tempore vixerit nouum monachorum ordinem instituit</i> <i>ibid.</i> 26
<i>Flectius Comibrice Præfectus pro Sanctio Capello</i> 590,12.1018,28	<i>Franciscus de Alaua</i> 1128,8.1165,41. &c. 1053,27. 1055,2.1043,31
<i>Florianus Ocampius historicus</i> 818.42	<i>Franciscus Aldana</i> 1072,31.1081,8
	<i>Franciscus Almeida & alii animam exhalant</i> 1368,1. 1142,37.1338,20.1285,31 <i>interfectus</i> <i>ibid.</i> 33
	<i>Franciscus Aluarez</i> 1285,48.1292,45.1293, 20.1312,25. <i>eius opera & quid in eis describat</i> <i>ibid.</i> 50. &c. <i>regis Aethiopiæ orator</i> 1288,14
	<i>Francisci Aluari oratio ad Papam</i> 1301,6
	<i>D. Franciscus Asinas venit in Hispaniam</i> 508, 15,17
	<i>Franciscus Barretus & Petrus Dorus Lusitanorum legati ad regem Gallie</i> 1041,51.1051, 14
	<i>Franciscus Barretus</i> 1130,3, 1194,32, 1154,41
	CCCCC

I N D E X.

collatos esse agerrime ferunt	1208.6	ragonia . 94.46	Regum Portugallie 1095.
Gallia 1063.16.1114.59.1173.57.1177.54.1181.		38	
1. &c. ad res novas inclinat	1169.56	Generatio Iaphet & eorum habitatio	28.57,
Gallia, Italia, & Hisp. principes ad bellum sacrum		29.1	
proficiscuntur	491.41	Genethliacum Petri Nannii in Emanuelem, Da-	
Gallina una aureis ducatis decem venundata	1338.	miani à Goes filium	826.44
27,1363.13		Geniceri alias Rhomai dicti 1320.18	& alii oc-
Gallorum auxilia Antonio missa	1056.12	cisa copia Turcica sufficiuntur	1326.13
Gallus & Volusianus Imperatores Romanorum 37.		Genadius Episcopus Asturicensis	365.17
46 pugna eorum cum Gothis	38.2	Genfericus Vandalus	326.10
Gassinda & Brunehildis sorores	341.23	Gentes aetherea crediti Hispani ab Indis	1283.
Game	1141.19	36 in insula Scandia cum aliis gentibus pelles	
Garzaris rex	219.56, 220.30	Sapphyrimas commercantur	32.33
Garzeanus rex	16.42	Geniles cur immundi	1309.26
Garcias Abarca Aragonie rex 849.59		Genuesibus datur vas smaragdeum	548.36
Azenari Aragonie Comes 849.39		Georgiana turris 1351.46	ab Antonio Pasanna
Enechus rex		defenditur	ib.47
Nauarra 428.57		Georgius Almeda 1075.15, 1107.48, 1110.34	
Enechonis rex Nauarra se-		Dalencastrius	1083.21, 1099.6
condus 91.29		Daraidus	1184.47
occiditur 91.32		Menesius 1051.47, 1127.2, 1149.35	1153.
Eximini Dux		37, 1158.27	
genere Gothus, Suprarbiensium primus rex		Passanus	1138.31
848.37		Serranus	1089.46
Gardingus Duci & Comiti ordine subiungitur		Vascogoncellus littus Cambaicum explorare iu-	
200.47		betur	1332.43
eius officium quale	ibid.55	Gerabrica nunc Alanquera opidum	1257.24
Garcias Fernandus Castella Comes	441.16	Germani 1113.7, 1128.8, 1154.14, &c.	hastati
Garcias filius regis suspectus coniurationis capitur		1167.15,	mortui 1188.36
80.27		proceri 170.	
reginae mari adulterii crimen impo-		51	Setubalum missi
nit	452.42.44	Germania	1063.17, 1114.59, 1130.7
Garcias Hispanensis 812.19		Germanus Episcopus Capuanensis Papa legatus	
Hispanus scribit in e-		149.58	
pistolas decretales 637.36		Gerontius Episcopus insania correptus	8.24
Ionici 1. Suprarbia		Gerundense Concilium	335.37
rex 848.46		Gerundensis Episcopus historicus	822.36
Innici secundus Suprarbia rex		Geryon potens opibus princeps Hesperie	30.27
849.11		victus & occisus ab Hercule	30.38
Loysa Cardinalis	310.45	Geryones	214.26, 215.52
Garcias Noronia India Prorex	1348.2.1351.	Gesaleicus Rex	334.36
2		Gesta Hispanorum multis verborum ampullis nar-	
Garcias rex Castella creatus 93.16		rata	1113.26
matrimonium		Giaua minor & maior	1065.44
eius cum sorore Veremundi 93.17		Gibarota	1173.20
postremus		Gibel terra	1123.13
Castella Comes occiditur 451.27		Giennium, Aurigis olim	251.17
Vargas		Gilbertus Gallus, post pontifex creatus Romanus,	
Toletanus 593.20		Sylvester 11. dicitur	810.21
Garcia Laurentio promit-		Gilimer regnum Vandalorum vi occupat	156.45
titur Villa Tabulata 139.29		cum fratribus funditur	156.55
Sarmentus So-		à Belisario capitur	156.57
tomaior dominus Saluattera 1042.18		Gilimeris postremus Vandalorum Rex	338.36
Semenus primus rex Nauarra	428.44	Gillonarii quales apud Gothos	204.15
Garcias à patre Rex creatur 80.37		Giraldus Impavidus	981.48, 982.8
praelium e-		in Christianos hostiles incursiones facit	982.21
ius cum Aiola Rege Arabum 80.53		Eboram capit	983.2.30
eius obi-		Gisaleicus Enrici filius ex concubina Alarico suc-	
it 80.57		cedit	46.38
Thalasiarcha 1097.5		in pralio vincitur	ibid.46
Cardena			
1139.47			
Garcias Tremulosus dictus rex eligitur 92.7			
e-			
ius gesta 92.9			
eius mors 92.13			
secundus Tremulus & Abarca dictus, Arago-			
nia Rex	850.7		
Gasnyia vrbs regni Cambaia	1374.26		
Gaspar Britus	1044.33.1139.8.39		
Fonseca	1127.52		
Quiroga	1096.24		
Portocarrerus Comes Montis Regii	1042.		
17			
Gaudium Meilech super tabulis foederis Dei 1306.			
24			
Gausfredus monachus historicus	474.48		
Gauli nauigii genus	1374.12		
Gebel mons unde dictus	64.17		
Genealogia Flauini Calui 82.47		Regum A-	

IN II. TOM. RER. HISP.

- imperio priuatus moritur* 46.46
Gisericus Vandalorum rex 1026.15 *fit Arianus* 154.52 *in Africam transfretat* 154.57 *eius tempore Augustinus Hipponæ Episcopus moritur* 154.58 *Carthaginem dolo inuadit* 155.9 *Christianos persequitur* 155.14 *Siciliam affligit* 155.32 *Romam per quatuordecim dies despoliat* 155.52 *Leone Papa intercedente ab urbis Romana incendio abstinet* 155.50 *Pannonum urbem regiam Sicilia obsedit* 155.23 *eius mors* 156.11
Glierena 1125.37
Gloria Albani 1169.35, 1171.16
Gniua rex Gotthorum 37.32
Gnosticorum secta 299.17
Goa 1065.32
Goa disitus à Dio 1322.37
Godoffredus Barbatius 1225.24 *Comes Louanienfis* 1226.7 *Bullonius* 1225.25 *Ducatum Lotharingia ex hereditate adeptus* *ibid.* 29 *Gibberus* 1225.23 *eius ex Raimberto Episcopo historia* *ibid.* 33. &c.
Godoffredus rex Hierosolymitanus 1226.48 *vita functus* *ibid.*
Goesa insula Zelandorum frumenti ferax 824.47
Goleta 1069.19, 1106.57, 1114.44
Gonsaluis Viega militia prefectus 1005.56
Gonsaluis eo nomine primus Toletanus Episcopus 538.47
Gosunda regina 343.2
Gostaus Suetia & Gothia rex 1314.9 *ab Ecclesia Romana dissensit* *ibid.* 11
Gothi an sint Geta 321.50 *eorum mores & origo* *ibid.* 49. 32. 15. 33. 16 *unde dicti* 945.3
Gothi & Alani à quo Gotalanici populi dicti, nunc Catalani 842.48 *fide Christiana suscepta Ecclesias condiderunt & sacerdotes Euangelicos habuerunt* 39.31 *à Valente Ariano ad suam heresin conuersi* 39.40 *eorum fides de Trinitate Dei* 39.42 *cum suis regibus ab Hunnis sunt coacti exulare* 39.56 *fame laborant* 40.1 *filios suos vendunt* 40.5 *à fame liberantur* 40.12
Gothi fœdus initum rumpunt 37.12 *caput Oppii Sabini absciderunt & Romanorum ditiones deuastarunt* 37.14 *eorum pugna cum Romanis & victoria* 37.20 *proceres suos Semideos vocauerunt* 37.21 *Imperium eorum & reges* 37.26 *pugna cum Decio* 37.30 *contra Romanos bella restaurant* 38.23 *euersa urbe Roma recesserunt* 42.10 *naufragium patiuntur* 42.14 *Romanorum imperio se subiecerunt* 40.59 *dicti sunt Fœderati* 41.1 *Macedoniam vastant* 36.42 *moribus regebantur* 46.24 *regem occisum spectantibus inimicis sepelierunt* 44.37 *varias regiones peragrauerunt* 33.1 *Scythiam sibi subiecerunt* 33.2 *Scytha sunt vocati* 33.3 *Gotthorum imperium in Scythas* 33.4 *Vandalos sibi subiecerunt* 32.40 *superiores Gallis* 54.37 *varia vastauere oppida* 37.54 *Gotthica precandiratio* 463.4 *abrogatur* 485.24 *Gotthicarum dignitatum & officiorum series* 204.28
Gotthici characteres mutati 482.36 *nummi aurei* 855.40
Gotthiscandia 32.39
Gotthorum clementia Romanis exhibita 41.47 *fortitudo* 56.55 *eorum Philosophi & studia* 34.13 *prælium & victoria* *ibid.* 40.36.20.37.52 *strenuitas deficit* 62.16 *victoria* 40.16
Græci ab Elisa filio suam originem traxerunt 29.6
Graculi perfidia 53.47.60.2
Granata 1081.53 *olim Eliberris* 211.59 *oppidum Iliberitana diœceseos* 1001.56 *pontificia dignitate ornata* 1002.1 *eius regni initium* 586.38 *regi Ferdinando tradita proclamatur* 876.15
Granatense bellum 810.56
Gratianus à Naronha hostes insequitur 1327.52 *in locum Nonii à Cunha suffectus* 1324.10. &c.
Gratianus Imp. Theodosium Hisp. orientis imperio præficit 40.42 *Valentinianum fratrem Rom. imperio subrogat* *ibid.* 34 *pugnat cum exercitu Fridigerni, & victoriam obtinet* *ibi.* 43 *pacem init cum Athanarico* *ib.* 46
Gregorii libri reperiuntur 51.39
Gregorii Magni & Leandri amicitia 345.37
Gregorius Baticus Theologus 808.57
Gregorius & Augustinus Taio apparuerunt 51.30
Gregorius Eliberitanus Episcopus 1.38. & 39 *eius oratio ad Christum* 1.44. & 45.16.5
Gregorius Papa Romanus 5.22 *eius laus* 5.23. *eius opera* 5.25 *eius mors* 5.45
Gregorius I. pontifex maximus Commentarium in Iobum edidit 810.37 *septimus* 470.44 *nonus* 568.29 *decimus* 610.42 *undecimus* 721.37 *duodecimus* 796.32 *XIII.* 1050.4 1075.44. 1222.8
Grini mons 838.51
Grisum monasterium 1174.31
Guadalquivir fluius unde nomen accepit 854.6
Guadalupum 1062.20, 1069.56, 1070.10, 1125.30.52, 1132.46
Guadaxoz flumen salsum olim 284.18
Guarda 1062.58
Gubernator Diepensium Scharthesius 1213.28
Gubernatores Lusitania 1120.15, 1122.11, 1123.3, 1125.53, 1126.34.51, 1129.55. 1131.1. &c. *à Duce Metymna Sidonia humanissime excepti* 1047.28 *Philippum regem creant* *ib.* 37
Gubernatores post Henrici obitum in regno Portugallia electi 1252. *regni Portugallia* 1039.37 *Portugalliam regendam suscipiunt* 1041.34

Guberna

I N D E X.

Gubernatorum fuga	1047.26	Heretici puniuntur	129.56
Gudila docuit Gothos fidem Christianam	39.29	Hali Boace unus rex Marrochiorum & Abenamarin	1237.12 communis omnium Hispania regum hostis 1237.29 Tarifam obsidet ibid. 33
Guicciardinus historicus	1226.8	Haly rex Malaca creatur	183.5 pralium cum barbaris & Cordubensibus committit 183.11 victoriam reportat ab illis 183.12 Zuleman cum patre & fratre eius, propria manu interficit ib.15 pralium committit cum Hayram 183.40 victoriam obtinet ibid. ab Eunuchis interficitur 183.47 eius interfectores duo occiduntur 183.55
Guido Comes Vernoliensis & Brianensis	1254.51	Hametus fratri victoriam obtentam nunciaturus,	eum mortuum esse certior fit 1088.6
pater Henrici Portugallie Comitibus	ibid.52	Hannibal ex gente Pœnorum Dux Lusitanorum	911.30 Dux Carthaginensium 929.18 viriatus dicitur 930.38 eum posse superari à M. Marcello docetur 856.32
uxor eius Ioanna Ducis Burgundia filia	ib.57	Hanno Pœnorum dux	879.46 eius nauigatio 232.42
Guillelmi Nangiacci turpe de Christo testimonium	555.55	Harum urbis fundator	323.1,532.1
Guillelmus Baro Iainuilla	1226.12,1227.4	Hasdrubal Gisgonis in Lusitaniam venit	929.38
Guillelmus cognomento Nothus, septimus Neustria Dux	474.8	Hasdrubal Hannibalis frater	929.28 noua Carthaginis conditor 928.21 interfectus 929.17
Guillelmus Consalui Gallecia Comes occiditur	89.3	Hastilium vsus Transagnorum est	911.39
Guillelmus rex Sicilia	92.35	Hayram cum filio Domini Casaraugusta contra Haly rebellat	183.28 nititur Abderramen Almorada ad regnum promouere 183.58
Guillelmus Tyri Archiepiscopus bellum sacrum scripsit	1225.50	Hebraea lingua à quibus in Hispaniam inuecta & qui ibidem floruerit	810.16
Guimanares antiquis Araduca	508.57	Hector à Sylueira	1320.34
Guillelmus Nassoniis	1072.50	Hector Siluaria	1377.32
Gundebaldus Burgundionum rex	334.43	Hector Pina	1185.55
Gundemarum rex 10.37 successor Victorici	49.27 obiit 49.28	Helladius Toletanus episcopus	359.12 in Anra-sii locum sufficitur 9.49 regia aula publicarumque rerum extitit rector 9.50 eius humilitas ib.56 miserationes Eleemosynarumq; copias largè in egenos contulit 10.5.6 senior obiit ib.9 decem & octo annis tenuit regimen ib.19 beatus habitus fuit ib.11
Gundericus Vandalus 323.5 Toletanus Episcopus	382.18.53	Helena Davidis Aethiopia regis auia	1291.29 eius litera ad Emanuelem Lusitania regem ib.45
Gundericus Vandalorum rex	154.26	Helena raptus	31.58
Carthaginem cismarinam deleuit	154.34 ob irreuerentiam erga sacra demone correptus interit 154.42	Helena uxor Aethiopia Imperatoris	1312.1 regnorum sceptrum cur suscepit ib.3 eius scripta ibid.4
Gundila Archidiaconus S. Maria	375.19	Helua Celtarum vrbs	962.41 alias Alba dicta ib.43 Episcopalem dignitatem adeptam ib.47 in ea plurima Rom. monumenta ib.57,963.5, 14.20
Gundisaluuus Archidiaconus Ouetensis	421.1	Henricus Alfonsi I. pater	1225.2 duxit Tarastiam filiam Alphonsi VI. ib.3 dotis nomine cessit ei Portugallia comitatus ibid.
Stephanus Caruærus Eborensium militum signifer	984.41	Henricus Bonnensis patria, inter sanctos numeratur	883.24
Gustius Consaluuus	432.6	Henricus Cardinalis	1089.41,1143.19 Emanuel
Gutammundus Vandalorum rex pacem cum Christianis facit	156.32		
Gutterius praeceptor maior Equitum Iacobensium	874.12		
Guis rex Ostrogottorum filiam Eurici & Amalasuina rapit	150.30 Romam obsidet ib.33. à Belesario victus & à Ioanne equitum magistro captus 150.43 eius mors ib.47		
Guzarates qui dicti	1317.36 & Braginauta 1354.47 ex genere Calonum 1363.38 quidam ad Mascarennam ducitur ib.41. regem Patana cum ingenti exercitu in Cambaiam venire nunciat 1363.43 eorum prouincia 1369.12		
Gysius	1209.21		
Gygi annulus prouerb.	1240.42		
H			
Habidus Tartessorum rex	220.50		
Habitatio filiorum Noe	28.37		
Habitatio Plinii & Scolpythi iuuenum regio stemmate ortoru	34.51 uterq; occisus cum aliis 34.54		
Habitatores Hispania occiduntur	66.31 subiecti Arabibus 66.34		
Hadrianus Imperator Hispaniam diuidit in sex prouincias	298.45		
Hadrianus VI. Caroli V. praeceptor	814.23		
Heredes possessoris ultimi in regno succedunt	1103.6		

- regis Lusitania Fil. 1270.30. eius per gradus ad summos honores ascensus ib.33 1252. Sebastiano in regno Portugallia succedit ibid. sine liberis moritur ibid. 1247.52 patruus regis Sebastiani magnus 1067.54, 1068.6, 1075.10 Sebastiani pupillitutor, & regni Lusitanici gubernator 1272.45 regnum Portugallia capessit 1034.32 Portugallia infans, primus Eborensium Archiepiscopus 983.58 qua occasione Portugallia possessionem adeptus 1255.4 uxor eius Tarasia Alfonsi filia notha ibid.4 Lusitania rex quo corpore fuerit 1119.24 consilii inops 1186.16 in marasmum incidit 1275.4 fato concedit ib.6. eius prosopographia ib.8. virtutum & bene gestorum commemoratio ibid.10. & 20 collegium Societatis Iesu Eboræ instituit ibid.32.995,54 Sacerdotum mores licentiosos freno cohibuit ib.30 varia templa extrui curauit 996.1
- Henricus XVII. Portugallie rex 1274.3 de successore in regno controuersias audit ib.20 Comititia Almeirini Competitoribus regni indicit ibid.47. in quibus suum aperit animum ibid.49 regnum illi non in gloriam, sed pacem datum videtur ibid.56 rex consentiente Papa, monachis ordinis S. Hieronymi solitam eripit libertatem 1131.18 uxorem uelle ducere dicitur, petita a lid Pontificis permissione 1038.6 eius mors 1039.35 in partes Ducissæ Bragantiæ inclinat 1184.30
- Henricus Portugallie rex 1247.30 tempus natiuitatis eius ibid.51 ingens de successore ei designando contentio procerum 1248.4 mortuus Belemum deportatur 1122.23
- Henricus rex Portugallie I. Princeps inuictus & toto orbe celebris 1227.17
- Henricus primus Castelle rex 561.21 secundus 708.30 tertius 747.29 quartus 1242.48 uxor Ioanna filia regis Eduardi 1242.50.
- Henricus rex Castelle nothus 1060.35 petita ad id Pontificis permissione, uxorem ducere uelle dicitur 1099.43
- Henricus Comes Lotharingia ecclesias cathedrales à Sarracenis dirutas restituit 1255.15 amplifsimisq; censibus ditauit ibid.16 moritur Asturica ibid.17
- Henricus Dux Viseensis F. Petri Conimbric. Ducis 1265.7 Magister militiæ Iesu Christi ibid.8. in Septensi expugnatione virtus eius enituit ibid.9 Geographiæ studiosissimus ibid.10
- Henricus Ferdinandi Arragonii regis filius 775.12
- Henricus Guzmannus 1148.40
- Henricus II. Gallie rex 1093.9. tertius 1093.28, 1191.51, 1209.21
- Henricus Ioannis I. regis Lusitania filius 1290.13 eius uita ib.16. &c. mors ibid.28
- Henricus Lemburgensis 1226.44 partes Henrici IV. contra filium secutus ibid.47 Dux Lotharingia propterea effectus ibid.48. ab Henrico V. victore eodem ducatu spoliatus ibid.50 Comes Lemburgensis à Friderico I. Imp. creatus ibid.51
- Henricus Lotaringius Portugallie Comes 485.34
- Henricus Lusitania princeps 978.17
- Henricus Lusitani filius Africa littora explorat 790.45
- Henricus nepos Raymundi Tolosati Comitis 882.42 eius uxor & liberi ibid.49 eius filius Alfonsus quinque reges Mauros in campis Oriciensibus deuicit ibid.52 idem Christum in aere cruci affixum conspexisse fingitur ibid.59
- Henricus Pereira suspensus 1159.13
- Henricus Portugallie Comes 1254.43 natales & origo ibid.45 eius patruus ibid.53 eius liberi 1255.10.13
- Henricus Villenius 763.20
- Henricus unus è Comitum Burgundia nepotibus 1063.57
- Heraclea, id est, Gibraltar capitur à Mauris 670.9
- Heraclius Imp. Sisebuto suadet, ut Iudeos Hispania pellat 357.24.28
- Herba & radices in victus usum conuersæ 1363.17
- Herculis aduentus in Hispaniam 30.23 pugna illius & victoria cum Geryone tricipite 30.38
- Hercules Amphitriionis 219.49 Libyus 215.28
- Hercules Pisanus 1083.12
- Hercules instituit ludos 30.47 ciuitatem Hispaliæ extruxit 30.50. Carthaginensem prouinciam deuastauit 30.54 Cacum in fugam coegit & in monte Auentino trucidauit 30.53. 31.10 Hispaniam sibi subiugauit 31.20 Tyrrinthius dictus 31.28 Ilium deuastauit 31.50 Antæum palastra inuentorem interfecit ibid.51 Olympiades ob memoriam Pelopis restaurauit ibid.52 se ipsum interfecit ibid.53 à Deianira dicitur concrematus ibid.54 uictus in Graciam repetit 35.31 tempore Gedeonis uixisse dicitur 35.54 eius sepulcrum ubi 842.38
- Hermanaricus Geberico succedit 38.36 Alexandro Magno comparatur 38.39 multa commisit praelia 38.40 bellum eius in Venetos ibid.44 eius interitus ibid.54
- Hermenericus Sueuorum rex 326.36 Sueuorum princeps in Hispania 157.31 cum Galleci pacem inuit ibid.34. moritur ibid.41
- Herminia ciuitas unde nomen acceperit 914.20
- Herminius mons Lusitania 914.13
- Hesperides 1065.19
- Hesperus rex 216.54
- Heterius Vxemensis 408.46
- Hibernia 1075, 57. 1181, 3
- Hidalgi

I N D E X.

Hidalgii qui 823.41 sic Roma olim Patricii dicti ibid. 823.43	diuisa 90.49, 901.11 in sex prouincias diuisa 943.46 in sex Episcopatus diuisa & à quo 979.39
Hieronymiani monachi 745.42, 798.53	Hispania nouis bellis vexatur 64.3
Hieronymus Comes Lodronius 1107.13, 1128.8, 1214.42 Germanorum militum contra Lusitanos praefectus 1043.34	Hispania per Mauros occupata 1064.1
Hieronymus Conestaggius calumniatores suos refutat 1059.49 Fontius praefectus Mirobricae 1042.14 Mendoza 1045.34, 1188.56	Hispania omnes prouincias numero Academia- rum antea dicitur 817.32
Menesius 1340.16 Bazaini praefectus 1330.20	quatuor plagis vexata 154.4
Orosius 815.18 cum Lactantio & Longolio comparatur 815.22 Payua Olyssiponis praefectus nomine Antonii 1047.4 Quirinus Patriarcha Venetus 1313.27	Hispanica ingenia qualia 820.58
Hieronymus Zurita Caesar Augustanus historicus 955.18	Hispanica regio Gothica, Narbonensis Gallogothia appellatur 842.55
Hierosolyma barbaris subdita 486.50 quando à Nabuchodonosore capta & templum incensum 191.8	Hispanica matrona erudita 821.53
Hierosolymitani monachi 1311.2 Aethiopum Pa- triarcham plurimum suffragiis eligunt 1310.58 1311.4	Hispani 1100.34, 1174.4, 38, 1178.3, 1187.18, 40 auari & libidinosi 1161.47
Hilarius Avelatensis Antistes heremi deserta petit 4.1 scripsit vitam parentis ac praedecessoris sui Honorati Episcopi 4.6	D. Iacobi nomine pro tessera utuntur 1360.5
Hilarius Pontifex 330.59	diuersimode fanum D. Iacobi appellant 1246. 59, 1247.1
Hildericus Vandalorum Rex Christianus ab exilio renocat 156.42 à Gilmerio interficitur 156. 54	duo in numerum Consiliariorum Patrimonii Coronae per Philippum adoptati 1211.30
Hirtuleius Sertorianorum Dux à Metello deuictus 940.27	fugam capessunt 1187.50
Hispalense concilium contra Acephalos 357.2	mortui 1188.36
Hispalenses denegant Alcazim introitum in urbem 184.35	Iberi dicti 29.32
Hispalis 1098.50, 1101.47	à Tubal filio Iaphet oriuntur 29.33 olim
Hispalis descriptio 592.30 capitur 594.35	Cetubales dicti 29.36 incontinentissimi 1168. 36 num sint arrogantes 1060.25 secretissima quae rimantes 1168.33 septem batillo Pistoris interempti 1048.1, 1149.11 se subiecerunt Re- gi Garsie 93.23
Hispalus Rex 216.2	Historia auctoris Lisybonensibus valde exosa est 1060.43
Hispan gentis misera Hispanorum praefectus 32.2 eius opera 32.3	Historia Hispaniensis qui authores 403.32
Hispana Insula in mari Indico à Columbo reperta 1282.35 eius ambitus 1283.55 laus & com- mendatio ib. 59, & 1284.2	Historiarum cognitio ad remp. gubernandam uti- lissima 1222.13
Hispana lingua permixtio 820.54	Historia vniuersalis Hisp. 812.2
Hispania amissio 811.5.10	Historici Caesarei tres 818.3
Hispania imperium à quo primum fundatum 805. 20 trecentos annos post Tubalem à Beto Rege nomen accepit 805.22	Historici Hispanici antiqui 819.27
Hispania 1095.22, 1096.7, 40, 1101.52, 1102.28 1106.41, &c. Pania olim dicta 219.22 ab im- perio Germanico eximitur 463.3 eius siccitas generalis 221.7 situs 208.36 ab omni turba- tione libera 51.58 capta à Mauris fuit Gothici imperii finis 980.19 non nimium fertilis 1111. 17, &c. 1114.36 quibus rebus excellat 804.59 805.1 multis metallis abundans 846.50 Grae- cis subiugata usque ad tempus Romanorum 32 21 in quo statu, Wamba tempore 374.51 in duas, postea in tres prouincias, deinde trifariam diuisa 829.16 quomodo & in quot prouincias	Hollandia 1205.9
	Homerus Poeta quando vixerit 189.51
	Homines auidi sunt honoris 1233.51
	Homines marini seu Tritones ubi degant 881.41
	Homines etiam optime cogitata pessime interpre- tari solent 1074.5
	Homines in Hispana noua Insula nudi incedunt 1282.55
	horum mores, & vita ib. 57, & 1283.4
	simplices admodum 1283.9
	omnium ordinum Lusitania è captiuitate redi- mendi 1129.22
	Honoratus Ioannes, Eques Valentinus 813.50 937.13
	Honorii imperium 219.58
	scordia 323.58
	Honorii & Arcadii Imperatorum aetas qualis 809. 50
	Honorius I. Pontifex Max. 979.8
	Hostis ad pugnam pellectus 1166.51
	Hostis tormentorum ictibus ab Antonio petitus 1165.37
	Hostium conatus per nostros irriti facti 1356. 45

<i>Hugnericus Vandalorum Rex Valentiniiani filiam sibi matrimonio iungit</i> 156.16	<i>Christianos persequitur</i> 156.18	<i>terribilis mors</i> 156.25	<i>nauem Sophari igne absumit</i> <i>ib.31</i>
<i>Hugo Abbas Cluniacensis</i> 106.12	<i>Hugo Candidus Cardinalis</i> 463.41	<i>Hugo Cardinalis componit concordantias</i> 588.1	<i>Jacobus Lopesius</i> 1072.54, 1110.36, 1143.59, 1144.1144.1, 1145.1
<i>Humeya dominandi cupidus & ambitiosus</i> 185.26	<i>Humericus Vandalus</i> 326.56	<i>Hunni casus</i> 148.51	<i>Jacobus Menesius</i> 1138.35, 1139.9.39, 1148.10, 52, 1149.35, 1155.17, 1156.47, 1157.8.36
<i>Hunnorum origo</i> 151.44	<i>Hyahye filii Haly Mahometo in regno succedit</i> 184.56	<i>Hybrida qui dicti</i> 162.23	<i>Jacobus Meyerus rerum Flandricarum scriptor diligens</i> 1126.8
<i>Hyccam Arabum Rex</i> 169.16	<i>Hyemen Hispania praeficit</i> 169.43	<i>Hyccam quid designet</i> 919.55	<i>Jacobus Porcellus Roderici filius</i> 431.30
<i>belli gerit contra Mauros exercitus eius profligatur</i> 171.40 <i>ib.48</i>		<i>Iaculus</i> 171.40	<i>Jacobus Sadoletus Tridentinus Praesul</i> 824.11
			<i>Jacobus Salema</i> 1115.28, 1123.15, 1131.46
			<i>Jacobus Sofa</i> 1074.46, 1139.56, 1142.21, 1089.12
			<i>Jacobus Simoneta Pisauriensis Episcopus</i> 937.40
			<i>Jacobus Sosa Archiepiscopus Bracarensis</i> 1255.18
			<i>Jacobus Vasconcellensis</i> 1141, 11
			<i>Jacomus Leiteus</i> 1352.42
			<i>Jactura rerum carissimarum</i> 1168, 14
			<i>Jaculorum usus Callaicorum & Bracarorum</i> 911, 37
			<i>Jaimium pro Jacobo dicitur ab Aragonensibus</i> 1230, 31241, 30
			<i>Janus primus rex Italiae</i> 187, 13 <i>biceps depingitur</i> <i>ibid. 14</i>
			<i>Japponem</i> 1065, 46
			<i>Jberum fluvius</i> 835, 53
			<i>Jberum unde oriatur</i> <i>ib. 57</i>
			<i>Jberum Cinga Sicoriz, amnis iunctus Dertisam urbem alluit</i> 836.2
			<i>Jctus malleorum Campanariorum</i> 1166.33
			<i>Jdacius Lemicensis Episcopus</i> 809
			<i>Jda soror Godofredi Gibberi</i> 1225.23
			<i>Jdalcamum</i> 1065.32
			<i>Jdania vetus, olim Igeditania</i> 370.25
			<i>Jdubede montes</i> 8, 8.52
			<i>Jeiunium</i> 1303.50
			<i>Jeiunium Quadragesimale</i> <i>ibid. 54</i>
			<i>Jesuita</i> 1066.16, 1068.23, 1124.7, 1168.29, 1180.42, 1188.13, 1191.14.21
			<i>Jesuita culpabiles habiti</i> 1067.19
			<i>Jesuita hostium Christi hostes</i> <i>ib. 21</i>
			<i>Jgeditanorum Ecclesia in urbem Gardiam translata</i> 1002.12
			<i>Jgnatius Lopez Mendozius</i> 820.47
			<i>Jgnatius Rodrigezius</i> 1151.58
			<i>Jgnicus Lopezius de Mendoza</i> 1107.9
			<i>Jgnorantia Henrici cum inopia iudicii coniuncta</i> 1150.48
			<i>Jldefonsi scripta de illustribus viris</i> 7.51, 8.1
			<i>Jldephonsi mors & sepultura</i> 52.50
			<i>Jldefonsi sepulchrum repertum eius vita</i> 507.32
			<i>corpus repertum</i> 367.20
			<i>Jldefonsus os aureum dictus</i> 507.28
			<i>multos libros edidit</i> 52.54
			<i>Jldephonsus novissimus Toletana sedis praesul</i> <i>ib. 56</i>
			44
			<i>Jldefonsus contemtis parentum rerumque affectibus monasterium Agaliense petiit</i> 11.54
			<i>eius opera</i> 12.67
			<i>novem</i>

I <i>Acca concilium</i> 463.24	<i>Iacinti Cardinalis legatio qualis</i> 524.24
<i>Jacobae turris à quo constructa</i> 1351.43	<i>Joannis Almeida custodia commendatur</i> <i>ib. 44</i>
<i>Dii</i> 1366.20	<i>certamen ad eam Lusitanorum & hostium</i> <i>ib. 22. ab Indis diruitur</i> <i>ib. 24</i>
<i>D. Jacobi aduentus</i> 293.8	<i>Corpus inuentum</i> 410.14
<i>militia</i> 334.40	<i>Jacobus Balearis Rex</i> 616.12
<i>Jacobus Bardus mercator Florentinus</i> 1144.5	<i>Jacobus Boreglius</i> 1151.36, & 52, 1154.5, & c.
<i>Jacobus Cardinalis S. Eustachii. Archiepiscopus Olisponensis</i> 1264.53	<i>filii Petri Ducis Conimbric. fuit</i> <i>ib. 54.</i>
<i>rarum continentiae & castitatis exemplum</i> <i>ib. 57</i>	<i>obiit Florentiae</i> <i>ib. 59</i>
<i>Jacobus Carcamus</i> 1162.8, 31	<i>Jacobus Chiavesius</i> 1124.1
<i>S. Jacobus Christianis, ut miles ubi apparuit</i> 99.40	<i>Jacobus Comes Vrgellensis</i> 1241.29
<i>Jacobus de Castro</i> 1148.41	<i>Jacobus de Corduba</i> 1174.21
<i>Jacobus de Toledo</i> 1127.54	<i>Jacobus frater Ducis Braganciae</i> 1088.31
<i>Jacobus rex Aragoniae</i> 96.29	<i>uxor ipsi datur à patre separata</i> 96.38
<i>eius acta</i> 96.40	<i>Dimortium eius & uxoris</i> 96
<i>Jacobus Hispani primogenitus mortuus nunciatur</i> 1197.51	<i>Jacobus I. Aragonius Rex</i> 558.42
<i>Gerundensis Episcopo linguam praescindit</i> 591.53	<i>obiit</i> 615.35.46
<i>secundus</i> 635.3	<i>Jacobus Expugnator, Murtiensis, Balearicus & Valentinus dictus</i> 851.26
<i>obiit</i> <i>ib. 31</i>	<i>Jacobus II. Iustus Aragoniae Rex</i> 851.49
<i>obiit</i> <i>ib. 55</i>	<i>Jacobus Lacteus</i> 1332.22

I N D E X.

<i>noem annis & duobus fere mēſibus pontificali officio functus eſt</i>	12.19	<i>Infantes electi &c.</i>	1307.28
<i>die decima Calendas Februarii moritur & in Ecclēſia beata Leocadia ſepelitur</i>	12.20	<i>Infantes quomodo ab Æthiopib. ante baptiſmum dicantur</i>	1309.4
<i>Ilerda fluvius, à quo urbs Ilerda dicta</i>	836.9	<i>Infantulus Iohanni I. Portugallia regi prædicat re-gnum</i>	1239.47
<i>à quibusdam Sicoris putatur ib. 16 ſitus (hodie Lerida)</i>	281.38, 846.1	<i>Infortunia plura plerunq. unum ſequi ſolent</i>	1188.20
<i>ſchola publica</i>	643.25	<i>Infridius</i>	4.38
<i>Ilerdenſe concilium</i>	335.51	<i>Ingenium Philippi regis Hiſpani</i>	1074.14
<i>Ilipa mons</i>	838.54	<i>Ingens fames in ſinibus Toleti</i>	137.47
<i>Illiberiſ</i>	208.47	<i>Ingens fames in Hiſpania</i>	137.27
<i>hodie Colibre.</i>		<i>Ingratitudo Duci Barcellenſi imputata</i>	1123.50
<i>Illicis, vulgo Alicante</i>	702.10	<i>Ingreſſus exercitus in Portugalliam</i>	1129.52
<i>Illicitum connubium in ſecundo gradu</i>	123.52	<i>Ingreſſus Philippi in Liſybonam</i>	1181.19
<i>Illurciſ urbs Celtiberiæ, alias Graccuriſ & à quo ſic dicta</i>	855.53	<i>Ingreſſus Regis Cambaiæ in urbem Dienſem</i>	1354.5
<i>Imperator Æthiopia quomodo agnominetur</i>	1311.28	<i>Ingundis Ermenigildi uxor</i>	344.15
<i>eius nomen quibus characteribus ſcribatur ibid.</i>	30	<i>obit</i>	347.47
<i>Imperatores Romani à Viriato denicti</i>	936.34	<i>Iniqueſius</i>	1215.6, 1216.36
<i>Imperium Hiſpanum Belgas ab eccleſia Romana deſicere facit</i>	1114.30	<i>Initium belli Maurici</i>	548.13
<i>Impoſſibile eſt quempiam Deo placere ſine fide</i>	121.15	<i>Initium prælii inter Chriſtianos & Agarenos</i>	134.40
<i>In Æthiopia multi reges, reguli, barones, &c.</i>	1311.45	<i>Initium pugnae inter nobilem Aldeſonſum Regem & Agarenos</i>	128.17
<i>Incantamenta Lappianorum</i>	1315.3	<i>Iniſtitia Antonii</i>	1150.49
<i>Incarceratio Epifcopi Ouetenſis</i>	90.1	<i>Innicus Suprarb. Rex</i>	849.5
<i>Incole Inſula S. Michaelis</i>	1179.32	<i>Innocentius II. pontifex</i>	843.22
<i>Incole inſularum Tercezarum</i>	1179.2	<i>Innocentius III. Pontifex Romanus</i>	563.39, 984.10
<i>Incole inter Dorium & Minium vexati</i>	1170.47	<i>ſeptimus</i>	767.31
<i>Incole Thuſciæ more beſtiarum viuunt</i>	187.29	<i>In parte quadam Scandia nuſquam reperiuntur a-pes</i>	32.20
<i>homines facti</i>	187.36	<i>Inquiſitio in actiones Sancti Auila</i>	1182.13
<i>India</i>	1070.39	<i>In regnorum ſucceſſione quis ritus in Æthiopia ob-ſeruetur</i>	1311.38
<i>India tam Orientales quam Occidentales</i>	1179.43	<i>In regnorum ſucceſſionibus quouſq. iura ſanguinis vires ſuas exerant</i>	1250.53
<i>India citerioris Rex quomodo dicatur</i>	1317.20	<i>Inſcriptio baſis marmorea in oppido Linares</i>	855.7
<i>quot copias militum in aciem educere poſſet ib.</i>	24	<i>Inſidia Arabum</i>	68.34
<i>Badur dictus</i>	ibid.34	<i>Inſignia Aldeſonſi Regis Caſtella</i>	124.39
<i>India regnum in cuius diei euentu poſitum</i>	1360.25	<i>Inſignia Luſitania</i>	1128.40
<i>India ſalus innixa obſeſſæ arci Dièſi à Coio Sopharo</i>	1349.58	<i>Inſignia ordinum equeſtrium quib. collata fuerint</i>	1150.14
<i>Indictiones quando cæperunt</i>	313.3	<i>Inſtitutum vetus Regum Æthiopia quale</i>	1296.39
<i>Indi</i>	1128.35	<i>Inſtrumenta parentis Vitiſa comburit</i>	61.45
<i>Indigo ſipio & lino ad veſtes utuntur</i>	1361.54	<i>Inſula Capitiſ viridis eadem nunc ſunt cum Heſpe-ridibus</i>	1065.19
<i>Indi ab igne cremantur</i>	ib.56	<i>direpta</i>	1211.42
<i>Indi tres ex arce clam ad hoſtes elapſi</i>	2366.2	<i>Moluca ib.</i>	45
<i>eorundem relatio</i>	ib.4	<i>Oceani</i>	1113.37
<i>Inducia cum Arabibus reſormata</i>	137.51	<i>Terceza</i>	1064.38, 1178.50, 1205.6
<i>Inducia cum Turca Philippo Hiſpano placentes, diſ-plicent Luſitano</i>	1074.23	<i>Leilan</i>	1065.38
<i>Inducia inter Aldeſonſum Regem & Regem Na-uarræ imita</i>	127.43	<i>Inſula Armuzium ib.</i>	35
<i>Indulgentia à quo dentur</i>	1304.35	<i>Canaria</i>	1207.39
<i>Infamatio Sancti uxoris</i>	94.6	<i>Corui</i>	1179.1, 1206.46
<i>Infandum facinus libidinoſæ mulieris venefica</i>	83.47	<i>D. Saluatoris prima à Columbo inuenta</i>	1282.15
<i>Infantes aliquot Aragonia recensentur</i>	1244.33	<i>Faiialis</i>	1178.59
		<i>Florum</i>	1179.1
		<i>Lignorum, alias Madeira</i>	1290.27
		<i>Madera</i>	1064.37, 1178.48, 1207.39
		<i>Pici</i>	1178.59
		<i>Inſula Principis</i>	1065.21
		<i>Inſula Scandia</i>	32.20
		<i>Inſula Scandula multas continet nationes</i>	32.26

<i>Insula S. Laurentii</i>	1065.24	<i>Codicem Iustiniani in patrium sermonem con-</i>	<i>uertit curauit</i>	<i>ibid.</i> 12
<i>Insula S. Marie</i>	1201.54, 1178.59	<i>magnificentia eius & magnanimitas</i>	<i>ib.</i> 17	
<i>Insula S. Michaelis</i>	1178.54, 1180.4, 1185.45,	<i>laudatissimus Princeps</i>	<i>ib.</i> 24	
	1191.29, 1195.59, 1196.23, 1198.1, 1199.5,	<i>exequia eius admirabili pompa celebrata</i>	<i>ib.</i> 28	
	1200.30, 1201.55, 1215.2, 1216.1, &c.	<i>Anelius 1075.45 Aragonius Toletanus Epi-</i>		
<i>Insula Somatra</i>	1065.42	<i>scopus 661.28 abdicat 663 à Sylua Comes Por-</i>		
<i>Insula S. Thoma</i>	1065.21, 1070.38	<i>talegrensis</i>	1221.37	
<i>Insultus</i>	1149.57	<i>Ioannes Ataidius</i>	1340.43	
<i>Interpretatio nominis Gotthorum</i>	33.22	<i>Ioannes Ausii Magister fit Rex Lusitania</i>	737.29	
<i>Intestina Arabum seditio quinquennium durans</i>		<i>vincit hostes</i>	739.8	
	172.26	<i>Ioannes Austriacus 1073.31 Baptista quo usus ci-</i>		
<i>Intestina bella Barcinone</i>	843.53	<i>bo 1309.42 eius templum</i>	369.41	
<i>eorum causa</i>	<i>ib.</i> 56	<i>Ioannes Belul quid designet 1311.30 Betancorius</i>		
<i>Intestina bella super regimine principatus Arabum</i>		<i>1187.28 Biclarensis 348.14 Bragançia Dux</i>		
	179.7	<i>1092.18 Calius arcis Diensis sacerdos 1335.45</i>		
<i>Intestina discidia orta Corduba</i>	182.43	<i>subsidiarias copias accersitum ablegatur</i>	<i>ib.</i>	
<i>Intimi Antonii</i>	1161.12	<i>Cardona 1049.53 Castellanus 1201.36 Castritius</i>		
<i>Introitus Pelagii in caueam montis Auseua</i>	69.53	<i>India Prorex 1330.18, 1340.18. classi expedita</i>		
<i>In unius regis salute totum regnum periclitatur</i>		<i>filium praeficit</i>	<i>ib.</i> 19	
	1355.34	<i>Ioannes Castrinus Episcopus scribit de Petri Regis re-</i>		
<i>Ioachimus Polites Zelandus</i>	824.39	<i>bus 760.43 Coellus</i>	1358.5	
<i>Ioachimus Vadianus</i>	902.39	<i>Iohannes Constantinopolitanus Episcopus cogno-</i>		
<i>Ioca seris mista</i>	1068.34	<i>mento Chrysofomus 2.23, 5.13 multa pracla-</i>		
<i>Ioanna Neapolitana Regina</i>	785.21	<i>ra scripta edidit grace 2.20, 5.16 anno decimo-</i>		
<i>Ioanna Insula in mari Indico</i>	1282.45	<i>tertio Episcopatus sui in exilium mittitur 2.40</i>		
<i>eius opes & bona</i>	<i>ib.</i> 48	<i>corpus eius in Ecclesia Apostolorum sepelitur 2.</i>		
<i>maior Anglia & Scotia</i>	1283.51	<i>41</i>		
<i>Ioanna puella rebus Gallicis opem fert</i>	800.34	<i>Ioannes Contrerius Toletanus Episcopus</i>	792.41	
<i>Ioanna Regina Nauarra edificat Parisiis collegium</i>		<i>Ioannes de Suniga</i>	1107.20	
<i>Nauarricum</i>	647.57	<i>Ioannes Diplobatazius, alias Batazes</i>	955.30	
<i>Ioannes ab Aregis iuris scientissimus in Portugalia</i>		<i>ei uxor cum imperio Gracia datur</i>	<i>ib.</i>	
<i>floret</i>	1266.11	<i>Ioannes Dux Brigantinus</i>	1035.8	
<i>Bartoli auditor</i>	<i>ib.</i> 12	<i>Ioannes Dux Britannia</i>	93.2	
<i>Codicem Iustiniani in Lusitanicum transtulit</i>		<i>Ioannes & Petrus Principes ad Granatam occisi si-</i>		
<i>sermonem</i>	<i>ib.</i> 14	<i>mul</i>	659.6, 660.16	
<i>Ioannes Acenedus Portugallia archithalassus</i>	1044	<i>Ioannes Encoe quid designet</i>	1311.32	
	33	<i>Ioannes Gelida Valentinus</i>	813.48	
<i>Ioannes Acenedus captus Villauizosam mittitur</i>		<i>Ioannes Genesius Sepulueda Cordubensis</i>	818.26	
	1048.44	<i>eius stylus qualis 818.31 ab Erasmo, Louio & Gy-</i>		
<i>Ioannes Aethiopia Imp. Rom. Pont. ut supremum</i>		<i>naldo commendatur</i>	818.37	
<i>Episcopum agrosit &c.</i>	890.53	<i>Ioannes Gerundensis Episcopus 6.21, 812.8 exu-</i>		
<i>Ioan. Alfonsus Pimentelius Comes Beneuentanus</i>		<i>latio eius 6.25 monasterium Biclari condidit</i>		
	1042.16	<i>6.27 eius scripta</i>	6.29	
<i>Ioannes Almeida turri D. Iacobi praefectus</i>	1331.	<i>Iohannes Gomesius de Sylua</i>	1072.44	
	52	<i>Ioannes Hispalensis libros sacros vertit in Arabicam</i>		
<i>Ioannes Anderius Comes in aula Regina Leonora</i>		<i>linguam</i>	401.49	
<i>omnia suo arbitrio moderatus</i>	1263.46	<i>Ioannes Gondalezus de Camera</i>	1135.5	
<i>machinationes eius in Iohannem regis fratrem</i>		<i>Iohannes Husius & Hieronymus Praga</i>	779.25	
<i>ib.</i> 50		<i>787.54</i>		
<i>adulterium cum regina</i>	<i>ib.</i> 47	<i>Iohannes Ioh. III. regis Lusitania filius</i>	1271.50	
<i>à Ioanne regis fratre illegitime in aula confosus</i>	<i>ib.</i> 54	<i>duxit Iohannam Caroli V. Imperat. filiam</i>	<i>ib.</i> 51	
<i>contentio cum rege Castella & victoria</i>	1264.	<i>Iohannes I. Portugallia rex decimus 1249.56, 1263</i>		
<i>23 conuentus Comimbria celebrat</i>	<i>ib.</i> 10	<i>40 per meram vim ad regnum peruenit</i>	<i>ib.</i> 58	
<i>uxorem ducit Philippam Ducis Lancastrensis</i>		<i>illegitimus Petri regis filius</i>	<i>ib.</i> clàm eductus <i>ib.</i>	
<i>filiam</i>	<i>ib.</i> 37	<i>41 gradus honorum</i>	<i>ib.</i> 42 neci à custode car-	
<i>liberi ex ea suscepti</i>	<i>ib.</i> 40	<i>ceris prudenti subtractus</i>	<i>ib.</i> 53 Iohannem An-	
<i>foedera init cum filiis Ioannis Castella regis</i>	<i>ib.</i> 34	<i>derium obruncat in aula</i>	<i>ib.</i> 54 vindex publica	
<i>expeditio contra Saracenos</i>	1266.6	<i>libertatis proclamatus & electus</i>	<i>ib.</i> 57	
			<i>Iohannes</i>	

I N D E X.

<i>Johannes rex Portugallia</i> 1251. <i>nothum legitimo agnato Emanueli praeferre satagit</i> <i>ib.</i> <i>Aluorii decessit</i> 1252	<i>gis praeceptor</i> 814.27
<i>Johannes III.</i> 1067.55, 1210.48	<i>Johannes Mascaregna</i> 1075.16, 1110.36, 1329.21
<i>Johannes Iaemius</i> 1204.44	<i>Dienſis arcis praefectus</i> 1328.24, 1329.21, 1349.53
<i>Johannes II. Rex Portugallia XIII.</i> 1268.31	<i>Lufitanos omnia in arcem deuehere iubet</i> 1329.59
<i>uxor Leonora filia patris</i> <i>ibid.</i> 32	<i>omnes rei militari inutiles auhendos curat</i> 1331.44
<i>ex qua unicum suscepit filium Alfonsum</i> <i>ib.</i> 33	<i>quomodo arcis stationes distribuuerit</i> <i>ib.</i> 51
<i>fortuna lubricantis exemplum</i> <i>ibid.</i> 35	<i>omnibus rebus ad arcem Dienſem tuendam prouidet</i> 1350.29
<i>filio magnificentiſſimas apparat nuptias</i> <i>ib.</i> 40	<i>eius litera ad Ioannem Caſtrum pro ſubſidio ſcripta</i> 1350.48
<i>laus eius</i> 1269.6	<i>Ioannes Mendoza, unde Almafani reguli</i> 749.30
<i>Apophtegmata & ſapienter dicta</i> <i>ibid.</i> 10	<i>Ioannes Methymna Theologus</i> 817.9
<i>aequitas in adminiſtranda iuſtitia</i> <i>ibid.</i> 24	<i>eius ſtudia per 20. annos Compluti floruerunt</i> <i>ib.</i> 13
<i>nauigationis in Indiam auctor praecipuus</i> <i>ibid.</i> 28	<i>Ioannes Noghera</i> 1126.42
<i>Caſtellum S. Georgii fundauit</i> <i>ib.</i> 38	<i>Ioannes Neſtor Gallus, hiſtoricus</i> 1234.4
<i>obiit Aluorii in Algarbiorum regno nullis legitimis relictis liberis</i> <i>ib.</i> 42	<i>Ioannes Pacecus</i> 1127.55
<i>Johannes III. Rex Portugallia</i> 1247.12, 1271.38	<i>Ioannes Padillia Magiſter D. Iacobi coniugatus</i> 695.37
<i>uxor eius Catharina Caroli V. ſoror</i> <i>ib.</i> 13, 1271.38	<i>Ioannes Paleologus</i> 1298.38
<i>liberi ex ea</i> <i>ib.</i> 15, 1271.42	<i>Ioannes Paruus Theologus</i> 773.22
<i>Johannes I. Caſtella rex</i> 1147.27	<i>Ioannes Petreius Poeta & orator</i> 815.54
<i>Ioannes ſecundus Caſtella Rex</i> 771.39	<i>Ioannes Petrus Luſitanus variis locis perluſtratis ad Precioſum Ioannem proficiſcitur</i> 1291.3
<i>Johannes II. Alſonſi quinti ſucceſſor</i> 1064.57	<i>facultatem in patriam redeundi non potuit impetrare ab eo, ut & à fratre. eiusque filio Dauide</i> <i>ibid.</i> 9
<i>Johannes I. Luſitania Rex</i> 1290.10	<i>eius uxor</i> <i>ib.</i> 12
<i>eius filii</i> <i>ib.</i> 13	<i>omnium linguarum gnarus</i> <i>ib.</i> 19
<i>Ioannes II. Luſitanorum Rex</i> 879.29, 1290.35	<i>Ioannes Pimentellus</i> 1127.53
<i>mors</i> 1291.23	<i>Ioannes Pontifex obiit in carcere</i> 335.59
<i>Ioannes III. Luſitania Rex</i> 815.6, 983.56, 1004.40	<i>Ioannes Portugallus</i> 1115.47
<i>proſopographia eius</i> 1271.57	<i>Epicoſopus Igaditanienſis</i> 1041.8
<i>clementia eius & benignitas</i> 1272.6	<i>Ioannes praſbyter monachorum in Pontificatu Maximimum ſequutus eſt</i> 9.38
<i>pacis ſtudioſus & religioſus</i> <i>ibid.</i> 19	<i>eius annotata</i> 9.44
<i>liberalitas in ſtudia liberalium artium</i> <i>ibid.</i> 24	<i>duodecim annis ſedem honoris tenuit</i> 9.46
<i>multa magnis ſumptibus aedificauit</i> <i>ib.</i> 31	<i>Ioannes quidam Ganna</i> 1071.29
<i>obiit Oliſipone Apoplecticus</i> <i>ibid.</i> 35	<i>Ioannes Ramirus ab Arellano Dominus Camerorum</i> 1243.56
<i>Ioannis Iacobi Fuggeri reſponſo ad Damianum à Goes</i> 828.12	<i>in praelio ad Aliubarotham occubuit</i> <i>ibid.</i>
<i>Ioannes I. Aragonia Rex</i> 852.16	<i>eius encomium</i> <i>ib.</i> 57
<i>uenerationi deditus moritur</i> <i>ib.</i> 19	<i>Ioannes Ramirus Theologiae D. & Rhetor Academiae Complutensis primarius</i> 816.11
<i>Ioannes II. Arag. Rex, Magnus dictus</i> 852.53	<i>Ioannes Rodericus Paſſanus</i> 1138.31
<i>obiit</i> <i>ibid.</i> 59	<i>Ioannes Rodericus Sada</i> 1175.45
<i>Ioannes rex Aragoniae pater cum filiis in Africam traiecit</i> 1242.4	<i>Ioannes Rodrigezius Vaſconcellenſis</i> 1153.47
<i>Ioannes Laſcares patri in Comitatu Entemelii ſuccedit</i> 955.40	<i>Ioannes Sandoalins</i> 1214.42
<i>Ioannes Ludouicus Viues Valentia decus</i> 813.21	<i>Ioannes Scauriguins</i> 1193.42
<i>eius ſtylus</i> <i>ib.</i> 24	<i>Ioannes ſecundus Toletanus Epicoſopus</i> 590.52
<i>Ioannes Lupus, Baro de Aluico</i> 1088.29	<i>Ioannes Sylueira</i> 1088.31
<i>Ioannes Luſitani Regis frater fugit in Caſtella</i> 728.44	<i>Ioannes Syluius</i> 1072.11, 1083.22, 1090.8, 1098.46, 1101.47
<i>eius imago in Vexillis</i> 735.56	<i>Ioannes Taidens & Franciſcus Gillus in arcem à Luſitanis recipiuntur</i> 1366.41
<i>Ioannes Magnus Gothus Archiepiſcopus Vpſalia</i> 1292.43, 1313.9	<i>Ioannes Teglius</i> 1110.36, 1137.45, 1142.3, 117
<i>Eccleſia Romanenſium addictiſ.</i> 16.13	<i>Ioannes Telius</i> 1046.30
<i>propterea Epicoſopatu motus pulſusque tenuiter uiuit</i> <i>ibid.</i> 16	<i>cum Didaco Lupio à Sequeira Setubalum ſe confert</i> 1074.5
<i>uenetias cum fratre contendit</i> <i>ibid.</i> 23	<i>Ioannes Torquemeda</i> 812.21
<i>à Patriarcha humaniſſime accipitur</i> <i>ibid.</i> 25	<i>Ioannes Toletanus Epicoſopus</i> 529.3
<i>Ioannes Martinus Silicens Philippi Hiſpania re-</i>	<i>quidam abdi-</i>
	<i>caſſe dicunt</i> 531.35

- Iohannes Vasconcellius* 1127.1
Ioannes Vasæus Brugensis, D. Salmantica 894.26
Ioannes Vergara Toletanus omnis Hisp. viris doctis præferendus 817.51
Ioannes Verzeanus 1333.59 *mesopyrgio arcis Diensis minori præfectus* 1331.55
Ioannes vigesimus primus Pontifex 615.9 *vigesimus secundus* 658.6 *vigesimus tertius* 777.37
Ioannes Viuicinus veteris propugnaculi defensionē suscipit 1351.48
Iohannes Viuerius 1204.22
Ioannis octavi Pontificis gemina litera 422.18.41
Ioannis primi Castella Regis filii 730.27, 731.44
Iolantes filia Entemelii Comitis Petro Aierba Baroni nubit 955.45
Iornandes Gotthorum Episcopus 339.59
Iosephus Patriarcha Constantinopolitanus 1298.39
Iosephus Sobrinus Theologus, Alberti Cardinalis capellanus 1224.39
Iosephi Teixeræ libellus famosus 1223.29 *cur à Duardo Nonio refutatus* ib.32
Iouis fanum olim, hodie martyrum Iusti & Pastoris templum 965.1, *in eodem monumenta quadam ibid.* 16.28
Iouis fanum Cetobrigæ olim, iam B. Mariæ sacrum 956.35
Iouis mons olim portum, nunc speluncam Barcinoni præbet 838.54
Iracundia Lusitanorum per Albanum mitigata 1174.16
Irene virgo Lusitana 367.11
Irienses Episcopi 410.25 *transferuntur Compostellam* 410.54
Isabella à Cardona 1236.33 *Abbatissa prima parthenonis iuxta Diuæ claræ monasterium Conimbricense* ibid.
Isabella Augusta filia Emanuelis Lusitania regis 1269.55 *Caroli V. Imp. vxor ib.* 56 *nata Olisipone* ib.57
Isabella dux Burgundiæ 1241.24
Isabella filia Iacobi Bragantiæ Ducis 1092.17
Isabella filia Petri Tertii regis Aragonum corporis forma & animi dotib. pulcherrima 1260.22 *inter Diuas relata ibid. vxor Dionysii Agricola Portugaliæ regis* 1260.19
Isabella Ioensis Barcinonensis 822.1
Isabella Iohannis Brachantiæ Ducis filia 1246.56
Isabel. Madera vxor Iohannis Chirurgi 1365.7 *eius fortitudo in pralio* ib.8
Isabella magna regina Catholica 1265.25
Isabella Petri Conimbricen. Ducis filia, scemina prudentissima 1265.43. *nupta Philippo* 111. *Burgundiæ Duci* ibidem
Isabella regina Castella 1064.55
Isabella regis Ferdinandi & Isabella regina Castella filia 1092.3
Isabella Valesia 1097.2
Isardicense concilium 1.30
Isidorus Hispalensis Episcopus 6.51, 8.1, *eius vita* 6.52 *eius scripta* 6.58, 7.1 *scripsit historiam de origine Gotthorum* 7.19 *dictum Philosophicum Ciceronis & Augustini* 7.31 *Acephalitarum heresin confudit* 7.36 *obitus eius* 7.37 *Leandro fratri Hispalensis sedis Episcopo substitutus est* 10.25 *eius opera varia* 10.29 *duo eius libelli ad Florentinam sororem contra Iudeos* 10.31 *quadraginta annis Pontificatum gessit* 10.38
D. Isidorus Hispalensis 360.10, 363.8 *eius epistola* 361.7 *eius mors* 363.18
Isidoriani monachi 798.56
Isidori tres in Hispania 363.42
Isocrates Timothei, Cononis filii præceptor 814.12
Issem patri mortuo succedit 173.32, 178.17 *cum Zuleman armis contendit de regno* 173.34 *eum deuincit & regnum occupat* 173.36 *bona à Zuleman possessa emit* 173.38 *pacifice gubernat* 173.45 *urbes plurimas occupat* 173.48 *Mezquitas plurimas adificat* 173.54 *eius mortis prognostico* 174.8 *prælia multa cum Rege Galleciæ commisit* 174.15 *moritur* 174.20 *Almuhayat bille nominatur* 178.91
Issem adhuc puero coadiutor datus est Mahomat Ibne Abenhamir 178.21
Issemi & Coadiutoris sui prælia 178.34 *false mortuus proclamatur* 179.2 *uiuus omnibus manifestatur* 179.37 *ab Eunuchis regali solio restituitur* 180.40 *caput Almahadi per ciuitatem facit deportari* 180.45 *regnum secunda vice confirmat* 180.56 *eligit sibi sepulturam* 181.4 *eos de stirpe Abenhumeye ortos fecit exstirpari* 181.18 *barbaros in fugam conuertit* 181.22 *Toletanos rebellantes obsidet &* 181.50 *expugnata urbe Obeydallam interfici iubet* 181.53 *Alhagib proditiōnis causa facit decollari* 182.1 *Hispalim liberat ab obsidione barbariorum* 182.6 *in Africam transfretauit* 182.31
Itacius Episcopus 2.1 *eius apologia aduersus Priscilianum* 2.2 *in exilium mittitur, & moritur* 2.6
Itacius Lemicensis Episcopus 17.6 *aduersus Verimudum Arianum contendit* 17.10
Itacius prouinciæ Galleciæ Episcopus 15.19 *descripsit historiam bellorum barbararum gentium* 15.22 *mors eius* 15.23
Italici exercitus præfecti 1043.25
Itali dimissi 1188.35 *strenuos se gerunt* 1167.4
Italis qualis loquendi formula 998.59
Iter Antonii cum copiis suis Belemum versus 1151.13 *Cardinalis Antonii Riarii, in Hispaniam Legati* 1151.10 *exercitus Lusitanici in Africam* 1076.50 *Philippi Eluas versus* 1165.10 *Philippi Tomarum* 1181.18
Iubilei institutio varia 642.58
Iudei ad fidem Christianam compelluntur 49.32 *baptizati in Lusitania cum nobilibus, beneficium diuitiarum, affinitatem contrahunt* 1065.5 *ibidem complures coacti baptizantur* è regno

<i>Lad. flaus & Ioanna Neapolitani Reges</i>	741.36	<i>Laurentius Celtiber thesauri Pontificii custos, mar-</i>	
<i>L. Aemilius Paulus in pugna contra Lusitanos oc-</i>		<i>tyr</i>	304.19, 842.24
<i>cubuit 931.8 pugnat cum Lusitanis</i>	931.40	<i>Laurentius Noghera</i>	1199.25.35
<i>victoriam obtinet</i>	<i>ib.</i> 43	<i>Laurentius Petreius Tabora</i>	1343.25, 1344.16
<i>Letitia publica</i>	1171.12	<i>Laurentius Pyrus Tabora</i>	1371.15
<i>Letus Neptensis Episcopus martyr</i>	156.23	<i>Laus copiarum Hispanicarum cum periculo coniu-</i>	
<i>Lagus in regno Algarbii</i>	1077.6	<i>cta 1150.1 Hispania ab ubertate</i>	65.38 <i>euerfio</i>
<i>Lameca</i>	1062.57	<i>eius</i>	65.51
<i>Lancastrorum familia</i>	1268.58	<i>Lausus Mezentii filius victus interficitur</i>	189.14
<i>Landini</i>	1184.16	<i>Lazarus Bonamicus Doctor</i>	824.7
<i>L. Andrea Resendii responsio ad Ambrosii Mo-</i>		<i>Lazarus Martyr</i>	1009.11
<i>ralis epistolam</i>	1023.21	<i>L. Cornelius Dolabella</i>	939.19
<i>ad Bartholomaeum Kebedium</i>	1003.13	<i>L. Dexter historiarum scriptor pratorio praefectus</i>	
<i>Langobardi qua gens</i>	1029.21		842.8
<i>Flauii praeonomini amatores</i>	<i>ib.</i> 30	<i>Leander, Fulgentius & Isidorus fratres</i>	810.11
<i>L. Annaeus Seneca</i>	806.19	<i>Christianam religionem docuerunt Gothos</i>	<i>ib.</i>
<i>Lappia descriptio seu Chorographia</i>	1314.27	<i>14 eius vita Gothi ab Arriana haeresi ad fidem</i>	
<i>termini</i>	<i>ib.</i> 30	<i>Catholicam conuertuntur</i>	5.50 <i>eius libri</i> 5.51
<i>Lappia duplex</i>	1314.16	<i>6.1 docet differentiam fidei Catholicae & haere-</i>	
<i>ei contermina prouincia</i>	<i>ib.</i> 18	<i>sis Arrianae</i> 5.53 <i>eius mors</i> 6.8 <i>eius cum Gre-</i>	
<i>Lappiana prouincia</i>	1313.29	<i>gorio amicitia</i> 345.36 <i>eius concio</i>	352.18
<i>Lappiani describuntur</i>	1314.41	<i>Legati duo ad Papam mittendi</i>	1120.38
<i>sagittandi arte</i>		<i>Legati Gubernatorum Lusitanicorum</i>	1125.53
<i>excellentibus</i>	<i>ib.</i> 43 <i>vestitus</i>		1129.48
<i>ib.</i> 44 <i>permutatio</i>		<i>Legatio Ducis Braganciae ad regem Philippum</i>	1129.
<i>eorundem</i>	<i>ib.</i> 48 <i>religio</i>		51
<i>ib.</i> 56 <i>sunt infideles</i>		<i>Lusitanica</i>	1292.47
1313.29 <i>misera seruitute oppressi</i>	<i>ib.</i> 32	<i>Romana Ecclesia in Hispaniam</i>	144.47
<i>Christiani fieri prohibentur</i>	<i>ib.</i> 35	<i>Legati Pontificis Eugenii ad Aethiopiae Imp.</i>	1298.
<i>eorundem deploratio</i>	<i>ib.</i> 42	<i>50 Philippi Hisp. Regis in Lusitaniam</i>	1035.35
<i>Laracce</i>	1069.58, 1070.7, 30, 1074.9, 1077.18,	<i>1039.57, 1091.39 Regis Lusitaniae</i>	1291.54
	38.52, 1078.30, 1079.25, 57, 1080.12, 37	<i>Sophari qua de causa ad Mascaregnam missi</i>	1329.54
<i>Larache olim Lixa oppidum</i>	1033.6	<i>Legatus Aethiopiae cur ad Papam Roman. missus</i>	
<i>Laracium & Tituanum Marusiorum piratarum</i>		<i>1310.12 Lusitanorum in Galliam</i>	1041.51, 1101
<i>receptacula</i>	1015.46	<i>39 Regis Hispaniae</i>	1104.28
<i>Lara Infantes occisi</i>	444.34.19	<i>Leges & tabulae Alfonsinae</i>	812.2
<i>Laredi portus siue Lauretanus</i>	209.23	<i>Leges Iesuitarum circa sumptus seuerae</i>	1066.35
<i>Largitas Reginae Berengariae</i>	142.14	<i>Legibus Tagi, Reges & principes Asiae & Africae</i>	
<i>Larso, Luna promontorium</i>	838.58	<i>parere coguntur, & Lusitanis tributum soluere</i>	889.35
<i>Lascara, Theodori Lascaris filia</i>	955.34	<i>Legio condita</i>	298.19
<i>Wilhelmo Entemelii Comiti nubit</i>	<i>ib.</i> 39	<i>vrbs regia facta</i>	426.12
<i>Lateranense concilium, ne decumae dentur profa-</i>		<i>capitur</i>	89.4
<i>nis</i>	744.54	<i>Lemica vrbs, Galleciae caput</i>	809.6
<i>Latinae & graecae literae Hispani quando floruerunt</i>		<i>Lemonices & Aruerni Poetae</i>	1260.45
	810.18	<i>Leo Henricus</i>	1109.38
<i>Latina lingua à quibus in Hispaniam inuecta</i>	805.	<i>Leonora Fernandi Visceensis Ducis filia</i>	1266.43
	46	<i>locata Federico III. Rom. Imp. ib.</i>	44 <i>Roma cum</i>
<i>Latini à Latio dicti</i>	187.37	<i>Imperatore a Pontifice coronata</i>	<i>ib.</i> 48
<i>Latinus Fauno succedit</i>	187.50	<i>Leonora filia regis Alfonsi II. nupsit Regi Daciae</i>	1242.27
<i>Latinas literas inuenit</i>	187.51	<i>Leonora Nonia Concubina Alfonsi XI. Castellae</i>	
<i>Mezentium & Camillam reginam Amazonum in auxilium</i>		<i>regis</i>	1261.20
<i>vocat cum Aenea pugnaturus</i>	189.10	<i>Leouigildus Gotthorum rex</i>	158.37
<i>Diomedem Graeciae Regem in auxilium implorat</i>	189.20	<i>uxorem duxit nomine Theodosiam</i>	47.58
<i>ei à Diomede auxilium recusatur</i>	189.21	<i>Luiba mortuo regnum Hispaniae & Galliae ade-</i>	
<i>mittit Turnum contra Ascanium</i>	188.51	<i>ptus est</i>	47.54 <i>bello delectatus multas ciuitates</i>
<i>nuncios pro facienda pace ad Aeneam mittit</i>	189.23	<i>sibi subiunguit</i>	47.59 <i>parricida</i>
<i>Latium pars Thusciae à latendo dicta fuit</i>	187.24		48.4
<i>Latronianus seu Matronianus poeta</i>	318.25		<i>Arriana</i>
<i>Lauarenses & Portuenses Antonio tributa soluere</i>			
<i>coacti</i>	1056.24.31		
<i>Laudes Albani</i>	1165.8, 1169.27, 1208.37, 1209.2		
<i>Laurentius Balbus Liliensis</i>	816.18		

I N D E X.

<i>Arriana heresi infectus Leandrum & Mausonam Episcopos in exilium mittit</i> 48.9	<i>Portuensium</i> 1173.26
<i>apostatas fecit</i> 48.13	<i>Coii Sofari ad Ioannem Mascarenam & quid iis contineatur</i> 1350.2
<i>Leges correxit</i> 48.22	<i>Sophari ad finitimos reges quales</i> 1349.16
<i>morbo affectus praedictos Episcopos cum Fulgentio iussit ab exilio reuocari</i> 48.24	<i>obit morte ib. Hermigildum filium suum ob Catholicam fidem interficit</i> 158.38
<i>Regnum delet Sueuorum</i> 158.44	<i>Leuigildus Vesogothorum Rex</i> 946.4
<i>Leuis fragula & Vitrea vasa ex urbe Barcinone Romam deferuntur</i> 846.39	<i>Leuigildus Rex</i> 342.51
<i>filiis 343.1 veste discreta a populo primus est usus</i> 349.33	<i>Lex Toletana & Lex Romana</i> 466.3
<i>Libellatici qui</i> 304.5	<i>Liberalis tanquam Dionysius prouerb. Portugallo- rum</i> 1260.2
<i>Liberata & Quiteria Martyres</i> 311.18	<i>Liberatio Ciuitatis Roderici ab hostibus</i> 122.27
<i>Liberatio Ciuitatis Roderici ab hostibus</i> 122.27	<i>Liber Damiani a Goes de Aethiopum moribus in Vniuersitate Louaniensi approbatus</i> 1288.45
<i>Liber Damiani a Goes de Aethiopum moribus in Vniuersitate Louaniensi approbatus</i> 1288.45	<i>Liberi Matildi nulli</i> 1106.13
<i>Liberi Matildi nulli</i> 1106.13	<i>Liberi Regii Hispaniae vocantur Infantes</i> 88.22
<i>Liberi Regii Hispaniae vocantur Infantes</i> 88.22	<i>Liber in igne seruatus</i> 107.19
<i>Liber in igne seruatus</i> 107.19	<i>Liber Toletanae Ecclesiae Smaragdinus dictus</i> 1009.26
<i>Liber Toletanae Ecclesiae Smaragdinus dictus</i> 1009.26	<i>Libido Ant. Cratensis</i> 1207.32
<i>Libido Ant. Cratensis</i> 1207.32	<i>Libora Carpetania vrbs</i> 1014.44
<i>Libora Carpetania vrbs</i> 1014.44	<i>Libri octo legum Ecclesiae</i> 1303.46
<i>Libri octo legum Ecclesiae</i> 1303.46	<i>quid in eis tradatur</i> ib.50
<i>quid in eis tradatur</i> ib.50	<i>Liburnum</i> 1071.41
<i>Liburnum</i> 1071.41	<i>Licentia armorum capiendorum Monachis concessa</i> 1150.40
<i>Licentia armorum capiendorum Monachis concessa</i> 1150.40	<i>plures ducendi uxores & concubinas</i> 62.12
<i>plures ducendi uxores & concubinas</i> 62.12	<i>Licianus</i> 808.12
<i>Licianus</i> 808.12	<i>Licianus Carthaginis Spartariae Episcopus</i> 6.9
<i>Licianus Carthaginis Spartariae Episcopus</i> 6.9	<i>eius opera & scripta</i> 6.10
<i>eius opera & scripta</i> 6.10	<i>veneno extinctus est</i> 6.13
<i>veneno extinctus est</i> 6.13	<i>Licinius Poeta, Aurelii Augustini alumnus</i> 842.17
<i>Licinius Poeta, Aurelii Augustini alumnus</i> 842.17	<i>Lignei equi</i> 1363.41
<i>Lignei equi</i> 1363.41	<i>Lignum crucis Christi quale</i> 1292.25, 1303.20
<i>Lignum crucis Christi quale</i> 1292.25, 1303.20	<i>Limitanei Duces, Marchiones dicti</i> 943.58
<i>Limitanei Duces, Marchiones dicti</i> 943.58	<i>Lingua latina graeca filia</i> 818.19
<i>Lingua latina graeca filia</i> 818.19	<i>Lingua Portugallica</i> 1128.59
<i>Lingua Portugallica</i> 1128.59	<i>Lisbona</i> 1089.30, 1090.21, 1095.58, 1097.33, 1104.19, 1106.41, 1115.9, 1117.28, 1123.7, 1126.4, 1130.25, 1131.9, 1142.2, 1143.54, 1144.8, 1145.5, 1147.43
<i>Lisbona</i> 1089.30, 1090.21, 1095.58, 1097.33, 1104.19, 1106.41, 1115.9, 1117.28, 1123.7, 1126.4, 1130.25, 1131.9, 1142.2, 1143.54, 1144.8, 1145.5, 1147.43	<i>seruis & id genus aliis referta</i> 1160.27
<i>seruis & id genus aliis referta</i> 1160.27	<i>sola Antonio restat</i> 1153.56
<i>sola Antonio restat</i> 1153.56	<i>urbium totius mundi maxima</i> 1185.56
<i>urbium totius mundi maxima</i> 1185.56	<i>Lisbonenses</i> 1159.39, 1160.19, 1161.42, 1163.49, 1164.12, 1165.20
<i>Lisbonenses</i> 1159.39, 1160.19, 1161.42, 1163.49, 1164.12, 1165.20	<i>Litaniarum usus in Hispania</i> 335.39, 361.43
<i>Litaniarum usus in Hispania</i> 335.39, 361.43	<i>Littera ad Albanum</i> 1125.9
<i>Littera ad Albanum</i> 1125.9	<i>ad Episcopos ciuitatum Portugallicae cur scripta</i> 1043.38
<i>ad Episcopos ciuitatum Portugallicae cur scripta</i> 1043.38	<i>ad Papam</i> 1123.12
<i>ad Papam</i> 1123.12	<i>ad Priorem in Galliam data</i> 1190.52
<i>ad Priorem in Galliam data</i> 1190.52	<i>Littera Albani</i> 1081.19
<i>Littera Albani</i> 1081.19	<i>Alexandri III. Pontificis Romani ad Cerebrunum Archiep. Toletanum</i> 484.16
<i>Alexandri III. Pontificis Romani ad Cerebrunum Archiep. Toletanum</i> 484.16	<i>Antonii Regis ad omnes Portugallicae ciuitates</i> 1047.11
<i>Antonii Regis ad omnes Portugallicae ciuitates</i> 1047.11	<i>Bataxit Turcarum Imper. ad Baudelem Regem Granatae</i> 867.27
<i>Bataxit Turcarum Imper. ad Baudelem Regem Granatae</i> 867.27	<i>ciuium</i>
<i>ciuium</i>	

IN II. TOM. RER. HISP.

<i>Luccialius pirata nobilis</i>	1191.35	<i>Lusitania</i> 1093.46, 1094.38, 1095.7, 1096.9, 1101.52, 1102.28, 1124.22 unde dicta 899.13
<i>Lucense Concilium</i>	341.1	quæ dicatur 900.55 eius initium 901.47, 903.2 in quot prouincias diuidatur 903.20, 943.49, 979.57, 1017.7 annibus multis irrigua 917.40 eius fertilitas 927.4 eiusdem termini varie describuntur 900.21, 903.36 copiis Philippi circumdata fere tota 1127.46 qualis tempore Comitum Tolosa Raimundi fuerit 1064.6 quomodo Gubernatoribus distributa 1041.34 vetus 1062.50
<i>Luccius Pignatellus</i>	1214.42	<i>Lusitani M. Petreii beneficiarii</i> 941.29
<i>Lucius Pijo prator Hisp.</i> 857.33 <i>primùm legem de pecuniis repetundis tulit</i>	857.41	qui vocentur 904.4 à quibus Belitani vocentur 900.3 Callaici dicti ib.40 ambitiosi gloriæ cupidi 1130.4.54 cõtra Hispanos obstinatissimi 1111.24 Antonio Cratensi addicti 12.4.55 male se defendunt 1168.40, 1043.34 pertinaces & contra Philippum obstinatissimi 1044.15, 1106.52 delictis Asiaticis corrupti 1066.21 gens assueta pugnare cum Romanis 910.37 Sergium galbam pratorem deuincunt ib.46 eorum trecenti cum mille Romanis pugnant & victores euadunt 911.1, 935.27 eorum mores 911.25 rei bellica prorsus imperiti 1092.37 qualis gens 909.33, 1066.48 secundũ Valerium Max. gens barbara &c. ib.49 deuicti a Bruto 939.14 a Dolabella ib.19 a Licinio Crasso ib.28 homines inexercitati 1107.2 vehementer perturbantur 1139.20 in procinctu sunt 1073.22 infidiatores dicuntur 911.28 vim visere pulsueros ostendunt 1114.17 voluntarie Sebastiano militantes 1083.8 rebus magnis gerendis 460. annorũ spatio amplius intenti cruces suas in extremo Oriente posuerunt 1066.18 capti uiliberantur 1318.5
<i>Lucius Pontifex</i>	303.58	<i>Lusitani à Mascaregna eruptionem in hostes precib. & vi impetrant</i> 1341.10 ex arce in hostes erumpunt inuio Mascaregna 1341.42 male accepti repelluntur in arcem ib.50 victoriam obtinent à Mahumetanis 1340.42 ab igne se defendunt 1362.3, 5 eorum repentina trepidatio ib.53 obsessi conflictum hostium obsidionem soluentium leti expectant 1364.13
<i>Luctus Aldefonsi Regis de mortuo filio</i>	110.47	<i>Lusitanis Diu obsessis nonorum auxiliorum spes fit</i> 1365.25 subsidia afferuntur ib.30
<i>Regis Æthiopiæ super morte Oratoris sui Mathæi</i> 1294.22 & <i>super Nau parentis sui & Emanuelis Lusitaniæ regis morte</i>	1296.13	<i>Lusitanis subsidium Gallorum denegatur</i> 1051.18
<i>Ludouici sancti Regis Litera ad Toletanos</i>	594.56	<i>Lusitanorum fidelitas & constantia in rege semel suscepto nunquam deserendo</i> 1249.2
<i>Ludoicus à Silueira</i>	1321.40	fuga 1055.38
<i>Ludouicus Auila rerum gestarum Cesaris in Germania scriptor</i> 819.34 <i>Britus</i> 1121.39 <i>Cesar</i> 1130.22, 1144.3 <i>Catena Complutensis Academia Cancellarius</i> 816.25 <i>Contignus</i> 1088.28 <i>Dataidius</i> 1074.40, 1189.44 <i>de Granata</i> 1209.38		montes qui 912.32
<i>Ludoicus de Ouara</i>	1128.2, 1151.39, 1167.14	<i>Regum insignia</i> 515.35
<i>Ludoicus de Sylua</i>	1080.1	<i>militum numerus</i> 1348.2
<i>Ludouicus Dux Pacæsis filius regis Emanuelis</i> 1270.6, 1245.11 <i>Princeps laudatissimus</i> ibid. 12 <i>matrimonium cum d. spari</i> ib.14 <i>eius pudor</i> ib.53		<i>naualis expeditio in regnum Cambaiæ, & res in eo gesta</i> 1373.30, 1374.10, 50
<i>Ludouicus Gallia Rex venit in Hispaniam</i>	523.37	<i>varia pralæ</i> 929.24
<i>Ludouicus IX. rex Gallia</i>	1230.51 <i>in sanctorum numerum adscriptus</i> ib.52	<i>Lusitanum</i>
<i>Ludoicus XI. rex Gallia</i>	1198.47	
<i>Ludoicus XII. Gallia rex</i>	1093.56	
<i>Ludouicus Hutinus Nauarra Rex</i> 647.59, 648.1 <i>Mauriquius</i> 1102.23 <i>Mellus Mendoza</i> 1340.31 <i>Menesius</i> 1293.6 <i>eiusdem litera ad Rodericum Limium</i> ib.10 <i>Molinaus</i> 1106.37, 1182.30 <i>Molina</i> 1035.38 <i>primogenitus Emanuelis Quadragesima</i> 1068.44		
<i>Ludouicus Sosa Thomea turris prefectus</i> 1337.10 1360.37 <i>virtutis specimen edit</i> ib.40		
<i>Ludoicus Syluius</i>	1094.24	
<i>Lubanis Rex</i>	10.37	
<i>Luisa Rex Gothorum Leouigildum successorẽ & participem Regni facit</i>	47.50	
<i>Luisa Gothorum Rex creatur</i> 49.16 <i>initio regni à Victorico interfectus</i> 49.20 <i>post hunc Victoricus regnum occupat</i> 49.21 <i>victoriae expers in gerendis bellis</i> 49.23 <i>gladio interiit</i> 49.26		
<i>Luitprandus Ticinensis Diaconus</i>	442.27	
<i>Lumen inferentes pueri, Vincamus, dicunt</i>	315.1.3	
<i>Luna mons, aliis Sintria mons dictus</i>	912.39	
<i>Lunarium, Magnum, promontoria</i>	839.1	
<i>Lupanaria unde dicta</i>	190.3	
<i>Lupi ducis fuga</i>	59.5	
<i>Lupi Ferrentii facinus memorabile</i>	136.50	
<i>Lupus Auellaneda</i>	1050.11	
<i>Lupus Almeida primus Comes Abrantensis</i> 1266.46 <i>Figueroa</i> 1186.54, 1187.7, 1188.37, 1190.33, 1197.21, 1200.54, 1203.7, 1214.41, 1216.35		
<i>Hercera</i>	816.18	
<i>Soarez</i>	1292.51	

I N D E X.

- Lusitanum nomen barbaris terrori est 1349.31
1378.10
Lusitanus per Hispanum honorificētissimè exceptus 1070.13
Lusonum gens ubi 900.13
Lusus Rex Hiberia fingitur 899.29
vitis inuentor ib.32
Lusus fluiuis 1081.27
LX. triremes Hispanica 1049.51
Lybia Castrum caput Ceretania 55.24
Lysa quid designet 899.23
Lysitania vocabulo qui vsi ib.45
- M
- M** Acilius Prætor vltioris Hispania 856.45
M. Acilius Glabrio 931.19, 933.34
Machabæorum mentio 262.35
Macrobios Diaconus 14.44
aduersus hereticorum versutias scripsit 14.45
Madaba regia ciuitas 1333.41, 1355.37
Madera 1064.37, 1178.48, 1207.39
Madridum 1094.40, 1109.32, 1125.33, 1194.30,
1211.26
Magnalia bellatorum 136.3
Magdalena Comitissa Bononiensis 1093.29
Magdalena Gironia 1099.6
Magister equitum, nempe Condestabile, qui primus
in Castella 732.51
Magistratus Camera Lysibonensis 1159.34, 1167.
54
Magistratus ciuiles ad officia Ecclesiastica non ido-
nei 1066.42
Magistratus vendere 301.58
Mahaldam formosissima Sancti I. regis Portugal.
filia 1257.18 Henrico I. Castellæ regi nupsit
ibid. 20 à quo separata ib.
Mahametus Faba 1082.23
Mahometes aduersus Romanos rebellat 23.57
sua sectæ nequitiam prædicat 49.56
Ciuis Emeritensis 75.48 contra Regem Al-
defonsum bellum gerit 75.55 victus capite mu-
tilatur 75.56 Rex Agarenorum in montanis
exercitum suum congregauit 132.50
Mahometes nascitur 162.40 cor eius Arabum cor-
da pondere superauit 162.54 Indæo geneatico
informandus traditur 163.6 primum tres u-
xores, mox 18. habuit 163.19 in Arabia sectam
suam inchoat 163.36, 165.59 fingit Alcora-
num sibi ab Angelo datum 163.48 præcipit in
turribus templorum Sarracenum proclamare
163.55 instituit ieiunia triginta dierum 163.
58 contra Romanum imperium rebellare cogi-
tat 164.3 insidens bestie Aboras Hierosolymam
profiscitur 163.37 Ciuitates ad rebellionem
incitat 164.15 eiusdem victoria contra Roma-
nos 164.22 rex creatur 164.32 fabulis popu-
lum seducit ib.36 eius commenta & somnia
ib.40 in septem cælos se ab angelo Gabriele per-
ductum excogitat 165.11, 29 disceptat cum Co-
raxinis de Lege eorum 165.42 se in contempla-
tionem inuisibilium rapi fingit. 166.3 eius mors
& sepultura 166.12
Mahomath. 2. in regno patri mortuo succedit 176.
26 Toletanos rebellantes bello ag greditur ib.
30 eos debellat & sibi subiicit ib.42 contra
Nauarros bellum gerit ib.54 Emeritam rebel-
lantem cæpit 177.1 Toletanos secunda vice re-
bellantes debellat 177.10 relictis 34. filiis & 20
filiabus moritur 177.20 Ibne Abenhamir vo-
catur Alhagib. 178.22 in præliis sælix 178.23
rex creatur 184.53 occiditur 184.55 non ve-
nit in Hispaniam 358.16 Maurica gentis con-
ditor multis iunctus vxoribus moritur 404.5.8
Mahometani cur colloquium cum Diensibus peti-
uerint 1359.17 iuramenti præstiti admonentur
1360.20 milites à fæminis & turba promiscua
occisi 1361.16 Lusitanorum raritatis per tres
profugas certiores fiunt 1339.54 Iacobæam tur-
rim penitus euertunt ib.55 varia sorte cum no-
stris pugnant 1340.1 Naitea omnium Cam-
baie popularum bellicosissimi 1373.41
Mahometi secta in Arabia orta 385.34
Mahometis imago ab hostibus capta 1361.31 alia ha-
sæ affigitur ib.46
Maia Athlantis regis filia 805.32 maximis ab
Hispanis exornatur honoribus eb doctrinã 8 5
36
Maules gens Tartarorum bellicosissima 1377.39
Makaada alias Nicaula regina Æthiopia 1278.
46 regina Sabæ in sacro literis ib. peregrinatio
eius ad Salomonem regem Iudæ ib.47
Malabaris 1065
Malabares Callicutii 1375.32.38
Malaca 1065.41 adificatur 223.48 eius porta
Caua dicta 385.13
Malta 1106.57, 1113.28
Mamudius Sultanus 1329.28 à Coio Sopharo ad
arma inuitatus ib. eidem bellum commendat
ib.37 urbem Diensem ingressus 1332.15.59
cur castra deseruit 1333.40 nepos Baduci regnum
Cambaie obtinet 1347.34 necem auunculi
ferre cogitur ib.51
Mammen Albhayan misere vexatur 170.3
moritur ib.5
Mancini fædus cum Numantinis 270.22
Mancius martyr 994.36 ad nouum pagum iuxta
Methynniam delatus fertur 1007.5
Mancipii nexus est alienatio dominii 1240.52
Mancipium unde dictum ib.51
Mandata Pontificia 1156.22
Manfredus Siciliae Rex 601.36
Mangalorium oppidum 1374.54 castrum euersum
à Lusitanis 1375.10
Manicongorum Rex 1285.23
Lusitanis in potestatem se dedit ib.27
Christianus effectus 1287.46
Mansuetudo Principum efficax ad demerendos ho-
minum animos 1263.31
Mantinus primus Eboræ Episcopus 298.28

IN II. TOM. RER. HISP.

<i>Mantius Monachus Dominicanus professor Theologia Complutensis</i>	823.12	<i>Mariopiscis ubi capiatur & à quo sic vocetur</i>	926.26
<i>M. Antonius Iustinianus Patritius Genuensis</i>	1141.38	<i>26 qualis sit</i>	920.54
<i>M. Antonius Iustinianus Ligur</i>	1045.26	<i>Marmellarium oppidum</i>	979.33
<i>Maqueda Regina Sabu</i>	1305.54	<i>Marmor fluvius</i>	1078.11
<i>& Prophetas didicit</i>	ib.57	<i>Maroan Arabum Rex Constantino Imp. tributum soluit</i>	167.7
<i>Mara fabaris portus</i>	1321.34	<i>Marrani vox unde</i>	406.44
<i>Maranum, Iureffum, Suaium & Murum montes Lusitania</i>	917.15	<i>Marrocos urbs regia</i>	186.26
<i>Marcelli & duo Seneca ubi nati</i>	858.47	<i>Mars belli Deus ex Gothicis dicitur ortus</i>	34.19
<i>Marcelli ciuitas in quo statu tempore Tiberii & Caligula Imp. 858.55 tempore Diocletiani</i>	859.13	<i>Marsilius Ficinus</i>	823.4
<i>Marcellinus Italia presbyter 15.52 eius opusculū 15.53 finem & prauaricationem Osi describit</i>	15.59.16.1	<i>Martialis occisus</i>	301.31
<i>Marchia Aragonis, nunc Manchia</i>	597.19	<i>Martialis poeta</i>	297.50
<i>Marchio Aquilariensis</i>	1102.23	<i>Martini Praefulis Toletani mors</i>	25.28
<i>Marchio S. Crucis</i>	1124.50; 1152.9; 1165.46; 1166.20	<i>cessit Rodericus Ximinius</i>	ib.
<i>Marchio Mondegiarius</i>	1124.56	<i>Martinus Aspilcueta Nauarrus</i>	997.33
<i>Marchio Oignonius</i>	1156.20	<i>Martinus à Portugallia</i>	1286.5; 1288.13
<i>Marchio Veslesius</i>	1096.46	<i>Martinus Bracarensis Archiepiscopus</i>	343.27
<i>Marchionis creandi ritus priscus</i>	198.8	<i>Martianus Capella</i>	815.43
<i>Marchionatus Salucensis</i>	1196.7	<i>Martinus Caster nauarchus longa nauis Lusitanorum</i>	1375.58
<i>Marcionista duos Deos fingunt</i>	15.16	<i>Correa de Sylua</i>	1077.23; 1116.51
<i>Mardan emulus Ybrahem</i>	172.25	<i>de Burgundia</i>	1076.13
<i>quem & ex insidiis interficit</i>	ib.26	<i>Martinus Dumienfis Monasterii pontifex</i>	4.41
<i>Mare Atlanticum</i>	1062.46	<i>orientis partibus in Galleciam venit</i>	4.42
<i>Balticum</i>	1202.19	<i>conuersus ab Arriana heresi ad fidem Catholicam</i>	ib.
<i>Botnicum</i>	1314.27	<i>ib. multa bona opera praestitit</i>	4.43, 44
<i>Indicum hyberno tempore imperium</i>	1362.39	<i>Sueuos ab Arriana heresi deducit</i>	158.29
<i>rubrum</i>	1065.27	<i>eius scripta</i>	340.37
<i>Marescalcus Castrorum magister</i>	732.52	<i>Martinus & Nunnius idem</i>	675.22
<i>Mares faeminis in successione regni anteponendi</i>	1037.29, 33	<i>Martinus Ferraria</i>	1378.5
<i>Maria Magdalena reliquia Massilia esse feruntur</i>	1009.6	<i>Martinus Ficaretus Iureconsultus</i>	924.33
<i>Mariani Montes, alias Sierra Morena, id est, Moreni montes</i>	210.3, 853.58	<i>Martinus Flectius Conimbricensis arcis praefectus</i>	1249.23
<i>horum pars versus Cordubam dicitur saltus Castulonensis</i>	854.1	<i>obsessi fidelitas in Dominum</i>	ib.24
<i>Maria Antonii consobrina</i>	1150.38	<i>factum praclarum</i>	ib.32
<i>Maria Augusta filia Caroli V. Imp. 1269.56 Caesaris Maximiliani II. uxor</i>	ib.57	<i>Martinus Gonzales</i>	1043.37
<i>ex Bohemia in Hispaniam Plyssibonem aduenit</i>	1276.20	<i>de Camera</i>	1068.15, 1119.52, 1120.24, 1127.4, 1144.2, 1148.3
<i>latitiam urbis fratri gratulantis adauget</i>	ibid.21	<i>Martianus Imperator mortem Attila in somnis prauidet</i>	153.14
<i>in monasterio se abdit</i>	ib.22	<i>Martinus Lopezus Azueudus</i>	1175.10
<i>Maria Coronelia libidinem igne extinguit</i>	691.7	<i>Martinus Martini Regis Aragonii filius</i>	753.29
<i>Maria de Toledo</i>	1097.5	<i>obiit</i>	775.29
<i>Maria filia Iohannis III. Portugaliae regis</i>	1247.21	<i>Martinus Momblanci Dux succedit fratri in regno</i>	759.22
<i>1271.42 Princeps laudatissima</i>	1247.23	<i>obiit</i>	777.39
<i>nupsit Philippo Hispaniarum regi</i>	ib.24, 1271.43, 1092.26	<i>Martinus Padilla Castella Praefes</i>	1048.36
<i>Maria Honorii uxoris sepulcrum Roma repertum</i>	323.48	<i>Martinus presbyter multa scribit</i>	540.47
<i>Maria, uidua Maximiliani II</i>	1194.26	<i>Martinus quintus Pontifex Max.</i>	788.2
<i>Maria Padellia</i>	691.17	<i>Martinus Vazeus Pachequus</i>	1326.2
<i>obiit</i>	705.11	<i>Martino Turonensi templum in Calacia edificatur</i>	340.46
<i>Marini & eorum regnum</i>	1237.7	<i>Martis dies male ominatus dicitur</i>	615.39
<i>Marinus Persa</i>	4.24	<i>Martyres à bestiis non tanguntur</i>	311.23
		<i>Martyrum reliquia ferantur in thessis</i>	375.28
		<i>Martyrium Hemergildi</i>	48.3
		<i>Mascaregnas Ioannem Castritium insidiarum Sophari certiore facit</i>	1330.18
		<i>Mascaregnas certior sit propositi Sophari per exploratores</i>	1332.16
		<i>Mascaregnas quo astu hostium conatus frustratus sit</i>	1334.36. &c.
			Masca-

I N D E X.

- Mascaregnas celocem ad Proregem ad copias subsidiarias petiitum expedit* 1335.44 *inconditis militum clamoribus de eruptione facienda consentire non vult* 1341.30 *tandem permittere inuitus cogitur ibid.* 44 *quas tabulas Sopharo adferri curauerit* 1351.5 *arcem praefectis defendendam distribuit ib.* 42 *quid Rumicano renunciari iubeat* 1359.14 *optimi Ducis officio fungitur* 1360.18 *eius oratio ad milites suos* 1367.37 *suos increpat* 1367.40 *hostium conatus impedit* 1334.3 *iniuriis petitus ib.* 26
- Masilia quando condita* 191.7, 226.26 *diripitur ab Alfonso Rege Aragonio* 795.24, 31
- Masdra Suenorum Rex* 158.8, 330.12
- Massa candida* 306.47
- Massarella* 1174.39
- Massinissa* 252.11, 39 *amicus fit Scipioni* 258.30
- Mathematici praedictio de Alfonso Aragonio Rege* 791.10
- Matildis comitissa Bolonia in Picardia* 1064.13, 1093.13, 1103.30
- Mathildis Comitissa Bononiensis* 1234.10, 1258.52 *encomium eius* 1234.20 *parentes & genus* 1232.29, 1258.53 *nupsit primo Philippo Crispo Philippi Aug. Galliae regis filio* 1232.33 *secundo Alfonso Infanti Portugaliae ib.* 37, 1258.52 *a quo repudiata ob sterilitatem* 1232.41, 1259.2 *mortua sine liberis* 1232.57, 1234.43 *eius literae ad Alfonso praedictum Regem Lusitaniae* 600.21
- Matrimonia disparia Principum infelicia* 1245.34 *exempla huius rei ib.* 38 *inter graecos & Latinos iusta non habebantur* 655.33
- Matrimonium Clericis contrahere ubi concessum* 1304.52, 1305.6 *Ducis Cantabriae & filiae Petlagii* 71.37 *Henrico Regi suo sum* 1038.6, 1104.12 *inuitum Tarasie* 90.22 *Regis Ferdinandi cum sorore Veremundi Regis Legionis* 97.20 *Regis Legionensis cum filia Nobilis Regis Aldefonsi* 126.54
- Matrimonium ubi contrahi debeat* 1305.10 *Vraca Regina cum Comite Petro de Lara impeditum* 113.36 *Regis Aldefonsi filiae cum Aragonia Rege* 111.21
- Matrona honesta contra libidinem Antonii tutae non sunt* 1207.28
- Matronianus Baticus poeta* 809.2
- Matthaeus Armenius Legatus & Orator Aethiopicus* 1291.31, 1292.16 *Regi Emanuelli crucem ex Ligno Christi crucis donat* 1291.37, 1292.21 *reuertens in patriam moritur* 1293.1 *cur res Aethiopiae perspicue scire non potuerit* 1311.34 *a quo ad Emanuelē Regem Lusitaniae missus* 1311.58, 1312.1
- Matthias Archidux Austriae* 1193.12
- Matti* 1141.19
- Maula Arabum Rex* 167.2
- Maura oppidum, nouum Arucci* 951.6 *unde sic dicta* ib. 23
- Mauritania Tingitania* 1064.31, 1067.8
- Mauregatus Rex centum virgines dat Mauris quotannis* 407.7 *eius in Deum & homines peccata* 72.57
- M. Aurelius pluuiam impetrat Christianorum precibus* 299.45
- Mauri* 1066.49, 1067.8, 1079.31, 1082.5, 1113.36, 1114.39 *unde annos auspicantur* 393.3 *auri auidissimi* 1296.37 *debellati* 1064.18 *ingenio mobili & perfido* 1032.58 *Hispaniam occupant* 1064.1 *multa oppida capiunt* 385.45
- Mauri equitatu rege Sebastiano longe superiores* 1074.49 *cadauera in praelio caesorum spoliant* 1088.12 *Mahumetani concordēs contra hos bellum gerunt* 1299.23, 31
- Mauritani qui* 240.4 *bellum gerentes cum Syracusanis victi* 240.11
- Mauri Tingitani bello per regem Sebast. impetiti* 1062.25
- Maurorum primus aduentus in Hispaniam* 385.32 *multa regna in Hispania* 559.42, 45 *imperium quando Corduba inchoatum* 403.20 *bellum cum Christianis commissum* 548.26 *eorum strages & numerus intersectorū* 551.17
- Mauritius Augustus Imperator* 5.45
- Maurusia vallis ubi & cur sic dicta* 885.8
- Mausona Emeritensis* 347.55, 350.26
- Maximilianus Imperator* 814.22
- Maximilianus I. Caesar Princeps laudatissimus* 1266.53 *natus ex Leonora & Federico III. Imp. ib.* 54 *Proanus Philippi Catholici Hispaniarum regis*
- Maximus Caesar augustanae urbis Episcopus* 6.39, 809.22 *scripsit historiam de rebus Hispaniae* 6.40
- Maragon* 1064.35, 1067.10, 1077.25, 1191.40
- M. Cato septuagenarius graecas literas didicit* 824.31 *Galbam perfidia accusat* 934.3
- Medicina & Astronomia in Hispania quando viuerint* 811.13
- Medicina ab Hippocrate & Galeno in lucem reuocata* 815.47
- Medicina Hispanorum* 822.54
- Medina Celina Duces unde genus deducant* 715.37
- Medina Sidonia* 1077.12, 1123.23
- Mediolanenses* 1113.17
- Mediolanensis synodus* 314.28
- Meidubriga oppidum a quo expugnata* 914.28
- Meidubrigenses cur plumbarii dicti* 914.25
- Meilech filius Salomonis ex Regina Saba putatur* 1306.1
- David vocatur* ib. 7
- Melchiae Pontifex* 312.2
- Melchiazus Diensis urbis praefectus* 1317.21
- Melchior Amaralins* 1210.11
- Melchior Canus* 817.28

<i>Melchior monachus Franciscanus</i>	1179.12,27	1339.3,11	
<i>Melchonis, id est, Saturni sacra</i>	224.58	<i>eorum nonnulli exhalantes reperti</i>	<i>ib. 32</i>
<i>Melinde</i>	1065.25	<i>Milites in Castella sine Tympano conscripti</i>	1072.
<i>Melaria oppidum</i>	231.36	<i>58 multarum nationum</i>	1125.40
<i>Sidonia Ducum</i>	807.22	<i>extera-</i>	
<i>Mellicola Rex</i>	218.37	<i>rum gentium à Baduco illecti</i>	1348.11.
<i>Membra corporum humanorum in frustra casorum</i>		<i>Molei collectiui</i>	1081.56
<i>loco trophaeorum lata</i>	1188.11	<i>muris conscendendis designati rubro panno cur</i>	
<i>Memmius Pompeii quaestor à Sertorio deuictus</i>		<i>vestiui</i>	1323.36
940.19		<i>veri, quo hostem maxime superari posse statuunt</i>	
<i>Mendacem oportet esse memorem</i>	1227.48	1075.6, &c.	<i>veterani è Belgico aduocati.</i>
<i>Mendoxia gentis prima mentio</i>	552.16	1137.5	
<i>Memera</i>	1081.3	<i>Militia à Ioanne I. Castellæ Rege instituta</i>	746.11
<i>Menesus</i>	1158.3	<i>Militia Iesu Christi ex bonis Templariorum insti-</i>	
<i>Mendus Motta</i>	1152.7	<i>tuta</i>	1260.50
<i>Menilech reginae Sabæ putatur filius ex Salomone</i>		<i>Militum quatuor millia in castra ad Diuum à rege</i>	
1278.50		<i>Cambaia missa</i>	1335.49
<i>rex Æthiopum ibid. liberi & successores</i>		<i>Millenarii quales</i>	201.28
<i>ibid. 56. & 1279.1 &c.</i>		<i>Mina</i>	1070.39, 1065.20
<i>Mequiquentia, Casari octogesa</i>	510.40	<i>Mina petitioni regis Hispanici Philippi tacite mi-</i>	
<i>Mercator quidam Hispanus</i>	1169.21	<i>ste</i>	1111.30
<i>Mercenarii monachi 568.3 confirmati</i>	577.47	<i>Ministri Antonii</i>	1160.33
<i>Merida</i>	1126.24, 1127.27, 1132.44	<i>Ducis Albani</i>	1189
<i>Merini gens Maurica</i>	602.23	<i>3 regis Philippi quales fuerint</i>	1149.53
<i>Meroe insula</i>	1286.27	<i>Hispanici</i>	1144.42, 1158.8
<i>Mete Insula sinus Trogloditici</i>	1376.5	<i>Pontificii</i>	1181.3
<i>Methymna oppidum</i>	978.13	<i>Minus fluius</i>	836.23, 926.9, 1062.49, 1153.44
<i>Metropolitani aliquando vocantur Primates</i>	483	1170.48, 1178.13, 1179.18, 1188.42, 1196.	
<i>17 eorum prima mentio</i>	313.28	26 &c.	
<i>Metus Francorum</i>	59.2	<i>Mira Gotthi cuiusdam reuerentia erga virginem,</i>	
<i>Mezentius occiso filio cum Aenea vice secunda pu-</i>		<i>& pietas erga Deum</i>	41.52
<i>gnat</i>	189.15	<i>Miracula conficta, ad hominum sibi concilianda</i>	
<i>Mezquita Maurorum, Ecclesia Christianorum facta</i>	106.24	<i>studia</i>	1239.33
<i>Michael Cardona</i>	1204.5	<i>& exempla horum</i>	<i>ib. 36</i>
<i>Morus</i>	1091.19	<i>Miraculi obsidio</i>	138.8
<i>Norogna</i>	1072.53, 1083.14	<i>Miraculum Tauri</i>	87.54
<i>Oquendus</i>	1203.41	<i>Miraculum Vrracæ Reginae Nauaræ</i>	91.35
<i>Michael Palaologus, Theodori Lascaris filio occiso,</i>		<i>Miranda</i>	1062.57, 1151.42
<i>Graciæ Imp. occupat.</i>	955.35	<i>Miramamolini Reges Mauri</i>	369.14
<i>Michael Siluius, ex Episcopo Cardinalis creatus</i>		<i>Miramolinus Mauritaniae Africae Rex</i>	979.29
987.53, 1210.49		<i>Miramolinus Meurusorum regulus</i>	980.24
<i>Miles Christianus militem Maurum quanto superet</i>		<i>Miri quiddam ventorum constantia</i>	1293.8
<i>interuallo</i>	1079.56	<i>Mirus Sueuorum Rex</i>	158.35
<i>è pagis Lusitaniae promiscue collectus</i>	1051.24, 1147.21	<i>cum Rucconibus</i>	
<i>Hispanus</i>	1167	<i>prælium committit</i>	158.36
<i>56 prouinciæ Cambaia in aduentum Turcarum paratus</i>	1321.35	<i>moritur</i>	158.39
<i>quidam Hispanus, de pretiosis rebus, tanquam lytro ab Antonio acceptis Philippo suspectus, incarceratur</i>	1178.19	<i>Misericordiae templum Olisypnone</i>	886.4
<i>sclopetarius</i>	1157.27	<i>4 huius curatores, fratres Misericordiae dicti</i>	<i>ib. 8</i>
<i>Milicus potens opibus in Hispania</i>	219.17	<i>Missæ Spiritus sancti</i>	1117.10
<i>Milites ad resistendum inimicis eliguntur</i>	190.32	<i>Missæ pro Henrico Lusitano mortuo celebrata</i>	
<i>à mulierculis pecuniam exigunt</i>	1337.32	<i>1121.28</i>	
<i>ab eisdem viriliter repelluntur</i>	<i>ib. 34</i>	<i>Mitia Lopides ab Hara uxor Sancti Capelli Portugalliae regis</i>	1258.34
<i>omnes scopulis excepti misere intereunt</i>	<i>ib. 39</i>	<i>à coniuge in Galleciam rapta abducitur</i>	<i>ibid. 39</i>
<i>gregarii suspensi</i>	1206.32	<i>M. Marcellus totam Hispaniam gubernandam suscepit & quando</i>	856.35
<i>Hispani in aquam ad gulam usque irruunt, ut ad naues remotiores perueniant</i>	1187.58	<i>Moabia Benhumeiarum gentis conditor</i>	404.17
<i>Lusitani</i>	1151.52, 1167.2	<i>Moabias Rex Arabum</i>	166.29
<i>à Prorege Indiae urbi Diensi subsidio missi quot</i>		<i>31 Constantinopolim obsidet</i>	166.45
<i>1324.21</i>		<i>Mogores qui</i>	1318.54
<i>qua solemnitate sepulti</i>	1337.58, 1338.2	<i>unde oriundos se dicant</i>	<i>ibid. 57</i>
<i>Mascaregnam non audientes misere pereunt</i>		<i>Moiatecanus primum in regno Cambaia locum obtinet</i>	1338.30
		<i>fugæ se committit</i>	1344.54, 1372.10
		<i>litteras ad Rumicanem attulit</i>	1363.52, &c.
			<i>Molina</i>

I N D E X.

- Molina* 1081.3
Moleius Dau 1078.18 *Hametus* 1068.55, 1090.
 10 *Mahametus* 1069.26, 1080.26, 1082.2,
 1085.56, 1088.20 *Mahametus Xeriffus* 1068.
 54 *Molucus* 1069.13, 1071.53, 1074.20, 1077.
 40 *Xeques* 1078.27
Moluce insula 1065.45
Molucus 1081.59, 1082.9. &c. *homo magni &*
intrepidi animi 1078.31
Molucus moritur 1034.24
Molucus Mahametus iam iam animam exhala-
turus 1084.30
Mompellerii principatus Petro Aragonio dotalis
 546.51
Monachi 1159.45. *Apostata* 1172.16 *ad con-*
cilium Tridentinum à Casare vocati 816.48
adulteri quomodo plectendi 1305.12 *arma ca-*
piunt 1150.40 *bellicis rebus se ingerunt* 1207.
 23. &c. *discalceati* 1156.5 *Franciscani* 1160.
 9, 1180.23. *non temere sunt irritandi* 1131.3
ordinis S. Hieronymi ib. 17 *provincialem suum*
verberatum in cellam includunt ib. 26 *qui-*
dam Castellæ regi Henrico morituro adsunt
 1119.15
Monachus ordinis D. Antonii Eremita qui de-
beat esse 1311.9 *quidam Augustinianus*
 1187.42
Monarchia regis Fernandi 99.1 *Siciliæ* 494.39
Monasteria virginum Vestalium Lisybonensium
 1168.26
Monasterium 1231.30 *Albocasse* 1089.35 *A-*
rouca 1177.26 *Belemense* 1121.20 *Conim-*
bricense S. crucis nomine extructum 514.54
Grisum 1174.31 *monachorum ordinis Chri-*
sti 1183.13 *primum ordinis Franciscanorum*
conditum 1257.26 *Sanctorum* 1210.54 *S.*
Francisci 1180.19 *Sanctarenense* 1116.43
S. Rocchi 1168.29, 1200.18, *virginis Belemie*
 1131.27
Monadarum conditor 514.46
Mondegiarium 1107.9
Mondegiarius Marchio 1124.56
Mondenarius Italus 1204.27
Moneta primus usus 221.19
Moneta Ermenegildi 861.1 *eius inscriptio loco*
tesseræ militaris fuit. ibid. 5 *ubi reperta fuerit*
ib. 12 *Pisonis* 274.31 *Sertorii* 276.33
Caristi 289.38 *Ermenegildi* 345, 28 *Linuæ*
 355.17 *Iaquefa* 583.9 *Pepiones, Burgalen-*
ses, & moneta nigra 596.22, 26
Moneta Cluniensis urbis 294.54 *nomen Anto-*
nii præ se ferens excusa 1150.27, 1207.10
Monetale vectigal 546.44
Monothelita & Apollinarista damnati 379.36
Mons Louis ubi situs 844.29 *eiusdem fanum*
ubi ib. 49
Mons maior 1148.38, 46, 1170.36, 1173.59,
 &c. *Regius Gallicie oppidum* 1004.25
Sinai parens ecclesiarum Æthiopicarum 1305.29
Montanus Celsi successor in Pontificatu Toletano
 8.55
Montanus Toletanus Episcopus 337.22 *eius casti-*
tas miraculo probata 337.28 *multas epistolas*
scripsit 8.56 *amatores Priscilianæ sectæ expro-*
brat 9.5 *novem annos Pontificatum gessit* 9.
 16 *infamiam miraculo propulsat* 8.16.9.12
Montanus, Iulianus, Bacanda, Petrus ex ordine
Toletani Præsules 351.35
Montesia militia instituta 659.12
Monumenta Eboræ qualia 976.25.48 *militum*
Rom. in bello Viriatio occisorum 936.56.637.
 18
Mora 1141.56
Moradia 1128.52 *quid Portugalensibus* 1040.
 58
Moralia D. Gregorii non extant in Hispaniis 51.
 18
Morborem nova soboles in Portugalia quando vi-
sa 1257.51
Morbus cum vomitu copiosissimo & febris coniu-
ctus 1078.6
Morbus gallicus in provincia Narbonensi 60.51
Moluci valde grauis 1081.41, 1078.19. *Phi-*
lippi 1165.8
Mors Abbatis Fiteriensis 1119.10
Mores Hispanorum ad apostasiam ab Ecclesia Rom.
Belgas commorunt 1114.30
Mors Aldefonsi 82.15 *miraculo portenditur* 111.
 43. *eius sepultura* 111.55 *Aldefonsi regis*
Castellæ nobilis 138.41 *eius sepultura ib.* 50 *Le-*
gionensis regis 145.34 *Anna regina Hispanien-*
sis 1165.10 *Auenabet* 109.52 *Comitis Gar-*
sie Fernandi 90.37 *Gonitii* 113.16 *Gun-*
difalvi 144.20 *Vimiosii* 1197.49 *ducis Al-*
bani 1197.50, 1208.32 *filiorum Vitiæ &*
Comitis Iuliani 71.31 *Henrici Lusitani* 1119.
 9. &c. *Herculis* 31.58 *Iacobi Menesii* 1161.
 14 *Infantis Fernandi* 128.49 *commen-*
datio eius 128.55 *Infantis Sancii & Comitis*
Garsie 110.39 *Noni à Cunha Lusitanis no-*
xia 1324.27 *Pelagii* 71.38 *Philippi Stroz-*
zii 1197.49 *Pina* 1132.12 *Regina Beatri-*
cis 146.35 *Vrraca & Geboira sororum ea-*
rundemque sepultura 109.37 *Regis Enrici*
140.57 regis Henrici 1107.28, 1189.4
regis Sebastiani Lusitanici in Africa 1076.
 51 *Sancii Auile* 1211.41
Mortarium genus tormenti 1347.43
sexaginta millibus aureorum ducatorum em-
ptum ib. 44
Mortuorum insula 1369.15
Mosarabum Missa 70.46
Mos à carnibus abstinendi diebus Sabbathi unde
in Gotthiam translatus 551.57
Moschocaryon unde aduehatur 1065.45
Mos Cardinalium in ingrediendo in vrbes 1156.
 30
nobilitandi ob illustria militia facta 123.43

Mos Portugallia, quo regū filia omnes regina vocata, quandiu durarit 1255.33 quo infantes dicitur a quando introductus ibid. 35 Principum in titulis inscribendis 1233.46 sacras literas quadripartito explicandi improbatur 820.38 veterum, quo regum filii legitimi confirmabant parentum donationes & subscribebant 1229.10	Murgis & Muxacra idem 209.57
Motus Belgici 1073.31, 1075.51 Hibernici 1192.59	Murgis duplex in Batia 217.52
M. Portius Cato Censorinus in ulteriorem Hispaniam venit 930.44	Muri Aueri diuerberati 1173.50
Muca dux Arabum, totius Hisp. victor 854.37 eius testimonium de urbe Corduba ib. 43	Muria Barcinonensis 846.35
Mucazenus 1088.2, 1087.12, 1081.35	Murtia dominus cum Arabibus inducias paciscitur 67.56
Mudarra ortus & posterii 444.59, 445.23	Murus ante solis ortum extructus 1339.37. &c.
Muleius Hemetus, frater Moluci notus. 1078. 13 Mahametus 1083.53, 1088.2 à patruo regno spoliatur Africa 1243.35, Marrochiorum rex 1273.18 à patruo regno Fessensi expulsus, Sebastiani regis Lusitan. praesidium implorat ibid. 19 in pralio cum aliis duobus regibus casus occumbit ib. 29	Musices principes nobilissimi 820.43
Mulei Malacus Africa regno, ex fratre nepotem spoliat 1247.34	Mutatio animi Henrici in negotio successionis 1091. 45
Muleius Xeques 1077.22	Mutatio officii Toletani populo inuito 107.22
Mulias, Naumasa, Nerua, Narius, Nauia, Nauillus, Neganicus, Ofigitanus, Pallantia, Fluuii 836.28	Muzaraba qui 1005.25
Muliebris audacia 1337.48	Muza Arabum Dux exercitum Duce Taric mittit in Hispaniam 167.36, 286.16 ipse in Hispania veniens plurima occupat loca 167.38 389.53 mensam trecentorum & sexaginta quinque pedum inuenit 167.40 ex Hispania reuocatur 167.44 à Taric apud regem Vlit delatus mulctatur 168.3 moritur 168.6
Muliercula Oeirensis quadam ad Albanum accedit 1163.11	Myoparones Gallici tres 1196.38
Mulier in pralio ab hostibus visa 1372.13 pene metu exanimata 1360.55 eius vicina animo virili hostes inuadit ib. 59	Myro Sueuorum rex seu Ariamirus 343.25
Mulieres bene moratas non solere bis nubere 1262. 51 formosa Barcinone 845.8 grauida vbi ante partus tempus consiteantur 1307.46 vbi circumcidantur 1306.34	Myronis Barcinonensis Comititis filii 435.48
Mulierum ingens clamor 1361.5	Myrtilis oppidum, alias Meriola 952.36 à pace Iulia quantum distet ib. 42
Munatius Flaccus Pompeii nominis defensor 941. 31	N
Munatia gens in duas familias diuisa 941. 46	Nabantia vulgo Tomarium 1267.28
Munda fluuius & oppidum 836.25, 923.45 auro abundat ibid. 48 alias Feruentia appellatur ibid. 57 alias Mulias dicitur 924.3	Nabuchodonosor venit in Hispaniam 226.3
Munda ciuitas à Cesare oppugnata est 943.11	Narbona traditur Theudorico 45.49
Municipia quae erant in Hispania 296.57	Narbonense bellum Wamba rege 369.48
Municipia Colonis prelatata & cur 989.12	Narcisus & Felix martyres Gerunda 305.1.3
Municipes quales olim ib. 13	Narsinga tractus Arianorum in regno Cambaie 1374.48 à Lusitanis direptus ibid. 50 magna in eo piperis copia ibid.
Munitiones ad caput siccum 1129.47	Nauarra nomen 211.20
Munitiones insularum Tercerarum 1211.43 nullo cum iudicio facta 1214.13 Setubali 1142.1	Naues Albani armatae 1169.3 Anglorum & Gallorum 1132.10, 1203.4, 1205.35, 1208.2, &c. appulsa in portum Diensem quot 1340. 54 Belgica 1076.12 Biscaina 1201.40, 1197. 25 duae ad prohibendos hostes commeatu armantur 1331.46 ex India venientes 1195. 57, 1185.45 Gallica 1201.42, 1205.35, 1208. 2, 1212.21, 1200.31 Indica 1073.16, 1189.55, 1190.11, 1198. 27 Diensi urbi subsidio venientes quot 1324.15 qualiter instructa ib. 19 Lusitanica 1128.38, 1161.29, 1164.26, 1167.30 mercatorum potius quam ad bellum gerendum parata 1077.16 maiores viginti quinque 1166.21 Mamudii & Sophari ad arcem Diensem subsidia vltiori prohibendam instructa 1332.53 nostrorum aliquos interceperunt naues ib. 54 plaustris imposita & fracta 1174.28 Septuaginta Proregis Indiae 1343.11 Solimani à nostris intercepta 1321. 25
Munsterus Hispanos calumnians refellitur 825. 13	Naua Tolose, vbi victi Mauri 552.25
Munusa sororem Pelagii sibi copulauit 69.29. interficitur 71.28	Naues Turcica à nostris intercepta 1368.36. quarum Dux Sofari propinquus pro suo capite trinita

I N D E X.

- ginta millia ducatorum offert* *ib.* 40
Naucula pauca nauis non satis bene instructa
 1174.59
Naucula clam conscensa 1149.12
Nauigatio classis tam Gallica quam Lusitanica in
Terceras 1181.24
Nauigatio in Indiam 879.32 *huic praeficitur*
Bartholomeus Didacus Lusitanus 879.39 *re-*
gis Sebastiani in Africam prima 1062.19
Nauigationes Hannonis & Hemilconis 231.14
Hispanorum tam ad Orientem, quam ad Occi-
dentem cui accepta ferenda 1265.11
Nauigium quoddam Gallicum è Tercera veniens
 1190.12
Nauis aduersus incendium illasa permansit 1353.
 4 *Amiralii* 1202.44, 1203.3 *Belgica* 1189.
 22, 1077.2 *Biscaina* 1204.4.21, 1203.28
Francisci Bouadiglia 1203.5 *Indica* 1199.58
 1352.30 *apparatu bellico cur instructa* *ibid.*
 31 *Liburnica* 1330.21
Nasarinum 1069.19
Nauarricum collegium Lutetiae 628.47
Nauis Pratoria 1203.11 *Setubalensis Setubali*
per hostem capti nuncia 1152.59 *S. Marti-*
nus appellata 1203.6, 1201.20 *S. Matthaeus*
dicta 1201.21, 1203.6.10 *Villanizosa* 1203.
 48
Nauium 7. Hispanicarum praefecti 1353.41
Nautae suspensi 1206.32
Neapolis Andegauensibus dedita 795.52
Neapolitani 1113.17
Neminem suam rem utiliter stipulari posse 1248.
 13
Nepotes cum patruo non concurrentes, an beneficio
legis fruuntur, qua haeredes possessoris ultimi in
regnis succedunt 1103.8
Nepos Albani 1169.32
Nerium promontorium hodie finis terra 209.41,
 839.16, 904.30
Nero Claudius Imp. 806.49
Nicenum Concilium 312.56
Nicolans Galaeus historicus 1229.52
Nicolans Perottus episcopus Sipontinus 905.8
Niebla veteribus Elepla 579.54
Nigir fluius 231.17
Ninus rex Assyriorum patrem suum Belum vo-
cavit Deum 187.22
Nisus & Euryalus Turni exercitum aggrediuntur
noctu 188.58 *exercitu Turni dormiente*
galeam auream auferunt 188.57 *ad syluae la-*
tebras confugiunt *ib.* 59 *comprehensi occi-*
duntur 189.3
Nobiles annorum XII stipendiis ornandi 1128.
 50, 1040.56
Nobiles decollati 1206.31
Nobiles Hispani 1182.24 *Lusitani Antonio*
addicti 1041.7 *sibi fuga consulentes* 1144.
 59 *minorum gentium* 1096.14 *pauperes*
redimendi 1129.21 *Portugalli multi* 1063.

- 44 *regni Cochini, Naiares dicti* 1324.56
Lusitanis in seruire promittunt 1325.3
Nobilis Castellanus Antonii cubicularius 1161.
 58
Nobilitas Galliae Alanconio addicta 1192.34
Noe cum filiis & vxoribus seminarium humani
generis reseruati 28.12 *Noe habitatio* 28.
 26 *vocatur Deucalion* 219.10 *non venit*
in Hispaniam 213.36
Nomenclatura urbium Hispaniae 830.10
Nomen Christianum in oriente extremo nefando
quidem notum 1066.19
Nomina multarum urbium & episcopatum 376.
 39
Nonius à Cunha India Prorex 1317.30, 1322.36,
 1324.8 *cur regi Cambaia bellum inferre ius-*
sus *ibid.* 32. &c. *quibus conditionibus cum di-*
cto rege pacem inire voluerit *ib.* 53. &c. *ad ca-*
put bonae spei moritur 1324.25 *Lusitania pra-*
tor 1347.30 *India Dux maximus designatur*
 1373.3 *classe instructissima Vlyssipone in Indi-*
am soluit *ibid.* 5 *iussu regis Diu expugnare*
constituit *ibidem* 6. *motus rebellium Indorum*
compefcit *ibid.* 8 *Duces in diuersa Cambaia si-*
nus loca emittit. 1373.22
Nonius Pereira. 1368.3 *moritur* *ib.* 6
Nunnitus post Ioannem Gerundensis Sedis Ponti-
fex subrogatur. 10, 41 *instanter adhesit ob-*
sequiis sepulchri Felicis Martyris 10.44
Non unicum Deum dat, prouerb. 808.5
Normanni praesternuntur & eorum naues combu-
runtur 87.5 *vexant Hispaniam* 415.45, 416.
 2 *eunt in Italiam, & eorum origo* 473.50
naues eorum 70. *incensa* 176.51
Norognarum familia in Portugallia & eius initia
 1262.55
Nortuegia vinum acidum reddit continuo 322.9
Nota I quam vim habeat 858.31
Notarius Apostolicus 1107.50, 1131.32
Noua vota ciuium Olisiponensium 1250.
 24
Novellus Complutensis Episcopus 348.21
Novem dies festi in Christi memoriam instituit
 1304.1
Novi motus in regno Castella excitati 528.
 26
Nox D. Iacobi vigiliis sacra 1337.5
Nulla acceptio personarum apud Deum 1306.56
Nulli eruditione praestatiores Hispanis inueniuntur
 822.44
Nullus iudex causam legibus non contentam audire
tenetur, sed Comes causam Principi praesentare
debet 196.52
Numa Pompilius vir sapiens Rex Romanorum
 190.52 *homines à vitiiis abstinere iubet* *ibid.*
 56 *primus moneta inuentor nummos suo no-*
mine appellat 190.59 *moritur* 191.1
Numantia hodie Soria putatur 817.44 *Pelendonū*
urbs 905.52, 262.56 *foedus cum Romanis facit*

262.1 excinditur 272.43 bellum cum Romanis gerit	262.52	regem	1125.13.22
Numantinum bellum quando ortum	935.6	Obedientia Preciosi Ioannis Papa praestanda	1296.
Numatii Flacci nefarium facinus	284.23	28, 1297, 54. &c.	
Numerarii quales 203.6 Tabularii dicti à Iustiano 203.9 eorum pœna ob negligentiam in administrando officio 203.10 eorum officium damnatur in Concilio Toletano XVI. 303, 18 qui exercuerit	ib. 24	Obedalla à Toletanis in regem eligitur	181.48
Numerus Arabum Castrum Miraculum impugnantium 138.17 exercitus Mahometicae forum militum 75, 58 Episcoporum dedicationem S. Iacobi ecclesie presentia sua ornantium 80.2 exercitus Agareni 134.57 Lusitanorum in arce Diensi 1321.41 militum cum Sofare Dium urbem ingredientium 1350.51 praesidiariorum in arce Diensi 1353.45 occisorum Arabum à Pelagio & suis 70.25 occisorum in praelio Saracenorum 135.57 occisorum Romanorum in sexto praelio Scipionis cum Annibale 192.6		ab Alguazilo capitur & regi Iffem viuus mittitur	181.52
Numerus occisorum Saracenorum ex parte Almahadi 179.31 Romanorum civium tempore Decemvirum 191.28 Turcarum in praelio terrestri cum Diensibus occisorum	1326.46	Oblationes in exequiis mortuorum	1308.21
Numidia regis Tabellarius	870.36	Obsidio Alarcuris 132.28 Beatie 137.48 Castella 127.37 Castri Alcala & captio eiusdem 129.4 civitatis Toletanae 105.22 captio eiusdem 105.37 & captio Calatrae 131.51, 132.8 Castri Capella 145.4 Cordubae 146.40, 147.1 Vclesii 110.27	
Namitor à Remo & Romulo regno restituitur 190.7		Obsidio ville alba	140.43
Nnmmi regales argentei Castellani	1071.22	Obstinatio Sebastiani regis Lusitani	1073.54
Nuncii missi ad Federicum regem Romanorum de procuranda regi Fernando uxore.	143.37	Obrectatio emulorum Alcazona	1068.7
Nuncii quid de exercitu retulerint 1330.2 Sophari ad Mascaregnam quid rerum portent	1330.28	Obulcuni, Porcuna vulgo	586.43
Nuncius de clade Lusitanorum qui eruperant, Goam ad proregem delatus 1342.44 de statu regis perquirendo missus occiditur 140.24 luctu & gaudio mixtus ad praetorem perfertur 1368.22 Pontificus in Lusitania	1131.28	Occupatio Almarie 117.38 Averi & Portus 1165.9 Beatie 117.28 Cascasii una cum arce 1151.12 Cordubae 116.24 Eluarum 1129.50 Lisibone 1165.7 Olinencia 1129.50 Setubali 1151.9 Villanizosa 1129.51 urbis Osca	94.50
Nunctus Abbas	349.26	Octavianus Farnesius	1092.44
Nunilo & Alodia virgines	430.22, 443.16	Octanum Concilium Toletanum 52.14 nonum 52.19 decimum	52.23
Nunnii Rasura & eius filii Gundisalvi vita & res gesta	83.1	Octingenti Turca in obsidione Dii duobus diebus interfecti	1323.50
Nunius Marinus	1045.30	Octo naues, Catures dictae ad portum Cambaicum appellunt 1332.42 earum praefecti qui in arcem recipiuntur	ib. 45 ib. 48
Nunius Sancii nobilitatur	134	Odiu monachorum in Hispanos	1164.17
Nunius Pereira 736.3, 738.25 magister equitum 738.27. Barcelosi Comes	740.8	Odoacer rex Herulorum & Thuringorum 149.14, 332.3 in praelio cum Theodorico vincitur 149.20 ei introitus in urbem Veronam denegatur 149.24 rebellis à Theodorico interimitur 149.30	
Nunius Rasura & Lainus Calvus Iudices	432.35	Odoardi Lemi fuga	1057.24
Nunus Alarezus	1139.50	Odoardus Castroblancus Henrici Cardinalis legatus ad Pontificem	1038.9
Nuptie Alfonsi Iohannis II. Lusitania regis filii magnifica & splendida 1268.40 tristi & luctuoso casu Alfonsi interrupta	ib. 46	Oeira	2076.2, 1164.19
Nutritus Garcia noluit testis esse excidii alumni & generis sua	98.48	Officia ordinum equitum auratorum Portugalliae non nisi Portugallis conferenda 1040.39, 1128.29	
Nymphæ quando apparere dicantur inter montem Iouis & Rupricatum flumen	844.54	Officium Comestabilis 1210.14 Ducis in bello, Comitibus autem in pace elucet 196.40 Praesidis quid denotet 1011.46 scriba puritatis quod 1210.47 Toletanum siue Isidorianum 100.59	
		Officina sacchari multa abinam sint	1065.58
		Ogia fluvius	460.52
		Olaus Magnus Gothus	1313.17
		Olgis monasterium 548.4 instauratur	662.14
		Olimpiodorus de Athausi caede	324.34
		Olisypo urbs 209.16, 519.2, 1062.55, 1063.26 capta 1064.10 eius descriptio & situs 879.14 883.49 eius initium 884.4 eius praestantia 885.34, 887.13. Romanorum municipium 881.1, 903.24. Felicitas Iulia dicitur 881.4 eam quis condiderit incertum dicitur 880.43 ab Vlysse	

Obedientia Albani erga Philippum Hispania

I N D E X.

ab <i>Vlyffe conditam quidam fingunt</i> <i>ibid.</i> 46	<i>meti ad milites suos</i> 1084.11 <i>Phæbi Monizii</i>
<i>equarum è Fauonio vento conceptu nobilis</i> 903.	1120.10 <i>Prioris</i> 1170.38 <i>præfecti arcis Di-</i>
17 <i>in colles quinque distributa</i> 1063.32 <i>regni Lusitanici metropolis fit</i> 745.30, 1271.8	<i>ensis ad suos</i> 1351.54 <i>Solimani ad Adenenses</i>
<i>recuperata de Mauris</i> 710.3, 981.21 <i>totius orbis emporium celeberrimum effectum</i> 1271.8	1321.17 <i>Velasci ad Oliuentinos</i> 1044.53 <i>u-</i>
<i>earum rerum quæ ex India deportantur, emporium copiosissimum</i> 887.51 <i>ab Alfonso Rege ad fidem Christi perducta</i> 883.18 <i>sefe Philippi ditioni subiicit</i> 1055.52 <i>quot templis ornata</i> 888.34 <i>eidem quot pagi subiecti sint</i> <i>ib.</i> 54 <i>eius urbis primus episcopus fit Gilbertus</i> 519.38 <i>ibidem passi martyres</i> 311.16	<i>ad regem Henricum</i> 1095.28 <i>Vrbani Pont. Rom. in Concilio Claramontano</i> 491.12
<i>Olyppo & Hispalis Oceani domina dicuntur</i> 879.10	<i>Oratores Lusitania ad Philippum Hisp. regem</i> 1242.35, 1132.57, 1135.14 <i>Philippi regis Hispanici</i> 1109.20, 1112.19
<i>Olyssiponensis Academia Conimbricam translata</i> 1272.23 <i>Ecclesia Metropolitana facta</i> 1266.15	<i>Oratores regina Gallia</i> 1093.25
<i>Oliuencia</i> 1129.50, 1139.49, 1141.11	<i>Orator Baudelis regis</i> 874.41 <i>Baudelis nomine deditiorem facit urbis Granatensis regi Ferdinando</i> 875.7 <i>obsides dat</i> <i>ib.</i> 45
<i>Oliuentini se regi Hisp. dedunt & priuilegis ornantur</i> 1045.29.31 <i>in Bragantia Ducissa partes inclinant</i> 1044.49	<i>Ordines equitum auratorum non mutandi</i> 1128.50 <i>Hispanici</i> 1097.24 <i>regni</i> 1133.37
<i>Oliuera</i> 1090.56	<i>Ordinis Cisterciensis auspicia</i> 1230.32 <i>eiusdem sedes Ebora</i> <i>ibid.</i>
<i>Omundi filii innocentes occiduntur</i> 82.31	<i>Ordo Cisterciensis militia, Ausium qua translata quando cepit</i> 1236.13 <i>equitum Christi in locum Templariorum institutus</i> 1063.48 <i>predicatorum</i> 1124.1 <i>societatis Iesu in Portugalliam inuectus</i> 1272.15 <i>presbyterorum</i> 1304.53
<i>Omar Arabum rex</i> 166.20 <i>Alexandriam & totam Ægyptum sibi subiicit</i> 156.22 <i>à suo Clientulo interemptus</i> <i>ibid.</i> 25 <i>Omarilaus</i> 168.28	<i>Ordonius Ranimiro succedit</i> 76.55 <i>eius uxor & filii</i> <i>ib.</i> 57 <i>ciuitates deuastatas restaurat</i> 77.1 <i>contra Arabes bellum gerit</i> <i>ib.</i> 6. <i>victor Arabes sibi subiicit</i> <i>ib.</i> 8 <i>clarus victoriis in pralio contra Carolum Gallia regem & Muzam obtentis</i> <i>ib.</i> 27 <i>sibi subiicit Lupum filium Muzæ</i> <i>ib.</i> 36 <i>morbo podagrico moritur</i> <i>ib.</i> 45
<i>Omnes quo iure, quaque iniuria sui rationem à Philippo haberi postulant</i> 1186.35	<i>Ordonius secundus regnum occupat fratre Garzia mortuo</i> 81.4 <i>plura bella gessit</i> <i>ib.</i> 12 <i>semper victoria est potius</i> <i>ib.</i> 15 <i>regem Vlit & Almohabat Ducem magnum in pralio occidit</i> <i>ib.</i> 22. <i>à XII. episcopis coronatur</i> <i>ib.</i> 39
<i>Opera regis Fernandi</i> 100.19	<i>Ordonius tertius Ranimiro succedit</i> 85.48 <i>uxorem suam Vrracam deserit & aliam ducit</i> <i>ib.</i> 56
<i>Ophusa insula</i> 224.33	<i>Ordonius Malus</i> 438.23 <i>à Comite Fernando & magnatibus Regni Asturiarum eligitur Rex</i> 86.21 <i>ducit uxorem</i> <i>ib.</i> 23 <i>pœnas luit</i> <i>ib.</i> 33
<i>Opinatores qui dicti</i> 2.2.29	<i>Ordonius rex</i> 418.20 <i>tertius</i> 436.44
<i>Opinio Æthiopum de origine anime</i> 1312.46. &c.	<i>Orichiensis ager</i> 959.18 <i>ab Orichio oppido dictum</i> <i>ib.</i> 19
<i>Opiniones de Priori Cratensi varia</i> 1185.22	<i>Oriens cum Occidente per quid coniunctus</i> 1065.49
<i>Oppa Archiepiscopus Hispalensis à Pelagio captus</i> 70.30 <i>eius oratio ad Pelagium</i> 70.2 <i>ad eandem responsio Pelagii</i> <i>ib.</i> 10	<i>Origo Comitum Raimundi Tolosani vndenam deducta fuerit</i> 1064.3 <i>Comitum & Ducum</i> 943.56 <i>Gotthorum</i> 32.15 <i>familiarum plurimum nobilissimarum Castellandarum è Lusitania fuit</i> 1112.59 <i>Portugallia</i> 1062.18, 32 <i>Primatus Toletani</i> 482.45. <i>Regum cui rei similis sit</i> 1064.5
<i>Oppas frater Witiza</i> 383.1, 27 <i>capitur</i> 398.20	<i>Originis Corduba nullum est in hominum memoria principium & cur</i> 855.47
<i>Oppida bina nomina habentia</i> 855.56 <i>Africana Philippo se subiiciunt</i> 1178.48 <i>Ciuitatis Barcinonensis</i> 845.52, 846.1	<i>Orithya ab Hercule capta</i> 35.25 <i>sorori Antiopæ restituta</i> <i>ib.</i> 26
<i>Oppugnatio Diensis in India, qua Turca fusi sunt, à quo descripta</i> 825.10	<i>Orixa Indi loco panis vtuntur</i> 1350.30
<i>Optimi primæ etatis informatores deligendi</i> 814.6	<i>Ormuzium urbs regia</i> 1377.2
<i>Opus labyrinthicum</i> 1332.5	<i>Orospeidamons</i> 209.51
<i>Orationes Sallustii in honorem historiarum leguntur</i> 808.10	
<i>Oratio Albani ad ductores primarios</i> 1151.20, 24 <i>ad milites</i> 1175.27. <i>Alfonsi VI. Castellæ regis ad Almenonem</i> 467.6 <i>Antonii Pineiri ad regem Philippum</i> 1057.45 <i>Emanuelis Fonseca Pini</i> 1046.40 <i>Episcopi Igeditaniensis & Comitis Viminosenfis</i> 1046.5 <i>Episcopi Leirani ad regem Philippum</i> 1183.36 <i>funebri super Sebastiano Lusitano</i> 1121.22 <i>Martini Gonzalezii</i> 1119.58 <i>Mulcii Mah-</i>	

<i>Orospe de montes</i>	839.18	203.2	
<i>Orraca Alfonsi regis Castella filia</i>	959.25	<i>nubit</i>	<i>Pactum cum Iudaeis in ita parum sincere seruata</i> 1064.
<i>Raimundo Burgundiae Comiti</i>	<i>ib.</i> 38	59,1065.1	
<i>Orsua & Corbis duellum</i>	258.1	<i>Pactum inter Issem & Comitum Saucium initum</i>	181.38
<i>Ortus & Genealogia regum Portugallia</i>	115.4	<i>de reddendis castris</i>	909.11
<i>Orti ex stirpe Benallabeci, Abenhumeydas regno</i>	<i>privant & penitus extirpant</i> 172.56	<i>Pafari qui</i>	1147.21
<i>regiam Cordubam transferunt</i> 173.2	<i>Almo-</i>	<i>Pais Rodericus ab Aranio</i>	1325.53
<i>rauidibus ex Hispaniis eiectis totam Monar-</i>	<i>chiam occupant</i> 173.6	<i>Palamedes literas in Graciam inuexisse dicitur</i>	805.41
<i>Ortus Abenbuti & eius rebellatio contra Almo-</i>	<i>hades</i> 145.9	<i>Pallas interficitur in pugna cum Mezentio</i> 189.	16
<i>Almohadum</i> 117.2	<i>& genealo-</i>	<i>16 ab Aenea honorifice sepultura traditur</i>	189.17
<i>gia Regum Nauarrensiu</i>	91.18,92.20	<i>Pallentiae Academiae fundatio</i>	128.5,548.2
<i>Osca schola à Sertorio instituta</i>	276.26	<i>que Salmanticam translata</i>	586.57
<i>Oscensis Academia</i>	817.35	<i>Palmella oppidum sese Philippo dedit</i>	1050.3
<i>Ostris venit in Hispaniam</i> 214.43	<i>Bacchus &</i>	<i>Pan socius Dionysii</i>	219.21
<i>Dionysius vocatus</i>	214.38	<i>Pantaleon Sada</i>	1171.1,1173.53 &c.
<i>Osius Cordubensis Episcopus</i> 1.30,312.51,314.11,		<i>Papa Christi vicarius</i>	1300.49
809.35	<i>Arriana impietati consensit</i> 1.36.809.	<i>in re merè temporali index esse non potest</i> 1135.	40
38	<i>eius interitus</i> 1.51.16.14.314.20	<i>Papinianus occisus à Caracalla</i>	301.28
<i>decretis</i>	<i>Arrianorum in concilio Mediolanensi subscri-</i>	<i>Paquemaquarus regis Calecutii Dux</i>	1324.33
<i>bere recusat</i>	809.46	<i>eiusdem oratio ad Calecutii regem</i>	<i>ib.</i> 34
<i>Osarinus</i>	1081.52,1082.10	<i>Par dai nummi aurei India</i>	1377.56
<i>Ossa Sebastiani</i>	1209.41	<i>Parisiense concilium contra Bonifacium VIII.</i> 646.	14
<i>Osseti fontes baptismi aquis sponte complebantur</i>	339.14	<i>Parones nauigii genus</i>	1375.32
<i>Ossonoba vrbs, Episcoporum sedes</i> 952.54,1257.		<i>Pars reddituum tertia ab ecclesiasticis Lusitanicis</i>	1070.56
49	<i>alias Exubana</i> 953.1	<i>petita</i>	1161.32
<i>eius fertilitas</i> <i>ibid.</i>	<i>ubi nunc Stombar</i>	<i>Partes prouinciae S. Crucis quot sint</i>	1065.
	1257.49	53	
<i>Ossonoba, Mentese & Geena opp. interitus</i> 1002.	2	<i>Parthi fugaces dicuntur</i> 34.40	<i>eorum origo</i> 33.
		26,34.38	
<i>Ossuna</i> 1091.39,1096.42,1099.3,1102.3 &c.		<i>Partitae leges</i>	595.58
<i>Ostium Gangis</i> 1065.40	<i>sinus Persici</i> 1065.28	<i>Paschalis Papa Romanus ab Imperatore Othone</i>	108.20
<i>Tagi</i> 1130.24,1134.55,1144.28	<i>portus Li-</i>	<i>cum Cardinalibus capitur</i>	108.26
<i>sybonensis</i>	1127.15	<i>vitam in exilio finit</i>	343.34
<i>Ostrogothi & Dani propriis sedibus expulerunt</i>		<i>Paschale in Hispania celebratum</i>	1155.26
<i>Herulos</i> 32.35	<i>ad Danubium confugiunt</i> 151.	<i>Paschasius Hispanus martyr</i>	595.16
15	<i>Rege caruerunt</i>	<i>Paschasius Toletanus praesul</i>	3.10
<i>Othomanus Turcici imperii conditor</i>	655.52	<i>scripsit epi-</i>	
<i>Otho Augustus Batice attribuit Mauritaniam</i>	295.26	<i>stolam ad Leonem Papam</i> 3.11	<i>refert in ea</i>
<i>Otho Syluius Lusitania moderator</i>	294.38	<i>Paschalis mysterii miraculum</i> 3.13	<i>fontes ba-</i>
<i>Rom. Imperator salutatur</i>	295.21	<i>pismatis in Sicilia sponte aqua impleri ait</i> 339.	22
<i>Otium regnorum hostis capitalis</i>	1064.27	<i>Passani Eluenses</i>	1141.12
<i>Ouetum conditur</i> 405.1	<i>fit metropolis</i> 423.6	<i>Pasio Christi</i>	1302.57
<i>Ouetense Concilium celebratum</i>	80.14	<i>Pater Leo Henricus confessor Philippi regis Hi-</i>	1109.38
<i>Ouetensis Ecclesia Metropolis instituta</i>	79.32,	<i>spanici</i>	344.1
80.12		<i>Paterniana hodie Pastrana</i>	1066.29
<i>Outiche campus quidam</i>	1064.9	<i>Patres Iesuitae</i>	1311.7
<i>Ozminius praecipuus Maurorum Dux</i>	658.30	<i>Patriarchatus nomen quomodo nostro idiomate di-</i>	1311.21
<i>Oysimelum factio Granatae</i>	588.50	<i>catur</i>	1311.5
		<i>Patriarcha Aethiopum qualis eligendus</i>	<i>ib.</i> 17
		<i>eius bonorum ipso mortuo quis haeres fiat</i>	<i>Patriar.</i>

B

P <i>Acensis vrbs quae</i> 997.42	<i>eius situs</i> 998.6		
<i>Pacianus Episcopus Barcinonensis</i>	808.59		
<i>Paciechus amicus M. Crassi</i>	275.30		
<i>Paciechi fratres in Castellam veniunt</i>	762.26		
<i>Pacificario vel iniqua etiam bello non infelici pra-</i>	<i>stat</i> 1077.47		
<i>Pacis assertor qualis</i> 203.1	<i>quid à iudice differat</i>		

I N D E X.

Patriarcha, duodecim pauperes quotidie mensa adhibent	368.45	cum & Germanicum conducendum transcripta	
Patriarcha officium quale sit	1311.13	1071.38 mercatoribus vi extorta	1149.57
Patricia nomen quando in usu fuerit	855.35	Peditatus Hispania	1107.11
Patricii vox, dignitatis nomen	339.43	Pegnon de los Veles	1069.27
Patruinus Priscillianam heresin euertit.	20.13	Peira	1127.1
Paularii monasterium conditur	745.38	Pelagius Correa D. Iacobi Magister	588.44 ubi sepultus
Paulinus Burdigalensis	319.45	611.52 contra Mauros rebellat	394.46
Paulinus presbyter 2.14 eius explicatio libelli in benedictionibus Patriarcharum ibid. 15 vitam Ambrosii descripsit	ib.16	Pelagius Ouetenensis	442.56
Paulus Alfonsus	1039.10.1115.59	Pelagius Martyr 426.50.55 sepultura ib. 59 scintilla Christiani nominis 69.12 Arabibus resistit ibid. 31 eius responsio ad orationem Oppæ	70.10 datur obses pro Episcopo Tudensi 81.55
Paulus & Alfonsus Burgenses	812.25	Pelagius Petreius, equestris ordinis, D. Iacobi magister	882.22
Paulus III. Pontifex Rom. 983.57 IV. 1097. 22		Pelagius primus post urbem recuperatam à Mauris, Episcopus Eborensium	983.33.995.31
Paulus Burgensis	763.27	Penichia	1169.4
Paulus Doctor gentium 1307.35 venit in Hispaniam	294.2	Peninsula Aragonio regi cecidit 801.1 vulgo Peninsula, Ptolomæo Chersonesus	581.5
Paulus Nolanus Episcopus omnia sua in captiuorum redemptionem impendit	156.1	Pensiones Lusitanica	1128.41
Paulus Bambam regno priuare conatur 54.2 rex ab aliquibus tumultuosus eligitur 54.7 Francos & Vascones ad se allicit 54.12 eius literæ ad Episcopum Barcinonensem 55.9 eius consternatio 55.33.56.42 Victimiro custodiam Narbonensis ciuitatis committit 55.34 desperatio 57.10 contemptui habetur 57.17 deponit coronam 57.33 moritur ib.38 Bambe offertur ludibrio habitus 58.8 vincitur ad Regem deducitur 58.32 luit pœnas proditore dignas 58.51.59.33		Penthesilea Amazonum regina Troianis succurrit & ab Achille interfecta	35.33
Paulus ex Semine Benjamin circumcissus 1307.1		Penuria commeatus	1175.9
Paulus Orosius Augustini discipulus	809.18	Percandidi pauones ubi gignantur	839.46
Pauperum collegia ab ecclesiis sustentabantur 353. 32		Perdicca ab Alexandro successor Atheniensium institutus	36.39
Pax certa quantum victoriæ incertæ præstet 1072. 3 Christianorum 89.56 inter Gallia Hispaniæ, reges non firma	1206.15	Peregrinantes ex votis limina Apostolorum visitant	1298.9. & 6
Pax Augusta Lusitanorum colonia 1000.37		Peregrinatio regis Garsia	97.23
Pax Italia siue Augusta, vulgo Bexa 957.22 Turdetanorum colonia ib.27.1000.38 in ea Romanorum monumenta ib.958.6.11.19.25.33. 37.45.49.58		Peregrini ex Gallia in Hispania honoribus aucti	107.48
Pax Italia & Pax Augusta idem 1000.41 à Mauris obsessa	405.36	Perfidi & rebelles regi Bambæ præsentantur 55. 30	
Pax Augusta fundata 289.41 vulgo Badaioz ib. 42 recuperata de Mauris	981.40	Perfidia Pauli Ducis in Bambam	53.48
Pax 300000. nummorum redimitur 547.51		Pergamum antiquissima & florentissima Asia ciuitas	168.13
P. Cornelius Nasica, Serapius dictus in Hisp. venit	938.34	Pericles quandiu Athenis præfuerit 814.8 eius præceptor Clazomenius Anaxagora	ib.9
P. Cornelius Scipio prætor qualia gesserit prælia 931.2 Asiaticus dictus	ib.7	Perpenna vincitur à Pompeio	279.25.30
Peccata mortalia	1304.49	Pernanbucum	1065.59
Peccata interitum Gotthorum Regum causantur 66.47		Perpinianum concilium 770.40.786.17 eo venit Sigismundus Imperator ib.47 conditum 465.57 oppidum Ruscinonensium caput 846. 12	
Peccata Auila militumq; eius seueriter inquisita 1182.16		Persecutio Aldefonsi trimi	1119.28
Pecunia à nobilibus Lusitanis contra morem regni exacta 1071.3 in Italiam ad peditatum Itali-		Persecutio Christianorum	67.10
		Perturbatio Lisybonæ 1151.12 rerum regni Lusitanici	1129.47
		Peru	1065.43. & c.
		Peruersus sacrorum ritus	1360.2
		Pestis in regnum Lusitanorum, unde fuerit inue-	
		cta	1115.4.7, 1182.10
		Pestilentia toto quinquennio in Hispania & c. grassata tempore Eduardi Lusitaniæ regis	1267.13
		Petitio monachorum ordinis S. Hieronymi inquisita	1131.24
		Petra amantium	777.57
		Petra Salgada	1056.53

- Petra salfa 1176.24
 Petreus & Afranius Pompeiani Duces prope Iler-
 dam expugnati 836.12
 Petronilla Ranimiri II. filia Aragonia regina 880.
 59 obiit 851.5
 Petrus Aragonia rex 95.58 ab Innocentio Pa-
 pa in templo S. Pancratii coronatus 96.8 mors
 eius in pralio cum Gallicis ib.17
 Petrus Aragonia rex 955.42
 Petrus I. Aragonia rex 497.49, 850.31 Pius, Fe-
 lix, Victor & Maximus cur appellatus ib.36
 II. Catholicus Aragonia rex ab Innocentio Pont.
 Rom. coronatur 851.17 regnum facit vectiga-
 le Pontifici Romano 546.40 interfectus in ob-
 sidione Muretina 851.24 tertius 616.6 Ma-
 gnis dictus 851.35 Philippum Gallorum re-
 gem deuicit ib.37 quartus 672.45, 1242.55
 Ceremoniosus dictus 852.6 quatuor habuit
 uxores 1242.56 obiit 852.14
 Petrus IV. Crudelis Aragonia rex 1236.56 u-
 xor eius Leonora ibid.
 Petrus Alcazoua 1068.3, 1069.50, 1071.43, 1075.
 16, 1081.5, 1089.38, 1094.6, 1210.46. &c.
 Petrus Alpæus 1185.36
 Petrus Ayla 1147.58
 Petrus Aluarus Pereira Calatrauensis ordinis ma-
 gister 1244.9
 Petrus Antoninus Beuter 1004.52
 Petrus à Corduba Marchio Plieguensis 860.20
 Petrus Apostolus non uenit in Hispaniam 294.10
 petra Ecclesia 1303.24 eius ad Aslantiam
 monasterium fundatur 437.48
 Petrus Ansurus Vallisoletum obtinebat 497.45
 Petrus Baldesus 1185.43, 1186.50. &c.
 Petrus Barbus 1053.58, 1163.37
 Petrus Bambus Patricius Venetus 824.3
 Petrus Beutherus Theologus & Historicus 1241.
 32
 Petrus Cistertiensis de Albigenfibus scribit 555.
 57
 Petrus conditor gentis, cui à Toletō nomen est 479.
 2.6
 Petrus Castilla rex 688.36 occiditur à fratre 717.
 40
 Petrus Comes Barcelensis 1018.11 nobilium Por-
 tugallia Genealogias scripsit 1256.3, 1260.
 31 filius Dionysii, VI. regis Portugallia 1260.
 30 eius commentarii genealogiarum 1230.26
 Petrus de Castro 1127.52
 Petrus Crudelis VIII. rex Portugallia 1261.43 u-
 xor Constantia filia Emmanuelis infantis ibid.
 44 liberi ibid.50 secunda uxor Agnes à Ca-
 stro, & liberi ex ea ib.51 eius dictorum 1262.
 13 cingulum sibi laxari uoluit ib.15. Agnetem
 sibi iustam uxorem fuisse protestatus, sed frustra
 ibid.20 obitus ib.35
 Petrus Cugna 1046.28, 1142.3, 19. &c.
 Petrus Coutignus 1141.55
 Petrus Dux Conimbricensis uir bello & pace cla-

- rissimus 1264.45 peregrinationes eius ibid.46
 Sigismundo Imper. contra sua religionis hostes
 suppetias tulit ib.48 scripsit multa ib.49 Isa-
 bella Vrgellensis Comitiss filia, eius uxor ibid.50.
 liberi ibid.
 Petrus Castellanus 1199.51 Dora 1149.33
 Petrus Episcopus Eborensis 979.16
 Petrus Fassardus 1096.49 Garagarza 1203.29
 Fernandus Castrensis Comes Lemii 1042.19 pri-
 mus D. Iacobi Magister 535.5 Frias Cardinalis
 Hispania 765.12
 Petrus Fernandi quarti Castilla regis frater 653.
 1.17
 Petrus Gartias episcopus Cauritanus 1042.12
 Petrus Gyronius Ossuna Dux 1035.35, 1096.
 42
 Petrus Hispanus Cardinalis, deinde Ioannes XXI.
 Pontifex 615.9, 812.24
 Petrus Infans Portugallia 1230.4, 1267.50 re-
 gnum Maiorica ei confertur à Iacobo I. ib.6
 malam à genero Alfonso gratiā reportat 1267.
 52 misere in conflictu perit ib.55
 Petrus filius Sancti I. Portugallia regis 1256.58
 in Aula Marrochiorum uixit ibid.59 Comes
 Vrgellensis ratione uxoris fit 1257.1 portio ha-
 reditatis eius quam obtinuit ib.5 sine liberis
 decessit ibid.7 in debellanda Ebuso opem fert
 Archiepiscopo Tarraconensi ibid.6
 Petrus Guedezius 1153.49
 Petrus Iustitarius Portugallia Rex 1238.50 u-
 xor eius Constantia ibid.51 Leonora soror
 1239.5
 Petrus Ilerdensis Hispaniarum Ecclesia episcopus
 15.50 eius orationes ib.51
 Petrus Irtauicensis episcopus 6.36
 Petrus Ioannes Dominus Portelli 1236.3
 Petrus Luna Toletanus Praesul 766.50 deinde
 Pontifex 714.10, 1148.7
 Petrus Librana primus Casaraugusta episcopus
 504.3
 Petrus Lusitanus septem orbis partes fertur obuisse
 800.1, 3
 Petrus Mansorius Pontifex 442.18 Margallus
 1308.34 Mascarenus Lusitanus 893.29
 Mauricius Pandilla 1147.57 Medicus 1107.
 12, 1128.1 Mendoza Cardinalis 868.26 Me-
 nesiis 1145.1 Mesquita 1089.24 Mesias Hi-
 spalensis eques 818.8 eius stylus qualis ibid.11
 Oxomensis professor Theologiae Salmanticensis
 812.41 cognomento Pulcher successor Urbani
 Toletani episcopi 405.56
 Petrus Petri Castilla regis nepos & Episcopus
 767.58, 768.5 Pardus 1204.5 Peixotus
 1196.35, 1199.23, 53, 1200.43. &c. Porta-
 carrerum Marchio Villa noua 1042.10 Ra-
 tensis, Iacobi Apostoli discipulus 964.40 Rom.
 Ecclesia Regionarius 379, 39 Rua artium li-
 beralium professor Soria errores Guenarae pri-
 mus detexit 818.47
 Petrus

I N D E X.

- Petrus Sicilia rex, eiusque fratres* 674.26 *Sotomaior* 1175.17 & *Petrus Gonzales Mendoza cum aliis praefecti exercitus Hispanici* 1043.22
- Petrus Tenorius Archiepiscopus Toletanus* 726.8
obiit, eiusq; opera 864.34.42
- Petrus de Tolet* 1201.3
- Petrus Tassius* 1201.3
- Petrus Velasquez Paxaugusta praefectus* 1042.11, 1044.16, 1138.24, 1139.5. &c. *Eluenses prodicionis incusat* *ib.* 39 *Venegasius* 1090.18, 1094.39
- Philibertus Sabandus* 1102.46, 1105.8
- Philippa Syluia* 1098.57
- Philippini* 1145.38
- Philippi Pulchri regis Galli, tres nurus de adultério postulatae* 657.48
- Philippopolis obsessa* 37.34
- Philippus Amynta filius regnum Macedonicum quando adeptus sit* 191.33
- Philippus Apostolus ubinam Euangelium Christi praedicauerit* 1311.27
- Philippus Augustus Galliarum rex* 1106.19
- Philippus Austriacus* 1066.58. &c.
- Philippus III. Burgundiae Dux, Flandriae Hanoniae Comes &c.* 1265.41 *nuptias magnifico apparatu cum Isabella Petri Comimbriae Ducis filia celebrat* 1265.42
- Philippus I. Aragoniae rex omnium atatum ampliss. imperii monarcha* 853.22 *moritur* 853.30 *II. Aragoniae rex potentiss. orbis Dominator* 853.32
- Philippus Comes Eburonicum, Rex Nauarrae* 665.21
- Philippus Comes Flandriae* 93.1, 1229.7, 1255.48
uxor eius Tarasia *ibid.* *bellum in Syria gessit* *ib.* 51 *in Ptolemaidis obsidione peste sublatus* *ib.* 53
- Philippus Galliarum rex auus D. Ludouici* 570.59
- Philippus Imperator an fuerit Christianus* 303.26
- Philippus I. Hispania, Nauarrae & Castella, &c.* *rex* 1244.49, 1252. *iure sibi deberi Portugalliae regnum contendit* *ibid.*
- Philippus II. Hispaniae rex* 394.22, 307.11, 1069.14, 1101.35, &c. 1034.34 *exercitum cur conscribat* 1038.44 *ius suum in regno Portugalliae urget* 1274.20 *è nepotibus regis Emanuelis, qui supererant, natu maximum & legitimum se esse affirmat* 1034.37, 1037.32, 1103.17 *Sebastiano nepoti bellum contra Mauros dissuadet* 1032.53, 56 *Portugallenses à rebellionē debortatur & deditionem regni petit* 1043.46, 1044.4 *Caroli V. Imperat. filius haeres* 1247.24, 1275.46 *Emeritam venit* 1042.59 *Paxaugustam venit* 1043.4 *in morbum incidit* 1169.52 *è morbo periculosissimo conalescit* 1178.30 *inuisit Catharinam Bragançiae Ducissam* 1057.84, 1181.17 *plurima oppida Portugalliae petit*
- ib.* 36 *Eluas se confert* 1178.35 *Lisibonam ingreditur* 1181.19 *Portugallensib. priuilegia multa dedit* 1058.19 *Olyssiponem ingreditur* *ibid.* 23 *ignoscit omnibus rebellibus generaliter* 1183.22 *è Lusitania discedit* 1211.1 *à milite parum munitus* 1188.32 *propediem moriturus putatur* 1185.27 *rex Portugalliae XVIII.* 1275.47 *in Portugalliam ingressus, ordinum Conuentus indicit* *ib.* 52 *rex inauguratur & salutatur Tomarii* *ib.* 55 *Olyssiponem triumphabundus ingressus & exceptus solempni pompa* 1276.3
- Philippus Macedonum rex* 814.2 *eius foedus cum Gothis* 36.29 *filiam regis Molossorum sibi copulauit* 36.30 *pecunia indigens Odisicanam vastauit* *ib.* 31 *eius exercitus ab inermibus terretur* *ib.* 35
- Philippus Strozzius* 1197.35, 1204.25
- Philippus Terzus* 1081.14, 1103.3
- Philo & Cacilius Niger Pomp. partes sequuntur* 942.11
- Philonida cohortem Scipio constituit* 271.55
- Phæbus Monisius* 1115.30, 1117.4, 1118.3, 1120.10
- Phocensium aduentus in Hispaniam* 226.21
- Phocas Imper. quando & cur bene audire cœperit* 801.55
- Phænices primi nauium inuentores & astronomi* 222.57 *veniunt in Hispaniam* 222.1 *opprimuntur ab incolis* 227.35
- Phænicum Academia prima in orbe à Xenophonte condita* 805.43
- Phœnix uisa* 292.24
- Piaggia* 1215.28, 1216.15, 1217.7
- Pia opera Aldefonsi regis Castella* 125.11
- Picardia* 1064.14
- Picus Saturno patri in regno succedit* 187.41
- Pilati & Christi acta conficta* 312.29
- Pimenii oppido, aliisq; pagis Episcopus Wambadat* 374.41
- Pinna è turri D. Ioannis diruta* 1356.12
- Pirata quidam Gallus* 1185.3
- Pisamena socrus Gratiani* 317.48
- Placentia condita* 537.3
- Placidia Theodosii Imp. filia cum ingenti thesauro auri & argenti Roma capitur* 42.8 *Athaulfo nubit* 42.30
- Planities à Mauris Tamita uocata* 1084.30
- Plato Dionis Syracusani praeceptor* 814.10 *oratio pro Socrate* 808.11
- Plaustrum fractum* 1173.19
- P. Licinius Crassus* 939.28
- Plebs malarum rerum imitatrix & nouarum studiosa* 1253
- Plinius, historicus naturae offic. Ciceronis ediscenda iubet* 814.48 *eius erratum in monte Artabro* 902.22
- Plures Lucii Laberii* 990.32
- Plures meliora non sequuntur* 1262.59

<i>Plurimi Martyres tempore Mahometi Corduba occisi</i>	417.50	<i>Pontus Euterius Delphius rerum Burgundicarum scriptor</i>	1226.53
<i>Plurimorum regum ditiones Aethiopiae regiparent</i>	1311.44	<i>Populatio Placentia</i>	125.36
<i>Platonis galea prouerb.</i>	1240.42	<i>Populus simplex pro concionibus deceptus</i>	1171.34
<i>Pluuia nouem mensibus non fuerunt</i>	552.54	<i>Portalegre 1062.57, 1141.56 ciuitas nobilis & Episcopalis</i>	1236.4, 745.31
<i>Poemata Hispana</i>	821.3	<i>Portulagre & Campus Maior urbes Lusitaniae Regi Philippo se dedunt</i>	1045.32
<i>Poenitentia iniunctio</i>	1308.2	<i>Portellum 1145.20 ducatus Brachantia</i>	1236.4
<i>Pœna accusatorum 87.56 Christianorum ob peccata 136.58 connubiorum abhorrentium à fide Christiana 90.28 grauissima ei qui hosti parceret, imposta 1371.40 incestus Veremundi regis 88.31 militum ob discessum ab exercitu sine permissu Triumphatorum suorum 202.1 sacrilegii 89.26 proditorum & tumultum excitantium</i>	76.31	<i>Porticus templi virginis Spinarum</i>	1184.44
<i>Poesis versuum similiter cadentium à quibus orta</i>	1260.42	<i>Portoria Lusitania immoderata</i>	1070.35
<i>Polla argentaria Lucani uxor</i>	822.24	<i>Portugallia 1062.45 quomodo diuisa unde dicta & quid cum Gallia commune habeat 1224.6 quot in circuitu milliaria contineat 1062.52 regis Legionensis beneficium fuit 1248.41 primum regem quando habuerit ibid.34 eius situs & descriptio 1016.42, 1032.10, 1063.14 unde dicta ibid.19 regnum Portugalliae alias Lusitania dicitur ib.23 eius regni initia 507.58 insignia 590.4 insignia renouata auctaq.</i>	1041.24
<i>Pollicitationes regi Hispano per Pontificem facta</i>	1091.46	<i>Portugalliae regnum ad Philippum Hispan. Regem iure deuenit 1032.27 eius contemptus 1015.15 termini veteres 1255.4 nomen quando in Lusitaniam extensum 1228.5 cui competierit 1224.53, 59</i>	1259.36
<i>Pompa solemnes in honorem Philippi praestanda</i>	1170.10	<i>Portugalliae gubernatores 1043.33 rex laudatur 1301.26</i>	
<i>Pompeius Romanus Consularis in Hispaniam proficiscitur 193.22 filios Hispania praeficit ib.22 subiugata Hispania ad imperium Orientis aspirat 193.32 tertia vice cum Caesare pugnat 193.52 Caesarem fugasse fertur 193.56 bella ciuiliareparans vincitur 194.1 Ptolomaeum Dionysium Aegypti regem auxilium petiturus conuenit ib.2 à Ptolomaeo ad conuiuium inuitatus interimitur 194.6 à Sertorio deuictus capitur 940.13</i>		<i>Portugalliae regnum populorum electione & suffragiis dari non solere exemplis declaratum 1248.10</i>	
<i>Pompeii capiti & à Didio interfecti caput Caesari offertur 942.23 eius filius iunior aduersus Caesarem exercitum conflat ib.39 C. Albius Carinatatem interficit ib.48</i>		<i>Portugalli 1096.52, 1154.6 Regem Lusitaniae à se eligi debere praetendunt 1039.19 Regi Philippo iuramentum fidelitatis praestant 1058.17 suspecti 1115.41 quoniam sint ingenio 1060.27</i>	
<i>Pompeius à senatu reuocatur & Imperator maris eligitur 942.51 contra Octauium & Antonium pugnans uictoriam obtinuit ibid.57 uictus à duce Antonii Titio interficitur 943.2</i>		<i>Portuenses sese exercitui Philippi dedunt 1057.20</i>	
<i>Pompeius Magnus 276.49 pacat Hispaniam 279.15</i>		<i>Portus 1062.57, 1153.44, 1165.9, 1173.37, 1174.20 &c</i>	
<i>Pompeiani à Caesare uicti</i>	281.52	<i>Portus Ariamontanus 1149.14 Belemensis 1164.53 Hannibalis ciuitas 954.17 quando condita dubitatur ib.31 Iuda & Chor 1292.9</i>	
<i>Pompeii filii contra Caesarem</i>	283.33	<i>Lisibonensis 1127.38, 1153.39, 1169.15, 1185.34. &c. S. Mariae 1107.37, 1127.14, 1144.21, 1152.10, &c. Molarum 1216.2, 39 Setubalensis 1063.10, 1127.38, 1144.22, &c. Sueui 1320.10</i>	
<i>Pompelo seu Pompeiopolis</i>	276.49	<i>Posidonius Africanae prouinciae Episcopus 2.47 vitam S. Augustini descripsit, & quamplurimos libros edidit 2.49</i>	
<i>Pomponii Lati de abstinentià à Græco sermone superstitio</i>	818.17	<i>Posthumus fratri mortuo succedit 189.39 Syluius dictus 189.40</i>	
<i>Pomponius Mela</i>	807.33	<i>Potentia Philippi Hispaniae regis 1130.15, 1192.58</i>	
<i>Pons Dorii 1170.36 Fiterii domus Hospitalis est 143.24 Lima 1174.1</i>		<i>Praia 1187.16</i>	
<i>Pontifex 1155.25, &c. vicarius Christi 1288.1 caput omnium Pontificum 1297.50 pastor omnium 1298.3, 1303.36</i>		<i>Prada oppidi & castrorum militibus concessa 1371.45</i>	
<i>Pontifici Romano clauis regni caelorum data 1299.51</i>		<i>Prada Saracenis erepta 116.20</i>	
<i>Pontificia sedes Aucensis Burgos translata 490.55</i>		<i>Pradicatio uerbi crucis 107.33</i>	
<i>Pontius Paulinus Aquitanicus Pontifex Nolanus creatus 842.16</i>		<i>Praefatio auctoris huius historici ad calumniatores suos 1059.34 Praefecti</i>	

I N D E X.

<i>Praefecti Hispania</i> 1155.55 <i>rationum</i> 1129.5	<i>Primicerius Notariorum idem quod Secretarius</i>
<i>Praefectus ararii ecclesiasticus supremus</i> 1128.56	<i>Principis</i> 198.43
<i>arcis S. Iuliani</i> 1145.11 <i>triremium Sicularum</i>	<i>nostra etate idem quod Cancellarius iuxta Cassiodorum</i> 198.45
1168.25	<i>pro scriba in Caroli Magni Constitut. habetur</i>
<i>Praetura Lusitania</i> 1040.34, 1128.41	198.49
<i>Praetura varia in Oriente & Occidente gesta</i> 172.9	<i>idem quod Notariorum Decanus</i> 198.52
<i>Praetium Aldefonsicum Carolo commissum</i> 74.25	<i>Primogeniti quo nomine nominentur & gaudeant</i>
<i>eius victoria</i> 74.31 <i>Aldefonsicum Fernando</i>	<i>in Anglia, Gallia, Castella</i> 1251
123.2 <i>ad Alubarotham memorabile Castellano-</i>	<i>Primus aduentus Arabum citra mare</i> 63.57
<i>rum & Portugalsium</i> 1243.53	<i>insultus in urbem Gelzerat Hadra</i> 64.1
<i>Praetium Antonianorum & Philippinorum ad An-</i>	<i>Princeps Aeraicus</i> 1073.17, 1076.12, 1145.54,
<i>grensem ciuitatem</i> 1276.37 <i>celeberrimum ad</i>	1193.8, 39
<i>Nauas Tolosa aduersus Marrochiorum Impera-</i>	<i>Principes Baetica trium linguarum cognitione im-</i>
<i>torem</i> 1231.20 <i>Christianorum cum Saracenis</i>	<i>buti</i> 810.23 <i>Gothos Arrianos ad verum Dei cult-</i>
<i>ad Tarifam</i> 1237.55, 1238.24 <i>Gallecorum &</i>	<i>tum pertraxerunt ib.</i> 27 <i>pra desiderio nimio</i>
<i>Legionensium contra Aragoniae Regem</i> 113.	<i>caecutiunt</i> 1069.39
28 <i>corundem fuga</i> 113.29 <i>memorable ad Bo-</i>	<i>Principi duo necessaria ad administratione regno-</i>
<i>uinias in Gallia confederatorum aduersus Au-</i>	<i>rum; clementia & dissimulatio</i> 1269.7
<i>gustum Francorum regem</i> 1229.43 <i>Moleii Mo-</i>	<i>Prior Cratensis</i> 1104.16, 1153.9, 1154.30, 1161.2,
<i>luci ad Alcasar</i> 1076.51 <i>Ranimiri & Fernan-</i>	1168.49, 1170.35, 1173.24, 1177.24, 1178.8
<i>di Gundisalui cum Arabibus commissum eiusq;</i>	1179, 25 <i>Albano diffidit</i> 1162.45 <i>num legit-</i>
<i>victoria</i> 84.48 <i>Regis Fernandi cum Veremun-</i>	<i>mus sit excutitur</i> 1114.23 <i>quantumuis nothus,</i>
<i>do</i> 97.50 <i>eius victoria contra eundem</i> 97.50	<i>regno tamen Lusitanico dignus à quibusdam in-</i>
<i>Ostrogothorum & Gepidarum contra Hunnos</i>	<i>dicatur</i> 1111.34
<i>commissum</i> 148.50	<i>Prior ecclesiae S. Stephani</i> 1122.4
<i>Praemia militib. data</i> 1372.22	<i>Prioratus Cratensis</i> 1104.22, 1128.43
<i>Praemium Antonium occidenti quantum à Philip-</i>	<i>Priscillanus hereticus</i> 299.21, 317.50
<i>po constitutum</i> 1178.39	<i>Prinilegia Lusitanis (siquidem se ipsi subijcerent)</i>
<i>Praepositi Saracenorum & tributorum exactores</i>	<i>per Philippum Hispaniae regem oblata</i> 1040.32,
69.22	1111.12
<i>Praesidia Insularum Tercezarum</i> 1211.44	<i>Proba Adelphi Proconsulis uxor</i> 119. centone <i>Vir-</i>
<i>Praesidium Turcicum</i> 1191.42	<i>gilianum de Christo composuit</i> 2.20
<i>Praesules Hispaniae regum praeceptores & nobilita-</i>	<i>Probus Hispanus martyr</i> 155.26
<i>tis Gothicae magistri quando fuerunt</i> 810.51	<i>Procas Syluius Albanorum Rex</i> 189, 53 <i>fratrem</i>
<i>regni</i> 1134.13	<i>Numitorem à regno expellit</i> 189.54
<i>Praetores Romani plurimi</i> 932.48	<i>Procer qualis & qui fuerit</i> 200.37
<i>Praetoriani milites ducenti ad regem Mauium de-</i>	<i>Proceres Belgii</i> 1073.35 <i>ciuitatum</i> 1134.13 <i>Hispa-</i>
<i>ficiunt</i> 1377.38	<i>nici</i> 1113.30, 1182.22 <i>in Portugallia multi</i>
<i>Praetor nouum in arcem Diuum infert militum praesi-</i>	1063.44 <i>Itali & Hispani</i> 1147.19 <i>quis sint se-</i>
<i>dium</i> 1369.38 <i>eius ad praesidiarios oratio</i> 1370.	<i>cundum Isidorum</i> 200.39 <i>Magnates vocantur</i>
1 <i>Goa degens cum suis de belli ratione disserit</i>	200.44 <i>Primates palatii</i> ib. 45 <i>Processus ad</i>
1368.26 <i>Bassimum profectus</i> 1368.59 <i>E-</i>	<i>bellum</i> 131.30
<i>manuelem Limam maritimam oram explora-</i>	<i>Prochitae coniuratio in Sicilia</i> 620.50
<i>tum mittit</i> 1369.3 <i>Lusitanus in mortuorum</i>	<i>Proconsulis nomen Imperatoribus datum</i> 305.45
<i>insula cum 80. nauium classe appellit</i> 1369.16	<i>Proconsulum dignitas qua</i> 943.37
<i>in hostes excursionem parat</i> 1370.44 <i>strategie-</i>	<i>Procuratores</i> 1134.56
<i>ma in hostibus fallendis</i> 46. & <i>victoria de Indis</i>	<i>Profectio Africana regi Lusitanico dissuasa</i> 1077.
<i>parta</i> ib. 48	14 <i>Antonii in Tercezarum</i> 1197.49 <i>ducis Ossu-</i>
<i>Preces pro Lusitaniae rege mortuo</i> 121.28	<i>nensis in Lusitaniam</i> 1091.39
<i>pro Sebastiano & Antonio</i> 1180.31	<i>Proficius Archiepiscopus Emeritensis</i> 979.16
<i>Preciosus Ioannes Imperator Aethiopiae</i> 1311.1	<i>Promissa ministrorum Hispanicorum</i> 1117.2
<i>nuncium cum muneribus Hierosolymam mittit</i>	<i>Promissa Rumicanis</i> 1359.10
<i>ib.</i> 2 <i>Imperator Aethiopum, non Abesyno-</i>	<i>Promontorium Bonae spei</i> 1285.28, 1286.25
<i>rum vocandus</i> ib. 33 <i>cur semper in Castris &</i>	<i>Malabaris</i> 1065.36
<i>tentoriis versetur</i> 1311.49	<i>Prophetiam Danielis: Filiam Regis Austri assu-</i>
<i>Priamus Germaniam occupauit</i> 29.15	<i>met Rex Aquilonis, nec stabit ex eis germen,</i>
<i>Primasius Africanus Episcopus</i> 2.53 <i>tres libros e-</i>	<i>quidam conantur referre ad Athaulphi & Pla-</i>
<i>didit de haeresibus</i> 2.54	<i>cidiae matrimonium</i> 42.43
<i>Primatus Ecclesiae Toletanae</i> 71.8, 364.25, 378.48	

I N D E X.

- Quinquagenarii quales* 201.41
Quintianus Eborensis Episcopus 978.37, 994.50
 979.45
Quintilianus institutiones inuenta 295.12
Quintilianus senex Calagurritanus, Quintiliani Oratoris pater 807.7
Quintum Concilium Toletanum 50.43 *sextum de obseruatione fidei* 50.52 *septimum de Ecclesiasticis disciplinis* 51.10
Quintus Sertorius proscriptus à Sylla 939.42 *cum Romanis pugnat & victoriam reportat. ib.* 56 *Romanos duces delet* 940.3 *Lauronem urbem expugnat. ib.* 10 *Pompeium & Metellum deuincit. ib.* 28
Quiricus Prasul Toletanus 376.32
Quiroga Cardinalis 311.9
Qui semel verecundia limites transgressus est grauius postea impudens est 120.4.3
Quiteria martyr 311.18
Qui ritus in Iudæo conuertendo aut gentili apud Æthiopes obseruetur 1307.42
Quomodo exercitus Philippi Setubald Cascaisum se conuerterit 1151.11
Quot & quarum nationum militibus Sopharus urbem ingreditur Diensem 1330.23
Quot in pralio Diensi ab utraq; parte casi expirarint 1371.57
Quot milites Mascaregna subsidio missi 1332.50
Quot reges Æthiopum Imperatori pareat 1285.10
Q. Seruilus Capiò à Lusitanis casus 939.5
Viriati cadus autor 936.50
Q. Sertorius à suis interfectus 988.36
- R
- R** *Abbi Abraham Beiensis, & Ioseph Lamecensis Iudæi Lusitani* 1290.52
Radagafius Dux Gothorum 320.38 & *Alaricus non conueniunt in regnando* 41.16 *Italiae partes deuastare conatur* 41.20 *eius exercitus à Stilicone circumclusus perit* 41.23
Raingi equi Lappianorum 1315.2
Rainutius Farnesius Alexandri filius 1035.9, 27
Ranimirus monachus, Episcopus, Rex & coniux 411.54 *primus Legionensis Rex* 414.1 *eius votum* 415.30 *primus Aragonie Rex Romanam precandirationem primus suscipit* 465.49
Ramus Oliuæ signum pacis 188.48
Ranimirus primus Aragonie Rex 94.39
Christianissimus dictus 850.18 *in pugna occubuit. ib.* 22 *II. monachus, deinde Episcopus, post Aragonie Rex creatur* 850.50, 1229.16 *obit* 850.54 *ex monasterio ad regnum vocatus, uxorem duxit* 95.21 *tertius filius Sancii regnat* 86.53 *pacem cum Arabibus inuit* 86.55 *eius mors* 87.30 *Aldefonso monacho exstante regnū occupat* 84.17 *rebelles inuadit bellis & illos deuictos cum Aldefonso monacho carceri mandauit* 84.22 *multa pralia gerit* 85.20 *eius adhuc pueri stultitia* 87.22 *bellum intestinum. ib.* 28 *mors* 87.30
Ranimirus contra Nepotianum bellum regni catusagerit 76.15 *victum in monasterium relegat* 76.20 *contra Normanos bellum gerit & LXX. eorū naues incendio consumit* 76.24 *ei B. Iacobus in pralio apparet* 76.36 *victoria eius* 76.40
Rasis Arabs Maurus, historicus 979.29
quando scripsit historiam 441.43
quotannis ante Auicennam floruerit 811.23
Raimundus à Cardona Aragonensis prima nobilitatis vir 1236.34
Raymundus Barcinonensis, Theologus 812.15
Barcinonensis gener Ramiri monachi 514.4, 35
Raimundus Berengarius Comes Barcinonensis 1229.14 *uxor eius Petronilla Ranimiri Monachi regis Aragonie filia* *ib.* 16
Burgundus 493.57
Raymundus Burgundia aut Tolosa Comes 959.38
Losana primus Hispali capta Episcopus 594.45
Lullus 643.48
Pennafortius 568.13, 601.58
Raymundus sancti Ægidii & Henricus Lotharingia Comites 959.33
Raymundus Toletanus Episcopus post Bernardum 409.39
Raymundus II. Archiepiscopus Toletanus 107.57
Raymundus Tolosatus Comes 882.41, 1063.59
Ratio cum ministris aulicis difficulter & periculose collata 1150.5
Rationes regina Gallicana, pro regno Lusitanico contra Philippum Hispanum obtinendo allatae, friuola reputantur 1036.11, 15, 1105.52
Rebellatio Principis Saracenorum aduersus Regem Cordubensem 77.9
Rebellionis Comitum Aluari & Ferdinandi renouatio 143.3 *eorum mors* 143.16
Rebellio Aldefonsi monachi 84.21
Rebellio Asturum 584.27 *Hilderici Comitis Nemausensis* 53.36 *qui Iudæos in Gothiam reuocat* 53.37
Reccaredus Rex 10.37, 343.58 *eius vita & mors* 354.23, 32
in genos largus 58.58 *eius mors pacifica* 49.2
ex impio pius effectus 810.32
Receswintus Rex 365.26 *quamdiu regnarit* 830.58
Recensuendus in regno successit patri 52.6 *à cunctis dilectus* 52.30 *obit* 52.31
Rechimirus regnat 50.20 *laudatur. ib.* 21 *mortuus superstitibus filiis* 50.23
Reciarius Sueuorum Rex fit Christianus 326.49
Rechila Sueuorum Rex *ib.* 37
plurimas Hispaniae ditiones subigit 157.43
Andebodem cum copiis fundit. ib. 38 *pacem cum Romanis firmat & moritur* 157.46
Reditus annui regni Lusitanici 1070.34 *regiæ* 1186.25 *Lupi Figueroa ex insulis Tercebris infertuosus* 1181.21

- Regem prudentem non oportere periculosis praeliis interesse* 1355.32
- Reges Albanorum à Posthumò Sylviù sunt dicti* 189.40 *eorum series* 189.40 *Calecuti antiquitus Imperatores dicti* 1324.41 *Castella* 1105.57 *dare non accipere leges* 1251 *Fet & Hesperidum eorumq. patrimonia à nostris expugnata* 890.36 *Hispaniarum ambitiosi in titulis ostentandis* 1227.14 *Indiæ* 1113.35 *Italiæ ab Aenea post Latinum orti* 187.54 *Mahumetani cur Lusitanis infensi* 1349.32
- Reges primi non Legionis dicti sed Gegionis* 399.20
- Reges quatuor Cambaiæ occisi* 1344.52
- Regibus in conferendis beneficiis præceptum observandum* 1269.18
- Regimen Gubernatorum* 1111.10
- Regina vidua moniales fiant* 381.41
- Regina Hispanica quibus ad servitia in Lusitania uti debeat* 1129.13 *Galliæ quibus rationibus utatur, ad probandum, heredem se regni Lusitanici esse* 1035.53, 1103.25
- Regina Saba* 1300.1
- Reginus viduis secundo nubere in Gallia prohibuitur* 690.18
- Regio tota ultra Tagum* 1153.40
- Regiones occidentales sumptibus regum Castellano- rum detectæ* 1065.47
- Regis ad exemplum totus componitur orbis* 61.57
- Regis Alphonsi ad Carolum Imperatorem legatio* 74.3 *eiusdem reuocatio* 74.15 *Aldefonsi acta insignia* 114.27 *Bambæ magnanimitas* 54.29 *compassio* 58.15 *qui laudat Deum* 58.9 *reditus in Hispaniam* 59.26 *grates relatæ Gothis de fide sibi præstita* 59.27 *Fernandi obitus* 1019 *Garsie infirmitas in carcere* 109.23 *cum compedibus sepultus est* 109.31
- Regium Cambaiæ vexillum* 1344.55
- Regna Castelle* 1112.55 *& Aragonia quomodo Lusitanis erepta* 1093.7 *Lusitaniq. Imperatorem pro superiore non recognoscunt* 1124.22
- Legionis, Castelle, Aragonia Navarra &c. vno Hispania nomine continentur* 1016.33
- Regis Hispaniarum Philippi Lusitaniam totam circumdant* 1092.36 *sedi Romana parentia paulo ante Idololatriæ referta fuerunt* 1066.15
- Regni Gothici successio Theodofredo filio Recesvindi debebatur* 60.18 *Nauarrici translatio in Castellam* 92.25 *Castella reditus soluuntur Regi Legionensi* 120.18
- Regnorum Calecutii, Cananorii & Cochini situs* 1321.27
- Regnum Adenense cum Fartaquorum regno Christianis tributarium factum* 891.1 *Æthiopia quamdiu à masculis administratum* 1306.29 *Algarbii* 1156.35, 1095.9, 1149.25, 1185.3 *nomine dotis ab Alfonso X. obtentum* 1064.17 *Angliæ ditioni Nortmanniæ adiunctum* 474.10 *Angollense* 1065.23 *Aragonia & Na-*
- uarra* 1154.18 *Auen.* 1065.32 *Calecuti & Cochini* 1065.30 *Castelle* 1210.53, 1211.25 *Conghense* 1065.23 *Fessa* 1068.54, 1078.14 *Latium dictum Laurentium* 187.46 *Lusitania cum Castellano coniunctum* 1062.26 *totum valde populosum* 1063.43 *Neapolitanum* 1154.14 *Peru.* 1065.43 *Poloniæ* 1192.45 *Sinarum* 1065.44 *Sindæ regionis inter Maiules & Cambaiam maximum* 1377.40
- Regum Cambaiæ & Patanae inimicitia* 1363.49
- Regum officium quid sit* 382.1
- Rei & iniuriosi ad templum communitatis confugiunt* 190.11
- Reineliæ regionis Ariana nobilissima vrbs* 1373.39 *à Lusitanis direpta & exusta ib.* 50 *&* 1374.11 *fertilitas & opes* *ibid.* 3
- Religionis Christianæ in Æthiopia initia, incrementa & progressus* 1279.22, 55
- Religio vera cessat & hæresis irrumpt* 66.24
- Religiosi actus Regis Fernandi* 100.38, 101.1
- Remedium à nostris ad hostium conatus irritos faciendos commentum* 1356.37
- Remismundus Sueuorum Rex* 330.13, 158.10 *Lusitaniam diripit* 158.16 *cum Theudorico pacem inuit* 46.3 *cum tota gente, sua Arriana hæresi infectus fuit* 24.35
- Remus & Romulus in Tiberin abiici iubentur* 189.57 *in ripa fluminis expositi a Faustulo Pastore ad uxore suam nutriendi deferuntur* 190.1 *adulti studuerunt prædæ & latrociniiis* 190.4 *Æmilium regem Albanorum perimunt* 190.6 *ciuitatem in Palatino monte edificant* 190.8 *marum insipienti mortem minantur* 190.14
- Remus mandatum fratris transgrediens interficitur* 190.20
- Renegati* 1081.55, 1083.30, 1086.28
- Renouatio vrbis Toletana* 59.42
- Reparatio Nemausi* 58.24, 59.4 *& restitutio sacrorum* 58.32
- Repentina Sofaris cades Turcis vehementem iniecit terrorem* 1357.18
- Reprehensiones Albani* 1165.8
- Repugnans opinio de Quintiliano* 807.15 *de Hærico Tolosatii Comitis* 882.43 *de reliquiis D. Vincentii Martyris corporis* 1004.48 *de translatione corporum S. Iustæ & Rufinæ* 100.18
- Residentia Pontificis Toletani* 129.32
- Res Lusitanica* 1192.23 *ecclesiastica* 1128.43 *hostium Priori parum explorata* 1152.31
- Responsio ducis Bragançie proluxa* 1129.51 *Papæ ad Francisci Alvarez orationem* 1301.19 *Philippi ad Pontificii legati verba* 1050.34
- Responsum regis Catholici datum Legatis Lusitania* 1129.48
- Respublica Genuensis superiorem non agnoscit* 1058.59, 1059.1 *qualibet periculis alienis cautior fit* 1059.9
- Resp. & iustitia quomodo Barcinone administratur* 845.22

I N D E X.

<i>Restauratio Ecclesiarum Ouetensium</i>	73.25	<i>sticum toto suo regno cuius opera suscepit</i>	890
<i>Restauratio Ecclesia Cordubensis</i>	147.18 eius dos 147.22	43 <i>Ordonus moritur</i>	86.8
<i>Restauratio monasteriorum & Ecclesiarum</i>	91.9	<i>Rex Philippus Hisp. verus haeres a Gubernatoribus</i>	
<i>Restauratio Narbona</i>	59.19	<i>Portug. declaratur</i>	1047.37 <i>quid iuris in Lu-</i>
<i>Renocatio fugitiuorum</i>	59.19	<i>sitanos habuerit</i>	1113.53 <i>arma sumit</i>
<i>Rex Adenensis Regis Lusitania tributarius</i>	1320.	<i>Rex Regum Romaorum</i>	1298.38
33 <i>Solimani aduentus per magnates gratulatur</i>	ib.39	<i>Reynutius Farnesius</i>	1061.18, 1102.48
<i>Rex Adenensis quantum annuatim Regi Lusitania soluere teneatur</i>	1320.34 <i>captiuus ad Solimanum ducitur</i>	<i>Rhea Syluia Numitoris filia</i>	189.55 <i>à Martes-</i>
	ib.57	<i>prata Remum & Romulum genuit</i>	189.56
<i>Rex Adenensium à Solimanno Turcarum suspendi iussus</i>	1321.12	<i>pœna eius ob sacrilegum concubitum</i>	189.58
<i>Rex Æthiopicus quomodo à subditis suis nominetur</i>	1286.20 <i>quot regnis imperitet</i>	<i>Rhetores Complutenses</i>	815.53
	ib.22	<i>Rhomæi qui dicti</i>	1322.12, 1373.9 <i>colluuiæ sce-</i>
<i>quantâ possit aciem instruere</i>	ib.29 <i>unde stemma suum deducat</i>	<i>leratorum hominum</i>	ib.10
	ib.49	<i>nominis origo</i>	ib.11
<i>Rex Æthiopiæ Regi Emanueli quot drachmarum auri & militum promittat ad classes instruendas</i>	1295.6 <i>variarum rerum artifices sibi mitti petit</i>	<i>Rhomæorum precipui Camarum insulam petunt</i>	1377.20 <i>quale nuncium ab Imp. Turcarum ac-</i>
	ib.37, 1297.15	<i>ceperint</i>	ib.22
<i>Rex Æthiopiæ, Rex Regum eiusdem regionis, & Rex metuendus</i>	1298.34 <i>sanctorum imagines desiderat</i>	<i>Ricardus Rex Angliæ</i>	92.51
	1298.59	<i>Rifana S. Mariæ</i>	1174.24
<i>Rex Æthiopiæ sanctam benedictionem à Papa exoptat</i>	1300.47	<i>Ripa Tagi</i>	1168.18
<i>Rex Aldefonsus Imperator Hesperie vocatus</i>	109	<i>Ristanus domesticorum Comes</i>	196.29
7 <i>Castellam occupat</i>	112.14 <i>uxorem suam deseruit & in Castro eam custodia mandauit</i>	<i>Ritus Æthiopum varii</i>	1309.2
	112.	<i>Riuiera grande</i>	1199.10
30 <i>innocens à patrimonio effugatur</i>	120.55	<i>Robertus Alida filius</i>	1036.13, 1106.31
<i>regnum recuperat fidelitate suorum</i>	121.32	<i>Robertus Apuliæ & Cantabriæ Dux</i>	474.40
<i>Rex Aragonia sacrilegi pœnas luit</i>	114.8 <i>ab Arabibus victus occiditur</i>	<i>Roderici Didaci Campiatoris mors</i>	109.16
	114.9	<i>Rodericus & Garsias Comites occisi</i>	110.5 <i>Fer-</i>
<i>Rex Calecutii cum Emanuele a Brito pacem antea violatam renouat</i>	1324.46 <i>nostris saepe cur infestus</i>	<i>dinandus Chauiliensis quæstor</i>	1340.48 <i>Lima</i>
	ib.50	1295.14 <i>Melius, primogenitus Comitiss de Tentuguel</i>	1088.30 <i>Paccecus Marchio Seralui</i>
<i>Rex Cambaiæ Diuum oppidum dedit Æthiopiæ Regi</i>	1317.46, 1318.21 <i>India uniuersa terror</i>	1042.13	
	ib.50 <i>Rex Guzatarum dictus</i>	<i>Rodericus Rex Theodredi filius</i>	383.30 <i>eius se-</i>
<i>eius mors</i>	ib.55	<i>pulcrum</i>	388.13
<i>nobis semper subiectus manet</i>	1319.5	<i>Rodericus Sanctius perit in prælio ad Portuensem ciuitatem</i>	1230.27
<i>Rex Cambaiæ quot Lusitanorum Regi quotannis soluere debeat</i>	1377.2 <i>eidem Regi coronam ex puriori auro in symbolum amicitiae dono mittit</i>	<i>Sancti I. Filius ad Portuensem ciuitatem occumbit</i>	1257.41
	ib.5	<i>Innocent. III. Pont. centum auri marcas legauit</i>	1230.42
<i>Rex Cananori Lusitanis inservire promittit</i>	1325.5	<i>Semenus Toletanus Episcopus</i>	547.3
<i>Castella</i>	1118.11	<i>Rodericus Valdesius</i>	1052.25
<i>Rex Catholicus & Portugallia Guadalupi conueniunt</i>	1062.19	<i>Vaschius</i>	1035.38
<i>Rex de Bernagais</i>	1295.3	<i>Vernandus Castaneda prouinciæ præses</i>	898.27
<i>Rex Fernandus occupat Regnum Portugallia</i>	99.	<i>Rodonanus Lusitanus Renegatus</i>	1077.56
10 <i>diuidit filiis monarchiam</i>	ib.54	<i>Rodolphus Angsburgensis, Caesar creatur</i>	610.19
<i>Rex Gallie</i>	1113.27	<i>Rodolphus Rex Gothorum</i>	32.28
<i>Rex Garsias occiditur</i>	93.29 <i>pacem inire recusat</i>	<i>Rogerius Lauria Dux magnus</i>	609.44
	98.49	<i>capit Carolum Neapolitanum</i>	625.19
<i>vincitur & interficitur</i>	98.54	<i>Rogerius Sicilia Comes fit Legatus Pontificis</i>	494.39
<i>Rex Henricus laudatus</i>	1113.59 <i>Legionis regno Castella inhiat</i>	<i>Roma ante Romulum condita dicitur</i>	217.39
	141.41 <i>Manicongri fidem Chri-</i>	<i>eius incendium sub Isaurico</i>	809.54
		<i>Romanae leges à Iustinianno digestæ Barcinonensibus restituntur</i>	843.46
		<i>Romana Ecclesia consilia confirmat</i>	353.37
		<i>Romani ab vno saltem Lusitano fugantur</i>	935.
		31	
		<i>Romani à Lusitanis grauiter vexati</i>	911.10

<i>Sanctius Alfonsi Sapientis filius rebellis in patrem</i>	<i>Sardanapalus Rex Assyriorum</i>	37.58
619.22 eius patruus Toletanus Episc. 596.41	<i>Sardicensis synodus</i>	314.9
<i>Sanctius Alfonsi sexti filius occisus</i> 493.43 <i>Aluila</i> 1043.17	<i>Sardoum promontorium, alias Piaria</i>	839.35
<i>Aragonius multa monasteria ab Episcopo eximi curat</i> 489.17, 20. <i>occiditur</i> 489.51 <i>Anila</i> 1045.40, 1052.21, 1146.52, 1164.43, 1166.49. 1167.19, 1173.12, 1175.8, 1176.18, &c.	<i>Sarmatia, hodie Polonia</i>	823.57
<i>Sanctius Balearis Rex</i> 645.38 <i>obiit</i> 664.7 <i>Capellus Portugallia IV. Rex</i> 1258.32, 589.26, <i>regno pellitur</i> 590.4 <i>obiit</i> 699.25 <i>animoremissio fuit</i> 1258.31 <i>uxor eius ibid.</i> 35. <i>Vicarius ei à Papa datus ibid.</i> 44. <i>obiit Toleti</i> <i>ib.</i> 47	<i>Saturninus hereticus</i>	299.18
<i>Sanctius frater Ordonii rex creatus</i> 86.12 <i>Crassus dictus</i> <i>ib.</i> 16 <i>domitis rebellibus regnum recuperat</i> 86.30 <i>eius opera</i> 86.38 <i>eius mors</i> 86.48	<i>Saturnus Iano in regno succedit</i> 187.20 <i>ab Ethnicis primus Deorum fingitur</i> 187.21 <i>agriculturam & metallorū effusionem docuit</i> 187.31	187.32
<i>Sanctius Garzia Castellæ Comes</i> 447.15, 35 <i>occidit matrem</i> 450.8	<i>Saturnum aurea secula ordinasse fabulatur Ebnici</i>	187.32
<i>Sanctii Comitum vita</i> 90.44	<i>Saturnia vrbs à Saturno condita</i>	187.38
<i>Sanctius Garzia Rex Navarrae</i> 91.39 <i>eius vxor & liberi</i> 91.41 <i>eius acta & praelia</i> 91.44 <i>Abarca dictus</i> 91.51 <i>mors eius</i> 92.3	<i>Saturni promontorium</i>	839.50
<i>Sanctius Inferatus dictus Navarrae rex</i> 92.48	<i>Saturni sacrificia</i>	224.58 247.48
<i>Sanctius Iacobi Aragonii Regis filius Toletanus Episcopus</i> 606.9, 13 <i>occiditur</i> 614.17 <i>virginum cænobium extruit</i> <i>ib.</i> 16	<i>Saxonum prima mentio</i>	316.20
<i>Sanctius Abarca primus Aragonia Rex</i> 849.15, 52	<i>Scalabis vocata Sancta Irene</i> 367.17, 468.41 <i>vbisita</i> 889.3 <i>olim praesidiū Iulium, hodie Sanctærona dicta</i> <i>ibid.</i> 5, 903.2, 3 <i>nunc Sanctærena</i> 1256.26	367.17, 468.41
<i>Sanctii Abarca Regis educatio</i> 433.16 <i>II. Galindus antea, nunc Abarca dictus Aragonia Rex</i> 850.3 <i>III. nepos Sanctii II. Rex Aragonia</i> 850.11. <i>obiit</i> <i>ib.</i> 16 <i>IIII. Aragonia rex</i> 850.25 <i>sagitta confossus perit</i> <i>ib.</i> 29	<i>Scalabitani Antonii Regem proclamant & creant</i> 1045.51	1045.51
<i>Sanctius Lusitania rex postremus regno motus</i> 1018.24, 1093.12, 1256.12 <i>duxit uxorem Dulciam Raimundi Berengarii filiam</i> <i>ibid.</i> 48 <i>liberi ex ea suscepti plurimi</i> 1256.12, 57. <i>per tot. concubina</i> 1257.34 <i>bellū domesticū</i> <i>ibid.</i> 57 <i>mors</i> 1258.1	<i>Scanciar vox Hispanica, Latinis bibere sonat</i> 199.6	199.6
<i>Sanctius Maior succedit patri in Regno</i> 92.17, 447.7, 9 <i>eius vxor & liberi</i> 92.19 <i>obiit</i> 454.32 <i>praelium cum Veremūdo Rege Legionis</i> 97.6 <i>in veneratione Apoplexia punitur</i> 97.10 <i>precibus B. Antonini restituitur sanitati</i> 97.13 <i>eius opera</i> 97.14 <i>mors eius</i> 97.25	<i>Scandia insula gentium officina & nationum vagina</i>	32.35
<i>Sanctius Rogius prius Palentinus, deinde Toletanus Episcopus</i> 786.20	<i>Scaphæ 4. Turcicæ à nostris evertuntur</i> 1323.30	1323.30
<i>Sanctii tres Reges uno tempore in Hispania</i> 466.20	<i>Sforcia Vrstinus</i>	1160.6, 40, &c.
<i>Sanctorum reliquie ab Episcopis in Asturia deportantur</i> 66.40	<i>Schisma Burdini</i> 108.16 <i>pæna eius</i> 108.44 <i>Clericorum post discessum Primatis</i> 107.38	108.16, 44
<i>Santanderius portus siue sancti Emeterii</i> 209.23	<i>Scipio sex vicibus cum Annibale & Asdrubale Pænorum Regibus pugnat</i> 192.3 <i>cum Asdrubale congregitur</i> 192.30 <i>Asdrubale effugato 80. ciuitates & oppida Romano imperio subiicit</i> 192.31 <i>Cum Hannone pugnat</i> 192.40 <i>Hannone caeso Carthaginem obsidet</i> 192.43 <i>Africa tota subiugata Carthaginem penitus evertit.</i> 192.57. <i>Africanus dictus</i> 193.1 <i>Romam gloriosus victoria redit</i> 193.2 <i>Hispaniam secunda vice rebellantem deuastat</i> 193.9 <i>moritur.</i> 193.11 <i>eius laus à quo descripta</i> 193.12	192.3, 30, 40, 43, 57, 193.1, 2, 9, 11, 12
<i>Sanga, Saducas, Sars fluuui</i> 836.51	<i>Scopus scriptarum Genealogiarum regum Portugallia</i>	1248.3
<i>Sagibanus Alanorū Rex</i> 327.21 <i>eius promissio</i> 43.48	<i>Scombraria promontorium unde dictum</i> 840.23	840.23
<i>Sarabis, Taurus</i> 424.55	<i>Scriba puritatis</i>	1210.47
<i>Sarraceni Gothos expugnāt</i> 22.42 <i>biennio totam Hispaniam occupant</i> <i>ibid.</i>	<i>Scribae duo ararii Lusit. 1128.58. Camera</i> 1128.28	1128.58, 1128.28
<i>Sarracenorū crudelitas</i> 1355.56 <i>in Africa duæ fuere factiones</i> 1237.6 <i>ingentes apparatus bellici, in Portugaliā sub Sanctio h. nominis I. rege</i> 1257.56 <i>strages ad Septam Mauritaniam Tingitanam urbē</i> 1266.6 <i>ad Tarifam edita</i> 1238.30	<i>Scrini regii Magister, idē quod Cancellarius</i> 663.33, 35	663.33, 35
	<i>Scriptores Barcinonenses</i>	842.12
	<i>Scriptores incertum an Hispani</i>	822.34
	<i>Scutum & clauis Hispania quæ</i>	1067.10
	<i>Scytha Amazonum viri</i>	34.32
	<i>Sebastianus I. Lusitania Rex</i> 961.31 1094.1 1141.18 1160.24 1176.42 1179.4, 1180.12 1272.39 <i>liberalis & glorie cupidus</i> <i>ibid.</i> 53 <i>male educatus & institutus à tutoribus & aulicis</i> <i>ibid.</i> 55. <i>Iesuitis educandus traditur</i> 1067.22. <i>expeditionē in Africam parat</i> 1273.20 <i>annos natus</i> 18 <i>regnum suscipit</i> <i>ibid.</i> 8. <i>nil nisi bella & peregrinationes meditatus</i> <i>ibid.</i> 16 <i>bellum contra Moluchum gerere conatur</i> 1032.29 <i>cū exercitu in Africam nauigat.</i> 1033.30	961.31, 1094.1, 1141.18, 1160.24, 1176.42, 1179.4, 1180.12, 1272.39, 1067.22, 1273.20, 1032.29, 1033.30

IN IL TOM. RER. HISP.

1062. 19 *Fessensis Regem reducere conatur* 1273.24 *in pralio occumbit* 1034. 23, 1087. 47, 1273. 27, *labores corporis tanquam miles gregarius cur obierit* 1067. 43 *magnanimum se prabet in praliando* 1082. 57 *semetipsum in exitium precipitavit* 1113. 40 *Venator maximus* 1071. 32 *Alcassere corpus eius sepultum* 1273. 53 *à Philippo deinde in Portugallia honorificentissime delatum* *ibid.* 57
- Secundus aduentus Arabum in Hispaniam* 64. 15
- Sedecim naues Liburnicae à Nonio à Cunha missae aduentant ad urbem Diensem* 1327. 31 *quo stragemate usq[ue]* *ib.* 33
- Sedes Hispaniae exceptis provinciis Tingitania, Legionis & Oueti quot usq[ue] ad mare Oceanum* 830. 50
- Sedes Romana* 1112. 48, 1155. 51, 1180. 51
- Sedulius presbyter* 2. 43 *eius scripta* 2. 44
- Segobia aqueductus* 216. 24
- Segobriga an Toletano Praesuli contributa* 601. 18, 25
- Semen inimicum generi humano superbia* 62. 24
- Semichristiani qui dicantur* 1307. 19, 41
- Semina Regina omnium discidiolorum seminatrix* 80. 31
- Sena & Sanctum Romanum oppida ubi* 914. 51
- Senatores Romani, Comites Palatini dicti* 943. 54
- Seneca Philosophus* 393. 52 *Neronis praeceptor* 860. 29 *Tragicus* 295. 6
- Seneca Tragicus & Partius Latro pares fuisse dicuntur* 860. 26
- Senior dominum significat* 343. 20
- Sententia regis Henrici contra Antonium Priorem Cratensem* 1091. 45
- Sententia de beneficiis per Philippum conferendis variantes* 1181. 23
- Sentica, Zamora dicta est* 424. 51, 403. 11
- Separatio Fernandi ab uxore sua* 123. 30 *eius mors* 123. 34
- Septa* 1064. 31, 1067. 10, 1069. 31, 1098. 49 *ciuitas Africae capta* 47. 11 *Mauritania Tingitanae urbs* 1266. 4 *capta & expugnata* 1244. 18
- Septem fratres Larae reguli pereunt* 444. 34
- Septem hora dat a rebus diuinis* 1303. 54
- Sepultura Christi* 1303. 10
- Sepultura Regis Enrici* 141. 59
- Sepulveda olim Segobriga, deinde Sepuluega* 403. 12
- Sequeira* 1072. 54, 1083. 16, 1084. 58, &c.
- Seralbum* 1128. 56
- Serda oppidum* 952. 1
- Sergii Sulpitii Galbae pugna cum Lusitanis* 933. 49 *eius immanis facinus* *ib.* 56, 934. 2
- Series regum Aethiopiae & nomina* 1278. 1279, 1280. &c.
- Sermones Castellanorum & Portugallarum de rebus Lusitaniae varii* 1111. 9
- Serpa* 1141. 56
- Serresus mons olim profanis Deorum cultibus sacer.* 839. 52
840. 1 *in eo simulachrum virginis reperiuntur*
840. 7 *ara & templum ibi extracta* *ib.* 9 *in eo Heremite viuunt* *ib.* 12 *in eo quotannis vota soluuntur* *ib.* 1
- Sertoriana tempora qualia* 973. 44
- Seruatus Dux Rhætiarum ex mandato Regis Theoderici cogitur Maniario cuidam mancipia à praeconibus ablata restituere* 196. 7
- Serui Aethiopes* 1150. 20, 116. 9
- Serui dicuntur mancipia* 1240. 51 *Dominici quales* 202. 5 *eorum auctoritas* 202. 7. *eorum pena ob res ablatas* 202. 9 *fiscales qui* 204. 1 *illorum testimonio fides habenda* 204. 7 *illis standi licentia concessa* 204. 11 *qui inter illos numerentur* 204. 13 *quamdiu officium suum administrare teneantur* 204. 18
- Seruius Sulpitius Galba quot Lusitanorum millia occiderit perfidia* 934. 25 *antiquissima nobilitatis Senator* *ib.* 29 *eius perfidia tumultus Hispaniae & Viriati belli causa fuit* *ib.* 42
- Sernus Tullius Anco Marcio succedit* 191. 7
- Setabis obsidetur, vulgo Xatina* 587. 18 *capitur* 593. 4
- Setubalum* 1099. 6, 1134. 49, 1144. 19, 1148. 49, 1151. 23, 1156. 34, 1169. 41, &c. *in ditironem Hispaniae Regis venit* 1049. 12
- Seueritas regis Philippi* 1125. 22
- Seuerianus Leandri Hispalensis Ecclesiae Episcopi pater* 5. 47
- Seuerus Malachitanae sedis antistes* 6. 15 *eius opera mors* 6. 18 *& Licinianus Carthaginensis praesules Vincentium Arianum damnant* 348. 10
- Seuerus Episcopus Eborensium* 983. 54
- Sex. Digitius Praetor varia commisit praelia* 930. 50
- Sexaginta militum Turcicorum arcem Diensem conscenderunt* 1337. 21, &c.
- Sex praecepta Euangelii* 1304. 38
- Sicania unde & à quibus sic dicta* 837. 8
- Sicarius melius ferire quam fugere sciens* 1131. 51
- Sicheus venit in Hispaniam* 223. 1
- Sicilia ubertas* 864. 59, 865. 1
- Sicoris fluminis auro abundans* 836. 56
- Siculus Hispaniae Rex* 217. 57
- Sidonius Apollinaris* 149. 41, 329. 24
- Sigaa Toletana ob scientiam Latinae, Graecae & Hebraicae linguae in illustrium foeminarum classem à Lusitania Regina relata* 822. 6
- Sigericus in locum Athaulphi subrogatur* 42. 54 *pacem capit inire cum Romanis* 43. 2 *conspiratio Gotthorum in Sigericum & cades.* 43. 6
- Signifer magnus Castella* 1125. 5
- Silentium Lusitanorum in Africam abiturorum funestum* 1076. 59, 1077. 1
- Silingi qui 311. 41 Beticam incolunt* 154. 10 *eorum in Hispaniam aduentus, successus & exterminium* 158. 57
- Silo rex creatur* 72. 44, 406. 27, 72. 45 *Galleciam sibi subiecit* 72. 46 *moritur* 72. 48
- Silurus*

I N D E X.

<i>Silurus piscis qualis</i> 918. 12 de eo varia sententia	ibid. 17	<i>Cambaia regē initi discerpit</i> 1351. 13 eius consiliis Mascareuna semper occurrit	1352. 49 praera lachrimatur	1357. 6 eius propinquus Dux exercitus Turcici interficitur	1368. 41
<i>Simon Hierosolymitanus Episcopus</i>	486. 56	<i>Soffalla</i>	1065. 24	<i>Sol à cursu retentus</i>	611. 55
<i>Simon Miranda</i>	1049. 33 1151. 42	<i>Solis eclipsis magna tempore Eduardi regis Lusitaniae</i>	1267. 30	<i>Solicitationes ministrorū Hispanicorum apud Lusitanos, pro rege ipsorum, ad regnum Lusitanicum promouendo</i>	1040. 27 1117. 2
<i>Simō Pheus à Mascaregna mittitur ad Sofaro gratulandum</i> 1330. 39 quid mandati à Sofaro adferat Mascaregnae ib. 44, &c. à Sopharo in vinculis detinetur	1331. 23 1351. 14 à Turcis productus	<i>Solimanus Bassa Turcica classis praefectus</i>	1320. 12. &c. Lusitanos India excludere constituit	ib. 30. cum classe a portum Adenensem appellit	ib. 37 eius intentio qua
	1336. 32 obsessos in Dio ad dedendam arcem hortatur	ib. 34	1359. 8 nomine Mascaregnae Coio Sopharo aduenienti in urbem gratulatur	1350. 56 ex voce agnitus	1359. 5 è conspectu Diensem subductus
	ibid. 19	<i>Simon Monfortius contra Albigeneses</i>	557. 58	<i>Simplicius Pontifex Romanus Zenonem Hispanensem Episcopum suum legatum facit</i>	332. 41
<i>Simon Monfortius contra Albigeneses</i>	557. 58	<i>Sinderedus Toletanus Episcopus</i>	382. 58 interfuit Concilio Lateranensi	386. 34	
<i>Simplicius Pontifex Romanus Zenonem Hispanensem Episcopum suum legatum facit</i>	332. 41	<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24	
<i>Sinderedus Toletanus Episcopus</i>	382. 58 interfuit Concilio Lateranensi	386. 34	<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			1063. 8
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8	<i>Siricius Pontifex Romanus</i>	2. 8; 318. 41 opus eius editum ad Eumerium Tarraconensem Episcopum
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		2. 9 condemnat Iovinianum & Ausentium hereticos
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			2. 11. obiit anno decimo quarto Episcopatus sui
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8	<i>Sirreum iugum</i>	30. 57
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24		<i>Sirmiense concilium</i>	314. 22
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8	<i>Sisebutus Rex Gothorum</i>	10. 10, 49. 31, 994. 22 fidei amulus
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			49. 33 Romanas urbes sibi subiicit
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		49. 37 Helladium Episcopum veneratur
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			49. 38 eius laus & victoria
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		49. 45 victos restituit libertati
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			49. 53 eius mors omnibus luctuosa
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		49. 55 Iudeos cogit fieri Christianos
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			357. 29 Iudeos Hispania expulit
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		810. 40, 10. 359. 58 tyrannide ad regnum exaltatur
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			50. 32, 10. 22 die decima nona post Iustum obiit
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		10. 22
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			Martyr
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		957. 32
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Sisbertus Toletanus Episcopus</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		380. 49 exilio puniatur
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			52. 47 & Eba paternorum scelerum nomine omnibus odiosi
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		63. 4
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Sisifelus Eborensium Episcopus</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		979. 19
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Sisifelus, Abientius, Zosimus, Tructimundus, Arcontius Episcopi Eborenses</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		994. 55
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Sicalcus ductor Gothorum</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		36. 37 Atheniensibus bellum intulit
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			36. 38
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		<i>Sitani ante Aborigenes Latium incoluerunt</i>
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			837. 13 in Siciliam transfretant
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		ibid. 14
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Sitiens frigidam aquam desiderat</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		1298. 24
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Situs Portugalliae</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		1063. 14
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Sixtus Episcopus Romanus</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		14. 36 eius scripta
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			14. 17 secundus
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		304. 14
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Socotra</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		1065. 28
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			<i>Sofarus Dux Turcarum Mascaregnam, ne bellum in se excitet, admonet</i>
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		1331. 1 arcem Diensem aggreditur
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			1335. 2 eius mors
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		1335. 2
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			laus ib. 4 tabulas foederis inter Noronnam &
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	962. 13 in eodem monumenta quaedam	ib. 24			
<i>Sinus Adulicus</i>	1285. 34 Arabicus, vulgo angustiae Mecha	1349. 33 Gāngis	1063. 8		
<i>Sinis maritimum oppidum</i>	96				

<i>Stilicopatritius de genere Vandalorum</i>	41. 32	<i>Syntrapaqus Duci Albano traditus</i>	1053. 8
<i>Gothos invadere curat</i>	41. 34	<i>eius exercitus prostermitur</i>	41. 36
<i>cum filio Eucherio ab Honorio interfectus</i>	42. 48	<i>Syrus Acephalus Episcopus hereticus</i>	49. 43
T			
<i>Stipendia indies militibus erogata à Rege Alfonso</i>	131. 21	<i>Abulatum mira altitudinis</i>	1332. 19
<i>nobilibus annorum XII. solvenda</i>	1128. 50	<i>à Sa- racenis qualiter extractum</i>	1356. 33
	23	<i>Tabule subscripta à Rege Cambaia & Hectori Syluaria</i>	1377. 6
<i>Stipendium Moradia dictum</i>	1128. 52	<i>Tader fluvius, vulgo Secura dictus</i>	837. 31
<i>Strabo Cretensis</i>	807. 34	<i>Tagrus mons Lusitania</i>	913. 29
<i>Strages Arabum</i>	78. 30	<i>alias Inunctum ibid. 49</i>	hodie Sintreum 881. 18
<i>Saracenorum</i>	135. 41	<i>Tagus fluvius præstantissimus</i>	209. 15
<i>Christianorum</i>	110. 6	922. 2	1063. 2
<i>Stratagema Antonii à Silueira</i>	1322. 1	1104. 18	1123. 9
<i>1323. 13</i>		1156. 36	1165. 28
<i>1326. 35</i>		1166. 19	1185. 40,
<i>hostium</i>	1338. 36	<i>Proregis India, quo hostem ludificatus</i>	1343. 53
<i>Sirenum</i>	1139. 9	<i>Sirenum</i>	1147. 53
<i>1147. 53</i>		<i>1148. 12, &c.</i>	
<i>Strepitus Tympanorum</i>	1166. 33	<i>Strepitus Tympanorum</i>	1166. 33
<i>Studiose Antonii</i>	1173. 38	<i>Subditi ad contribuendum Lusitano vi adiguntur</i>	1070. 53
<i>Subditi ad contribuendum Lusitano vi adiguntur</i>	1070. 53	<i>Subi fluvius, vulgo Francolinum dictus</i>	837. 18
<i>Subi fluvius, vulgo Francolinum dictus</i>	837. 18	<i>huius aqua lina irrigata navium vsui aptissima</i>	837. 20
<i>Suburbia Lisybonensia</i>	1165. 8	<i>Suburbia Lisybonensia</i>	1165. 8
<i>Succesio Regis Sancii in Regno Castella</i>	117. 53	<i>Succesio Regis Sancii in Regno Castella</i>	117. 53
<i>eius vita</i>	117. 57	<i>mors eius</i>	119. 16
<i>Succesio in regno eius & ratio</i>	781. 15	<i>Succesores corona Lusitania ante Philippum Hispanum viginti præcesserunt, omnesq; providentia diuina mortui Philippo locum fecisse videntur</i>	1061. 13, &c.
<i>Succesores corona Lusitania ante Philippum Hispanum viginti præcesserunt, omnesq; providentia diuina mortui Philippo locum fecisse videntur</i>	1061. 13, &c.	<i>Succesus militum Petri Baldesti in Insula Tercera infelix</i>	1181. 20
<i>Succesus militum Petri Baldesti in Insula Tercera infelix</i>	1181. 20	<i>Succesus pugne ad Alcantaram quis</i>	1168. 57
<i>Succesus pugne ad Alcantaram quis</i>	1168. 57	<i>Sucro, Vcro, Xucar & Huecar</i>	535. 57
<i>Sucro, Vcro, Xucar & Huecar</i>	535. 57	<i>Sucro fluvius</i>	837. 21
<i>Sucro fluvius</i>	837. 21	<i>Sueni in factiones diuisi</i>	158. 8
<i>Sueni in factiones diuisi</i>	158. 8	<i>Arriana heresi inficiuntur</i>	158. 26
<i>Arriana heresi inficiuntur</i>	158. 26	<i>origo</i>	153. 26
<i>origo</i>	153. 26	<i>Alanis & Vandalis se adiungunt</i>	153. 31
<i>Alanis & Vandalis se adiungunt</i>	153. 31	<i>principes</i>	45. 50
<i>principes</i>	45. 50	<i>eorum cedes</i>	45. 52
<i>eorum cedes</i>	45. 52	<i>reges</i>	157. 31
<i>reges</i>	157. 31	<i>regnum in Hispania quando & à quo deletum & quamdiu durarit</i>	24. 44
<i>regnum in Hispania quando & à quo deletum & quamdiu durarit</i>	24. 44	158. 47	946. 3
<i>Suintilani Rex</i>	10. 10	<i>Suintilani Rex</i>	10. 10
<i>Suintila filius Recaredi Rex Gotthorum</i>	50. 2	358. 26	
<i>Suintila filius Recaredi Rex Gotthorum</i>	50. 2	<i>eius prælia & victorie</i>	50. 4
<i>eius prælia & victorie</i>	50. 4	<i>Hispania monarchiam primus inter Gotthos obtinuit</i>	50. 7
<i>Hispania monarchiam primus inter Gotthos obtinuit</i>	50. 7	<i>ei se submitunt montiuagi populi</i>	50. 12
<i>ei se submitunt montiuagi populi</i>	50. 12	<i>eius mors</i>	50. 19
<i>eius mors</i>	50. 19	<i>Summa dissensio in Hispania</i>	185. 42
<i>Summa dissensio in Hispania</i>	185. 42	<i>Summa nauium combustarum in regno Cambaia à Lusitanis</i>	1374. 40
<i>Summa nauium combustarum in regno Cambaia à Lusitanis</i>	1374. 40	<i>captiuorum, qui Lusitanis cesserunt</i>	ibid. 42
<i>captiuorum, qui Lusitanis cesserunt</i>	ibid. 42	<i>Superbia filiorum Noe</i>	28. 18
<i>Superbia filiorum Noe</i>	28. 18	<i>præcipitatio eorum</i>	ibid.
<i>præcipitatio eorum</i>	ibid.	<i>Superstitio Iudeorum</i>	1308. 41, &c.
<i>Superstitio Iudeorum</i>	1308. 41, &c.	<i>Supplicium furcæ</i>	1182. 11
<i>Supplicium furcæ</i>	1182. 11	<i>Surrato oppidum Cambaia</i>	1329. 45
<i>Surrato oppidum Cambaia</i>	1329. 45	<i>Susa</i>	1077. 59
<i>Susa</i>	1077. 59	<i>Suspensio breuis</i>	1091. 44
<i>Suspensio breuis</i>	1091. 44	<i>Syntrapaqus Duci Albano traditus</i>	1053. 8
<i>Syntrapaqus Duci Albano traditus</i>	1053. 8	<i>Syrus Acephalus Episcopus hereticus</i>	49. 43
<i>Syrus Acephalus Episcopus hereticus</i>	49. 43		

I N D E X.

<i>Teglius</i>	1132.28, 1143.57, 1144.11	<i>Theodiscus successor Isidori</i>	363.32
<i>Tegumentum è durissimis coriis aduersus sclopeta- rum ictus</i>	1356.30	<i>Theodistus Episcopus Hispanensis in exilium mi- tatur</i>	52.1
<i>Telephus Rex Gotthorū</i>	35.48 filius Hercules 35. 51 eius habitus 35.52 victoria & actus 33.28	<i>Theodimerus Rex Sueuorum</i>	4.48 158.27, 332. 13
<i>Thersandrum Gracia Ducem interfecit</i>	35.59	<i>Theodobertus Theodorici Mediomatricum Re- gis filius</i>	337.4
<i>eius interitus</i>	36.1 Thelepho successit Eurypi- lus 36.3 ob Cassandrae amorem bello interfuit Troiano & ibi mortuus	<i>Theodoredus Gotthorum Rex</i>	327.16
<i>Tellio Episcopus Palantinus</i>	811.40	<i>Theodoretus Cyrus Episcopus</i>	4.25 eius scripta im- probata 339.55, 379.34
<i>Tellus signifer cum Mamercio nobili in pugna oc- cisi</i>	929.50	<i>Theodericus Romanorū & Italiae Rex factus</i>	1028. 31
<i>Telonia Lisiponensis</i>	1168.22	<i>Theodericus obses datus Leoni Imperatori</i>	148.53
<i>Temarianus mons</i>	840.25	<i>Rex Ostrogotthorū</i>	148.57 Italiam occupat 149. 12 eius actus 149.20 assignauit Romanis quot- annis 120. millia modiorum frumenti 149.38 rotam Hispaniam & Galliam Gothicam sibi subiecit 149.46 Romā restaurat 149.52 Sym- machum Patricium & Boethium senatorem in- terfecit cū Ioanne Papa 150.12 eius mors 150.16
<i>Temeritas hostium castigata</i>	1359.28 Sebastiani Lustaniae Regis	<i>Theodoricus Gotthorum Rex</i>	158.18 à fratre in- terfectus 158.24
<i>Temisua</i>	1078.4	<i>Theodoricus Amalus Imp. Rom. & Italiae destina- tus</i>	945.33
<i>Templarii & Hospitalarii milites</i>	504.26 extin- cti 651.52 1063.48	<i>Theodoricus Ostrogothus</i>	337.55 non venit in Hi- spaniam 335.17 Visigothus 335.8
<i>Templum Augustiniensium monachorum</i>	885.14	<i>Theodorus Lascaris Imp. Gracia saluatus</i>	955. 26
<i>Templum Cochini, Pagades dictum</i>	1324.58	<i>Theodorus Vestinus Episcopus</i>	4.17, 4.24, 14.56 graca eius scripta aduersus omnium heretico- rum errores 14.58. ab Acephalorum Episcopis damnandus censebatur 15.2 eius vita 15.3
<i>D. Mariae & caenobium monachorum Hiero- nymianorum</i>	884.20. opus Emanuelis Portu- galia Regis ib. 22 D. Petri & Pauli in urbem Legionensem translatum 8131. Hierosolymi- tanum 1300.28 Lisibonense Cathedrale 1110 33, 1186.9 D. Dominico sacrū 1106.16, &c. Misericordiae 1138.52, 1141.13, 1179.26, &c. Spiritus Sancti 1141.46 Vestalium, D. Mariae spei nomine ubi 884.54 virgini Bele- mensis sacrum 1094.41	<i>Theodosianus Codex ab Alarico in compendium reductus</i>	334.27
<i>Temporis ratio praecipuum historiae fundamentum</i>	1226.41, 1229.31	<i>Theodosius Eugenum tyrannum ultus est</i>	41.3 eius imperium 41.8 pacis & Gotthorum amator 41.9 obitus eius 41.10
<i>Temporum ratio in Hispania</i>	805.11	<i>Theodosius Imperator</i>	317.10, 16
<i>Tempus finitum pro infinito positum & usurpa- tum</i>	1064.51	<i>Theodosius Hispanus Imp.</i>	808.47 eius aetas qua- lis 809.27
<i>Tenebrium promontorium</i>	208.50 840.20.	<i>Theodosius Imp. à Vandalis & Vesogothis interse- ctus</i>	946.1
<i>Tercera</i>	1178.57, 1179.38, 1215.14	<i>Theodosius Hispanus à Valente occisus</i>	1026.48 eius filius eiusdem nominis Flaccillam Honorii filiam uxorem ducit 1027.7 idem Imperator factus ibid. 20 uxoris suae sorores principibus e- locat ibid. 32 uterque Flauii prae nomine vsq. ib. 40
<i>Tercerae</i>	1063.27, 1172.58, 1185.42, 1186.47, 1186.47, 1189.31, 1193.36 quantum ab Oli- syppone distent 1065.38	<i>Theodosius adolescens Barcelensis Dux</i>	1083.22
<i>Terrae motus in Hispania</i>	177.18	<i>Theodosius Brachantia Dux</i>	1243.38 Comesta- bilis ibid. series qua hac dignitas ad eum perue- nit ibid. 39
<i>Terrestris pugna Turcarum cum nostris qualis</i>	1326.26 dirimitur ib.41	<i>Theologia Compluti floret</i>	823.10
<i>Terror Lusitanis maximus incussus</i>	1084.47	<i>Theologi</i>	1135.11, 14 Hispani per Philippum re- gem super bello Lusitanis inferendo consuluntur 1124.5, &c.
<i>Tessara Hispanicorum militum</i>	76.44	<i>Therasia Alfonsi quinti soror nubit Mauro</i>	448. 21
<i>Testamentum Henrici Regis Lusitani</i>	1111.11, 1122.14, &c. Ludouici patris Prioris Craten- sis 1104.48	<i>Therasia Alfonsi regis Castella filia</i>	959.25 nubit Ffffff 3
<i>Testium fides quibus rebus nitatur</i>	1240.27		
<i>Teucer Calacorum gentis conditor</i>	912.10 in His- paniam venit 928.33		
<i>Thalestris Regina Amazonum cum Alexandropa- cem inuit</i>	35.35		
<i>Thalmudici libri vetantur</i>	785.44		
<i>Tharsis seu Carthago, hodie Tunez</i>	208.59 223. 14 eius naues 228.5.		
<i>Theobaldus Campaniae Comes</i>	579.10 580.27 iunior 598.59		

- Henrico Comiti Lotharingæ* ib. 36
Theſauri pro animæ ſalute legati 1150. 37
Theſaurus Pauperum à quo ſcriptus 615. 12
Theſaurus reconditus uehementiſſime diligitur
 1296. 55
Theudomirus Pontifex 16. 43
Theudiſclus præficitur Theudio 47. 20 *Hiſpali*
confoditur 47. 24
Theudius Rex Gotthorum creatur 413. 46, 50
 337. 49 *Arriana heretiſi coinquinatus* 46 *Fran-*
corum calumniam ab Hiſpanis repellit 47. 4
Amalaſuentam facit ſtrangulari 47. 5, 150. 27
eius mors 47. 18
Theodoreus Rex Götthorum 43. 30 *fædus cum*
Romanis inire recuſat 43. 31 *eius clades* 43. 32
à Lithorio Romane militiæ duce fugatur 43.
 37 *pacem cum Romanis inuit* 43. 41 *aduerſus*
Hunnos bellū innotat 43. 43 *Theodorei mors*
 44. 15
Theudoricus arma mouit contra Rechiarium Sue-
uorum Regem 45. 25 *eundem deuicit* 45. 27
& occidit 45. 39 *Sueuorum gente ſubiugata in*
Galliam, Gothicã reuertitur 45. 48 *eius mors*
 46. 7
Thomas Aquinas conſecratur 658. 10
Thomas Eſternuilius Anglus 1075. 56
Thomas Vcedus 1056. 42
Thomæa turris 1351. 44 *Ludouico Soſæ commit-*
titur ibid. 45 *ab hoſtibus cuniculis actis oppu-*
gnatur 1365. 35 *pars eius collapſa multos ho-*
ſtium opprimis 1365. 43
Thomæam turrin Mahumetani cuniculis deu-
cere nituntur 1339. 41 *quartam eius partem*
euerunt ib. 46
Thomicus hiftoricus 746. 44
Thraſamundus Rex Wandalorum 3. 56, 334. 52
crudeliſſimus Chriſtianorum perſecutor 156. 35
Hildericum de non tuenda Catholica Eccleſia
iuramento aſtrinxit 156. 37
Thuriſmundus Artile filius regnat 44. 45 *dolo*
interfectus 45. 8 *eius tempore ſigna in celo &*
terra videntur 44. 50
Tiberianus Baticus, poeta 809. 2
Tiberius Carpentariæ Albanorum Rex 189. 45
urbem nomine Tybur condidit 189. 50
Tib. Sempronius Grachus Prætor Mundam oppi-
dum cum aliis ducentis capit 933. 9 *eius victo-*
ria à Celtiberis reportata 933. 22
Timiditas Gubernatorū Luſitanicorum 1186. 16
Timor Olyſiponenſium 1054. 1
Timoth. patre gentilis & matre Hebræus 1307. 1
Tingenſis expeditio funeſta 1265. 34
Tingis 1064. 31, 1067. 10, 1077. 22, 55, 1089.
 29, &c.
Tituanum 1077. 38, 1078. 57, &c.
Tituli 1186. 26
Titulus dominationis non reg. maiest. Anton. o per
Albanum datus 1162. 36,
Titulus S. Blaſii 1092. 14
Thiuphadus primus inter inferiores Magnates
Gotthorum 201. 2 *qui cum ordine ſubſecuti*
 201. 3 *in quibus criminibus ipſi iudicare con-*
ceſſum ſit 201. 8 *alio auocatus vicarium con-*
ſtituere poteſt 201. 15 *eius in bello authoritas*
ad dignitatem Comitum exercitus proxima 201.
 18 *ſi donis corruptus cuipiã ex exercitu demum*
redire permitteret, grauiffimam pœnam luebat
 201. 21
Toban Albuſcatari interfecto ſuccedit 172. 21
Zimaelem contra Albuſcatarem adiuuat ib. in-
felicitèr bella gerit ib. 23
Toaba Hiſpaniæ præfectus, annū regnauit 172. 29
ſtrenuus miles ibid. 30
Toletana Concilia, primum 320. 11, 1020. 32, ſe-
 cundum 337. 12 *tertium* 351. 34 *quartum*
 359. 53 *quintum* 361. 40 *ſextum* 362. 6 *ſe-*
ptimum 364. 12 *octauum* 365. 55, 366. 2 *no-*
num & decimum 366. 38, 42 *undecimum*
 375. 16 *duodecimum* 378. 40 *tredecimum*
 379. 4 *quartumdecimum* 379. 22 *quintum-*
decimum 380. 20 *ſextum & ſeptimum deci-*
 mum 381. 6, 25
Toletana Eccleſia quando fundata 1019. 47
Toletana primaria 51. 56
Toletani filium Almahadi, nomine Obeidalla in
regem eligunt 181. 48 *primum locum in con-*
uentibus petunt 685. 45 *rebellant contra Al-*
hacem 174. 44. *eorum ſtrages* 175. 20
Toletani Reges Mauri 449. 40
Toletanum Concilium Rege Gundemaro 356. 12
aliud Witiza Rege 382. 18
Toletanus Episcopus Caſtella Cancellarius 559. 4
Toleti palatium clauſum 63. 14
Toletum conditum 30. 6 & à quibus 1014. 53 *quo*
tẽpore urbs regia dicta 344. 4 *capitur à Mau-*
ris 389. 28 *à noſtris recepta* 478. 48 *à Sarra-*
cenis occupatur 21. 6, 62. 3 *habitoribus va-*
 cua 67. 59
Toleſa ab obſidione Arabum liberatur 168. 47
Toleſanum Concilium celebratum 106. 52
Toleſanus prouinciæ Narbonenſis dominus 1227.
 42
Tomarum 1178. 41, 1182. 50, 1208. 10 *oppi-*
dum Portugalliæ, alias Neobantia 1057. 37
Tomyris Regina Gothicæ 33. 30, 36. 6 *partem*
Mysiæ Scythiam appellauit 36. 10 *eius acta ibid.*
Tonſura clericalis forma 360. 21
Tordefilla 1097. 1
Tormis flauius Salmanticensium 907. 40
Torquis aureus virtutis præmium 202. 33
Tortila Rex Oſtrogothorū 150. 55 *eius actus* 151.
 1. *Ciuitates Italiæ euertit* 151. 7 *interficiuntur*
 151. 12
Tractatio de pace 1151. 14
Tractus vltra Durum Luſitani, aliis Callaici ſunt
 901. 2
Traianus Imperator 808. 21
Traianus Marius 1156. 6
 Transla-

<i>Translatio corporis Regis Sancti ab urbe Onetensi in urbem Legionensem</i> 100. 25	<i>corporum Regum & Pelagii ad Asturias</i> 88. 48	<i>corporum Vincentii, Sabina & Christeta dubia</i> 100. 30
<i>Trebomiani opera leges in compendium redacta</i> 338. 43		
<i>Trecenti Mahumetani caesi</i> 1338. 9, 1360. 44		
<i>Tremisene</i> 1069. 11		
<i>Tres Petri crudeles vno tempore regnarunt</i> 1262. 9		
<i>Tres testimonium dant in terra</i> 1307. 23		
<i>Tres triremes Turcicae eversa</i> 1326. 24		
<i>Tribunal iustitia in Galicia</i> 1183. 15		
<i>Tribus horis a nostris acriter cum Turcis pugnatum</i> 1338. 23		
<i>Triginta milia militum Regis Cambaia a quibus devicti & caesi</i> 1377. 42		
<i>Triginta tres dies in honorem B. Mariae virginis instituti</i> 1304. 11		
<i>Trileucum, alias Lexaciacorum mons</i> 840. 27		
<i>Trinitas coniuncta</i> 1293. 38	<i>divina</i> 1302. 28	
<i>Triremes</i> 1215. 1, 1216. 42	<i>Albani</i> 1163. 48	
<i>duae Turcarum a Diensibus eversa</i> 1322. 26		
<i>Italica</i> 1144. 21		
<i>Triremes LXII.</i> 1166. 20	<i>Lusitanicae tres</i> 1144. 1	<i>partim Hispanica, partim Italica</i> LX. 1124. 49, &c. Siculae 1168. 25
<i>Triremis regis Lusitani fracta</i> 1077. 2, &c. Rhomaeorum capta 1377. 51		
<i>Triton qualis & ubi degat</i> 882. 1		
<i>Tristanus Vasens</i> 1047. 20, 51, 1144. 28, 1163. 7, &c.		
<i>Troglodytae gens nuda</i> 1285. 16	<i>quos colat Deos</i> ibid. 20	
<i>Trogus Pompeius</i> 822. 35	<i>eius pater Caio Casari ab epistolis fuit</i> 822. 40	<i>eius maiores Volcos esse fertur</i> 822. 37
<i>Trophaea Lusitanica</i> 1173. 20		
<i>Tructimundus Eborens. Episcopus</i> 979. 19		
<i>T. Torquatus, Scipio & Cato Pompeii fautores se ipsum iugulant</i> 194. 54		
<i>Tuda amoenissima civitatum Galliciae</i> 61. 35		
<i>Tuis fluvius a Plinio Ticer dictus</i> 837. 45		
<i>Tulgas successit Cintile</i> 50. 56	<i>eius vita</i> 50. 58	<i>eius obitus</i> 51. 3
<i>Tulganis</i> 11. 15		
<i>Tullius Hostilius in regno Numa succedit</i> 191. 2	<i>urbem Romam addito monte Calio amplificat</i> 191. 3	<i>ictu fulminis vritur</i> 191. 4
<i>Tumultus hostium in arce</i> 1366. 34	<i>a Mascarena feliciter sedatur multis hostium caesis</i> ib. 40	
<i>Tumultus Setubalensis</i> 1145. 19		
<i>Tunetum</i> 1081. 19	<i>post Carthaginem conditum</i> 1246. 48	<i>caput regni Lybici</i> ib. 49
<i>eius a Carthagine distantia</i> 1246. 48		
<i>Tur quid significet</i> 838. 1		
<i>Turba Lusitanorum promiscua</i> 1171. 33		
<i>Turca Diem urbem obsident</i> 1321. 30, 51	<i>ab obsidione Diensis oppidi paulo remissiores</i> 1323. 54	<i>eorum conatus a nostris perturbati</i> 1325. 11
	<i>in-</i>	
	<i>terfecto Sopharo de Ducis electione</i>	<i>hastiant</i> 1335. 17
	<i>cuniculari arcem Diensem euertere statuerunt</i> 1338. 32	<i>duo castella erigunt</i> 1357. 56
	<i>Turdetania unde nomen cepit</i> 905. 3	
	<i>Turdetani qui</i> 904. 14	<i>& Turduli iidem putantur</i> ib. 52
	<i>Hispanorum maxime imbelles</i> 904. 57	
	<i>Turduli qui</i> 904. 46	<i>veteres qui, & eorum regio</i> 909. 20
	<i>Turedans</i> 1068. 54	
	<i>Turra fluvius</i> 837. 49	<i>laudatur a Claudiano</i> 837. 55
	<i>quare sic dicta</i> ib. 57	
	<i>Turibius Asturicensis</i> 328. 42	<i>sepultura</i> 329. 6
	<i>Turiolum oppidum unde dictum</i> 837. 50	
	<i>Turnus ab Aenea victus fuga se committit</i> 189. 6	
	<i>Turres Antonio Freiro & Ioanni Almeda commissae acerrimae oppugnantur</i> 1356. 6	<i>duae Di oppidi qualis</i> 1322. D. D. Ioannis & Thoma diruta 1359. 49
	<i>Turres D. D. Ioannis & Thoma 6000 hostium oppugnata</i> 1360. 18	
	<i>Turres D. Iacobi & Thoma ruinam minari videbantur</i> 1354. 24	<i>oppidi Diensis variis globis petita</i> 1322. 20
	<i>veteres</i> 1173. 18	
	<i>Turricula ad portus Setubalensis fauces adificata</i> 1063. 11	
	<i>Turris Belemensis</i> 1164. 27, 45	<i>egregia vna nocte extructa</i> 1351. 37
	<i>D. Iacobi</i> 1353. 59, 1354. 50	<i>1362. 13</i>
	<i>D. Iohannis</i> 1333. 26	<i>1339. 10.</i>
	<i>disrupta ibid. in arce Dio ab Indis conuellitur</i> 1364. 24	<i>custodia Fernandi Castri committitur</i> 1353. 48
	<i>1359. 22</i>	<i>novae a Sarracenis condita</i> 1355. 42
	<i>valde concussa finditur</i> 1333. 16	
	<i>Tyrannius Ruffinus</i> 15. 5	<i>eius liber ad Paulinum presbyterum scriptus</i> 15. 6
	<i>Ea quae de Dan sibi Iacob scripta sunt, ad Antichristum pertinere S. Patres asserunt</i> 15. 8	

V Accae unde dicti 924. 14	
<i>Vacua fluvius</i> 838. 12	
<i>Vacca fluvius</i> 924. 8	
<i>Vacus, Vra, Vir, Velo fluvii</i> 838. 14	
<i>Vadarnero mons</i> 840. 29	<i>alias Vadanicorum manibus sacer</i> 840. 30
<i>Vaira</i> 1177. 26	
<i>Valamer Rex Ostrogotorum</i> 148. 48	
<i>Valens Imperator Ostrogothis & Vesegothis partes Thraciae tradidit incolendas</i> 39. 1	<i>concrematur</i> 40. 18
<i>Valens Imp.</i> 316. 29, 810. 14	<i>divinat per gallum</i> 316. 46
<i>Valentia oppidum</i> 846. 18	<i>captum</i> 109. 13
<i>eius fundator</i> 218. 31	<i>a quibus conditum & nominatum dicatur</i> 938. 37
<i>Valentini & Cordubensis belli initia</i> 580. 58	
<i>Valentini & Maiortenses Catalani dicti & cur</i> 846. 22	
<i>Valentinianus Imperator</i> 316. 26	<i>Iunior</i> 317. 14, 318. 51
<i>terriss</i> 326. 8	

IN II. TOM. RER. HISP.

<i>Valentinus Moranus</i>	913. 22	<i>Vascus Fernandus</i>	1377. 4
<i>Valentinus Martyr</i>	1017. 41	<i>Vascus à Gama</i>	1291. 24 1088. 28
<i>Valerii Abbatis liber</i>	365. 6, 375. 33	<i>Vasquius Silueiranus</i>	1072. 54 1083. 15, 1085. 1, &c.
<i>Valerius Casar Augustanus & Vincentius martyres</i>	396. 49	<i>Vastatio Regni Toletani</i>	100. 11
<i>Valerius Martialis Bilbilitanus</i>	807. 57	<i>Vaticinium Sibilla ubi contineatur</i>	913. 16
<i>Valetudinarium, omnium Sanctorum nomine, O-</i>		<i>Vero fluius, vulgo Huecar</i>	535. 57
<i>lispone quale 886. 25 inter omnia regia Xeno-</i>		<i>Vduba fluius</i>	838. 19
<i>dochia principatum obtinet</i>	ib. 38	<i>Veftigalia</i>	1071. 3 1129. 16
<i>Valia Sigerico subrogatur 43. 8 pacis studiosus 43.</i>		<i>Vegila nobilis rebellis 86. 24 in exilium mittitur</i>	86. 26 auxiliatur Arabibus 87. 14
<i>9 Honorio Imperatori promittit auxilium 43.</i>		<i>Velasco Episcopus ad pedes Abbatis Albaldensis</i>	
<i>11 Romanorum causa multos barbaros prostra-</i>		<i>sepultus est</i>	16. 46
<i>uit 43. 13 victoria gloriosus Romanis aliquot</i>		<i>Velasco</i>	1141. 11, &c.
<i>provincias dereliquit 43. 22 Remuneratio Si-</i>		<i>Velesium</i>	1096. 47
<i>gerico ab imp. facta 43. 32 eius mors 43. 24</i>		<i>Vellidus Athaulfus Sanctii Regis occisor</i>	469. 3
<i>Vallemuargi pagus</i>	951. 25	<i>Vellus aureum quid</i>	219. 29, 1183. 9
<i>Valles planicie commoda ab Hispanis vegæ nomi-</i>		<i>Venatio nobilium in signe & exercitium 1234. 56</i>	
<i>nantur</i>	30. 52	<i>Venetus quid de Turcis & eorum proposito narra-</i>	
<i>Vallisoletum olim Pincia</i>	497. 44	<i>uerit</i>	1327. 16
<i>Vallum Turcicum ad urbem Diensem extractum</i>		<i>Venia generalis 1181. 15 Lusitanis per Philippum</i>	
	1322. 4	<i>oblata</i>	1151. 13
<i>Vandali ubi in Hispania regnarint 154. 18 His-</i>		<i>Venti vis Diensibus obest</i>	1360. 29
<i>panias inuadunt 153. 58 à Constantino expulsi</i>		<i>Ventorū urbs quomodo à Carolo M. vocata 945. 16</i>	
<i>à propriis sedibus Pannoniam petunt 38. 32 Im-</i>		<i>Verba doloris ad Gentem Arabia 124. 53, 125. 1</i>	
<i>peratorum decretis parent 38. 33 gens perfida</i>		<i>Verba aulico artificio condita</i>	1145. 52
<i>& dolosa 41. 33 iidem Burgundiones 321. 32</i>		<i>Verba testamenti Ludoici Prioris Cratonensis patris</i>	
<i>eorū voces in lingua Hispanica 322. 19 quam-</i>			1104. 48
<i>diu regnarint & quando extirpati</i>	157. 2	<i>Veremundus Rex & Diaconus 76. 16, 407. 31 eius</i>	
<i>Vandali unde prodierint 153. 22 quando & quā-</i>		<i>filius Ranimirus ad regnum exaltatur ib. Poda-</i>	
<i>diu cum Alanis & Sueuis Pannoniam possede-</i>		<i>gricus 85. 57, 442. 59 Rex creatur Legionen-</i>	
<i>runt 153. 36 à Pannonia in Galliam se recipiunt</i>		<i>sis 87. 36 eius scorta 88. 11 tertius filius Al-</i>	
<i>153. 44 in Africam nauigant 154. 57 in Si-</i>		<i>defonsi in regno succedit Patri 91. 7, 451. 3 eius</i>	
<i>ciliam nauigant 155. 32. eorum in Hispaniam</i>		<i>matrimonium 91. 10 eius mors & sepultura 97.</i>	
<i>migratio</i>	42. 37		59
<i>Varduli ubi</i>	403. 30	<i>Vergundus Episcopus Africanus 15. 10 duos libel-</i>	
<i>Varia beneficia per Philippum Hisp. Regem Lu-</i>		<i>los edidit</i>	15. 12
<i>sitanis conferenda, siquidem se ipsi subiicerent</i>		<i>Verissimus & socii martyres</i>	311. 16
<i>1040. 32 de Doctorem hominum stylo iudicia</i>		<i>Verissimi, Maxima & Iulia martyrum corpora u-</i>	
	813. 26	<i>bi sepulta</i>	884. 50
<i>Varia flumina Hispania 925. 40 926. 26 Hisp.</i>		<i>Veritas per se congruit</i>	1233. 25
<i>oppida 1022. 30 interpretatio ciuitatum 1010.</i>		<i>Vernulphus Athaulphum occidit</i>	324. 32
<i>35. missilium genera à Mahumetanis in Tur-</i>		<i>Verona in odium Romanorum extracta</i>	33. 34
<i>rim D. Ioannis immissa 1359. 38 monumenta</i>			38. 26
<i>Phari extracta 953. 12, 22, 31, 40 viarum</i>		<i>Verus Hispalensis Praesul</i>	405. 55, 812. 24
<i>947. 5, 22, 32, 50, 54, 948. 14 oppida prope Ta-</i>		<i>Verus Imperator regna regibus, prouincias Comi-</i>	
<i>gum fluium 954. 46 Lusitania 903. 18 pra-</i>		<i>tibus regendas commendauit</i>	196. 31
<i>lia Lusitanorum</i>	933. 30, 35	<i>Vesegothia regio unde dicta</i>	945. 55
<i>Varia disputationes Iudeorum</i>	1308. 52	<i>Vesegothorum regnum quamdiu durarit</i>	946. 6
<i>Varia Lusitanorum sententia de regno Portugallia</i>		<i>Vesontium ciuitas metropolitana Burgundiae Co-</i>	
<i>Philippo tradendo</i>	1041. 20	<i>mitatus</i>	1254. 43
<i>Varie opiniones de ciuitate Munda 194. 57 de</i>		<i>Vespasianus Imperator</i>	296. 27
<i>Damaso Pontifice 1004. 13 de Vectonibus &</i>		<i>Vectones ubi habitationem collocauerint</i>	905. 37
<i>Vettonibus</i>	906. 21	<i>Vettones & Vectones diuersi populi 905. 44, 907.</i>	
<i>Variè pugnatum à Turcis cum nostris 1326. 10, 37</i>			19
<i>Varii Gotthorum regum nummi</i>	1022. 34	<i>Vexilla Mahumetanorum aduentū produnt 1360.</i>	
<i>Varii Reges Hispalis & Cordubæ</i>	185. 46	<i>89 variorum colorum Turcica 1325. 43, &c.</i>	
<i>Vasctani qualis gens</i>	931. 32	<i>Via argentea à quo facta</i>	275. 15
<i>Vasconica lingua apud quos vsitata</i>	985. 53	<i>Via Arraiolosensis 1148. 37 Ociensis 1161. 20</i>	
<i>Vascus Cunna</i>	1368. 30		Vna

I N D E X.

- Vie militares, stratæ regie dicuntur* 946. 15, 21
Viana 1165. 10, 1174. 1, 1177. 26, 1178. 47, 1188.
50 alias Vienna Callectia 1056. 12
Vicariatus regni Neapolitani 1182. 23
Vicarius Principis Comiti quando pralatus, &
quando Comes vicario 197. 27
Vicere Lusitanicus 1129. 10 *Neapolitanus* 1107.
 18
Victimirus capitur & vincetus flagellatur 55. 56
Victoria Aldephonsi ab Agarenis reportata 110. 20
Christianorum ab Agarenis reportata 135. 34
Christianorū Regum de Sarracenis parata 1238.
 30 *dubia* 1137. 24
Victoria Gotthorum commendario 65. 14 *Fer-*
nādi Regis Legionensis ab Aldefonso Rege Por-
tugallia reportata 123. 3 *in cruce* 1164. 25
navalis Nonii Cugna contra Rhomæos & Tur-
cas in India 1373. 11
Victoria per Lusitanos contra Castellanos obtenta
 1173. 20, &c. *prope Portum* 1182. 12 *Regis*
Aragonia contra Castellanos 113. 17 *cius sa-*
trilegium 113. 23 *Regis Garsia contra fra-*
trem Ranimirum 97. 39
Victoria urbs condita 538. 40
Victor Tunnuensis Ecclesie Episcopus 5. 4 *eius*
historia 5. 6 *in exilium mittitur* 5. 7 *reuoca-*
tur, custoditur & moritur 5. 10
Victor martyr. 311. 17
Victoriani Martyris precibus fugantur Arabes
 94. 53
Victorinus Episcopus 15. 14 *eius opuscula aduer-*
sus Manichæos & Marcionistas 15. 15
Victorius Statorius, Annæi Senecæ municeps 807.
 6
Vicus cuminarius, nunc Sancta crux de la Zarza
 535. 9
Vicus Sanctæ arena 1116. 43
Vidigueira 1188. 59
Viennensis Synodus 810. 50
Vigila comes 424. 23 438. 39 *eius filii* 450. 35
Vigilantius hereticus 319. 51
Vigilius Pontifex 339. 57
Viginti sex mercatorū naues à Turcis captæ 1377.
 26
Villaboina pagus Portugallie 1057. 35
Villaboinum 1182. 52
Villafagna 1181. 30, 1182. 39, &c.
Villa Franca 1199. 17, 1200. 33, 1205. 49, &c.
 1215. 11
Villanova 1063. 12 1127. 55
Villa regalis 1143. 53 1153. 21, 1210. 38
Villaurzosa 1116. 1, 1123. 53, 1146. 56 1148.
 34 1182. 52, &c. *oppidum, Brigantia Ducum*
sedes 963. 34, 39, 44, 50 *eius arx in ditio-*
nem Hisp. venit 1045. 36
Villici quales 203. 26
Vimariensis ciuitas, Damasi pontif. patria 1004. 10
Vimiosus 1115. 55, 1202. 46, 1205. 28
Vincentius Caraffa 1127. 59
Vincentius Casaraugustana urbis Episcopus Ar-
rianus 6. 16, 348. 9
Vincentius Ferrerius 767. 39 *obit* 789. 18
Vincentius Ferrarius Valentinus 812. 25
Vincentius Fonsæca 1138. 47
Vincētius, Sabina & Christina martyres Eboren-
ses 978. 24, 994. 46
Vincentii martyris ossa 305. 29 *Olishponem de-*
lata 539. 34
Vindicati dicuntur Martyres 17. 13
Violentia facta filie Comitis Iuliani 63. 37 *causa*
conversionis Hispanie fuit 63. 39
Vires Albani 1155. 4 *Hispania formidolosa*
 1104. 7 *Prioris* 1164. 3
Virgines Vestales 1168. 26
Virginibus sacris virorū colloquium interdictum
 357. 56
Virgo Belemia 1094. 41, 1131. 17 *Guidana* 1158.
 48 *sacra de Oliuera* 1090. 56
Virianus 266. 22, 268. 50 *Lusitanorum Dux*
 911. 19 *annos decem Romanos victorius sati-*
gavit ib. 21 *interfectus* 930. 4 *Hisp. Romu-*
lus 934. 50 *Romanos quamdiu bellis fatiga-*
rit ib. 57 *fraude Capionis interfectus* 935. 9
 16. 54 *Dux Celtiberorum* *ib.* 43
Viri illustres Barcinonenses 841. 33
Virnum mons, alias Senium, omnium metallorum
genere scatens 838. 4
Virtus Adenensium 1321. 10
Virtutes & vitia Henrici regis Lusitani 1119. 26,
 40
Viscella fluminis, alias Vizella 1004. 8
Viseum 1062. 57
Visio Petri in Actis Apostolorum descripta 1309.
 8, &c. *quomodo in Æthiopia explicetur* *ib.* 25
Vistula fluvius diuidit Scythiam & Germaniam
 32. 23
Vita Albani 1208. 46, &c. *Aldefonsi & eius*
gesta 104. 37 & 50 *Andrea Resendii* 893.
 12 894. 1 *mors* 894. 35
Vita Christi & crucifixio sub Tiberio 292. 15, 19
eius reditum ad vitam Phœnix orbi significasse
fertur *ib.* 24 & *miracula Christi* 1302. 54, &c.
Vita impia Ricardi Abbatis S. Victoris Marsili-
ensis 106. 46 *Regis Sebastiani* 1062. 18
Vitia Lusitanorum propria 1066. 54
Vitiæ libidini deditus 61. 53 *dolo agit* 62. 29
Theodofredum oculis priuat 62. 47 *sceleribus*
conquinatus 62. 50 *exul mortem cum vita*
commutat 63
Viuat, viuat Antonius rex Lusitania 1143. 48
Viuat, viuat Henricus Portugallie Rex 1091. 27
Viuat Rex, viuat rex quo more clamatum 1141.
 9
Vltilas Gothicos characteres excogitat 316. 56
Vlit Arabum Rex 167. 24 *plurimas prouincias*
sibi subiecit 167. 31 *moritur* 168. 11
Vlpianus Iureconsultus 302. 8
Vltimus Lusitania Rex 1119. 21

Vna missa apud Æthiopes quotidie celebratur 1308.
 23
Vna sancta Apostolica & Catholica Ecclesia 1303.
 15
Vna triremium Turcicarum cum aliquot scaphis à nostris funditus eversa 1323.44
Vna uxor cuius ducenda 1305.10
Vnio Regni Aragonie & Comitatus Barcinona 95.
 31 regnorum *Castella & Legionis* 98.10
Vnio quid præstet 1113.57
Vniuersa Hispania se dedit Romanis 940.55
Vniuersitas Alcalana 1129.49.1135.12
Voces canentium precibus lamentisq. mixta 1359.
 56
Voluntas in Deo an procedat ex voluntate 379.37
Voluptates hostes regnorum capitales 1064.26
Vpsalia in Suetia Archiepiscopatus 1313.13 eius annui reditus *ibid.* 15
Vrbani Pontificis litera ad Ildefonsum Galacia Regem 496.7
Vrbanus de S. Gelasio Episcopus Comingensis 1035.
 54.1102.32
Vrbanus V. Papa Romanus 1106.21
Vrbanus Toletanus Episcopus 168.50
Vrbes ab Aldefonso captæ 123. 6 restituntur Regi Fernando 123.18
Vrbicus fluius 45.26
Vrbis Barcinonis conditor quis 84.11 *Herculea dicta ib. 4. ab Amilcare Barca Pænorum Duce condita fertur* 841.11
Vrbium multarum nomina vetera 376.39
Vrbs Diuina 1377.56 *Iliberorum, olim Eluira, Episcoporum sedes* 978.38 *Legionensis ab Arabibus recuperatur* 71.34
Vrinium mons 840.28
Vrraca nubit Alfonso Aragonio 498.2 obiit 509.
 29
Vrsao vulgo Ossuna 586.43
Vsura centesima 299.59
Vulgus affectum quomodo sit 1128.5, 1141.44
Vulgus Sanctarenense 1153.54
Vulnus Antonii obligatur 1168.48
Vxores multa à Witiza permissa 382.11
Vzbequi gens bellicosa 1318.59
Vzeda 1056.58
Walia Gotthorum Rex 324.46 *Alanos in Hispania infestat* 154.24 *Alanos & Vandalos Silinguos delet* 157.20 *mors* 325.18
Wamba eligitur 369.59, 370.1 *venenum illi datur* 376.12 *eius actiones* 374.53 *quamdiu regnarit* 830.10 *terminos Episcopales diuisit* 830.24, 831.13, 35 *sedes Bracara in eo statu, ut à Theodorico Rege ordinata, reliquit* 831.33 *sedes Tarraconæ diuisit* 832.23 *sedes Narbonæ diuisit* 833.5 *moritur* 833.9
Westremirus Episcopus Toletanus 418.8
Wilitanchus Dux iubetur à Theodorico Rege in Brandilam adulterum iuxta leges inquirere 196.9

Wittericus Rex 1054.355.8
Witiza Rex 381.52 *urbes manibus nudat* 382.45 *perit* 383.4.9
Wolfgangus Lazius rerum Germanicarum scriptor 1226.38

X

Xariffus 1090.16, 1130.13, 1180.20 *Hametus* 1123.21 *Mahametus* 1075.19, 1078.33, 1085.14, &c. *Muleius Hametus* 1109.57
Xariffus Muleius Mahametus 1082.51
Xenophon Agesilai præceptor 814.13
Xeques 1178.27

Y

Ybrahem præfectus Hispania in locum fratris suffectus 172.24
Ydriz frater Haly nepoti in regno succedit 185.6
Yspalim & Almeriam sibi subicit 185.10
Yuceph Rex Almoravidum 185.52 *monarcha ultramarinus & cismarinus* 186.4 *rebellantes sibi subicit* 185.9 *eius successores in regno* 186.26 *ad Hispania gubernationem ab Arabib. missus* 172.31 *ipsius tempore tres soles visi* 172.38 *interficitur* 173.21

Z

Zaga Zabo quis 1212.8 *cur Æthiopia statum Damiano à Goes denegare nõ potuerit* *ib.* 12
Zaida filia Benabeti Regis Mauri & Casilda filia Almenonis Toletani regis Christianæ 459.9
Zama Dux Arabum Hispanorum vectigalia partim militib. partim fisco assignat 168.40. *Tolosam obsidens ab Eudone Francorum exercitus duce interficitur* 168.47
Zamora, olim Senticæ 403.11 *datur illi Episcopus* 507.25
Zanellus presbyter libros Gothicos excudit 427.13
Zeilan 1065.38
Zelandia 1205.9
Zemora unde nomen 79.12
Zeneti Marchionissa græca & latina lingua studiosissima 821.52
Zeno Isauricus 812.46
Zenon Cantabria princeps 420.45 *eius filia* 420.47
Zephadola Rota regulus 517.49
Zilia 1064.31
Zoilus martyr 311.17 *eius corpus ubi & à quo fuerit repertum* 859.22
Zotocara Insula India 1375.47
Zourus dictus Sapiens 811.24
Zuleman Rex Arabū 168.12 *Romania denastat & Pergamū sterciosissimam Asia ciuitatē comburit* 168.13 *Regē Cordubæ se vocat* 179.41. *altera vice cū Almahadi pugnat* 180.8 *deuincitur* 180.11 *Cordubā occupat* 182.25 *regnū Arabū obtinet* 182.37 *innocens ab Haly interficitur* 183.18
Zuria Cantabria Princeps 420.48, 424.49
Zurita arx ab Alfonso octauo capta 531.27.53

Errata sic corrige.

Pag. lin. 10 lege resisteret	120 12 terram	622 35 obsidione	955 49 regi
16 36 Abbas	124 44 post	766 47 Pontifici	959 51 segniter
21 11 anno	172 28 Maroan	804 30 fortassis	980 37 inito
32 4 Veric	188 41 sui	807 59 bella Punica	1056 51 ab Vcedo
36 50 crebro	192 22 victos	824 58 Brabantinum	1119 31 praes
37 1 lege & qa Tyaris	197 59 Comes Scaciaru	846 46 auri	1227 43 venientibus
46 36 lege quia Amalaricus filius Alarici	225 25 Tarcessiorum	854 4 argentiuii	1243 1 Iacobum
	295 8 Quintilianus	859 37 laterum	1292 52 paraverat
72 24 foedarentur	322 17 Trigas	880 56 Lucius And. Resendius	1297 49 Nau
94 59 sancti	495 30 Canonicos		1333 30 interempto
	496 13 conuentum	928 43 Carthagine a Tyriis	1368 48 suppetebat

I O A N N I S
M A R I A N Æ H I S P A -
N I E S O C.
I E S V

H I S T O R I Æ H I S P A N I C Æ
A P P E N D I X.

*LIBER scilicet XXI. & nouem ceteri ad XXX. usque, qui viginti illos in Tomo
hoc II. Rerum Hispanicarum ordine se-
quuntur.*

Additus & his est suus INDEX.

FRANCOFVRTI,
Apud Claudium Marnium, & hæ-
redes Ioan. Aubrii.

M. DCVI.

10 ANIS

MARIANÆ HISPANICÆ

IN F. SOC.

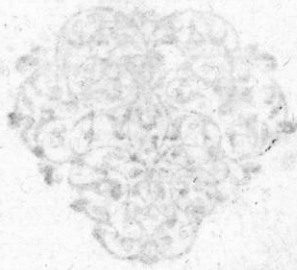
1754

HISTORIA HISPANICÆ

ARTIBUS

In hac seculi 17. Historiam continet XXX. articulos, qui continentur in Tomo
hoc II. Rerum Hispanicarum ordine
quartum.

Ad hanc seculi 17. Index.

FRANCORUM

Apud Claudium Marinum, & h-

tedes Joan. Aubri.

M. DCCL.

I O. M A R I A N Æ H I S P A N I,
E S O C I E T A T E I E S V,
H I S T O R I Æ D E R E B V S
H I S P A N I Æ,
L I B E R X X I.

Ballum Aragonium. Cap. I.

QUIEVERAT Hispania superioribus annis bello fessa, Regibus inter se multiplici cognatione atq; affinitate deinctis. Cum Mauris Granatensibus induciæ fuerant, aut modicè laecessita pax. studium non deerat ardens impiæ gentis opprimendæ intestinis factionibus, & dissidiis tumultuantis, pronæq; in exitium. Nouum hac tempestate bellum exortum est inter Reges Aragoniæ, Vasconum, atque Castellæ maiori conatu quàm successu. Huius belli causas, & originem euentumq; scribere pergitur, alternantifq; fortunæ ludos atque Aluari è fastigio casum quo secūdo præcipitare cœpit, malorum omnium, & dissidiorum concitator præcipuus. Partam is malis bonis artibus potentiã quacumque ratione tueri constituens, quamprimum in curiam rediit, proceres quos nouis officiis placare debuit, ii vt ab aula pellerentur & prosè quisque domos abire cogentur, auctor Regi exitit: pessimum consilium, exitialeq; ipsi imprimis consultori futurum. Velascus, Stunica, Pimentelius, Magistri Calatrauæ & Alcantaræ cognita Regis voluntate discesserant. Supererant Aragonii fratres maiori auctoritate & potentia, quàm vt facile euerti possent. In hos etiam pari temeritate est factus impetus. In Vasconem primum, quem in regnum amandandum vulgus, sed & maiori auctoritate homines clam & in circulis disputabant. Sua eum negligere, curare aliena pari vtrunq; vitio vituperationeque. Hæ voces non ingratae Aluaro, non ingratae Castellæ Regi erant, pro ingenio Principum æqualem honore in ditione non ferenti. Missi qui Castellæ Regis verbis profectionem denunciarent: Blanca etiam vxor tempestate prouisa, de viroque sollicita, legatum miserat Petrum Peraltam, qui profectionem vrgeret. Sic omnes regni ordines flagitare. id priuatim, id publicè fore salutare. Aegrè Vasco Aluari machinationes tulit. parendum tamen necessitati iudicans, Castellæ Regem Vallisoleti conuenit, vbi conuentus regni erant. Fœdus inter Reges Castellæ, Aragoniæ, & Vasconum instauratur. Scribuntur conditiones: iureiurandoq; à duobus Regibus confirmantur. Idem vt Aragonius faceret, earum conditionum exemplum ad eum mittitur, legato in eam rem Diegho Franco iureconsulto. Rebus ad hunc modum constitutis, Vasco quidem in regnum abiit: Aragonius autem tempus extrahendo Franci conatus diu ludificatus, tandem Barcinone respondet, eas sibi conditiones non placere: videri quædam immutanda. simul idoneum hominem nactus occulta ad Aluarum mandata dat: Petrum Manricum omnium dissidiorum esse facem: in omnes se facies vertete, varios subinde colores assumere mobilitate ingenii rerum nouarum cupiditate. si se, si res, si Regem saluos vellet, quàm primùm submouendum videri: neque permittendum, vti ad aliquam reipubl. partem accederet. In alia parte Alfonso Arguello Cæsaraugustano Præsuli vincula sunt iniecta. de exitu non vna opinio fuit, aliis in flumen præcipitatum, aliis gulam fractam dicentibus. idem de aliis ciuibus Cæsaraugustanis factum. inita cum Aluaro societatis crimen obiectum: re nimium pacis studiũ exitio fuit, cum Castilla ante pacta: libertasq; loquendi. Regem cogendum, conuenta pacis seruare: ne regiæ temeritatis respub. pœnas daret. Barcinonis Episcopus Franciscus Clemens in Arguelli locum renunciatur. simul cum Rege Vasconum iniurias bello vindicandi Aluarique euertendi consilia communicantur. Henricum fratrem Aragonius ad se euocat, principio mensis Aprilis salutis anno mccccxxix. duorum fratrum colloqui-

*Hæc Annæ
Stinda pag.
891. tom. 2.
Rer. Hispaniæ.*

2
 1429. um Turuli habitum. de inferendo Castellæ bello, sociandisq; viribus agitatam euen-
 tus docuit. Vasco colloquio non interfuit, regni variis curis implicitus, ipsaque regni
 inauguratione. quod eatenus factum non erat, Pompelone Maii mensis Idib. Rex &
 Regina regis insignibus desumptis, atque Gotthorum instituto, duobus clypeis mili-
 taribus procerum humeris sustentati, Reges proclamati sunt. In vtraq; prouincia de-
 lectus militares occultè habiti. species erat rebus Gallicis opem ferendi: re Castellæ ar-
 ma inferre parabant. Id non latuit Castellæ Regem. missis vtrinque legationibus ni-
 hil profectum est. Reges Harisam accedunt, (quod oppidum veteribus Arci fuit in
 Areuacis) ea parte in Castellæ fines incurere destinantes. à Sandoualio Castri Comi-
 te, Pennasielis municipium præsidio militari munitur. eodem Petrus Aragonius Me-
 dina Campestri aduocatus venit. Contra hos conatus Castellæ Rex ingentes delectus
 habere tota prouincia. proceres nominatim euocare, imprimis Henricum Aragoni-
 um, & Fridericum Castrium Arionæ Ducem (Friderici is nepos erat D. Iacobi mili-
 tum Magistri.) Nouo sacramento cuncti ordines in verba Regis adacti, fortem & fide-
 lem operam eo bello nauaturos: indicaturosq; si qui contra molirentur. Additæ exe-
 crationes si fidem fallerent, expiando scelere Hierosolymam nudis pedibus ituros. it-
 rursurandi gratiam concedi, petituros nunquam. Palentiæ mense Maio extremo, con-
 ceptis de scripto verbis in Regis verba iurarunt, primus Aluarus Luna, Contrerius To-
 letanus Præsul, Lupus Mendoza Compostellanus Archiepiscopus, Fridericus maris
 Præfectus, Ludouicus Cerda Medinæ Celinæ Comes, Calatrauæ & Alcantaræ Magi-
 stri, Guterrius Toletus Palentinus Episcopus, Stunica, Manricus, Pimentelius, Sarmen-
 tus, Ioannes Touarius Valeranicæ regulus, proceres alii magno numero Regem secu-
 ti, quò fidè obsequiumq; probarent prompta celeritate certantes. ex eo numero qua-
 tuor continuo finibus tutandis Duces præfecti: Aluarus ipse, maris Præfectus, Petrus
 Manricus, atque huius gener Petrus Velascus. duo equitum millia sequebantur, no-
 men magis exercitus, quàm robur Aragoniis viribus par. Stunica modico interuallo
 sequi iussus cum noua equitum manu. Rex cum multò maxima copiarum parte Pen-
 nasiem oppidum expugnandum suscepit. admota moenibus castra: voce præconis
 oppidani ad officium inuitati: si resisterent, morarenturq; reos maiestatis futuros. fa-
 cta deditio, Petrus Aragonius, Comesque Castri in arcem se receperunt. oppidanis
 quod non continuò portas aperuissent dara venia. arci vim admoueri non est visum,
 ne in longum obsidio duceretur. Reges Aragoniæ & Vasconum in Castellæ fines ir-
 rumpentes ad Cogolludium, quod oppidum in Carpetaniæ, & Areuacùm finib. situm
 est, loco plano, & patenti posuerunt castra: Castellæ Duces in colle sex fermè inde pas-
 suum millibus: Aragonii, & Vascones ad duo millia & quingenti equites erant, pedites
 mille, egregiè armati, & multis bellis exerciti. in Castellæ castris, mille septingenti e-
 quites numerabantur, pedites quadringenti. Reges pugnandi cupiditate, proxima lu-
 ce ipsis Iulii Kalendis die Veneris instructas acies promouent pauca pro tempore mili-
 tes cohortati, per agmina atq; manipulos. Paucorum scelere conuulsam rempubl. e-
 uersas leges, sanctitates violatas. Se quos maximè rebus perditis patrocinati conuenie-
 bat, patria pulsos, bonis spoliatos, liberis, coniugibus, amicisq;. Mutui commercii ius
 sublatum. Ne factam quidem potestatem Castellæ Regè conueniendi, eum monen-
 di, seq; excusandi. necessariò ad arma ventum. In eius pugnæ euentu publicam pa-
 cem, salutem vtriusq; gentis, dignitatemq; versari. proinde parati intentiq; essent, si-
 gno dato, hostes inuaderent. Si plures essent, aduersus tamen inerme hominum ge-
 nus, atque imbelle pugnare, quid vetaret? eo armorum vsu esse, ea scientia pugnandi.
 Nunc numero & virtute præstatis. nulla illis castra sunt, nulla munimenta. Præclari
 numina facinoris casum dant, nobis propitia, hostibus eripuerunt mentem. Audete
 ergo, atque hoc die omnes victorias, labores, gloriamq; confirmate. Ventum in con-
 spectum erat: cum Aluarus cognito periculo carros copiis circumduci mandat, nisi de
 suo loco non pugnare constituens. Ab Henrico Manricoq; in colloquium ventum.
 probra inuicem iactata, nihil aliud. Expedita vtrinque arma. leuia certamina commit-
 ti cœpta. cū Cardinalis Fuxensis inter vtrasq; acies oberrans, nunc hos, nunc illos mo-
 nendo peruicit tandem, vt quoniam multum diei processerat, in proximam lucē certa-
 men reuicerent. Vna nox interposita saluti fuit. Aragoniæ Regina virilis animi fœmina
 in castra delata, erecto in ipsa planicie tentorio medio inter vtrasque acies, pacem ho-
 nestis conditionibus composuit. quas postquam Castellæ Duces iureiurando cõfirma-
 runt, ab armis est discessum. Castellæ copiæ iis locis substiterunt. Aragoniæ, & Vasconū
 Reges sese retro sine maleficio retulerunt. Henricus Aragonius, qui diebus superiorib.
 Toleum

Toletū fraude tentarat, ac tantū non ceperat, cū is conatus frustra fuisset, sese sub ipsum pugnae tempus fratribus iunxerat. Seguntia Vrceſiam abiit, pactae pacis ſpe tutus: aut ſi id non contingeret, factionis viribus nouos concitaturus motus. Feſtinabat cum copiarum robore Caſtellae Rex, equites decem amplius millia, pedites ad quinquaginta millia ſub ſignis habēs. Aragoniae Regina, Fuxenſis Cardinalis accedunt: pactae concordiae monent, hortanturque vti diſcedat ab armis. Ille ſpe ferox, & vindictae ſtudio ardens negat iniuſſu ſuo pactas conditiones fore ratas. Regum inſolentiam malo vindicandam. Ad Belamaſanum in Durii ripa caſtra erant: cū Fridericus Arione Dux Traſtamare Comes eò delatus in vincula duci iuſſus eſt: atque in Penafielis arce, quae in poteſtatem venerat cuſtodiri: vbi proximo anno deceſſit, meliori exitu dignus, ſiue aetatis commiſeratione, ſiue regia propinquitate, ſiue quod nulla expectata fide ad Regem venit: conſcientia credo fractus, aduerſus maiestatis quod obtendebatur crimen, cū Aragoniis fratribus conſpiſſe. & eſt diſcordia ciuiliſ multarum ſuſpicionum mater, innocentiae ſæpè aduerſa: boni quàm mali ſuſpectiores ſunt, præſertim ſi otium amant. Sepulcrum eius in monaſterio, cui Beneuiuere nomē eſt, prope Carrionē in Vacceis cum inſcriptione cernitur, à Petro Ruizio Sarmēto ſororis filio, primoq; Salinarum Comite poſitum. In Aragonios ſubinde fines penetratum eſt. ingens trepidatio, pauorq; eo tractu: ſimul fuga agreſtium, pecorumq; in munita loca facta. deſertis pagis iniecti ignes: vaſtati agri. Harifaſam promotā caſtra, iis locis munitum oppidum operibus, arceq; arduo in colle poſita. fugientibus in eam arcem incolis oppidum direptū incenſumq; magna ex parte. Quo tēpore quaſi in omnes partes ſigno dato in Vaſconū etiā fines non vno loco irruptiones factae. à Petro Velasco Vincentii ſanum vi expugnatū, incenſumq; eſt: quoniā retinere nō ſperabāt arce in fide veteri perſtātī. Ab Episcopo Calagurritano, & Diego Stunica fratris filio Guardia oppidum, & arx coniuncta præſidiis occupantur. Beneuentanus cum copiarum parte Henrici Aragonii oppida, vti iuſſus erat, carpere non deſiſtebat. Henricus Oçania deſerta Seguram abiit, quae arx ad Portugaliae fines Anāq; pertinet: vxoreque in ea arce relicta, ipſe caſtra Iulia feſtinauit, ſi cæteris amiſſis oppidis ea parte iniurias vindicare poſſet. præſto Petrus Aragonius fuit Medina Campeſtri metu tempeſtatis in ea loca delatus, magno iuuenis animo, præcipua rei militaris ſcientia, bello Neapolitano comparata.

Belli Finis. Cap. II.

SATIſ profectum videbatur ſiue ad nominis exiſtimationem tuendā, ſiue ad iniurias vindicandas, Aragoniorum, & Vaſconum audacia caſtigata, vexatis finibus. Harifaſe arciaſidere longum erat, exiguum morae pretium. ergo à Caſtellae Rege copiae Medinam Celinā reductae ſunt, victoria lætiores, quam præda: regni fines validis ea parte præſidiis firmati: reliquae copiae in hiberna ſunt dimiſſe. Rex Medinam Campeſtrem ad regni conuentus feſtinauit, autumno præcipiti. eius diſceſſu, hoſtibus animus creuit. Vaſco ad regnum tutandum abierat: Aragonius copias contractis in Caſtellae agros incurrit: qua parte Soria in Celtiberis ſita eſt. Deſa oppidum improviſo captum: arces Ciria, & Borouia in poteſtatem reductae ſunt, atq; Boſmedianum Præſecto præſidii venali. magna pecoris & frumētī præda fuit. multi mortales in captiuitate acti. copiae vnde venerāt Calataiubam incolumes rediere. Ad fines Portugalie, qua parte Anas decurrit, ab Aragoniis fratribus maiori licētia direpta pecora, quibus ea regio abūdat propter lætiſſima paſcua, atque in Portugaliam miſſa. eorum conatibus comprimendis par Beneuentanus non erat. eò Aluarus contendit euocato etiam Petro Pontio Marchienae regulo in Bætica præpotenti copioſoq;. actum de præda per feciales: nihil præter verba datum à Luſitano Rege, ex arcaſio Caſtellae calamitate lætate, motibusq;, regno, quod occuparat, firmando opportunis. Addita noua ab Aragoniis fratribus iniuria eſt. cū pares ſe Aluaro fore non ſperarent, Caſtra Iulia, combuſtis ſuburbis muniūt: ipſi finitimum Luſitanis Alburquerquium improviſo aduētū occupāt. graue id detrimentū viſum eſt, providentibus, ne ſe Luſitani eius oppidi poſſeſſione munirent, nondum cum ea gēte ſtabili pace facta. Rex eò accurrendum iudicauit Aluari accitu: quo maior eſſet auctoritas, & conſecti belli laus, penes ipſum eſſet. longe aliter accidit. Caſtris Iulii, & arce Muntangio quamuis ex deditioe captis, Alburquerquium non potuerunt redigere in poteſtatem. Sic relicta ea parte Alcantaræ magiſtro, & Ioanne Petri Pontii filio, Rex & Aluarus Medinam Campeſtrē redierunt. Noua ad Arauianae planiciem, quae ad Canni montis radices protenſa eſt, altera iam Caſtellae calamitate locus infauſtus, clades accepta ipſo Diui Martini feſto die à Mendozio cognomento Caluo cum quadringentis Vaſconibus equitibus,

Enecus Mendoza Firæ regulus cum minori numero obuiam progredi ausus victus acie, ceteris fugatis omnibus, ipse cum paucis occupato tumulto euasit. pauci interiire, ple-
rosq; velocitas fugæ, regio ignota hostibus, noctis tenebræ tutatæ sunt. Castellæ conuen-
1430. tus Mediæ Campestri erant, principio anni millesimi quadringentesimi trigesimali. Cata-
launorum Dertulæ utroq; Rege præsentem. summa difficultas erat pecuniæ in subsidia
belli redigendæ, quod diurnum fore putabant. Aragonii reditus exigui: Castellæ opes
aulæ sùptibus exhaustæ. Et est frugalitas Principis, instar vectigalis maximi, bello paceq;
sufficiens. utrobique de fide procerum disceptatum. Aragonius Fridericum Lunæ Comi-
tem sanare cupiebat, ad hostes respicientem (erepti regni dolor urebat: inconstantem
iuuenis animû leuissimi homines in spem vindictæ, & maiorum opum cum Castellæ au-
xilio crexerant) frustra ea cura suscepta. ditio, quam amplissimam obtinebat, publicatur.
idem à Castellæ Rege, de Aragoniis fratribus factitur. nisi quod eorum oppida, solita
profusione, an quo restitutionis spes nulla esset, aliis proceribus attributa sunt. Magistri
D. Iacobi ditio Aluaro quasi sequestro commendata. Harum municipium Velasco, Le-
desmia Stunicæ, utriq; Comitis nomine Petro Manrico Paredes, Pimetelio Beneuetano
Maiorga, Petro Pontio Medinilla, Eneco Mendozio oppida Catharinæ Principi ad Ca-
racam data, Guterrio Toletio Palentino Episcopo Alba in Salmanticensi agro sita. aliis
alia oppida data. unde noui extitere in Castella principatus, mutatis nonnulli familiis &
possidentium cognominibus ad nostram ætatem perstâtes. Friderico Lunæ Comiti ex A-
ragonia profugo, atque per idem tempus Medinam Campestem delato principales ho-
niores habiti sunt. Cuellar & Villaloniu donata prius, deinde Ariona, unde familiæ sum-
ptus seq; toleraret. Eleonora Aragoniæ Regina Tordefillam euocatur: atque in Diuæ
Clare Virginum collégio includitur: arces etiam tres, quæ ipsius præsidio tenebatur, iussa
tradidit: ne filiis re, aut consilio opitularetur, prouisum scilicet. Burgis tamen id mutatum
subeunte post factum humanitatis memoria: & quoniam iniquum erat filiorum peccata
parentis pœna luri reddita ergo libertati, arcesq; restitute ea lege, ne filiorum causam eo
bello iuuaret. Multum in eam rem legatio à Lusitano missa contulit. quod de induciis
inter Reges Castellæ & Aragoniæ petebatur, dum dati utrinque arbitri de pacis condi-
tionibus disceptarent, statuerentque, re nondum matura denegatum. Peninsulæ die Do-
minico Palmarû quinto Idus Aprilis, & proximo die Iouis è tumulto Benedicti Põtificis
tantum odoris afflatum suauissimi, ut totam arcem perfunderet. sic nonnulli scriptores
tradunt, gratia potius, quam ex fide, sic arbitror. mouit tamen ea opinio Ioannem Lunam
ut patru corpus Illuecam transferendum curaret, suæ ditionis oppidum: ea tamen lege,
ut profano sepulchro compositum funeris honore careret. id contumaciæ supplicium
fuit. Erat Castellæ Rex bello parando intentus. magnisque delectibus numerosas copias
contraxerat, maiori impetu parans in Aragonios fines incurrere. simul Friderico maris
Præfecto mandauit classe instructa Aragoniæ ditionis litora, & maria infesta hosti-
bus ut faceret mota castra: Vxamamque peruentum. Aragonius Turiasone bellum com-
parabat: Vasco Tudelæ, maiori conatu quam successu: quod utraq; gens eam militiam
quasi impiam infaustamque auerfabatur, collato consilio, missi in Castellam legati
Vxamam appulere ad octauû decimum kal. Iulii. datus continuo Senatus: Ilerdæq; Epi-
scopus Dominicus legationis princeps, facta dicendi potestate, quanta beneficia Castellæ
Regum in Aragonios extitissent, accurata oratione explicuit. eorum beneficiorum me-
moriâ fore perpetuam. Procerum quorundam fraudibus, qui regiis auribus & facili-
tate abuterentur, & propinquis submotis regnum ipsi constituere cogitabant, præsentem
gratia tumidi, & malis artibus ambitiosi, ut ne Regis quidem conueniendi facerent po-
testatem, compulsos arma sumere. posituros libeter modo æquis conditionibus. quanta
hominum cædes, quanta vniuersæ gentis calamitas consecutura esset, si omnibus copiis
decertarent, neminem ignorare. gladios semel cognato sanguine delibutos haud facile
elui. Peremptorum manes per domos & familias vagari, furoremq; animis iniicere. Epi-
scopi oratione perstricti proceres Castellæ Aluarius & Beneuetanus pro se & cæteris re-
spondent. ventum ad iurgia: & rixæ initium quæri videbatur. Raymûdus Perellus è lega-
torum numero se offert singulari certamini væcordia ferox, si quis experiri armis, & con-
tra disputare audeat. sed præsentem Rege non ultra verba processum. Solutus conuentus.
legati tamen Aragonii Castellæ proceres sigillatim ambiendo, sollicitando perpulerunt,
vti ad fœdus animos inclinarent. Castellæ castra ad Garai pontem erant, vbi vetus Nu-
mantia fuisse ex regionum interuallo magis quam vllò antiquitatis vestigio creditur.
inde ad Magianum progressum. eo loco magna legatorum contentione impetratum, vt
induciæ inter Reges essent. Aluarius & Lupus Mendoza Compostellanus Episcopus de-
signati

signati qui cum Regum legatis de conditionib. disceptarent. Inducia tãdem quinquentes his legibus pactæ sunt. Vt positis ab vtraq; parte armis cõmercii mutui inter eas gentes ius ellet. Aragonii fratres Alburquerque intra dies sexaginta discederent: neque in Castellæ fines ingrederentur toto induciarum tempore. quæ in eorum ditione supererant, Castellæ Rex ne attingeret. Ab Aragonii, & Vasconis iniuria Lunæ Comes, & Godifredus Marchio Cortesius Caroli Regis Vasconis filius, qui in Castellam profugerant, tuti essent. Controuersis finiendis quatuordecim pari ab vtraq; parte numero arbitri designarentur. iis Agreda in Castellæ, & Turiaso in Aragoniæ finibus designatæ vbi manerent. Eæ conditiones cum Regibus probatæ essent, induciæ voce præconis in Castellæ castris ipso D. Iacobi festo die promulgatæ: idem per vrbes & oppida factum. magna omnium gratulatio fructu præsentis lætantium, & diuturnæ pacis spe. legati in omnes partes dimissi, eam lætitiã nunciatum: ac nominatim ad Lusitanũ: qui missa legatione, & multa flagitatione Regũ controuersias componere conatus sæpe erat, lætus ea tempestate Isabella filia recens pacta Philippo Burgundo Duci ex secundis nuptiis cælibi. Ex hoc coniugio Carolus cognomento Audax Burgundiæ quondam Dux natus est, non magis amplitudine rerum gestarum quàm tristi vitæ exitu nobilissimus in paucis Aragonius missa in Lusitaniam classe, fratres Alburquerque euocat se in Italiam comituros: de qua dies noctesq; cogitabat. Castellæ copias Vxama dimissas, ad prima veris signa redire madata. bellum in Mauros inchoare erat destinatum. Rex ipse Madrigale in Vaccæis, vbi Regina erat, reliquum æstatis extraxit.

Bellum Granatense. CAPVT III.

ARAGONI belli finis gemini belli initium fuit Maurici, & Neapolitani: vt nunquam Reges quiescunt, præsertim imperio latè fuso: aliæ ex aliis aptæ, & connexæ in dies controuersia nascuntur. Ambitio dominandi, sæuum atque impotens malum nullis finibus resistit: plura cupit pluribusque eger, qui plura habet. O miseram & fœdam conditionem naturæ mortalis. tametsi Ioannem Castellæ Regem studium excusare potuit, Christiani nominis proferendi, gentis Mauricæ in Hispania quidem extirpandæ. Mahomad cognomento Læuus restitutus in regnum, vt ante monstratum est, tributum repræsentare recusabat, quod ipse & maiores pendere consueuerant. ea causa inducias petenti in ipso Aragonii belli procinctu, neque negatæ præcise erant, neque apertè concessæ: Alfonso modo Lorcam legari Granatam placuit, qui barbarum distineret, tempus extraheret. Noua nunc legatione Maurica Castellæ Rex de induciis interpellatus negat vllam fœderis conditionem sibi cum Mauro fore, nisi quod pepigerant vectigali repræsentato. Simul Alfonso Lorca ad Tunetanum Regem legatus cum amplis muneribus, expositis mandatis, accusataque Granatensis perfidia & contumacia, eum neq; periculo moueri, neque respondere in amore, vnde prouocatus fuerat, facile impetrauit, ne in bellum auxilia mitterentur ex Africa. Et habent barbari fidem venalem: magisq; vtilitati seruiunt, quam religioni honestatique. an barbari tantum, & non etiam plerique Principes qui veræ religionis nomine gaudent? Salmanticæ in regni conuētibus pecunia in id bellum imperata. propensa omnium ordinum voluntate, quoniam contra Christiani nominis hostes futurum erat, maiora etiam quam poscebantur data. fine anni in Maurorũ ditionem variæ irruptiones factæ sunt. à Gonfaluio Giennensi Episcopo, & Diego Ribera Baticæ Antelato, collecta manu in qua equites octingenti erant, pedites ad tria millia, in Granatæ planiciem penetratum. geminæ insidiæ dispositæ locis idoneis. Præcursores octoginta ad urbem missi, Mauris ad pugnam eliciendis inducendisq; in fraudem cassesq; egrediuntur illi, sed cautè veriti quod res erat, subesse fraudem. Qui in primis insidiis erant, vt erat constitutum, vix tentato certamine, & ipsi fugiunt. Mauri tunc quasi periculo omni sublato effuse nostros sequi, solutis ordinibus, nullo certo imperio. Ventum ad locum, vbi copiarũ robur erat. Re insperata perculsi Mauri (vnde illis terror nostris animus creuit) cæduntur omni ex parte. ducenti occisi, centum capti. Cæteris vicini colles per fugio fuerunt: quibus maurici equi assueti erant, nostris locorum insolentia & asperitate retentis. In Arundæ agros Fernandus Toletus Vallis Cornegia regulus Astigi tunc præsidio præfectus, cum alia militum manu incurrit. Non eadem fortuna fuit. concurrentibus incolis exæquata vtrinque clade, atque, periculo discessum. Perea Casorlæ Antelatus alia inuectus parte improviso aduentu hostium, amissis fermè omnibus suis vix ipse ignobili equo exitum vitauit. à Ferrerio Marefcalo Semena municipium vi expugnatum, ereptumq; Mauris. Sic secundæ res atq; aduersæ variabant. Et erat iniquũ anni tempus: continuisq; imbribus impeditæ luto viæ, inflati amnes. Omnino in Vasconibus Aragonie fluuij ripis superfluo Saguefiæ oppidi pars magna euerfa est, insigni rerum strage, damnoq;

oppidanorū. Sandoualium Castri Comes, Sotomaior Alcantarę magister à Castellæ Rege
 euocati, venire recusarunt inimicorū vim veriti, siue ex cōscientia digna metuentes. con-
 stabat etiam cum Aragoniis fratrib. sentire: neque factis induciis mutatos animos. In ipso
 belli apparatu Aluarus priori vxore Eluira Portocarrera defuncta, Ioannā Beneuentani
 filiam duxit. ad Palentiam nuptiæ celebratæ modica lætitia, ob nouæ nuptæ auiam Ioan-
 nam Mendozam, quæ Henrici maris Præfecti vxor fuerat, per eos dies defunctam, Rege
 tamen & Regina auspiciis nuptiarum. Nihil tum nimium videbatur, crescente Aluari
 1431. tum gratia, tum auctoritate. Hæc principio anni millesimi quadringentesimi trigesimi
 primi gerebantur, quo tempore Martinus Pontifex Aragonio æquanimior factus Gallo-
 rum odio, an alta simulatione, euocato tamen in Italiam Alfonso Rege, Romæ importu-
 no tempore extinctus est ad decimū Kalend. Martii. Idonei auctores sequentem annum
 designant: mirari possis in tam recenti memoria tempora annalium dissentire. In Marti-
 ni certe locum Gabriel Condemerius Cardinalis, natione Venetus cooptatus est, Euge-
 nii quarti nomine, quinto Nonas Martias. Ope potissimum Iordani Vrsini Cardinalis ad
 eum gradum euectus, Vrsinis fauere cœpit, quæ Romæ potentissima factio est, columnas
 proceres infectari. Ioanna etiam Neapolitana mutabili ingenio scœmina Antonio Colum-
 næ Salernum abstulit. prioris Pontificis donum ereptum in noui Pontificis gratiam, an
 ob aliquam offensam, vnde noui motus, spes aliæ. Castellæ Rex Petro Manrico rebus ge-
 rendis, iurique dicendo præfecto dum bellum Mauricū esset, Medina campestri Toletum
 abiit. in eius vrbis templo numine propitiando noctem peruigilē armatus egit. sic in mo-
 re erāt, iis qui balteo militari donandi erant. luce, Sacerdotum precatione vexilla lustra-
 ta. inde feriis actis, in stauratis sacrificiis, votis nuncupatis ad bellum itum. Ciuitas Regia
 in medio itinere est. in ea vrbe secunda hora post meridiem, ad octauum Kal. Maii, die vi-
 gesima quarta Aprilis terræmotu concussa ædificia, arcis nonnullæ pinna discussa. Rex
 in apertum prodire metu compulsus est. Magna trepidatio, Regis præsentia, & periculo
 maior. Leue detrimentum, nulli homines periere. maior ea clades ipso anno in Aragonia,
 Catalaunis, & Ruscinonensi agro fuit: quædam oppida euerfa, dirutaq; templa, vi terræ-
 motus inuenio. Granatæ etiam, & in Castellæ castris sub ipsum pugna conflictum terra
 mouit. Ancipiti præfagio, vtriusq; nationis animi mentesque concussa. Variæ excitatę re-
 ligiones, multiplices significationes captatæ: quibus rebus vulgus hominū mouetur ma-
 ximè, quasi prænunciis futurarum, mobile superstitiosumq; Barcinone per idem tempus
 Violantes diē obiit grandæua Regina, Ioanni olim Aragonio Regi primo, connubio iun-
 cta, Ludouici Andegauensis, cum quo de regno Neapolitano lis erat, auia. Cordubam
 mensē Maio Castellæ Rex appulit. cum valida manu præmissus Aluarus, Illoræ agrū, Gra-
 natæ planiciem soli cæliq; facie in paucis lætissimā, amœnitate æque ac prouentu insignē
 depopulatus est. delicia ciuium, horti, villæ ipsis cernentib. flamma vastatæ. ipsum etiam
 Regis Maurici nobilissimū prætorium incensum. neq; his tamē iniuriis, ac ne Aluari quidē
 literis & conuitio ad certamen prouocati prodierunt. causæ in incerto fuere: suspensa ar-
 bitror ciuitate ad expectationem maioris mali. Cordubæ interea de ratione belli delibe-
 ratur. variæ dictæ sententiæ. pars agris decernebat vastitatē: neq; vllō certo loco consisten-
 dum videri. pars validam aliquā vrbem obsidendam disputabat: vt tantorū laborum cer-
 tus aliquis Regi fructus existeret, prouidendū. in qua plus dignitatis erat, ea vicit sententiā.
 Granatā regni caput petendā, & collatis signis pugnandum. ad id Gilayrus Maurus fortē
 an consilio Cordubā delatus, qui à puero captus inter barbaros Christiana sacra eiurarat,
 quamuis noster tamen erat animo, vehementer incitabat: pollicebaturq; cū primū in
 vrbis conspectum se dedissent, Iuzephum Benalmaum Mahomadis Rufi Regis, eius qui
 Hispali occisus fuerat, nepotem in nostra castra venturū. Eo consilio Regina eatenus pro-
 secuta, Carmonem amandata, regia castra ad Aluendinū oppidum mēse Iunio dimidiato
 promotā. dum omnes copiæ cōueniunt, extracti dies aliquot. octoginta hominum millia
 conuenerunt nihilominus. plurimi genere & factis nobilissimi. castrorū metatores Die-
 gus Ribera Antelatus, & Ioannes Gusmanius designati. cōtra veteris militiæ leges id mu-
 nus Marescalis detractum. Secundis inde castris ad fines Maurorum peruentum. iuxta ac
 si hostes adessent, reliquo itinere instructæ acies. Aluarus primum agmen ductare iussus:
 in quo duo millia & quingenti equites grauis armaturæ erant. Cum robore peditatus se-
 quebatur Rex multis adiunctis procerib. post principia aulici, & viri togati magno nume-
 ro. Io. Ceresola Vxamensis, Guterrius Toletus Palétinus Episcopi. Vtrunq; latus Héricus
 Nieblæ Comes, Velascus, Stunica, Beneuentanus, Giennensis Episcopus muniēbāt. Præ-
 cedebāt aliquanto spacio metatores duo, cū mille equitib. leuis armaturæ. ab his initiū pu-
 gnę factū. Tertio Kal. Iul. egressi Granata Mauri magno clamore. Cau^o locus & præruptus
 qui

qui inter utrosque erat, à nostris superatus est. ventum ad manus. vincebant numero barbari: atque pro vulneratis atque defessis recentes ex vrbe, quæ prope erat, Mauri submittebantur. idem à nostris fit: Velascus submissus: cuius impetum barbari non tulerunt: sensim se in urbem receperunt pugnantes tamen. auersum hostem eo die nemo vidit. ad Eluiræ mōtis (Illiberrinū dixere veteres) radices regia castra vallo, atque fossa munita. Mauri quinque millia equites erant, pedites ad ducenta millia pars in vrbe, pars tendentes in vicinis castris: cum tantam multitudinem vrba aedificia non caperent. Die Dominico Maurorum acies ad pugnam productæ. In Calatrauæ magistrum, cui agri complanandi cura erat aggeribus riuisque inæqualis, impressio facta est: periculo cognito, Henricus Nieblæ Comes, atque Stunica qui è nostris propiores erant, munimenta transgressi, ad opem ferendam iere. cum ardore meridiani solis incalcescebat pugna: neque se nostri sine periculo explicare poterant. Rex indignatus quod eo die pugnare non constituerat, suorumque temeritatem incusans Aluarum mittit iussu inhibere pugnam: præliumque dirimere. Eo res perducta erat, vt circūfusus vndique Mauris receptus fugæ similis esset futurus. quod vbi Rex cognouit, instructa pro tēpore acie, pauca locutus: cū iis certamen fore quos antea vectigales habuerint. neque duces, neque animos mutatos. Regem barbarum abesse ciuium voluntate diffusum: quorum pars maxima Benalmaum sequitur, qui ad nostrum se præsidium recepit. Parati intētique in hostes inerimes atque imbelles irruite. Neque multitudo terreat: ipsi se in pugna impediēt. quo ore quisquam vestrum nisi victor domum repetet: quos Aragonii, quos Vascones, Gallique timuerunt, hos incondita & collectitia barbarorum multitudo terreat? absit tantum nefas: superi nomen auertite. Hic dies, aut omnes labores & victorias confirmabit: aut quod horret animus dicere, nomini nostro, gentique sempiternam ignominiam inuret. His dictis datum tubis signum. sublatus clamor. factus in Mauros impetus. aliquandiu immotæ acies substiterunt: facies pugnae varia, incerta, fœda atque miserabilis. pars cedere, alii insequi. arma, tela, equi, viri, Mauri nostrique permixti: nihil consilio, neque imperio agi. Rex inter primos progressus testis virtutis, incitatorque tantam alacritatem suis addidit: vt restituti ordinibus, tum primum pugnam iniisse viderētur. Fuga mox effusa hostes in urbem compulsi. pars colles petiit locorum notitia, & asperitate confisi. cædendi finem nox fecit. Supra decem hostium millia ceciderunt, (sic creditum, certus numerus iniri non potuit) castra Maurica, quæ vineta inter & oliueta erant à Io. Ceresola capta. Redeuntem in castra Regem sacrata cohors cum infulis & velamētis obuia, lætaque excepit: numini pro victoria actæ gratiæ. decem diebus iisdem in locis expectatum. Mauri ne ad vineas quidem prodire ausi, nullam tamen de fœdere mentionem fecerunt, nimia sui fiducia, aut veniæ desperatione: forte insolitus stupor occuparat mentes plebis & principum. ager vastatus à nostris, nullo vetante. Calatrauæ magister, Ribera Antelatus designati, qui finibus præsidio essent. Benalmaus regio nomine imposito cum ipsis relictus: si factionis opibus regni Granatensis occupandi sese offerret occasio. Hic exitus Granatensis expeditionis fuit præliique nobilis, quod à sicu loco pugnae extante nomen apud vulgus habuit. è nostris pauci nullus magni nominis, neque in pugna, neque toto bello desiderati. eo syncerior lætitiæ vniuersæ gentis fuit.

Pax inter Reges Castella & Lusitaniæ. CAPVT IV.

Abscesserat annis superioribus Nunnius Pereira equitum in Lusitania magister Barcelosii & Oreni comes, non armis modo, sed etiam curis ciuilibus: seq; Olisipone in Carmelitarū cœnobio, quod è belli manubiis construxit, grauior annis incluserat; humanarū rerum inconstantia veritus, ne longa vita cū multis vertēti fortunæ tribueret: simul delicta prioris ætatis expiandi, & diuini numinis promerendi cura sollicitabat, pauperum inopiā subleuando, Diuorum templis exædificandis, quæ nō pauca in Lusitania extant: Aliubarrōtæ vnum D. Georgii nomine, D. Mariæ alterum ad Villā vitiosā, susceptæ pietatis monimēta præclara, partæ de hostibus victoriæ insignia trophæa. His operib. intentum mors oppressit, ætatis anno septuagesimo primo, ex quo magister equitum factus erat, quadragesimo sexto: eius semper in Hispania viuet auctoritas, memoria vigebit. Corpus in eodem cœnobio est compositum. Funus Rex ipse curauit insigni apparatu, omnium ordinum concursu. id pignus amoris defuncti meritis dedit: cui debebat impetium. Ex Beatrice filia vnica & Alfonso Brigantii Duce susceptis nepotibus ditio-nem omnem antea diuiserat. Amici obitu admonitus Lusitanus Rex æquali sibi vitæ exitum instare, quod semel & iterum tentatum erat, maiori conatu, no-

uaque legatione de pace Castellæ Regem appellare constituit. Abscefferat is Granatæ finibus præproperè, quibusdam videbatur, magnas discessu agendi opportunitates corruptas: vnde in vulgus opinio iactata Aluarum auro Maurico corruptum fuisse inter caricas Granatæ misso, fides habita, quod nihil magnæ rei, nihil parvæ nisi eius arbitratu agi constaret; & est proclivis in deterius populi persuasio. Ad tertium decimum certe Kalend. Augusti Cordubam ventum est: inde Toleti persolutis votis, actisque numini gratiis pro data victoria Medinam Campestrem festinatum, quo regni conventus edicto regio habendi erant, nulla re insigniores, quam induciis, quæ cum Lusitano erant, pace perpetua mutatis. Fœdus honestis conditionibus inter utramque gentem est factum, tertio Kalend. Nouembris in Castellæ conventibus, atque Olisipone promulgatum, legato Castellæ in eam rem Franco iureconsulto. Castri Comes maiestatis lege damnatur. Alcantaræ magistri oppida publicantur, regiisque præfidiis occupantur. Velasus, Ferdinandus Toletus, Palentinus Episcopus, Guterrius Tolerus in custodiam traditi. cum Aragoniis fratribus conspirasse, Alvaroque exitium comparare rerum nouarum studio, crimen opponebatur. Graues ex eare motus animorum consecuti sunt: aduersus Aluari potetiam & fraudes, nemini præsidium nisi in armis fore proceres iudicabant: præsertim Enecus Médozius Fitam ad omnes casus præsidio & armis munire. In belli maurici sumptus noua pecunia ordinum consensu imperata. vbi res propemodum confecta videbatur, a Ribera Antelato, & Calatrauz magistro multis oppidis ad deditionem compulsis: Arunda Cambile, Illora, Archidona, Septinilio, aliis. Loxa etiam firmissima ciuitas venit in potestatem. arci quoniam voluntate nihil facturam sperabant vis admota. Iosephus Abensarraxius Granatæ obsessis præsidio accurrens, victus acie à nostris, atque occisus est. fidei constantia malo fuit, in tanta inclinatione prouincialium, odio præsentis imperii ad Benalmaum respicientium propensissimis voluntatibus. quibus Mahomad Læuus cum se imparem sentiret, alia tempora expectaturus Granatæ relicta. vbi aduersæ factionis studia vigeant maxime (& nouis nostrorum artibus amplius erant erecti aduersæ factionis animi) Malacam abiit. Benalmaus ipse Kal. Ianuarii, salutis anno millesimo quadringentesimo trigesimo secundo in urbem exceptus est. Maurorum is annus erat octingentesimus trigesimus quintus mensis Iamad prior. Eo mense Eduardo Lusitano filius ex uxore Eleonara, natus Sintræ est. Alfonso infanti fuit nobile calamitibus nomen maiori facto. Urbis Granatæ ciues erga nouum Regem nouis officiis certabant: plerique synceris animis, alii temporarij seruitutes, eoque obsequio promptiore, latiore vultu, qui maxime simulationi seruit. Rex ipse sacramento confirmauit se in Castellæ clientela futurum: auri pondus annuum tributi nomine, cum fide repræsentaturum. de tota re publicæ confectæ tabulæ. Res optime cõstitutæ fortuna seu vis altior, per omnia humana dandis maxime principatibus potens breui euerit obitu Benalmæ. is annis grauis intra sextum regni mensem deceffit ad octauum Kal. Iulii, Maurorum mense Xauel. Mahomad Læuus Malacæ vbi exiguæ spei exitum expectabat, æmuli obitu nuntiato, nõ minori studio quam erat pulsus, denuo vocatus ad regnum, exceptusq; in urbem est. tantum sæpe exiguum tempus potest rebus atque animis commutandis. Et erga exulem & profugum successerat multis humanitas. Is in Abensarraxii locum Andilbarè iuridicundo Prætozem Granatæ constituit. à Rege breues modò induciæ Mauro concessæ. Tumultus ad Lusitaniæ fines erant ab Aragoniis fratribus concitati. vtrique bello impar ærarium continuis sumptibus exhaustum. aliquid etiam Tunetani Regis gratiæ datum, pro amico Rege & necessario missa in Castellam legatione laborantis. Ad Alcantaræ magistrum sanandum, & ab Aragoniis diducendum Aluarus Isorna Conchensis Episcopus missus erat: si pro pontificia auctoritate, & propinquitatis iure, quæ inter eos erat, tuentem in exitium retineret: & ad meliora traduceret. leuis ea necessitudo fuit. re infecta discessum. Haud multo post facta pœnitentiæ fide, Franco demandata cura hominis conciliandi, atque in partes trahendi. magister mobili ingenio & rerum nouarum auido, cui ingrata erant quæ tuta, in temeritate ipse, repente quasi furore percitus Alcantaræ arcem Petro Aragonio tradit: Fracum Henrico. insigni facinore aditus ad Regis gratiam penitus interclusus, inuidia ad populum cõcitata, iure gentium violata fraude impudenterq; Friderico maris Præfecto, Petro Manrico Antelato Alburquerquii obsidendi, & Aragonios fratres impugnandi cura est imposita. adiuncta valida militaris manus. A Guterrio Sotomaiore Alcantaræ Promagistro, Petrus Aragonius in lecto nocturna vi captus ipsis Iulii Kal. incertum auunculi magistri monitu, cum eius salutem ab Aragoniis timeret: an q; susceptum ipse ab auunculo Aragoniis adherendi consilium improbaret, Regemq; insigni officio promereri studeret. præmiu certè fuit in auunculi locum cooptatio. Rege enim annitente, Alcantaræ militibus in comitia conuenientibus

Io. Sotomaïor, de multis criminib. postulatus, atq; gradu motus. Guterrio aũtũculi honos est datus. vtriusque consilia pares exitus nacta: merces consentanea meritis. Castellæ proceres, qui in vinculis erant, redditi libertati, nullius probri comperti: seu quia dissimulare magnis sæpe Principibus necesse est, præsertim crimine latè fuso: ne id tantum diligentia assequantur, vt palã fiat, quibus flagitiis sint vires imparës. Verum hæc aliquanto post intermissa repetamus.

Bellum Neapolitanum. CAPVT V.

ALFRONSO Aragonio Rege in Hispaniam reuerso, vti est superius demonstratum, magna rerum inclinatio, Neapoli, maior animorum erat facta. multo maxima eius imperii pars in hostium ius ditionemq; redacta erat. pleriq; proceres Andegauensibus fauebant: pauci iiq; occultè Aragonii maiestate tenebantur. Aragoniæ vires vix vni pares in multa bella vno tempore distractæ. externa tamen quæsitæ, cum tantum belli domestici esset in manibus. Fregosii potentissima inter ciues Genuenses factio vrbe patria & principatu à Philippo Duce Mediolanensi pulsæ, supplices ad externa præsidia confugientes Petrum Aragonium Neapoli, vbi tunc res gerebat, exiguaque spe fraternas opes sustentabat, cum classe auxilio euocarant. Accurrit ille non inuitus noui principatus spe iniecta, iniurias certè vindicandi studio ardens superiori bello acceptas. Vanus conatus non fuit. iunctis cum Fregosis Fliscisque viribus multa oppida & arces tota ora Ligustica de Philippo captæ. maior tota prouincia belli terror illatus, erectis prouincialibus ad spem studiumque rerum nouarum. Ea cura Philippus incensus, ne Genua amissa de veteri principatu periclitari necesse foret, de pace cum Aragoniis agendum censuit. missis in Hispaniam legatis Bonifacium Corsicæ caput, de qua insula tandiu cum Genuensibus fuerat concertatio, traditurum se Aragonio pollicetur, insciis Genuensibus. oblatae amicitiaë haud leue prærium, conditioq; reiicienda non erat. missi ab Aragonio legati in Italiam, qui in re præsentis disceptarent. obsistente Genuensi senatu Portus veneris atque Illicis seu Ericis (nunc Lerice) arces loco munitæ in ora Ligustica pro Bonifacio Aragoniis traditæ sunt. Petrus rebus constitutis è Sicilia, quo se retulerat, euocatur. arces præsidii munit: sexque triremibus Philippi Ducis stipendio relictis, quæ eam oram tuerentur, cum classe reliqua abscedit. Cercina demum Afrorum insula vastata, è captiuis, quoniam insigni sunt robore, remigum numerum supplet; rebusq; in Sicilia & Neapoli, vt præsens ferebat status, constitutis in Hispaniam, vt antea dictum est, nauigauit, fratribus auxilium Hispaniensi bello: neque magnam, neque nullam spem ferens regni Neapolitani recuperandi. Terrebant aduersariæ factionis vires Aragoniis validiores. Confirmabat animum gentis ingenium, externa imperia facilius parare armis quã retinere solitæ: vt sæpe magnis Principibus artes desunt, quibus subiectos populos in pace regant, potiusquam quibus hostes armis superent. Vtriusque nationis Gallicæ, atque Neapolitanæ varios mores esse cogitabat: studia contraria. accessuram breui discordiam extremum malorum. à Regina & aulicis quasi à capite malorum contagionem in reliquum reipub. corpus diffundi. perituram breui, ituramque in præceptis, etiamsi nullus impelleret. Inanis ea cogitatio non fuit. Andegauensis in Calabria ablegatus: bellum inde curare iussus, neque alias imperii partes attingere. auctor consilii Caracciolus, quò solus vti ante consueuerat, amoto è throno regnaret, alieno nomine, sua inuidia, communi malo. Ab hoc principio auctis odiis, Aragonius etiam à Caracciolo in regnum reuocatur: omnia prona fore, Gallicam potentiam mora consensuisse, se suosque in eius fide & potestate futuros: incertum ex animo ea polliceretur, an quemcunque cursum fortuna dedisset, rebus suis præsidium parans, ingenio cautus & sagax. Simplicius Antonius Vrsinus Tarentinus Princeps Aragonii amicitiam colebat, homo nobilis impiger, factiosus, potentiaë & copiarum auidus. conuictio propemodum Aragonium euocabat: Gallicæ leuitatis, & arrogantiaë tædere cœpisse (sic ille loquebatur) integra factionis studia superesse: ex aliis plerisque, secum voto stare. se modò in conspectum daret, odio turpitudinis vniuersam multitudinẽ in partes accessuram. si moraretur spem, externa tamen conquisituros præsidia. His Aragonius literis fama; excitatus, neq; multũ magnificis pollicitis credere, neq; oblata studia reiicere. nisi Regina volente de imperio Neapolitano rursus armis contedere graue erat. fratrib. tamen in Hispania relictis, ipse classe instructa, in qua sex & viginti triremes erant, naues onerariæ noue, Africae litora tentare constituit. ad tuendam id auctoritatẽ pertinere, & factionis studia ex propinquo sustentanda. Ad decimũ Kal. Iunii soluẽs è Valentino litore, legensq; Sardiniam, in Sicilia appulit. inde Trupiaë Brutiorum arci munitissima ab Andegauensibus obsessæ, atq; ad conditiones redactæ: deditionem facturam, nisi intra diem vigesimum auxilia venissent, in tempore opitulari non potuit, maris tẽpestatib. impeditus: in eius oculis

deditio arcis facta. Messanæ ad Aragoniã classem septuaginta nauigia accesserunt. Gerbis
 petita (quã nonnulli Lotopliagitẽ aut Menyngẽ veterib. fuisse credunt.) Ad litus Africae ea
 insula posita est, minori Sirti vicina, locis vadosis incertisq; (cum tempestate maris limo
 atque arena mutantur) à continenti circiter quatuor millia passuum diuisa, frequens
 cultoribus, lætaq;. Qua ad occasum vergitur propior, ponte mille passuum longitudine,
 continenti committitur. Difficilis oppugnatio erat, propter loci munitionem, circumfus-
 as ad litus barbarorum copias. Bofferricius enim Tunetanus Rex cognito Alfonsi con-
 silio accurrit. ponte primo impetu nostrorum capto, cum barbaro etiam Rege dimica-
 tum acie est. victi Mauri, atque intra munimenta compulsi. ad regium tentorium ali-
 quandiu dimicatum. ex hostium numero fortissimus quisque cadit. Bofferricius rebus 10
 disperatis equo impositus euasit. cæteri fuga dispersati. minor quam pro tanta victoria ce-
 des fuit, minorque fructus. viginti bellica tormenta capta, insula in potestatem non ve-
 nit. Dum Punica fraude conditionibus retractandis tempus extrahitur, Aragonia classis,
 quod futurum barbari expectabant, inopia commeatus Messanam repetere compulsa
 est. De Neapoli recuperanda, consilia agitata: vbi Ioannes Caracciolus inimicorũ con-
 spiratione, dum ficta fraude ad Reginam vocatur, ferro peremptus erat ad quintumdecim-
 um Kal. Septemb. Princeps consilii auctor Cobella Rufa Antonii Suesse Ducis cõiux:
 quæ præcipuum gratiæ & auctoritatis locum apud Reginam nacta erat, eoque implaca-
 bili odio in Caracciolum, ferebatur. Viam superi regni recuperandi Alfonso aperiebant:
 neque is occasione deerat. quin Neapolitanis proceribus sollicitatis missaq; ad Reginam 20
 legatione Ænariam insulam contendit, ex propinquo omnia diligentius exploraturus.
 Simulabat Ioanna sese pacẽ non aspernari: icti cum Andegauensi fœderis pœnitere: atq;
 ad priora consilia cupere animum reuocare: modò facultas esset, & sine armis. retractan-
 dis conditionibus reliquum æstatis extractum. Eò ventum vt Regina Ludouico Ande-
 gauensi abdicato, Alfonsi Aragonii adoptionem instauraret, fœderis prius icti meminisse
 potius simulans, quam in ita nefariè cum Gallis societatis. vtrumque arcana syngra-
 pha, quo res occultior esset, factum. vtrumque Cobellæ consilio, & hortatu, qua mul-
 tum & familiariter Regina utebatur: alienis semper imperiis obnoxia, nunc fœmi-
 nã. vsque eò vt belli, pacis consilia vna maximè administraret. pudendam igno-
 miniam. sed prona tamen ciuitas in luxuriam, morum vitio affluentique co- 30
 pia voluptatum, & illecebris omnis amœnitatis maritimæ, terrestrisque, modò
 præsentibus frueretur, nulla honesti cura mouebatur. plebem maxime nulla ho-
 nesti inhonestiq; cura sollicitabat. Sic erant studia hominum ea tempestate. Arago-
 nii interea fratres in magno discrimine esse: captus alter, Henricus intra Alburquerqui-
 um obsessus. maioris belli metus ostendebatur, mota fœderis fide: de qua re Castellæ le-
 gati cum Vascone, qui vtriusque regni finibus præsidio erat, iussi exoptularunt. vt Al-
 burquerquo dedito, aliisque oppidis & arcibus vniuersæ Castellæ finibus abscederent
 impetratum Lusitani Regis opera, & auctoritate. icto fœdere, ambo fratres, Catharina
 Henrici vxor, Sotomaior Alcantaræ ante Magister, Cauriæ Episcopus ad Olisiponẽ na-
 uibus impositi Valentiam urbem Edetanorum delati sunt, nouas inde spes capturi in Hi- 40
 spania, si minus certè in Italiam nauigaturi: quò à fratre Aragonio Rege conuictio euoca-
 bantur, cura Neapolitani imperii armis recuperandi: cum non ignoraret Reginam sibi
 speciosa verba dare, animo ad æmulum inclinatam. Nihil intestina discordia occultum
 esse patitur. bona malaque consilia vulgantur. ad Aragoniæ fines Turiaso, & Calataiuba
 Friderici Lunæ Comitis variis artibus tentatæ: si Castellæ præsidii occupari possent: id
 fugæ pretium extare cupiebat homo immodicus, mobili ingenio, audax, temerarius. rei
 perficiendæ occasionem suppeditabat, suscepta iis locis de Toletano Primatu controuer-
 sia, minimè idoneo tempore hac causa. Io. Contrerius Toletanus Episcopus inter septem
 arbitros controuersis cum Aragonio finiendis à Castellæ Rege datus, Agredæ prius, de-
 inde Turiasone crucem potestatis insigne præferbat. contra morem id maiorũ vsurpari 50
 Turiasonenses querebantur scitaq; gentis. Dalmatii Cæsaraugustani Præsulis, cui Turia-
 sonensis Episcopus contributus est, dignitatem à Tarraconensi manantem lædi. Toleta-
 norum sæpe audaciam cõpressam: non esse nouo exemplo veteres mores, iuraq; violada:
 neq; luros iniuriam. Toletanus factum, antiquis Romanorum Pontificum tabulis tue-
 batur. se tamen Agredæ tenens Aragoniis finib. abstinebat: ne res à verborũ disceptatione
 procederet ad manus. Importuna contentione suscepta, nihil communi cõsensu gereba-
 tur, resq; communes præ priuatis cupiditatib. negligi videbantur: ac periculũ erat, ne de-
 curso induciarum tempore, denuo rediretur ad arma. quo metu nihil ab vtraq; parte de
 sua cõparatione omittebatur. pecuniæ redigendæ summa difficultas erat, Aragoniis ma-
 ior, tot iam annorum bellis exhaustis.

SVPENSIS Hispanorum animis ad noui belli expectationem noui terrores de cælo ostentati: Mirobrigæ maximè, quo Castellæ Rex accesserat aduersus Aragonios fratres, flamma ingens visa: qua magno spatio discurrente ingens tonitruum est editum: auditumque vltra triginta passuum millia. Ineunte salutis anno millesimo quadringentesimo trigesimo tertio, in Vasconibus & Aragonia niues quadraginta dies cõtinuatæ magna strage quadrupedum, alitumq; feræ necessitate famis ad oppida concurrebant occidi, aut occidere paratæ. Madritum ex vrbe Mirobriga petiit ad regni conuentus. tanta hominum frequentia fuit, vt amplum municipium multitudini non sufficeret: pleriq; in vicinis pagis diuersarentur. de bello Granateni est actum. missus Fernandus Toletus Vallis Cornegia regulus, decursis induciis aliquot Mauris arces eripuit. cætera quietus annus Hispaniæ fuit. Madriti inter proceres magnificentia, elegantiaq; certatum. ludi militares magno apparatu, sumptuq; commissi. omnia ad imperii splendorem ea ætate voluptatemq; gentis relata: atq; ea maior, quàm rei bellicæ cura erat. Olisipone hic annus grauis peste fuit. multi mortales absumpti. Ioannes Lusitanus Rex extinctus est pridie Idus Augusti, extrema ætate: sex enim & septuaginta annis vixit, mensibus quatuor, tribus diebus. regnavit annis quadraginta octo mensibus quatuor diebus nouem, fundato posteris imperio, in tanta temporum atrocitate, tantaq; reipub. perturbatione in paucis clarissimus. Successit patri Eduardus, in magna procerum frequentia continuo Lusitaniæ Rex proclamatus, confirmata ætate annos natus vnum & quadraginta, menses nouem, dies quatuordecim: cui ad cæteram felicitatem numerosa proles fuit, ex vnis nuptiis suscepta: Alfonso primus, cui patre superstite inter Lusitanos primum Principis nomen est inditum, Ferdinandus hoc ipso natus anno, Philippa brevis æui, Elionora, Catharina, Ioanna magnis cum ætate pactæ iunctæq; Principibus. Ipso inaugurationis die à Iudæo Medico Gudialla, nouum Regem monitum aiunt, cæremoniã pomeridianis horis peragendam videri: astra si festinaret, infelicem euentum designare: perstitisse tamen contemptu talium, vt fortuitorum. Suscepta regni cura, pestisq; lue Olisipone sedata, nihil prius habuit, quàm defuncti parentis manibus solenni ritu parentare. corpus celeberrimo apparatu atque ad eam diem inaudito, Aliubarrotam delatum, atque in monasterio compositum, quod victoria de Castella parte monumentum extructum fuisse, ante est demonstratum. funus profecti Rex ipse, fratres, proceres, viriq; sacrati magno numero, verissimis lacrymis. Imperii à pietate inchoati principiis media, atque exitus consentanei fuerunt. Hæc in Hispania. Extremo Pontificatus anno Martinus Romanus Pontifex Concilium Episcoporum Basileam indixerat, ad mortalium mores, qui collapsi à veteri sanctitate erant castigandos, Bohemos ad fidem officiumq; reuocandos. Iulianus Cæsarinus Cardinalis vir ea tempestate præclarus, Roma concilio inchoando legatur. Eugenius Martini successor Episcopus in Italiam transferre conabatur, ratus locorum propinquitate minorem ad res nouandas fore opportunitatem. resistebat Sigismundus Cæsar Germaniæ æquior, quam Italiæ. cæteri Principes ab vtraque parte sollicitati: ac Aragonius nominatim, in vnam obtinendi Neapolitani regni curam intentus maximè, vnde melior spes affulgebat, adherere Sigismundo visus est: oratoresque ex Aragonia Basileam destinati madauit, Alfonso Borgiam Valentinum Episcopum, duos alios, è Theologis vnum, alterum ex nobilitate. idem eius exemplo faciunt alii Reges Hispani à Lusitano Diegus Oreni Comes legatus est adiunctis Episcopis, & viris sacratis. Ineunte anno millesimo quadringentesimo trigesimo quarto, Alfonso Carillius Cardinalis Basileæ decessit, vir præstanti doctrinæ prudentiæq; opinione, columen nostræ gentis, atq; præsidium. in auunculi locum Alfonso Carillius Iunior Seguntinus Episcopus creatus est. qui deinde fuit Toletanus archiepiscopus. eò maiori studio ad concilium oratores amandati. à Castellæ Rege Aluarus Isona Conchenis Episcopus, Ioannes sylvia Cifontanus regulus vexillifer regius, Alfonso Carthagena Paulo Burgenis Episcopo natus, pari eruditione, & virtutum omnium indole, Decanus tunc Compostellanus, & Segobienis, annis sequentibus, patre Aquileiæ Patriarcha renunciato, in eius locum Burgenis Episcopus est creatus: ea gratia meritis paternis propriisq; virtutibus est habita: id præmium datum Castellæ dignitatis Basileæ in patrum conuentu defensæ, aduersus oratores Anglos qui priora sibi vendicabant. defensionem de scripto conceptam cum patrib. obtulisset, Anglorum audaciam fregit: Hoc fecerunt aliquando Romam ituro, dixisse Eugenium Pontificem. Si Alfonso venerit, quo pudore nos Petri sedem occupabimus? rem miraculo cõparandam: extitisse in Hispania, qui stirpis Iudicæ ignobilitatem, atq; inuidiam, virtute superaret. nimirum meritis magis, quàm maiorum imaginibus honos est datus. Sed Aragonio tamen par à Sigismundo gratia reddita non est.

1433

1434

Romæ anno superiori Augustus renunciatus eū corona imperii, quasi mente repēte mutata, cum Venetis, Florentinis, Philippo Mediolanensi fœdus in eundem atq; armorum societatem constituendam curauit, atque perfecit. Aragonios vniuersa Italia pellere destinabant. Pontificiis magis precibus datum, quam syncera voluntate gestum. Sed longè aliter res accidit, vti sequens narratio declarabit.

Ludouicus Andegauensis defunctus. CAPVT VII.

FRIDERICO Lunæ Comiti ad veterem inuidiam, nouum in castella crimē accessit. vir acer, quietis impatiens, amplo in Aragonia principatu amisso, quæ in Castella acceperat oppida pretio vendiderat, Arionā Aluaro, Villalonium Beneuētano, de suo profusus, alieni auidus, nullam inopiæ supplendæ spem fore, nisi in scelere ratus, Hispalim lautissimam urbem diripere constituit, nauali, Trianaque suburbio occupatis: vnde in ciuium fortunas grassari cogitabat, Nieblæ Comiti infensus maximè præceptq; in vindictam. Restanta sine sociis patrari non poterat. adiuncti quos similis inopia & mali mores stimulabant: quibus libido, atque luxuria, ex magnis opibus, nihil reliqui fecerant. in primis duo Hispalenses patritii nefarii consilli participes effecti: quorum nomina, vt memoriæ prodantur non est necesse. Latere is conatus non poterat. Medinæ campestri, quo Rex iuerat anni principio Fridericus captus, Vreniamq; primum, deinde in vicinam Olmedo arcem in vincula duci iussus est, eundem carceris & vitæ terminum habiturus. eò minore gentis commiseratione, quod transfugæ eum nomen, inuidiosum suis, Castellæ suspectum effecerat, de sociis capitale supplicium sumptum. Violantes Nieblæ Comitis vxor pro vincto fratre precatura, ne facta quidem Regem adeundi potestate Cuellarem amandata: vetitumque inde iniussu Regis discedere. suspicio erat, sororis opibus confisum scilicet, id facinus agitasse. hunc exitum Friderici spes & conatus habuerunt, meritis & actionum inconstantia consentaneum. Cordubæ in templi maximi exedra, eius sepulchrum ligneum monstratur, eleganti opere Arionæ Ducis nomine, à matre positum, vti vulgi opinio est, filium in Castellam secuta. Ariona vetus Aurigi quibusdam fuisse creditur, aliis municipium Vrgauonense: vti indicio est lapidis inscriptio, quæ in D. Martini eo oppido legitur, Hadriani quondam Augusti statuae subiecti his verbis.

IMP. CAESARI DIVI TRAIANI PARTHICI FILIO, DIVI NERVAE NEPOTI
TRAIANO HADRIANO AVGVSTO PONTIFICI MAXIMO TRIB. POT. XIII.
COS. III. PP. MVNICIPIVM ALBENSE VRGAVONENSE DD.

Non deterruit Friderici calamitatis exemplum in simili causa Aragonios fratres: quin prohibiti quamuis Castellæ finibus, & ditione amplissima spoliati, turbandæ reipublicæ consilia versarent. Querebatur Castellæ Rex icti fœderis condiciones violatas: si inducias stare vellent, Aragonios fratres ex vniuersa Hispania amouendos. auditis de ea re Castellæ legatis, Vasco auctor fratribus extitit, in Italiam nauigandi, ipse breui subsecuturus. regni Neapolitano parto, cuius nonnulla spes erat, haud defuturam occasionem veteris in Castella ditionis recuperandæ disputabat: Italiae victoribus cætera in Hispania prona fore. Ventum in Siciliam, vti constitutum erat nauibus. vnde Alfonso frater in omnem occasionem intentus erat, imperii Neapolitani obtinendi, eos proceres in partes trahendi, cæteros Italiae Principes conciliandi, Eugenium maximè Pontificem, quem suis conatibus in primis aduersari erat expertus. rei perficiendæ opportunitas sese dabat, diuturna valetudine Reginae, dissidio procerum, ipsius Pontificis casu, Roma fugere compulsi. Columnæ Salernitani Principis in urbem aduentu, facile populus ad arma est concitatus. & erat in magno odio Pontificis nomen, pro eo quod Columnas proceres exagitan- dos susceperat: & ager Romanus recens erat à Philippi Mediolanensis copiis ductu Francisci Sfortiæ, culpa Pontificis deformatus. auctario Tiberi euasit, quamuis Franciscano cucullo, veste pontificia murata, telis & lapidibus ab vtraque ripa petitus. indignum facinus: sed tantum potest, concepta à populis indignatio. in Hetruriam paratis ad ostia Tiberis triremibus abiit. Pontificis ignominia per omnes prouincias vulgata, variè Principum animos affectit, vt cuiusque studium erat. dignum ea calamitate nonnulli iudicabant: importunis actionibus suos, vicinos, longinquos exacerbare: sanctissimis patrum Basilensium conatibus pro pietate susceptis, vnum maxime obistere: ex consciētia scilicet, digna formidare. plerique indignum facinus accusabant, armis etiam vindicare parati.

parati. Casu eo Aragonius nunciato, Panormi ubi se tenebat, ad septimum Idus Iulii, do-
 lebat, uti par erat, Christiani nominis probrum, pontificiæ maiestatis ignominiam. sed
 in dolore lætabatur tamē, venisse occasionem insitæ pietatis proferēdæ Pontificis prome-
 rendi. missi legati, qui mœrorem exponerent, opem offerrent, hostibus vindicandis,
 sedando populo. Lætatus ea legatione Pontifex, studia tamen Aragonio remisit. tempe-
 state intra quintum mensem pacata, Romani tumultus compositi, ciues ad officium re-
 uocati, leges & magistratus acceperunt, in capitolio militare præsidium: religione exoluti,
 qua ob violatum Pontificē erant obligati. In Hispania Io. Contrerius Toletanus Archie-
 piscopus decessit sextodecimo kal. Octobris: corpus in tēpli Toletani maximi sacellum,
 10 cui à Diuo Illesonso nomen est celebri funere illatum. habitis comitiis de successore
 creando, cum sententiæ variarēt inter Gusmanium Archidiaconum, & Villaquiranum
 Decanum, diuisis studiis, Ioannes Ceresola Aluari vterinus frater, ex Vxamenfi Episco-
 po nuper Hispalensis factus, Rege annitente Toletanus Præsul renunciatus est. Con-
 iuncto funere Henricus Villena Madriti, ubi Rex erat, extinctus est. amissas opes, atque
 amplissimos honores ablatos, iniuriamque fortunæ honestis solatiis ad extremam sene-
 ctutem tolerauit: tanto eruditionis studio, ut ne à magicis quidem sacris abstinuisset fe-
 ratur. libri iussu Regis Lupo Barriento Dominicano, Henricique Principis magistro ex-
 aminandi sunt traditi. quorum parte combusta, multorum vituperationem incurrit: li-
 20 bros existimantium magno comparatos, eruditorum vsibus sine periculo noxaque ser-
 uari debuisse. regiam ille de scripto concepta defensione, voluntatem excusauit, cui re-
 pugnanare fas non esset. Neapolitani proceres odio rerum præsentium, scæmineoque fessi
 imperio, ad Aragonium inclinare cœperant. Nicolaus Picininus magnus ea tempestate
 in Italia Dux Braccii propinquus, ad Aragoniam militiâ magnis præmiis inuitatur. cum
 Tarentino & necessariis. quæ potissima factio Andegauensis, & Iacobi Caldoræ armis
 exagitata, ad Aragoniū præsidium confugerat, fœdus Panormi factum: Aragonii in fide
 fore, si tantum copiarum auxilio mitteretur, quantæ ad defendendum bellum essent
 satis, duo millia equitū, pedites mille Aragoniis stipendiis: validæ copiæ, impares tamen
 aduarriorum potentia. Breui Tarētinus ditone amplissima spoliatus, paucas vix arces,
 & oppida retinuit, situ, aut opere munita. confecto ferme bello discessum ab armis. Con-
 30 sentia, quæ Brutiorum vrbs est, Andegauensis corpore tantis militiæ laboribus fracto,
 loci insalubritate tentatus morbo, atque oppressus est mense Nouembri dimidiato, in
 ipso ætatis flore, in medio felicitatis cursu, ipsoque in regni obtinendi limine: vix nuptia-
 rum lætitia peracta, ducta recens Margarita Amodei primi Ducis Sabaudi filia, insigni
 formæ venustate. Sic fortuna ludis in rebus humanis. Sic nos nostraque versamur. Ara-
 gonio nimirum cælum viam ad regnum struebat, cui nihil est arduum, eo maiori festi-
 natione, quod Regina ipsa Neapoli decessit, ad quartum Nonas Februarii, ineunte salutis
 anno millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, morbi diurnitate victa mole-
 stiaque oppressa, quam ex filii morte concepit grauissimam: atque adeo ut semet incu-
 40 sare, quod summis ac perpetuis Andegauensis officiis in amore non respondisset: dura
 atque ingrata optimo Principi mortem conciliasset. Corpus Reginae in Annunciatae
 Virginis ædem illatum est, modico ac tumultuatio funeris apparatu. Andegauensis &
 Reginae obitu fortunæ partiū cōuersæ: viresq; Aragoniæ confirmari amplius cœptæ: An-
 degauenses debilitari: tametsi Neapolitanus populus nullo Principū conuentu habito,
 nullo ordine, quod Reginae etiam testamento cautum erat, Renatum Andegauensem
 Regem pro defuncto fratre iusserat. Parum in eo præsidii erat, qui superiori tēpore dum
 de Lotaringiæ principatu Carolo Duce socero defuncto, cum Antonio Vallemontensi
 Comite eiusdem fratre certat armis, libertatem amiserat, captus in pugna atque in Bur-
 gundi Ducis potestatem traditus: cum quo armorū societas Antonio erat. Ex utroque
 casu quantum dolorem Violantes Regina Andegauensium mater ceperit, explicare su-
 50 peruacaneum sit. res ipsa indicat. multum ei familiæ superi per hæc tempora aduersari
 videntur, Gallorum genti infensi, an Aragoniis propitii. Sed est fere, ut aliarum rerum
 sic felicitatis orbis. per varias gentes, atque familias inerrat nulli propria. Neapoli à mul-
 titudine, qui summæ rerum præsent, Otinus Caracciolus, Georgius Alamanus, & Bal-
 tassar Ratta delecti, Andegauensis factionis facile principes, studio, arteque multitudi-
 nis concitandæ præstantes. Decessere etiam magni in Hispania viri. In eo numero Ro-
 dericum Velascum Palentinum Episcopum miserabili casu, familiæ cocus peremit, Io-
 abnes nomine. Emota forte mente nodosum stipitem ecurr gestaret, rogantibus ioco-
 60 auticis respondere erat solitus, mactando Episcopo. Vocem barbarā (erat enim natione
 externus) non intelligentibus risum mouens, mox verissimas lachrymas excussit, heri se-

1435.

curi capite eo stipite comminuto. Adeo tenui filo suspensa sunt falus opesque hominum.

Bellum Mauricum. Cap. VIII.

FOEDA hyems fuit in Hispania, continuis imbribus, fluuiorū illuuiē, viē luto impedita, vix vt commēandi facultas esset. multa ædificia vi inundantium aquarum euerfa. Vallisoleti, atque Medinae Campestri, vis mali maximē incubuit, molæ frumentariæ impeditę diebus quadraginta, cocto frumento homines vixere. Hispali Bætis ad summa vrbis mœnia minus duobus cubitis excreuit. ciues in metu pars naues scandere: pars diu noctuque rimas omnes stipare nequa penetraret aqua. Ad quintum kalendas Nouembris cœptę tempestates, ad octauum kalen. Aprilis tenuerunt. Magna caritas annonæ. sollicitudo par. belli tamen Maurici cura non intermittebatur, inter aduersa & secunda variantis. Diegus Ribera Antelatus impugnanda Alora, sagittæ ictu ex muro emissæ perierat. alia parte Ioannes Fagiardus Alfonfi Antelati filius, fuerat à Mauris in pugna tumultuaria occisus. Diego Perafanius filius suffectus est à Rege, quindecim quamuis annos natus. ea gratia paternis meritis habita est. & erat præclara indole virtutis, vt in ætate. Sollicitudinem nostrorum animis ex iis casibus incussam nouus nuncius mitigauit. à Roderico Manrico Petri Antelati filio Oscam in Bastetanis firmissimum municipium, admotis scalis vi captum. Validam etiam Maurorum manum, quæ auxilio superuenerat. Casorlæ Antelati, & vallis Cornegix reguli accursu fusam cæsamque: Maurorum fuga deditam nostris arcem. Lætitia ex ea victoria suscepta breui euanuit, maiori quàm intulerant accepta clade. Guterrius Alcantaræ Magister Atchidonam expugnaturus cum octingentis equitibus, peditum dimidiato numero in eos fines inuectus, cognito ex speculis eius itinere, atque fumo significato finitimis, iniquis ad transitū locis circumfessus à quingentis hostibus, qua sagittariis, qua funditoribus, ferme omnibus sociis amissis, vix ipse cum paucis aufugit. improviso barbarorū aduentu, & contemplatione periculi, stupor omnium animos occupauit: & quasi torpore quodam membra diriguerunt. Cautior alieno periculo cladeque Ferdinandus Vallis Cornegix regulus Huelmæ prope modum captæ obsidione discessit: cum validas Maurorū copias auxilio obsessis venire, esset nunciatū. & est non minoris virtutis aliquando cedere quam in pericula irruere: maioris hoc aliquantō animi, illud prudentioris consilii, se atque suos ad meliora tēpora conseruasse. vti tunc accidit. auctis enim mox viribus, adiunctoque Giennēsi Episcopo, cum mille & quingentis equitibus, sex peditum millibus Guidixensem agrum vrere, maturas segetes corrumpere, magna incolarum calamitate. Maior equitum numerus Granata venerat, ad quadraginta millia pedites. cum ea multitudine conferre signa non est veritus. consilium non fuisse temerarium, vnde audacia famā habet, euentus docuit, victoria à nostris parta. quadringenti hostes ceciderunt: fugerunt alii metu vincente pudorem. Fugiētes nox texit. Pereę Antelati eo die virtus emicuit. confosso equo, crureque vulnerato in pedes desiliens, circumfusus hostes magno animo sustinuit, submouitque mortis contemptu validior. incruēta nostris victoria non fuit. sauciati non pauci. nonnulli desiderati. In Contestanis non procul Osca duo oppida erant, modico spatio distincta, vtrunque Velis nomine. Rubri alterum, alterum Albi. Hæc oppida à Fagiardo Antelato circūfessa sunt. cōpulsi malis barbari, legitima deditionis verba nuncuparunt: si eisdem quibus antea legibus viuerent, nec maiora vectigalia pendere cogerentur. Tribus hæc annis cum Mauris gesta coniunximus, ne memoriam dispersa confunderent. Annus vnde digressi sumus, pace inter Gallos & Burgundos ex tantis moribus facta maxime illustris fuit. odia cruore ciuium exatiata erant. Carolus Rex Gallix de Burgundo amice honorificeque loquendo pœnitentiæ fidem fecerat: neque cædis Burgundi Ducis auctorem extitisse. accessere tres Roma Cardinales ad eos Principes legati. iis vltro citroque commēantibus impetratur, vt à tribus Principib. oratores Atrebatenses conuenirent. de pacis ibi conditionibus agi cœptū. discessere è conuētū Angli, regni Francorum riuales: equiorem Burgundus se præbuit sanandis reip. malis cupidior. Memoria Ioannis cæsi Ducis, vt honores à Franco haberentur mandatum, loco vbi cæsus erat, templo eius impensā exedificato, collegioque sacris faciendis instituto. Marisco, Altisfordorum perpetuo iure, alia oppida ad Somonam amnem data, pignoris modo loco, dum quadringenta aureorum millia multę nomine redderentur. Nihil nimium Franco videbatur præ cupiditate Burgundi conciliandi, distrahēdiq; ab Anglorū societate: haud ignaro, eo fœdere Gallix opes, quæ nimium accisæ erant, breui restitutum iri. vti factum est. Ad famam eius fœderis ciues Parisienses excitati arma in Anglos corripuerunt: regia-

que vrbs ad pristinum rediit imperium. reliqua procliuia esse cœperunt; quæ eatenus fuerant ardua atrocique. Nostræ historiæ pace Atrebarensi faciendâ, Isabellæ Burgundo nuptæ præclaram extitisse operam confirmant: & cum Rege Gallo coram colloquio habito de conditionibus egisse aiunt: ex fide, an ex gratiâ gentis Lusitanæ in incerto habeo. Illud constat Reginis Aragoniæ, & Vasconum, cum viri Reges Caietam obsidione premerent, vti mox est explicandum, à Castellæ Rege qui Madrito Butracû Eneci Mendozii inuitatu contendebat, ludis & conuiujs remissurus animum, datû vt induciarum tempus ad Nouembris kalendas prorogaretur. Ioannes Luna Illuecê dominus, in eam rem legatus, Aluaro id gentili suavit, læto ad reliquam felicitatem filii natali: quem recens

10 vxor Madriti pepererat. infanti Ioanni nomen fuit, magna lætitiâ Regis & procerum: quæ omnia quanto magis simulata erant, eo maioribus officijs Aluari gratiâ promereri certantium.

Aragonius, & fratres capti. CAPVT VIII.

CARACCIOLI, Ludouici Andegauësis, Ioânæ Reginæ funerib. Aragonius ad Neapolitanû regnum tantû non trahebatur, sine capite, sine viribus prædæ opportunû, nullo ciuium consensu, nullis externis opibus imbecillum. multi proceres quod necesse erat prouidentes animis, an plebis imperium auersari, in qua nihil est modicum, consilio communicato, Capua vrbe cum arce occupata, in qua bello gerendo magnæ commoditates

20 inerant, legato in Siciliam Reginaldo Aquinate studia sua, opesque Aragonio offerunt: festinaret modo, neque moraretur spem. celeritate opus esse, priusquam se aduersa factio viribus confirmaret. erant cum Aragonio tres fratres excellenti indole, idonea omnes ætate. Petrus in Sicilia relinquitur ætate minimus, qui reliquam classem colligeret. cum Vascone Henricoq; , & septem tantum triremibus, è portu Messanensi Alfonso soluit. Pontiam insulam itum: deinde Aenariam, mox Sueffam: vbi proceres magno numero Capua profecti eius aduentum expectabant: atque in his princeps Antonius Marfanus Sueffæ Dux. In ea vrbe de ratione belli collatis sententijs desideratum. Caietam primum impugnare visû est. Maii Nonis classe Aragonia & terrestribus Neapolitanorum procerum copijs, terra marique circumfessa. affuit Tarentinus cum copijs euocatus:

30 trahebatur obsidio: Aragoniusque Orlandi monte, qui vrbi imminet occupato, in spem venerat, breui eam ciuitatem obtinendi, commeatus inopia non minus quam externo metu laborantem. Ciues ad deditiorem inclinabant. Genuenses, quorum erat in ea vrbe magnus numerus mercaturæ exercendæ per causam, vnde genti amplissime opes publice priuatimq; , obstinatis animis urbem defendendam censent, ductore impulsoreq; Francisco Spinula: inutilis turba eiicitur: quos Aragonius benigne habitos, ciboque recreatos in pacata loca dimisit. multum ea humanitate tum obsessorum ciuiû, tum totius prouinciæ animi conciliati sunt. Genuensis senatus, & suorum commiseratione, & Philippî Mediolanensis iussu incitatus instructam classem auxilio mittit, frumento & commeatu onustam. Dux classi datus Blasius Assaretus propter rei militaris & nauticæ peritiam ex

40 infimo loco, nam precarium questum iuuenis fecerat, ad eum honorem euectus. Duodecim onerariæ erant, duæ triremes, vna biremis. Aragonius cognito Genuensis classis aduentu, instructis ipse onerarijs quatuordecim, vndecim rostratis nauibus obuiam hosti procedit. Sequuntur proceres ferme ad vnum Regis exêplo prouocati, certaq; victoriæ spe. Ad Pontiam insulam Aragonii, ad Terracinæ litus hostium classis erat. Genuenses misso caduceatore denunciant Regi Aragonio, non pugnandi voluntate, sed opitulandi ciuibus commeatumque importandi missos. si id detur, discessuros sine certamine. magno id Aragoniorum risu est auditum: neque à conuiujs temperatum. expediuntur arma: ante pugniæ initium tres Genuensium naues à reliquo agmine seiunctæ, altum petere cœperunt eo consilio, vt in ipso conflictu secundis à puppi flatibus hostilem classem à tergo adorirentur. Aragonii fugam interpretati, nullo ordine hostilem classem inuadunt, quasi ad prædam, victoriamq; illud metuentes ne celeritate euaderent: Aragonius in hostium prætoriam impetum facit. Blasius circumducta repente naui regiam nauim à puppi magna vi telorum, lapidumque obruit pondere grauem, & saburra vniuersa in alteram partem inclinatam. idem à reliquis factum nauibus: ferreis inter se vncis iunctæ veluti in solo pugnabatur. vincebant Aragonii numero, sed sua multitudine impediti, & pleriq; nauis ex mari laborantes, oneri potius quam vsui erant. Genuenses mari assueti nauem ac milites, scientia talium rerum superabant: triremiû nullus vsus propter iunctarum inter se nauium magnitudinem. ad multum diei pugna processerat: cum tres Genuensium naues, quas fugientium speciem præbuisse dictum est, flexo cursu in regias

50

in paxta pepererunt victoriã. In regiam nauim trãsgressi, hostes ad deditiõẽ hortabantur. fœda rerum facies, permixtus cædentium cesorumque clamor. nihil imperio, neque consilio geri. fors omnia regere. Nauis regia fatiscente carina aquam accipere. periculo nunciato, Aragonius Philippo Duci deditiõnem facit quamuis absenti. In ea naui Tarentinus & Sueslanus capti sunt. aliis duodecim nauibus quæ in hostium potestatem venerunt, ingens captiuorum numerus fuit; Rex quoque Vasconum, quem in ipso conflictu Rodericus Reboledus lateri adhærens à cæde seruarat, & Henricus Aragonius. de Petro auctores variant: quidam pugne interfuisse disputant, & cum tribus triremibus euasisse nocte tectum, alii ad Aenariam insulam appulisse cû reliqua ex Sicilia classe aiunt, sub ipsum pugne tempus. Capti præterea Raymundus Boillus Prorex Neapolitanus, Diegus Sandoualius Castri Comes, & filii Fernandus, Diegusque, Ioannes Sotomaior, Eneus Daualus Dauali Magistri equitum filius, neposque ex Bertrãdo filio Eneus Gueuara, Reges ex Hispania ad hoc bellum secuti. Secundum victoriã factã à Caietanis eruptione nostrorum castra capta, direpta spolia castrensia, & ampla Principum supellex quæ relicta erat. Præsidiũ castrensium pars in hostium potestatem venerunt, alii per deuia loca, & occultos tramites fuga euaserunt. Cæcas hominum mentes, improvida consilia, varios & commutabiles rerum casus. quis non existimaret de rebus Aragoniis in Italia actum, amissa victoriã & quasi de manibus elapsã? victis ad regnum facilius recuperandum factus est gradus, erepta libertas maioris gloriæ occasio extitit. quis crederet? sic humanæ cogitationes in contrarium sæpe vertuntur, non temeritate fortunæ, sed arcano & altiori consilio gubernatæ die Veneris Augusti Nonis pugnatum ad Pontiã insulã est.

Aragonius & fratres libertati redditi. CAPVT X.

COMMISSA pugna Reges, atque è trecentis amplissimo genere captiuis, pars maxima Mediolanum à Blasio victore deducti, amplissimi triumphii species, neque à multis annis visa. alii Genuæ relicti, vt nauatæ operæ ea merces esset. tota Italia expectatione euentus suspensa, ecquo pacto Dux nobilissima victoriã vsurus esset, cogitabat. illius opes ante formidolosã finitimis, nunc etiam à longinquis timebãtur. Ne totius Italiæ imperium inuaderet ardenti Princeps ingenio, imperii audius, continuis bellis exercitus. Multum ille cum animo deliberare, quid factu opus esset. A captiuis Regibus iniquas conditiones extorqueret? libertatis pretium exigeret? præsentem id fructu lætum esset: verendum tamen, ne acceptam illi iniuriam vindicarent suis, & amicorum armis: victique, vt erant soliti, cum victoribus tamen certamen grauius instaurarent. Magnifice exceptos coleret, & gratuita libertate sibi deuinciret? gloriosum id consilium toto orbe terrarum foret: sed ne captando inanem nominis famam, imperii amplificandi occasionem amitteret, atque ancipitis aleæ spem subiret considerandum raro ex sententia cedentem. magna homines beneficia cum soluendo non sint, insigni maleficio compensare consueuissẽ. Vicit laudis studium. Principes splendide domi habitos, vt socios, vt amicos cum amplissimis muneribus dimittere constituit. Aragonium etiam cum assensu audiuit, disputantem coram multisque exemplis confirmantem, Gallis immodicum ingenium esse, neque vllis imperii finibus resistere. Mediolanenses Duces euertendi consilia sæpe agitasse: neque animos esse mutatos. si Italiæ litoribus assueuissent, parto Neapolitano imperio Ligures Galliarum finitimos amicosque haud diu in fide futuros. neque nouadarum rerum finem fore nisi vniuersa Italia occupata. Io. Galeacio patri, maioribus aliis Gallicos spiritus suspectos sepe fuisse. Hæc agebantur Mediolani in arce: eum Isabella à viro Renato, quem captiuum teneri dictum est. præmissa mari Genuam primum, deinde Caietam, Neapolim postremo, ad quintumdecimum kal. Nouembris appulsa factionis opes vehemẽter confirmavit, copiis etiã ad Eugenio Pontifice adiuta: clarissima fœmina, præstanti ingenio, eximia morum suauitate. Hispania Regum calamitate sollicita, mœstaque varia belli pacisque consilia versabat. Cæsaraugustæ conuentus Aragonii habiti sunt. actum referente Regina de classe comparanda, ad retinendum Sardinæ Siciliaeque imperium: in quas à victoribus fore impetum suspicabatur, nulla iam de imperio Neapolitano spe conaturæ. Soriæ ad Castellæ & Aragoniæ fines colloquio Castellæ Regis & sororis Aragoniæ reginæ, induciæ inter eas gætes antea pactæ, in quinque alios menses productæ. Alienæ calamitati insultare iniquum videbatur. euicere iusta cõmiseratio Castellæ Principum animos. Soria dicepsu, & Eleonorã reginã Medinæ Cæpestri decessisse nunciatum est, dimidiato mense Decẽbri, dolore interclusa anima, quem ex filiorum casu accepit grauissimum scilicet. repentinus obitus eam opinionem confirmavit præ dolore extinctam, lectissimam fœminam & tantorum Principum matrem.

trem. multis locis iusta exequiarum magnifice facta: Cōpluti à Castellæ Rege, à Regina vxore Madrigale. Defunctę tumulus in D. Ioannis matronarum cœnobio compositus, quod sua impensa constructum domicilio ipsa delegerat. Mediolani inter Ducem & Reges fœdus factum, eosdem sine exceptione amicos inimicosque futuros. Dux ad regnum Neapolitanum obtinendum vires & copias est pactus. Rex impugnandis Mediolanensis hostibus omnem opem est pollicitus. magnam id fœdus sollicitudinem incussit tū Italis, tum externis nationibus. Rex Vasco in Hispaniam dimittitur cum ampla potestate rem Aragoniam gubernandi. conquirenda pecunia erat, nouę conscribendę militares copię, numerosa classis instruenda. Tarentinus, & Sueffanus amandati Neapolim, vt suorum animos confirmarent: Petrum iuberent cum classe è Sicilia rebus opitulari. secuta Regis præceptum industria militum festinatioque. A enariam appulsa Siculorum classe, Caieta venit in potestatem, dedente Lansaloto ciue Neapolitano eius vrbs præfecto, ad octauum kal. Ianuarii in eunte anno millesimo quadringentesimo trigesimo sexto. Proximis dieb. Aragonius libertati redditus, (memorabile omnib. seculis Philippi liberalitatem) Portum Veneris abiit: quod oppidum, atque Ilicis inter tantas procellas in fide Aragonii manserant in Genuensi litore, magis Aragonii præsidii metu, quã sincera oppidanorum voluntate. Aduersas secundasque Aragonii res ostentis de cœlo significatas memorant. iis quantam fidem res meretur ex se quisque statuat, adiungatque. vulgata receptaque passim præterire consilium non erat. Quo die ad Pontiam pugnatum est, pontis qui ad Cæsaraugustã Ibero imponebatur, amplissimo in paucis & nobilissimo structuræ genere, præcipuus arcus sub meridiem nulla certa causa collapsus, quinque homines oppressit. Fortuita, ais, vulgi rumoribus in prodigium sæpe post res factas vertuntur, & religionem. esto. Quid ea quæ sequuntur? triginta sex passuum millibus infra urbem Cæsaraugustam oppidum Vililla ad Iberi ripam situm est, ex Celsæ Romanorum in Ilergetibus colonię ruinis constitutum: nullaque re hac tempestate, & auorum memoria nobilius, quam campana. cuius nullo mouente, insolito insolentique pulsu nobilissimos in vtranq; partem euentus significari, iis hominibus persuasum est. inepte an vero non disputo: sed oculati tamen eius miraculi testes citantur, viri non leues. Eam campanam pridie eius diei quo capti sunt Reges, sua sponte pulsatam ferunt: iterum ad tertium kal. Nouembris, proximi Ianuarii mensis Nonis tertio sonuisse: quo tempore composito Mediolani fœdere Aragonius est in libertatem restitutus. Iis prodigiis auertendis data piacula: sacrificatumque hostia diuina. Sollicitæ prouincialium mentes, nuncio ex Italia allato cura leuata: mœrorq; quem ex aduerso casu susceperant, metusque noui mali, quod impendere ex iis ostentis suspicabantur, publica gentis lætitia mutatus est.

Pax inter Reges Castelle & Aragonia. CAPVT XI.

MOTA GENVENSIVM arma sunt: palamque à Ducis Mediolanensis auctoritate discessum. graue erat partę suo periculo & virtute de Regibus victorię fructum ad alios recidisse: gratiam factę pacis dimissorumque cum muneribus captiuorum, vni Philippo Mediolanensi cessisse. odium in se Aragoniæ, & Catalaunicę gentis excitatū: cū quibus graues ab antiquo inimicitę exitissent. patrocinium Mediolanensium Ducum, ad quod necessitate confugerant, imperio atq; adeo dura seruitute mutatū esse, vrebatur scilicet. Hac indignatione permoti, armorum societate cum Eugenio Pontifice & Renato Andegauenſi occulte constituta, arma corripuit. Paccinus Alciatus pro Philippo Duce, Genue cum potestate Præfectus, in populari tumultu perimitur. gladii intentati aliis. & vulnerati quidã, necatiq; obseruare sermones, vultū habitūq; notare: si vultus indignitate auersari præsentia, & Mediolanensib. fauere videretur. Ergo q; in seditione populari fit, vnde plures erāt, breui omnes fuerunt. si qui contra sentiebāt, palā tamē assentiebāt, assentabaturq;: Auctor seditionis Fraciscus Spinula defensa nuper Caieta nobilis magnosq; ex ea re spiritus gerens: ac q; caput erat Fliscis & Fregosis, qui Aragoniis fauebāt inimicus. Genue auctoritatem pleraq; eo tractu oppida secuta, & ad libertatis dulcedinem excitata defecerunt, pulso Mediolanensi præsidio. Hispani captiui in custodia reteti. Septuaginta aurcorum millia ab Aragonio Rege numerata eorum redemptionis pretium. Cum Siculis mitius actum. vetusta inter vtranq; gentē hospitii atq; commercii iura extabant. sine pretio dimissi. tres modo Ioannis Vintimillii filii diu Genue retenti ex odio, an maioris pretii spe incertum. Sed Aragonius tamen Philippi Ducis hortatu, Genuensium motus compescere aggressus ea classe quæ à Petro fratre Caieta missa erat, destitit conatu: cum id longum esset in tanta gētis consternatione: & festināti ad Neapolitana scepra omnis

mora esset grauis, haud ignaro in bellis ciuilibus diem & horam potius, nisi prouisum sit, magnas sæpe agendi opportunitates corrumpere. nihil esse festinatione salutaris. Ergo è Portu Veneris Henricus missus est in Hispaniam Emporitano principatu donatus, quoniam induciarum tempus exibat, rebus præsidium si se ea parte Castellæ arma commouerent. Rex ipse Caietam classe appulit ad quartum Nonas Februarii. Terracina interea à Petro fratre occupata, magno Eug. Pontificis dolore, in cuius ditione erat, tantum sibi Aragonios sumere, vt Neapolitano imperio non contèti, de vniuersa Italia cogitarent: neque sacrosanctæ maiestatis reuerètia, neq; religione moueri vlla feroces & barbaros, durumq; hominum genus & asperum conquerebatur scilicet. Neapolitanorum procerum & militum concursus Caietam factus est. copiarum Dux Franciscus Picininus renunciatur. Philippi Ducis gratiæ datum, apud quem Nicolaus Francisci pater præcipuum auctoritatis locum rebus omnibus occupabat, clarissimus ea tempestate copiarum Dux, magno rei militaris vsu, cum veteribus comparandus. Ardebat Italia armorum apparatu. aliarum vrbes ad noui belli expectationem suspensæ: aliarum ad pellendos Aragonios fœdere inter se facto coniurabant, Veneti, Florentini, Genuenses maximè, adiutore impulsoreque Eugenio Pontifice, odio gentis nostræ, an Galliæ amore vires conferebant. In Hispania bellum Mauricum trahebatur. inter alios Reges sancita pax, magna Vasconis contentione multoque eonatu, vires gentis in Italiam vertere cogitantis, posita rerum Hispaniensium cura. Geminæ arces Galea & Castillegia Mauris deditibus agente Roderico Manrico in potestatem sunt redactæ. concepta ex iis rebus lætitia breui mœrore mutata, tristici casu Nieblæ Comitum: quem Heracleam ad freti Gaditani angustias positum oppidum, obfidens (in eo virtutem ostentare & Regi suo gratificari cupiebat) in tumultuaria pugna sese ad classem recipientem cum quadraginta sociis submersum fuisse nunciabatur, accurrentium pondere euerfa oppressaque cymba, quo se maximè tempore Oceani æstus stans horis concitabat. Ioannes Gusmanus paterno casu percussus, & de summa rerum diffidens soluta continuo obsidione Hispalim abiit. Hic in Assidonæ Ducibus primus fuit, Regis dono post aliquantum tempus. is honos doloris blandimentum, nauatæ operæ merces accessit nobilissimæ Gusmaniorum familiæ, atque in paucis præpotenti in Hispania. Toleti Castellæ Rex erat, quo Compluto & Madrito lustratis sese retulerat. ludis regia, & festa lætitia personabat, modica aut nulla belli cura. nouæ & maioris lætitiæ materia adiuncta, sancita in ea vrbe pace inter Castellam Aragoniã & Vascones ad quartum Nonas Septemb. Alfonsus Borgia Valentinus Episcopus, Io. Luna aliiq; viri Principes ex Aragonia legati. his adiuncti Toletanus Præsul, Calatrauæ Magister, Rodericus Beneuentanus sermone vltro citroq; & longa disputatione habita, has fœderis conditiones scripserunt. Blanca Vasconis filia maior Henrico nubito Castellæ Regis filio. Dotis nomine Medina, Olmedum, Roa, Villenæ principatus puellæ dantur. Si proles ex coniugio nata non sit, ea oppida ad Castellæ ditionem redeunt. Eo euentu Vasconi pacto annuo auri pondere ablata oppida compensantur. Henrico Aragonio omnino quinque florenorum millia quotannis dantur, vxori tria millia. Capta ad regnorum fines oppida & arces, ad veteres dominos redeunt. Per fugis venia concessa esto: præterquam Comiti Castrio: & Alcantaræ Magistro, præterea Gotifredo Cortesio Marchioni: quem Vasco excipiendum iudicauit, hominem inquietum, cupidum rerum nouarum & memoria generis in regni cupiditatem impulsus. His conditionibus induciæ pace mutata: armaq; sociata aduersus omnes gentes Principesq; excepti modo Lusitanus Gallusq; à Castellæ Rege sunt: ab Aragoniis Mediolanensis Dux, Gasto Fuxensis Comes, qui Ioanne patre nuper defuncto eum principatum obtinuerat, quindecim annos natus Vasconis gener Eleonora minori filia in coniugium pacta. Data ob hæc templis dona: ludi, conuiuia, omniaq; lætitiæ instrumenta, per vrbes & oppida instaurata. belli metu sublato, noua rerum facies futura in Hispania videbatur. Castri Comes venia breui impetrata, Castellæ est reditus, constantior aliquanto in fide futurus, diuturno castigatus exilio. Interea Alfonsus Aragonius Neapolitanorum animos pertètare non desisteat, consilioq; vires adiuuare. Baltassar Ratta Casertæ Comes, è gubernatorum rerum publicarum numero in partes atrahitur. idem facit Raymondus Vrsinus Nolæ Comes, ex regio sanguine vxore pacta Eleonora Vrgelitani Comitum dudum extincti filia. Capua Rex, vbi belli apparatus erat, votis nuncupatis profectus S. Seuerini Vallem, Salernum urbem, Amalphitanum litus armis præsidiiq; capit. Sic Aragoniæ vires confirmatæ, debilitatæ hostium. Neapolis regni caput petenda erat, haud exigua victoriæ spe in tanta animorum inclinatione, tantusq; factionis copiis. confirmabant animum geminæ arces vsque adeo malis temporibus. in ea vrbe præsi-

10

20

30

40

50

præsi-

præfidiis tamen Aragoniis retētæ: quod miraculi instar erat, ad totius belli summā omen præclarum.

Clades à Lusitanis in Africa accepta. CAPVT XII.

HORRIDA gelu & niuibus hyems fuit in Hispania, quantum mortales non meminerant. Caracæ, vbi Rex Castellæ erat, septem agasones lignatum in vicinas syluas egressi, ipsis Ianuarii kal. anno Mcccc trigesimo septimo, cōstrictis præ frigore membris oppressoque calore vitali extincti sunt. niues glacie, glacies Circio concretæ multis exitio fuere. Rege iniquo anni tempore, viis à multa niue impeditis in Castellā Vtteriorem ituro, quo reipu. cura necessario vocabat, à trecētis operis summotâ in vtranque partem niue equitis altitudine, cumulis extātibus aggeris instar, ægre montes superati quibus vtraque prouincia dirempta est. Roa mense Maio Vxamam itū. in ea vrbe Rex substitit: Henricus Princeps Alfarum missus lautum municipium ad Vasconum fines. sequebantur è proceribus amplissimus quisque. eminebat inter omnes Aluarus recēs importunis precibus Montalbino Reginæ extorto, & ad Scalonē in Carpetanis adiecto. auctis opibus, incēsa magis inuidia, cui nulla potentia par est. Post biduum Regina Vasconum Alfarum cum filiis accessit, & splendido suorum comitatu Episcopo Pompelonensi, Petro Peralta regis procuratore, procerib. aliis. Duodennibus spōso sponsæq; solenni apparatu rituque sponsalia data sunt. Cæremoniæ antistes, Vxamensis Episcopus regio genere superbus. quatuor in ea lætitia diebus consumptis Vasconum Regina sponsaque filia se se retulerē in patriam. Abs Rege Castellæ & Henrico Principe Medinam Cāpestrem itum. est in eo oppido Petrus Manricus Antelatus Aluari, & Beneuētani consilio captus, iussu Regis Fontidoniam arcem in cūstodiam amandatur, mense Augusto. nouum initium turbandæ reipub. quod magna rerum moles est consecuta. causæ non sunt proditæ. Aluari euertendi consilia agitasse cum aliis proceribus euētus docuit. quod maiestatis crimen esse ea tempestate putabatur. Fuit hic annus Lusitanis infaustus maxime, clade in Africa memorabili à Mauris illata. ardebāt quinq; Lusitani Regis fratres cupiditate proferendi nominis, opes amplificandi. in Hispania qui possent angustis regionis finibus pace cum finitimis nuper sancita? in Africam maiori gloria transferre arma cogitabant aduersus infensissimam Christiano nomini gentem. Pecuniæ in stipendium redigendæ difficultas retardabat. ab Eugenio Pontifice venia peccatorum impetrata est, Oreni Comitibus legati Lusitani opera, omnibus qui cruce insigni sacram militiam susciperent. Pontificis indulgentia euulgata, incondita multitudo ad arma concurrat. Ferdinandus Auisi Magister ceteris fratribus ardentior se multitudini ducem offert. Disputatur in concilio gentis de expeditionis summa, Ioannes D. Iacobi in Lusitania Magister, vnus è regis fratribus de scripto etiam concepta sententia, negat nisi vniuersis regni copiis petendam Africam. armis, equis, virisq; potentem esse eam prouinciam. Sæpe infeliciter lacessitant futuram nunc exitio, nisi suis se viribus metiantur. audaciam præcipitem frenandam videri. Vtinam, inquit, falsus vates sim. nisi impetum animorum tenetis, atque ad rationem reuocatis. Africani campi nostro sanguine redundabunt. His ne copiis cōfiditis? feroces ante certamen maximè, in ipso discrimine ignauissimi erunt nullo armorum vsu, nullo animorum vigore. An Mauros contemnitis? næ hic contēptus magno luctur malo. gentem in pericula promptam, numero infinitam, pro aris & laribus, pro liberis & vxoribus fortiter dimicaturam irritabitis. Numinis patrociniū aderit. sed maiori morum probitate conciliatum, qua quos video ad arma maxime accensos. sed si mature, si prudenter capiantur arma. temerariis votis, impuris precibus frustra superos fagitabis. Ne hic furor vestris conceptus animis magno constet, vereri me cogit, nonnullus rerum vsus, ardens patriæ & vestræ omnium salutis amor. Hæc sententia cautissimo cuiq; probabatur: in primis Petro & Alfonso regis fratribus. vnus Henticus Ferdinandi conatus subleuabat, generis nobilitatem paresque opes literarum studiis illustrans. quod sæpe accidit, maior & sanior pars à minore & deteriore victa est. Communi consensu bellum decretū. Comparata classe, sex millia militum in naues imposita. fama vero semper maior eum numerum duplo maiorem prædicabat. id quoque incommode accidit. pridie Idus Augusti vela explicata intra dies quindecim peruentum in Africam Septæ de ratione belli disceptatum. omnibus copiis Tingis obsessa, vrbs olim Romanorum nobilissima, tunc modica, exaduersum Tartessi ad fretum posita. multa circum glareæ, coque ager frugibus infæcundus: nisi qua parte excauata valles vicini fontis aquis, conlitis

hortis eximia amcenitate prouentuq; sunt. Obsessi dies septem & triginta magno conatu impugnati nunquam remiserunt animos, cum spe propinqua auxilii ad defensionem incitati. Phuthensis & Marrocus Reges, aliiq; Africani Principes auxilio accurrunt. sexcenta millia peditum, septuaginta equitum millia sub signis, fortassis eumentente verū fama, traxisse feruntur. His copiis qui possent Lusitani resistere? pugnatum initio acriter, deinde multitudine circumfusa, intra munimenta nostri obsessi. in repentino terrore mœsti, fixis in terram oculis, neque respondere, neque rogare. quantum tempus dabat, abditi per tentoria, & lucem ipsam vitantes. De fuga consultum: sed quo, aut qua irent locis omnibus occupatis. victi necessitate, legatos de pace mittunt. barbari vllam fœderis conditionem fore negant, nisi Septa dedita, vniuersa Africa decedatur. graue id erat, neque in ipsorum potestate situm. pollicentur tamen modo incolumibus ire liceat. dati obsides Ferdinandus ipse Dux, aliique viri primarii. reliqui illuue corporum deformis acies Septam primum, deinde in Lusitaniam fine anni abierunt. De sancito fœdere in concilio Principum Eboræ disputatur. iniussu Regis conditiones pactas, irritas videri communi eorum qui aderant consilio decernitur. religionem, si qua erat gens obligata, eo fœdere, satis exolui obsidibus in hostium potestate relictis; vt suis capitibus luerent, quæ stultè & temerariè promiserant. An si eadem superbia Lusitanæ deditioem polliceri barbari vniuersæ coegissent, conditioni esset standum? Mauriciq; imperii iugum reponendum Hispaniæ? quid alia, quæ multa polliceri & indignissima potuissent? num iis gens Lusitana teneretur? Ergo Ferdinandi captiuitas perpetua fuit. Sepulcrum eius in vrbe Phuthensi loco sublimi monstratur, erectum videlicet de nostra gente trophæum. penes quem facti culpa præcipua erat, is siue casu, siue consilio Dei pœnas temeritatis princeps exsoluit.

Petrus Aragonius ad Neapolim cesus.

CAPVT XIII.

IN Hispania nouorum tumultuum metus ostendebatur, procerib. Castellæ magna ex parte abs Rege suo alienatis, Petro Manrico iniuria (sic illi prædicabant) in vincula tradito. Inter viros sacratos graue vbiq; de religione certamen erat. Basiliensem conuentum Episcoporum Eugenius Pontifex ab ipso pontificatus initio suspectum habens, dissoluere conatus erat. Ea via inuenta erat eludendi atque debilitandi conciliorum vires: quæ Pontificib. esse cœperant formidabiles. Reuocauit tamen, ab Imperatore Sigismundo & Cæsarino legato grauissimis literis castigatus. Patres Basilienses plus sibi auctoritatis sumentes, quàm fortasse par erat, & noua ea iniuria prouocati, Eugenio Pontifici denunciarunt, nisi ad conuentum veniret, se in eum constituturos quod in desertores sacræ causæ solitum esset. Obsequi recusantem, deponendum fremunt abrogata pontificia auctoritate. Ita animatis Episcopis, Principum toto orbe Christiano non vna mens erat. alii consilio repugnare quasi præcipiti & temerario, memoria vulnerum quæ superiori schismate rei Christianæ erāt inflicta, vix dum cicatrice obducta: in primis obstitit Sigismundus Imperator quamuis à Pontifice alienatus. verum in ipso rei perficiendæ conatu decessit ad quintum Idus Decembris ecclesiæ pace ante fundata, & nunc defensa, quam diuturno imperio nobilior. Res Germanicæ in eius generum Albertum Austriæ Ducem, iam Regem Romanorum translatae sunt. imperii insigne desumptum ipsis Kalen. Ianuarii incunte anno eius seculi trigesimo octauo. Quo tempore, in Hispaniæ oppido Maderuelo, quod in ditioe Aluari erat in Vaccæis, lapidibus pluit, singulis puluini magnitudine, innoxiiis tamen propter materiæ leuitatem. Ioannes Agreda regius præcursor ea causa missus, de re tota quæstione habita, Roam ad Castellæ Regem ex eorum lapidū numero quosdam attulit: tristi an lato omine dubitatum. Ac ne ex euentu quidem belli Maurici, quid ea res portenderet satis intellectum. nam Huelma (Onoua veteribus) copia defensorum & mœnium firmitate munitum oppidum de Mauris Granatensibus captū, Eneci Mendozæ Fitæ reguli ductu virtuteq; Giennensi limiti præfecti. lætitia haud diuturna fuit: Roderico Perea Casorlæ Antelato, cū in Maurorū fines inuectus esset, à multo maiori hostiū numero cæso. ex mille & quadringētis sociis, viginti tantū seruati fuga. neque Mauris incruenta victoria fuit. cū multis Dux ipse Abensarraxius Granatæ Prætor in conflictu cecidit, acceptæ cladis nonnullū leuamē. Ab Eugenio Pōtifice Aragonius auersus. Basilienses conatus iuuare videbatur priorib. iniuriis irritatus, & nūc Ioanne Vitelesco Patriarcha Alexadrino, cū valida militari manu in fines Neapolitanos immisso. cuius aduētū magna immutatio animorū facta erat: seq; Tarētinus & Casertæ Comes pōtificiis partib. adiunxerāt, homines in fide parū constātes, ingenio mobili ac vario. cōtra Antonius Colūna Aragonio cōciliatus, spe Salernitani principatus, qui ereptus ante erat, ex pacto Regis beneficio

beneficio recuperādi. breui victus Patriarcha, & Neapolitani regni finib. decedere cō-
 ctus est, diris quāuis & milite armatus. Duo alii Principes ad officiū reuocati ipso tēpore:
 quo Renatus Andegauensis pretio tandē redempta libertate Neapolim cū classe appulit
 ad quartum decimum Kalendas Iunii. parū præsidii in Renato fuit: nulla pecunia in bel-
 li sumptus allata: multorum tantum animi ad spem rerum nouarum erecti sunt: multis lo-
 cis belli flamma excitata. sed vis maior in Marfos, & Pelignos incubuit: vbi Iacobus Cal-
 dora tanti vsus Dux Renati partes sustentabat. Accurrit Renatus ipse haud magna spē,
 cū Aragonii opes indies confirmarentur. multa eo tractu oppida & arcēs Aragoniis præ-
 sidiis occupatæ. & Renatus tamen hostem ad pugnam prouocare non dubitauit, missa
 10 chirotheca militari. id ex animo, an vt existimationem tueretur, non satis constat. Inanis
 certè conatus fuit, de die & loco pugnæ controuersia nata. A Rege Franco in Biturigibus
 omnium ordinum conuentu, placita Basiliēsia sancita ea lege sunt (Pragmaticam sancti-
 onem vocant) vnde ius dici mandatum: magno Eugeniū dolore, quod Pontificatus maxi-
 mus prope in ordinem redigi videretur, sacerdotiis conferendis, litibus diiudicandis. eò
 amplius in consilium incubuit soluendi Basiliensem conuentum: vnde tot iniuriæ & no-
 ui metus extabant. nouo edicto concilium se Ferrariam transferre pronunciat. Cæsari-
 nus legatus cognita Pontificis voluntate, & cum eo quinque è septem qui aderant Cardi-
 nalibus Ferrariam abeunt. duo perstitere. Mutandi loci species erat, aduētus Ioannis Pa-
 læologi Augusti, & Patriarchæ Constantinopolitani, ad conciliandam pacem inter Ori-
 20 entis Occidentisque Ecclesias. In Ferrariam delati ibiq; culti sunt. sed peste grassante, Flo-
 rentiam itum Hetruriæ caput. vbi de controuersis, quæ latinis inter & Græcos erant,
 multorum dierum labore disceptatum, maiori in præsentī spē, quàm in futurum prouen-
 tu. Basilienses patres, & ante conati Græcos ad se auertere, & nunc contra Eugeniū Pon-
 tificem amplius irritati quam territi, in Cæsarini locum Ludouico Cardinali Arrelatensi
 substituto, turbida consilia agitare cœperunt, reipublicæ exitialia. Eugeniū loco se mo-
 tuos minabantur abrogato iure clauium, nouoque subrogato Pontifice. In Italia Renato
 Andegauensi in Pelignis occupato iis arcibus impugnandis, quæ in hostium potestate er-
 rant: Aragonius rebus secundis elatus Neapolim urbem belli regni que caput petere con-
 stituit, iuuentutis discessu Renatum secutæ præsidio nudatam: ac ne comæatu quidem
 30 in multos dies comparato. Erant in Aragoniis castris ad quindecim hominū millia. qua-
 tuor triremes, septem onerarias, plura minora nauigia classis numerabat, subuectionibus
 à mari prohibendis idonea. hoc apparatu vrbs nobilissima in paucis, numero ciuium, edi-
 ficiorum maiestate, imperii amplitudine, mari terra que circumfessa ad decimum Kal. O-
 ctobris. aderant Matthæus Aquaviua Andriæ Dux, Comes Nolanus, Ioannes Vintimilli-
 us, Petrus Cardona. castris munitis, scalæ, aliq; machinamenta comparata. copiæ locis i-
 doneis distributæ, dum impetum in urbem facere parant, fortuna quæ in humanis rebus
 ludere consuevit, & prosperis aduersa confundere, cuncta Aragonii consilia tristi casu
 conturbauit, & vno momento euertit. Petrus Aragonius ad decimum Kal. Nouemb. spē-
 culandi gratia paulum à castris mane progressus, è D. Mariæ Carmelitanae tēplo, tormen-
 40 to percussus occubuit. pila tertio ad terram illisa, quarto ictu eius caput comminuit. cor-
 pus ad D. Magdalena delatum. Alfonso frater accurrens extincti pectus exosculatus. A-
 liam, inquit, à te frater lætitiā expectabam. æternum patriæ decus, laborum & gloriæ no-
 stræ particeps vale. simul ad adstantes conuersus: militiae florem, atque omnis elegantia,
 hoc die, milites amisimus. quanto hæc cum dolore? In ipso iuuentutis vigore, viginti se-
 ptem natus annos deceffit, cælibe vita, multis bellis cum laude perfunctus. tumulus ad
 Qui arcem translatio funere compositus. vulgus militum, sed & populi multitudo Pe-
 tri cædem in religionem vertebat, præsertim continuis imbribus, oppugnatione impedi-
 ta. Ioannes Vintimillius Renato, qui obsessis auxilio accurrebat, ad furcas Caudinas ob-
 uiam ire iussus eum compulit alio itinere in Nolanum agrum descēdere. Improviso Vin-
 50 timillii aduentu, aliquot ex hostibus capti sunt. mox composito agmine Neapolim rediit.
 Alfonso soluta obsidione Capuam discessit maiori impetu bellum reparaturus, cum pri-
 mum se hibernum tempus aperiret, duosque reliquos fratres eò consilio ex Hispania euo-
 care constituit: præ cupiditate Neapolitani imperii paterna regna contēptui habens: quæ
 à valida Gallorū manu rapto viuere assueta vexari latrocinio cœperant, ductorib. Alexan-
 dro Borbonio Ioannis Borbonii filio notho, & Roderico Villandrando: qui Vallisoleti in
 Hispania natus Gallo aduersus Anglos fortem operam nauarat, & ex gregariò milite ordi-
 nes duxit, decem millibus nonnunquam imperator. Robusto corpore fuit, iracundia ma-
 xima. Ergo iis ducib. rapto viuere, & prædas agere assuetis, impetus in Ruscinonensem a-
 grum est factus, magna prouincialium, reginaeque Aragoniæ, & regis Vasconum solici-

rudine breui tamen ea tempeſtas ſedata eſt. Galli propter anni tempus hibernum in aliam partem flexere. Fuit hic annus Luſitanis triftis infauſtusque ob recentem cladem Africanam, tum peſtis lue, quæ vniuerſa ferme prouincia graſſata eſt. multi mortales exſtincti. Rex ipſe Eduardus ad Tomarem cœnobium, quo ſe ad vitandum periculum contulerat, febr̄i correptus deceſſit die Veneris ad XIII. Kalend. Octobris ipſo interlunio. litteris valde deditus librum etiam de regni moderatione ſcriptum reliquit, nulla re præterea memorabili geſta, imperio breui. Omnino annorum quinq; dierum ſeptem & triginta. Filios reliquit Alonſum regni ſucceſſorem ſexennem, Fernandum Viſei Ducem Dieghi & Emanuelis patrem, Eleonoræ & Iſabellæ. Eduardi Regis filia fuere Eleonora Auguſta vxor Friderici tertii Imperatoris, Catharina innupta, Ioanna Caſtellæ Regina. Regni Luſitani procuratio Eleonoræ viduæ viri teſtamento demandata eſt. tulere id ægrè Luſitani fœminæ imperium, externæ præſertim auerſantes. Itaque in comitia euntes eo teſtamento abdicato, Petrum Conimbricæ Ducem pueri Regis patrum regni procuratorem nominarunt. Graue id decretum Reginae fuit: deditque litteras de iniuria tum ad fratres, tum ad Caſtellæ Regem: nihil tamen ea diligentia profecit.

Caſtellæ motus. CAPVT XIV.

EVASERAT menſe Auguſto ſuperiore Manricus Antelatus ex arce Fontidonia, vbi captus tenebatur, vxorq; & filia duæ funibus per fenestram demiffi, conſciis & adiutoribus Gometii Carrillii cuſtodia præſecti nonnullis domeſticis, vnde noui tumultus extiterunt. cum eo enim Fridericus maris Præſectus, Petrus Stunica Ledefmiæ Comes, data fide acceptaq; euertendi Aluari, conſilia inter ſe communicarunt. adſciti in ſocietatem Ioannes Arellanus Camerorum, Petrus Médoza Almafani reguli, Ludouicus Cerda Medinæ Celinæ Comes. adiecti paulo poſt Vxamenſis Epiſcopus multis in ea temporis perturbatione occupatis arcibus magnum factioni momentum, præter hos Beneuentanus, Touarius, Quignonii fratres. Rei perficiendæ haud facilis erat via, in tanta Aluari gratia, potentia, auctoritate. Medinæ, cui à Riua ſicco nomen eſt, equi, arma, milites, cæteraq; quæ ex vſu belli futura erant, diligenter comparata. tanti conatus celeritate erant occupandi. Rex Caſtellæ Madrigale vbi ſe tenebat menſe Februario principio anni milleſimi quadringenteſimi trigeſimi noni, Roam profectus eſt. ſequebantur Henricus filius, Aluarus ipſe, Comites Hari Caſtriq; Calatrauæ Magiſter, Epiſcopi Toletanus & Palentinus. præterea Lupus Barrientus nuper Segobienſis Præſul creatus. ea merces fuerat Henrici Principis iuuentutis literis informata. Literæ à coniuratis ad Regem ſupplices miſſæ. Earum ſumma erat: Se quidem paratos eſſe imperata facere, vt ſubditos deceret, iis maioribus natos, ea nobilitate: modò Regis & filii Principis arbitratu. Rempubicam ad cuiuſquam priuati voluntatem inuerti, Regemq; ipſum in alieno mancipio eſſe, neque leges prouinciæ pati: neque tantam ipſos ignominiam tolerare debuiffe. An æquum videretur aduerſus vnum hominem, neque imperia magiſtratum, neque nobilitatem, neq; leges valere? Id ſi eſſet mutatum, arma ad prohibendas iniurias neceſſario ſumpta, continuo profuturos. Ad has literas nullum abs Rege reſponſum datum eſt. Venerat ex Gallia Villandrandus cum quatuor equitum millibus auxilio, Ribadei principatu à Rege Caſtellæ inuitatus. Aragoni fratres Vaſco, Henricuſque Caſtellæ turbationem, ſuam occaſionem facere conſtituentes, atque in ſtadium incitati priſtinæ ditionis recuperandæ, quingentis equitibus ſtipati in Caſtellæ fines ingreſſi. vno tempore à Rege & coniuratis ad ſocietatem inuitantur. conſilio illi inter ſe communicato, Vaſco quidem Cuellarem, vbi Caſtellæ Rex erat, profectus eſt: Henricus Pennaſielem abiit, ſuæ antea ditionis oppidum, quorſum res commotæ euaderent expectare conſtituens: atque iis ſe adiungere paratus, vnde maior certiorque ſpes oſtenderetur priſtinarum opum recuperandarum. Valliſoletum interea ab Eneco Stunica Ledefmii Comitis fratre occupatum erat, præſidio quingentorum equitum. Id municipium magnum, atque opulentum, ibique frumentum magna copia, & comæatus affatim, quæ poſtquam à coniuratis comperta ſunt, eo ſeſe frequentes contulerunt. Caſtellæ Rex eo nuncio percuſus: fatali ſuorum defectione ne reſpublica grauem plagam acciperet, Olmedum abiit, ex propinquo imminentes motus procurare fatagens: ac in primis Henricum Aragonium traducere in partes. eo conatu varia Principum colloquia habita: Renedi primum, deinde Tudelæ, poſtremo Tordeſillæ. Sed ea res fruſtra tentata: cum Henricus operam ſuam aliquandiu licitatus, coniurationis exitus eſſet, apud vtroſq; præſidiū ipſorū reb. eſſet paratū. & procerū magna pars poſſeſſione eorū oppidorū cõtaminata, quæ Aragoniis detracta erāt, morā paci variis artib. afferebāt. q̄ niſi iis oppidis reſtitutis, coaleſcere nō poſſe exploratū erat. Sollicita prouincia,

& ad

& ad expectationē belli ciuilibus suspēsa, affuere viri sancti quibus aut morū probitas, aut eruditionis opinio auctoritatē maximē dabāt. Principes aduēnt, docentq; quāto cū periculo pax publica importunis dissidiis turbaretur. Si maximē viribus fiderēt, incerta pro certis stultē mutari. Bellum sumere facile esse, exitū fore proculdubio exitialem, alteri minimū parti. Proinde sibi & reipublicæ consulerent: neque florentes Castellæ res importuna contentione perditum irent. Societatis, amicitiaque coniungendæ fore copiam, gladiis nondum fraterno sanguine infectis. Constitutum multo labore, vti ad Castrum Nunnium Principes colloquerentur, de conditionibus pacis coram disceptaturi. Quo tempore ex Italia nunciatum est, Arcem nouam, quæ Neapoli Aragonio præsidio tenebatur, diuturna obsidione fatigatam redactamque ad supremam annonæ difficultatem, hostibus deditam, nono Kalendas Septembris, Aragonio nequicquam opem ferre omnibus copiis conato. Sed eam tamen iniuriam Salerno in Picentinis recepto, multisque aliis oppidis ad ditionem subiunctis egregiē compensatam. Inter Castellæ proceres fœdus tandem ad Castrum Nunnium his conditionibus est factum. Aluarus Curia abesto semestri spatio, sublata etiam literas ad Regem scribendi facultate. Aragoniis fratribus oppida & honores, quæ ablata erant redduntor: aut pecuniæ tantum annuæ, quantum arbitri iudicabunt. Copiis militaribus missio esto. Urbibus coniurati occupatis præsidia detrahunto. Ne fraudi cuiquam esto Aragonias partes superiori tempore, nunc coniuratos proceres fuisse secutos. Sic Henrico quidem D. Iacobi Magisterium restitutum est: Vasconi Culler municipium. Aluaro æqua permutatione Sepuluega pro eo oppido datum. Castellæ Rex Taurum digressus. quo tempore nunciatum est, Catharinam sororem Hærico nuptam, dolore partus Cæsaraugustæ obiisse ad quartum decimum Kalendas Nouembris, nulla relicta prole. missi Segobienensis Episcopus, & Ioannes Luna Prior Hospitalarius, qui Principis luctum in ea calamitate leuarent. Aluarus Sepuluegam abiit ad quartum Kalendas Nouembris supra bonum, atque honestum perculsus, neque frenare iram, neque moderari linguam, vir egregius alioqui. vno solatio exilium sustentans quod breui rerum mutationem fore prouidebat animo. Abeuntem Ioannes Sylua regius Vexillifer, Petrus Acunius, Gometius Carillius, alii nobiles profecuti: beneficiorum memoria, an meliori in futurum spe. In conuentu Basiliensi damnato tandem Eugenii nomine, Amadeus Sabaudus Pontifex salutatur Nonis Nouembris, Felicis quinti nomine indito. Is primum Comes Sabaudia, deinde Dux cū quadraginta annis fuisset, abdicato principatu, ac aulae cultu relicto, in eremum abiit, purioris vitæ studio incensus, sex senioribus ex suorum nobilitate comitibus. id Eugenii felicitati tributum est, quod parum ea electione Principes sunt commoti: ne Philippus quidem Mediolanensis Amadei gener, Eugenii, ac Venetorum hostis: neque Aragonius eidē infensus causam Renati hostis summo studio defendenti, nouum Pontificem venerari in animum inducere: memoria credo superioris dissidii, vnde tantæ calamitates extiterant. aut Basiliensium Patrum auctoritate fluxa, quæ fortasse celeritate valuisset. Tamen ad annum eius seculi quadragesimum septimum in conuentu perstiterunt. quo tempore Ludouici Gallia Delphini armis disturbati, & Friderici Imperatoris, qui Alberto successerat præcepto prohibiti, soluto raptim conuentu redierunt in patriam. Felix ipse nouus Pontifex aliquanto post pontificiis insignibus positus honore purpuræ & Sabaudia legatione à Nicolao Pontifice Eugenii successore annis consequentibus donatus est. Hic finis non vno tempore Castellæ atq; Ecclesiæ dissidiorum fuit, nouarum rursus rerum initium. quod alia narratione explicandum est.

Novi in Castella motus. CAPVT XV.

CIVILIA in Castella arma cepisse finem videbantur, quasi Aluari calamitate vniuersa prouincia expiata: cū repente & præter opinionem noui tumultus concitati sunt. Nullis finibus ambitio resistit: in omne fas, nefasq; auida rapitur ferox importunaq; Regis imbecilla mens erat, neque curis imperii satis idonea, nisi alieno præsidio, consilioq; ad iuta. ea re cognita proceres primum gratia, & auctoritatis locum apud Regem variis artibus captare: ante omnes Fridericus maris Præfectus: cuius erat ingenium varium, flexibile, multiplex: & quem Aluarus pro se maximē vicarium substitui rebus gerendis sua apud Regem commendatione curarat. Aragonii fratres sua se opinione deludi ægrè ferre: industriaque fructum pellendo Aluaro, ad quem minimē oporteret recidisse, dolere scilicet. rara fides inter socios asseclasque aulae. Metandis Tauri hospitibus inter vtriusque partis domesticos & necessarios conuitiis & probrii initium rixæ quæri visum: in Rege parum consilii erat, parum auctoritatis proceribus

1440 coercendis. consilio eorum, qui Aluaro fauebant, Medina Campestris per speciem ven-
 tionis egressus, raptim Salmanticam abiit, amplam munitamq; in Vectonibus ciuitatem,
 ineunte salutis anno millesimo quadringentesimo quadragesimo. Abeuntis vestigia A-
 ragonii fratres, Comites Beneuentani, Ledesmiæ, Hari, Castanedæ, Valentia, præterea
 Encus Mendoza profecuti Madrigale sunt: adiunctis sexcentis equitibus, vim facere
 Principi si obfisteretur parati. miseram conditionem pudendamque. vix Castellæ Rex ac-
 ceptus Salmanticæ, procerum aduentu nunciato citato itinere Bonillam abiit, munitum
 iis locis oppidum incolarum fide, mœniumque firmitate. Inde legati abs Rege missi sunt
 ad Aragonios fratres fide ab iis accepta Salmanticam prius, deinde Abulam, quo se pro-
 ceres contulerunt, eius vrbis præoccupandæ spe, vtriusque legationis princeps Gutteri-
 us Toletus Hispalensis Præsul iuit, fidei erga Regem constantia in paucis ea tempestate
 nobilis, qui illi gradus ad ampliores honores fuit. parum ea diligentia profectum. proce-
 res tantum idoneum hominem nacti, literas ad Regem dederunt, supplices quidē, præce-
 ptis tamen ex intima philosophia petitis ad rem publicam gubernandam graues, q; caput
 erat, in Aluarum criminosas. Rempublicam impotenter habere solitum. Bona publica,
 & priuata domum auertere. iudicia inuertere. neque humani quidquam, neque diuini
 sanctum ducere. Hæc partim vera, partim ex odio afficta esse Rex non ignorabat: verum
 quasi magicis cantionibus emota mente, aures surdas præbebat, salutaria monentib. ni-
 hil responsi datum. contra à proceribus Hari & Beneuēti Comites ad Regem legati per-
 uicerunt, vti regni conuentus Vallisoleti essent. ibi Rex & proceres de vniuerso reipu-
 blicæ statu deliberarent: arbitris iis Comitibus de tota controuersia iudicaretur. Sic fa-
 ctum, vt neque vrbes ante à coniuratis occupatæ redderentur, & denuo caperentur alia.
 earum hæc sunt nomina: Legio, Segobia, Zamora seu Senticæ, Salmantica, Vallisoletum,
 Abula, Burgi, Placentia, Caraca. præterea Toletum ab Henrico Aragonio recens occupa-
 ta est Petro Aiála dedente: qui arci præfectus, vrbi Prætor abs Rege datus, principem in
 ea vrbe auctoritatis & potentia locum tenebat. Vallisoleti, quo mense Aprili conuētum
 est, nihil prius actum, quàm vt fide publica Aluarius reuocaretur. Ea cogitatio Regis pe-
 ctori infixæ erat: cuius voluntati repugnare periculosum, obsequi miserum erat. sed vicit
 tamen metus honestatem. amplissimis verbis literæ in eam sententiam datæ ordinū con-
 sensu. officio quisque Aluari gratiam præoccupare satagebat. Vrbes ad Regis potestatem
 redierunt, Toletum in primis. De iudiciis restituendis actum: tuta non erat alioqui inno-
 centia in tanta temporum licentia; vis & latrocinia vigeant, fluxa auctoritate magistra-
 rum. Frustra is conatus susceptus: quin nouæ enatæ difficultates, Henrici Principis Ca-
 stellæ alienatione. Maligni fideris vi factum arbitror, vt per hæc tempora præcipuam reb.
 omnibus auctoritatem aulici obtinerent, argumento horum Principum patris & filii, qui
 ea fuerunt mentis & prudentia imbecillitate, vt semper alieno imperio obnoxii viuerēt.
 Ioannes Paciecus Alfonso Gironio Belmontis regulo natus, Hérico Principi à primis an-
 nis assuetus, morum similitudine, aut ingenii dexteritate, præcipua apud eum gratia &
 auctoritate pollebat. is Aluaro euerso, à quo Principis datus erat in familiam summū po-
 tentia locum, vt fecit, querere videbatur. ea superioribus Aluari meritis gratia fuit. Inter
 Regem & filium enatæ suspiciones sunt. se Henricus Princeps die quodam à regia sub-
 duxit, nisi Regis consiliariis quibusdam loco motis, rediturum se vlllo tempore negās. vix
 ad multam noctem agente Vascone socero ad patrem reuocatus est. eò maiori festinati-
 one nuptia maturata. Blanca deducente matre ad fines Vasconum, ab Alfonso Cartha-
 gena Burgenfi Episcopo, Comite Hari, Fitæ regulo, ea causa legatis Vallisoletum dedu-
 cta. Nuptia celeberrimo apparatu ad septimum Kalend. Octobris peractæ. ludicrum mi-
 litare commissum, auctore Roderico Mendoza regia magistro: si ludus fuit, homines no-
 biles interfici. hastis exacuto ferro pugnatum. inter alios proceres splendore cultus, con-
 uuiorum apparatu certatum. & erant earum elegantiarum non minus quam militarium
 rerum periti. noua nupta tantum ex virgine mulier facta non est. id rumoribus primū, 50
 deinde fama vulgatum, publicam gentis læticiam vehementer conturbauit. Ipso tempo-
 re in Gallia de pace inter Anglos & Gallos actum, Burgundi Ducis opera. negotium Isa-
 bellæ eius vxori datum, scemina regia maiestate, Lusitani Regis amite. more inter Gallos
 recepto, vt auctoribus mulieribus de rebus maximis transigatur. ad Flandria fines, quo I-
 sabella se contulit, & oratores ab Anglo venerunt, de communi pace agi cceptum, re in-
 gentis molis, ac lentioris spei. Liberras Carolo Aurelianensi redempta quadringentis mil-
 libus aureorum, concedente Anglo in cuius potestate erat, Burgundo annuente, ea lege
 vt obliuio iniuriarum inter Burgundos & Aurelianenses esset: & calibe is toro duceret
 Margaritam filiam Cléuensis Ducis ex sorore Burgundi procreatam. sic post annos vi-
 ginti

ginti quinque, ex quo bellis superioribus ad Blangium captus erat, Aurelianensis patriæ & imperio redditus per sanctæ affinitatem amicitiamq; coluit. Carolus hic filius & hæres fuit Ludouici Aurelianensis, quem à Ioanne Butgundo occisum fuisse docuimus.

Castella Rex captus. CAPVT XVI.

DEcesserat in ipsa nuptiarum Henrici & Blanca lætitia Petrus Máricus in exiguo corpore magno vir animo, callidus, audax, pius tamen & in vtramuis partem se dedisset industrius. Aluari quamuis absentis (nam Scalone se tenebat) consiliis res communes gerebantur. id ægrè coniuratis proceribus erat. præterea Henrico Principi: prorsus vt Segobiam relicto patre discesserit sine anni, ad Aragonios propensus. Paciëcus amicorum intimus ægro animo subdebat faces. Toletum rursus occupata est, Petro Aiala intra mœnia Henricum Aragonium accipiente, contra quam expresse mandatum erat. addita noua iniuria captis feacialibus: qui abs Rege missi erant de offensa exoptulatum. Ergo Rex vt par erat commotus, eò magnis itineribus festinauit, modico comitatu, maiestate securus. aditu prohibitus ad D. Lazari substitit, ipsa militari via, qua Madritum itur. ab Henrico Aragonio ducenti equites foras portam educti. regis in periculo aliquanta spes, timor amplior: quippe exiguo numero aduersus armatos. expedita arma: subitarii operis munimenta constructa. grauis eo die calamitas extitisset. Henricus ne maiestatem violando nouam inuidiam conflaret, sese in urbem retulit. Villandrundus, cuius præcipua virtus extitit, depulsi periculi præmium tulit, extortis à Rege publicis tabulis, quibus Ribadei Comitibus perpetua lege dabatur ad mensam Regis accumbere, vestisq; qua Reges vterentur omnibus annis octauo Idus Ianuarii, præstitæ operæ monumentum, quoniam eo die ineunte anno millesimo quadringentesimo quadragesimo primo, graui metu fuerunt liberati. Torrigios discessum. in eo oppido Pelagius Ribera Malpichæ regulus cū centum equitibus relictus præsidio est. Rex Abulam contendit. eodem Aluarus abiit de instanti bello consilia communicaturus: eò coniuratorum Principum volūtates amplius exacerbatae sunt: quorum pars maxima Areuali se tenebat: ipsa etiam Regina Castellæ aduersus virum criminationibus aures præbens, in filium & fratres caritate propensior. Episcopi Burgenfis, Abulensisq; in id oppidum legati: si qua via se daret refarciendæ concordia. parum ea legatione profectum est. A Diego Valera qui in obsequio Hærici Principis erat, ad Regem literæ datae hac sententia: Quantas calamitates respublica ex fatali Principum discordia pertulerit, commemorare non attinet. Gentis ignominiam vulnera nostra stylo retractare graue, superuacaneumque. præterita accusare facile, remediū adhibere necessarium. De malorum auctoribus disputare quid iuuat? cuiuscunq; ea culpa sit, à Deo certè humano generi rector datus, diuinam benignitatem expromere maxime debes, condonatis subditorum peccatis. Tunc clementiæ præcipua laus, cum iræ causæ iustissimæ. Patrem te patriæ vocamus: caritatis paternæ te ea appellatio admoneat ad ignoscendum promptæ, ad vlciscendum tardæ. Sed impunè qui tantum iniuriarum præmittatur? an non malo cogantur, quorum animi beneficiis vinci non potuerunt? Verum. sed in facto tamen cū syncerus est animus, nulla offenderidi voluntas, quamuis præpostero, iniuriæ nomen iniuste affingatur. Nulla re magis animi magnitudo, quæ magnorum Principum tibi similitum virtus propria est, perspici potest, quam iniuriis hominum condonâdis. Varios & ancipites bellorum casus vitare æquum est: certamq; pacem dubiæ victoriæ præferre. quæ vt maximè esset explorata vtrauis parte cadente, tuo maximè detrimèto constabit: ad quem subditorum calamitas referatur necesse est. Deum precor, vt suis muneribus perpetuitatem addat: gētis felicitatem tueatur, & propaget: nostris votis aures suas, tuas salutaria monentibus faciles præbeat. Lectæ eoram Rege, deinde in senatu literæ, variè, vt cuiusque animus erat acceptæ sunt. sed tacentibus tamen cæteris, vnus Guterrius Toletus Antistes væcordi audacia elatus: Opem, inquit, Valera afferat: consiliorum satis habemus. Fuit Valera præstanti vir ingenio, bello bonus, ad cæteras doctes, quibus in tenui censu instructior nemo fuit, gemina legatione in Germaniam obita clarus. Extat ingenii monumentum, historia succincta de rebus Hispaniæ, cui ab auctore Valerianæ nomen est. Henricus Princeps patris accitu Abulam iuit: de ineunda concordia actum. Duæ Reginae mater & socrus ab Henrico Principe, cū se Segobiam retulisset, Nicuam euocatae sunt: si iis auctoribus factiones componi possent. In eo oppido Blanca Regina Vasconum decessit ipsis Kalen. Aprilis. corpus in celeberrimo eius oppidi templo tumulatum creditur. magni id auctores tradunt. verum regii sepulcri, neq; eo loco, neque in Diuæ Mariæ Vxuenfis, quo se transferri, testamento cauit, vllum vestigiū ex-

tat: vt mirari possis memoriam rei vsque adeo recentis esse obliteratedam. Dominicani eius loci sodales translata ossa affirmant: sed in quem locum non tradunt. Carolus Vianæ Princeps materni regni successor, regio nomine abstinuit à patre coactus, an sponte, an matris monitu. ingenium studiis dederat: non vt otio marcesceret, sed vt præceptis sapientiæ instructior ad rem publicam accederet. Extant ingenii monumenta. Libri Aristotelis de moribus vulgari Hispanorum lingua donati. Breuis de Vasconum Regib. historia. præterea versus non inelegantes, quos ad lyram pangere solitus erat, iuuenis meliori fortuna, patreque benigniore dignissimus. Erat vnum & viginti annos natus cum mater defuncta est. Eius obitu ineundæ pacis cõsilia disturbata: seque Castellæ Regina Areualum retulit. belli flamma in Carpetanis multis locis excitata. præcipui coniuratorum duces Henricus Aragonius, maris Præfectus, Beneuentanus Comes. Aluarus, Scalonæ, vbi se tenebat, suis & Toletani fratris opibus vim præstanti animo propulsabat. variabant secundæ aduersæque res. Enecus Mendoza ad Complutum, quod oppidum Toletano abstulerat, insidiis hostium exceptus, ductore Ioanne Carrillio Casorlæ Antelato, supremum vitæ periculum adiit. amissis sociis ipse accepto vulnere cum paucis euasit. Eodem tempore ad Gresmõdam oppidum ab Aluari copiis victa coniuratorum manus. cecidit in conflictu Laurentius Daualus, Dauali quondam Magistri equitum nepos. infelicem iuuenis casum, lugubri carmine Ioannes Mena Poeta Cordubensis decantauit: præstanti vir eruditione, ea tempestate: condẽdis vulgari lingua carminibus in paucis celebratus. modi rudẽs temporis culpa: ingenium elegans fuit, amcenum, & auribus illius temporis accomodatam. Sepulchrum eius Tordelacunæ in agro Toletano monstratur: vbi consequentibus annis extinctus est. eius semper in Hispania memoria vigeat. Vno tempore à Vascone cum validis copiis in Citeriorem Castellam itum, auxilium coniuratis, quoniam hostes meliora ferebant: dispersi per agros & oppida spoliare, rapere, vi & stupris cuncta miscentes. rerum miserabilem faciem. à Castellæ Rege Medina Campestris atque Areualum, Vasconi in cuius ditione erant, detracta sunt. Iis locis ad Naharrũ pagũ Eleonoram Reginam è Lusitania venientem conuenit. arcanis sermonibus de pace nihil impetratum, Regis animo nouis identidem iniuriis exacerbato. Ad Lusitanas tantum controversias componendas legati sunt, qui Petrum Conimbriæ Ducem officii admonerent. idem ab Alfonso Aragonio factum. ex Italia in eam rem missa legatio. nihil præstitum tamen. Petrus imperandi dulcedinem degustarat. gẽtis animi in proposito externi imperii repudiandi perstabant. malo cogere non vacabat cum vtriq; Principi tantum belli conficiendi superesset. itaque Regina Lusitaniæ orbata viro, diuulsa à filiis, imperio spoliata, ad vitæ finem in Castella permansit. Aragonii fratres suarum rerum periculo permoti, relictis Carpetanis sese in Vaccæos citato retulerunt, rebus præsidium. Areualum memoria veteris imperii continuo portas aperuit. Medinam promotæ castra, vbi Rex erat. leuia pro oppido prælia facta, haud memorando in alterutram partem euentu. diuturna obsidio non fuit. quibusdam incolis aditum aperientibus, nocturno furto oppidum à coniuratis captum, sine sanguine tamen. Castellæ quidem Rex ad periculum excitatus, plateas armatis equitibus occuparat. multitudo domi se continebat: periculi metu an ciuili belli execratione ad arma segnis. Aluarus, Toletanus Præsul eius frater, Magister Alcantaræ, Regis monitu, hostes in eorum capita potissimum sequituros, per auersam portã fuga euaserunt mutata veste, inuolutisque capitibus inter hostium cuneos ignoti. Armatum Regem coniurati quasi supplices adeunt: ad genua prouoluti manum deosculandam petunt: quasi obsequio prompti, certantesque minime grato in regiam vsque deducunt. tunc victi victoresq; in mutuos amplexus ruunt. ciuilia arma mcesta lætitia detestantur, vnde spes & premia nulla, certa funera & luctus vtrauis parte vincẽte. Accurrere Reginæ atq; Henricus Princeps: multoque sermone & arcano cum Rege habito, aule ministeria mutant, Aluari odio. Gutierrez Archiepiscopus Hispalensis, Ferdinandus Toletus Albẽ Comes, Barrientus Segobienensis Episcopus, oppido discedere sunt compulsi. fidei erga Regẽ constantia grauissimum crimen erat. amicitia illis tamẽ cum Aluaro inita opponebatur, motibus pacandis impedimento futura. Actum de fœdere: neque licebat repugnare, cum Rex captiui instar teneretur. arbitri delecti sunt cũ summa decernẽdi potestate, Castellæ Regina, Hẽricus filius, Fridericus maris Præfectus, Albẽ Comes ea causã curiã reuocatus. Ab iis sententia in Aluarum pronunciata. Vt toto sexennio intra designata ditionis oppida se contineret, mandatum. neue ad Regem scriberet, nisi exemplo literarum cum Regina, & Henrico Principe communicato. Ne noua fœdera faceret: aut milites suis stipendiis aleret. In eam rem Ioãnem filium & nouem arces intra diem trigesimũ obsidum loco traderet, sequestris quibus à iudicibus esset mandatum. His rebus nunciatis, Aluarus

rus supra quã dici potest cõmotus, neq; tenere lachrymas, neq; à cõtumelis tẽperare. Quãlii ambitionem interpretabantur: alii bonum ingenium contumelia irritatũ excusabant. in ægritudine tamen casuq; nouas resurgendi excogitare rationes: verum parum fidei erga proiectum erat: & omnes aditus erant præoccupati. se coniurati nouis affinitatib. confirmabant. Ioanna Friderici maris Præfecti filia Vasconi, Henrico Aragonio Beatrix Beneuentani soror in coniugium pactæ sunt. Diegus Sandoualium Castri Comes, Henrico Principi ea tempestate assiduus magno vir ingenio vtriusque connubii auctor: quò detersis inter Principes suspitionibus in vnam euertendi Aluari curam, vti fecerunt, coniunctioribus animis incumberent.

10 *Neapolis ab Aragonio capta.* CAPVT XVII.

Svblato ciuili bello, nonnulla quies esse cœperat in Hispania: festaque lætitia, per vrbes & oppida. Neapolitano bello Italia vniuersa æstuabat. Renati vires, mora conseruerant. vxor & filii Massiliam erant amandati. quæ res magnam desperatæ victoriæ significationem continebat. sic multitudo interpretabatur, prona semper in deterius credulitate. Magna famæ momenta in bello sunt. magnæ ex eo tempore animorum inclinationes factæ, præsertim Iacobo Caldora, in quo rebus certum præsidium erat, propter eximiam rei militaris scientiam, extincto. cum Circelli collem pontificiæ ditionis diripere pararet, repente exanimatus, inter suorum manus in tentorium delatus, breui animam efflauit. reliqui Caldoræ, quæ familia præpotens erat, ad Aragonios respicere. Aversa capta. Brutii dediti. ad Troiam Apuliæ urbem Sfortiani prælio victi. reliqua omnia prona erant. Ab Eugenio Pontifice, Venetis, Florentinis, Genuensibus, ad pellendos Aragonios tota Italia, vires denuò sociatæ sunt. Tridentinus Cardinalis cum decem millibus militum in fines Neapolitanos incurrit. in collectio exercitu, moribus, voluntate, studiisq; discrepante, parum præsidii fuit. quin ipso tempore Aragoniæ copiæ Neapolim ductæ. Renatus (vbi belli summa vertebatur) urbem defendere conatus sese intra mœnia tenuit: ciuium credo inconstantiam veritus, an viribus diffusus, si æquo Marte confligeretur. Commeatus & auxilii aliquantum à Genuensibus est allatum: sed exiguum id leuamen erat præ urbana multitudine. creuit annona, ingentiq; pretio tritici modius constabat. fure qui in publico consilio, faciente animos fame, Renato suaderent, vti quacunq; ratione cum hoste pacisceretur. ducebatur obsidio. famis malum augebatur. duo fabri cæmentarii Anellus & frater, qui in castra transfugerant, urbem haud magno periculo capi posse, docent. Si præmium operæ sit, aditum se monstraturos. Erat aquæ ductus subterraneus, per quem ad vrbs commoditatem, ex vicino fonte aqua in puteos diducebatur: ducenti viri fortes delecti sunt: omnesq; trãs fugis parere iussi. ascensus erat difficilis, angustus aditus. plerisq; deterritis, aut pondere corporum impeditis quadraginta secuti sunt prægredientes fratres. Dolabris conuulsi lapides vbi morabantur transitum. timidos insolentia itineris, duces confirmant verbis exemploq;, leuantes nonnunquam manu. magno nisu ad priuatæ domus puteum peruentum. muliercula, cuius ea domus erat, visis militib. continuo exclamat: proditura insidias nisi celeriter oppressa vox esset. Sol exortus erat, nihil-
40 que Regi significatum, metu an negligentia. omnes cæcos esse creditum. copiæ tamẽ, quæ paratæ erant ad muros succedere iussæ. remissa pugna est, cum nihil in vrbe nouari cernerent. Quadraginta milites, siue ad clamorem pugnantium exciti, siue re necessaria compulsi (nam insidiæ detectæ erant) vicinam muri turrim desertam custodibus, occupat: cui Sophiæ nomen est. accurrit Aragonius præsidio futurus: accurrit Renatus ad periculum. eratque turrim recepturus, deturbatis Aragoniis: sed subito ac improviso inuecti nostri pleno gradu, formidinem incusserunt. vnde illis terror, Aragoniis qui turrim ceperant, animus creuit. multis partibus oppugnatio erat. aliquot tandem portis refractis, in urbem irrumpitur. Renatus, cui potissimum parti, aut loco succurreret incertus, cum nullum prudentis Ducis aut strenui militis officium prætermisisset (nam sua manu plures ex hostium
50 numero trucidarat) in arcem sese recepit. Direptæ nonnullæ aedes. à cædibus temperatur. mox ingresso Rege, prædæ quoque finis est factus. Per hunc modum Neapoli Aragonii potiti sunt, Sabbatho postridie Kalend. Iunii salutis anno millesimo quadringentesimo quadragesimo secundo. Milites pro concione laudati, donatique pro cuiusq; merito magnifice: ante alios Semenius Vrræa, Raymundus Boillius, Petrus Cardona, præcipui copiarum duces. neque Petrus Martinus militibus aquæ ductum subituris dux datus debito præmio fraudatus: ne transfugæ quidem, maioribus quam eorũ fortuna caperet promissis ad audendum incitati. Notabant rerum periti, eodem prope fato & arte à Belifario eam urbem de Gotthis fuisse captam. Renatus, amissa nobilissima vrbe, ac nulla reliqua spe, incolumitatem sibi suisq;, aliquando post pactus, ad Eugenum Florentiam, atq; inde

in Galliam concessit. Eius discessu reliqua procliuia fuere. Marſi, Peligni, Apuli breui ad-
ditionem subiuncti. quicunq; eatenus Aragonii imperii iugum subire detrectarant, ſupe-
riores offeſas officio compenſare, certantes feſtinanteſq;, ne morando victoris irā exa-
cerbarent. Sic Italia pacata magna ex parte, Hiſpani nondum planē quieſcebāt, quamuis
diuturnis feſſi malis, paceq; inter Principes facta, diſcordes antea, & tunc contēptu regen-
tium minūſ coeercitiſ odiis. Minuta colligere longum: præcipua diſſidia hæc fuerūt. Lu-
douici Guſmanii Calatrauæ Magiſtri ſalute deſperata decumbentis locū, ambitione præ-
propera, duo præ cæteris eximii viri obtinere contendebant: Ioānes Guſmanius Proma-
giſter ordinis, Fernandus Padillia Clauiger. ab hoc militum animi præoccupati erāt: Io-
annes nullam ſpem honoris adipiſcendi, niſi in audacia, & temeritate ratus, cum manu 10
militari Calatrauæ oppida occupare pergit. Clauiger eo conatu cognito, cū quadringen-
tis equitibus obuiam procedit. ad Baragiam agrum in acie dimicatum. victus Ioannes ca-
ptuſq; eſt. duo filii in pugna occiſi. Oppreſſi æmuli præmium Padillia datum, quod pete-
bat. in Magiſtri locum ſubrogatus eſt, quamuis obſiſtente Rege, atque cum honorē Al-
fonſo Vaſconis filio notho dari expetente: tanta contentione, vt nouo tumultu ad manus
uentum fuerit. Dum Calatraua obſidetur ab hoſte Vaſconis filio, nouus Magiſter qui in-
tra oppidum erat, lapide iſtus eſt per imprudentiam, à ſuorum quodam in hoſtē emiſſo.
eo ſublato Alfonſus æmulus Calatrauæ Magiſter inſtitutus eſt. Cantabri, gēs valida & in-
domita bifariam tumultuati. primūſ hetæriis atq; ſocietatib. inter ſe conſtitutiſ, atque à
Rege confirmatiſ, impetus in nobilium arces & fortunæ factuſ. Petrus Aiala intra Salua- 20
terram ſuæ ditionis oppidum circumſeſſuſ, accuſu Hari Comitit propinqui ſeruatur. In
quo eximia fideſ fuit. nam lectiſ Aialæ literiſ, quib. Auxiliuſ petebat, periculum renun-
ciabat. in agro vbi fortē corpus exercebat, tentorium erigi iubet, niſi propinquoſ liberato
teſtum non ſubiturum iuratuſ. Mota præterea eo tractu vetuſ religio eſt. Fratricellorum
ſectæ ſemina Durāgi excitata impuræ ſœdæq;, de infectiſ ea perſuaſione quæſtionet tor-
mentit habitæ. pleriq; viuſ combuſti. Alfonſuſ Mella è Franciſcano ordine Dux ſectæ,
iudiciſ metu Granatam fugit, puellat magno numero ſecum ducenſ: quæ turpem vitam
exegerunt inter barbaroſ. ipſe qua cauſa incertum, ſed calamit tamē à Mauriſ per ludum
petitūſ conſiſuſq; periit. vitæ exituſ conſentaneuſ. huic Ioanneſ Mella frater fuit Zamora
tunc Epiſcopuſ, deinde Cardinaliſ. In Luſitania Octobriſ fine, Ioanneſ Luſitani Re- 30
giſ patruſ ad Salit arcem ſeu Salaciū deceſſit treſ & quadraginta natuſ annoſ, Magiſter
equitū, idem D. Iacobi Magiſter. ex Iſabella vxore, Alfonſo fratre Brigantino Duec na-
ta, Diegum reliquit: cui paterni honoreſ ſunt dati: filiat treſ, Iſabellam, Beatricē, Philip-
pam. vnde magnorum Principum ſtirpeſ conſtabunt.

Viri inſigneſ. CAPVT XVIII.

S Caloneſ ſe Aluaruſ tenebat, ex quo de gradu fuerat deiectūſ, neq; nulla neq; magna ſpe
præſtitiæ auctoritatiſ recuperandæ. ingenii, ſatiſ diligentiaſ habentē fortuna ſeu viſ alti-
or deſtituit. cuiſ frater Toletanuſ præſul Talaueræ extinctuſ erat, pridie Nonat Feb. gra-
uiſ calamitatuſ tanto repente ſublato præſidio. ſupererat Rodericuſ Luna, quē ex patruel
natuſ, Compoſtellæ ſuperiori tempore Epiſcopū dederat, quāuiſ non ſatiſ idonea ætate. 40
verū parum in eo reb. aſperit ſubſidii fore cernebatur. & erat ingenio prauo maloq;, per-
ditit morib. Proceret in ea temporum perturbatione, id ſe habituroſ conſidebāt, q; primi
occupaſſent. à Petro Suario Ferdinādi Oropeſiæ reguli filio Talaueræ capta, vix Rex ipſe
Caſtellæ, cū ex Vlteriori Caſtella accuſſiſſet, in oppidū eſt exceptuſ. Deſuncti Præſulit ſu-
nuſ in tēpli Toletani ſacellū delatū eſt: q; Aluari impenſa extructū erat magnificētiffimū.
De ſucceſſore deligendo cōtrouerſia excitata. duo præ cæterit cādidiſ opib. præſtabant.
Garſiā Oſorium Ouetenſem Epiſcopū, Præſecti marit propinqui fauor ſubleuabat. Gu- 50
terriū Toletum Hiſpalenſem Præſulē Aragonii fratret: penet quot rerū poteſtat eſſe cœ-
perat. iſ in contēptione viciſ magno vir animo, mediocri ſtatura, conſpicuſ forma, candi-
duſ, ſuaa cæſarie, doctriſa excultuſ, ſyncero reb. gerēdiſ animo, ſeuerior aliquāto, quam
ætatiſ moreſ ferre poſſent. cō nonnullā inuidiā cōſtauit. breuiſ pontificatuſ, ac fere trium
annorum fuit. Fernandū Albæ Comitē Caſorlæ ipſe Antelatū iſſiſ. Guterrii æmuluſ Gar-
ſiā Hiſpalenſi Epiſcopatu donatuſ eſt. Dieguſ Aurienſi Eccleſia Ouētū tranſlatuſ. Auri-
enſiſ Eccleſia Ioāni Turrecremata cōmendata, ex Dominicano ordine Sancti Sixti Car-
dinali, multæ eruditionit viro, vt editi libri magno numero teſtantur. deſenſa de ſcripto
Romanæ Eccleſiæ maietate. in tāta tēporum colluuiſione labeq;, immortalē laudē con-
ſecutuſ eſt. Turrecremata æqualit, vt in minori ætate, fuit Alfonſuſ Tonſtatuſ Madrigale
in Vaccæit patria, ſcriptorū mole, cognitiōe antiquitatiſ, multiplici eruditione ad miracu-
lū claruſ. Sermonit elegantia deſiſit, nonnulla iniuria ne cū quouiſ antiquorum cōferatur.

annis consequentibus Abulensis Episcopus creatus est: iunior Senis in Hetruria, vbi Eugenius Pontifex erat, theses magno numero ex intima Theologia depromptas, disputandas publice more Peripatetico proposuit. in iis, locis aliquot offendisse Eugenius Pontifex edito diplomate notauit. dicato opere Turrecremata Cardinalis: defedit rursus Tonstus libro, cui Defensorio nomen fecit, in Pontificum etiam auctoritatem inuectus, iniuriusque præ studio tuendi placita. Atq; hæc fere accusabantur capita. Christum Deum occisum ineunte ætatis anno trigesimo tertio: neque ad octauum kal. Aprilis, vt vulgò veterum sententia est, tertio Nonas eius mensis in crucem actum. Nulli quidem peccato veniam denegari, quantauis turpitudine ipsius, quacunqueve delinquentis conditione statuique: à pœna tamen & culpa Deum non absoluere: multo minus sacerdotes iure clauium. Quod ille dictum subtili interpretatione explicabat: plerosque nouæ vocis insolentia conturbabat.

Libri vigesimi primi Finis.

IO. MARIANÆ HISPANIÆ
E SOCIETATE IESV,
HISTORIÆ DE REBVS
HISPANIÆ,
LIBER XXII.

Rerum Hispaniæ status. CAPVT I.

ISPANORVM Res in Italia meliori in statu, quàm in Hispania erant. in similibus ingeniis pro conditione rectorum mores fortunaque variabant. Aragonio Regi animus ingens erat, gloriæ maior cupido quam voluptatum: vigilare, laborare, locis omnibus adesse, corpus nullo labore fatigari, caloris ac frigoris peræquè patiens. quibus virtutibus, clementia, liberalitate, morum facilitate, vtriusque gentis studia promereri non desistebat, haud ignarus in ciuium beneuolentia certissimum præsidium rebus fore, in metu periculum, exitium in odio. In Castella non sublata Aluari potentia, sed dominus commutatus, Vascone alienæ dominationes nõ vindice, sed vicario, Rege Castellæ nunquam sui iuris & mancipii: quæ magna calamitas fuit, nouorum dissidiorum origo. Inerant nonnulla bona, sed maiora vitia superabant. corpus procerum & candidum: verum elati humeri, facies indecora. iudicium intelligens poetices & musicæ studiis oblectabat: venationi, & ludis militaribus deditus idoneusque. exiguus animus. curæ imperandi graues, atque ad eò intolerandæ. breui auditu quamlibet magna transire, satis magnum imperii fructum ratus, si otio, desidia, voluptatibus marcesceret. Aulici, ac is maximè cui rerum permisisset arbitrium, Principum legationes audire, responsa reddere, fœdera facere, dare honores & magistratus, regnare alieno nomine, pacis, belli, legum, institutorum arbitri moderatoresque. pudendam Principis socordiam, ac turpitudinem fœdam. Exolescente nimirum veterum Castellæ Regum indole virtutum, non secus atque in fatis, & pecudib. semina cælo, terra, tempore maximè mutantur, degenerantque, præsertim sede mutata. sic ardens Principum ingenium copia plerumque voluptatum. extinguitur in posteris, euanescitq;: ni vitia institutione corrigantur, coniugum delectu ex durioris hominum genere petitarum, sanguis flaccescens excoquatur, & ad pristinum competentemque habitum reformetur, maiorum mollitie in fœtibus castigata. Magnis imperiis nihil est negligendum: audaciaque aulicorum, ante-

quam radices agat, in ipso exortu vindicanda inueterata velut iure suo sœuit: neque euer-
 titur, nisi magna multorum ruina, sepeque oppressis ipsis vindicibus. Accusare præterita
 superuacaneum esset: nisi ex alienis vitiis instituendę Principum vitæ atq; conforman-
 dæ præcepta repetantur: quantumque desidiæ vigor animi præstet, duorum Hispaniæ
 potentissimorum Regum exemplo dignoscatur. Aragonius post captam Neapolim cæte-
 ris vrbibus & arcibus, quæ in Andegauenſium fide erant, ad deditionem subiunctis, con-
 fecto bello in nobilissimam vrbem triumphum inuexit quarto kalen. Martii, eius sæculi
 1443 anno quadragesimo tertio veteri Romanorum instituto, curru inaurato sublimis agen-
 tibus quatuor eximii candoris equis, præcedente alio æque candido. currum pedibus
 sequebantur totius regni reguli optimatesque: præibant viri sacراتi cum infulis & vela-
 mentis Deo & superis concinentes carmen. circumfusa multitudo diuturnum, felix fau-
 stumque imperium acclamabat. Lauream capiti non imposuit, eum honorem superis
 habendum dictitans, quorum ope victoria parta esset. Viæ conſtratæ floribus, multa ve-
 ste pretiosa tecti parietes, varia odorum suauitate cuncta fragrabant. nullus dies iucun-
 dior illustriorque illuxit, victis æque ac victoribus. Conciliandi Eugenii Pontificis cura
 sollicitabat, minus iam ad Gallos propensi, Senis vbi Pontifex erat, Iulii Idibus sœdus ea
 lege factum: vt Neapolitanum regnum Aragonio cederet, & post eum Ferdinando filio,
 quem ex impari quamuis matre Rex in conuentu Principum eius quidem imperii hære-
 dem designarat. Aragonius annuas vncias auri (genus id monetæ est) octo millia in Pon-
 tificum ærarium inferret: operamque nauaret Francisco Sfortia impugnando: qui Me-
 diolanensi affinitate superbus, Picenum magna ex parte occuparat. Plus præstitum, quam
 promissum. à Rege ipso capta arma, multaque oppida & arces in Piceno agro, Sfortianis
 derraçta restitutaque Pontifici. quorum nomina, ac totius belli successus vt memoriæ
 prodantur, operę non est. Expetentibus, Genuensibus pax ea lege est data: vt annuatim
 peluim auream iusti ponderis Alfonso quandiu viueret, penderet. quasi ex victis illis tro-
 phæum cum in populi conuētū accipere solitus esset, quia graue sœdus haud diuturnum
 fuit: neque vltra quartum annum stetit. Vasco etiam susceptam in Castella rerum pote-
 statem acerbius exercebat: eo imperium minus diuturnum fuit. durant enim moderata.
 Castellę Regem captiui instar habebat. insignem audaciam confidentiamque in alieno
 regno in pace, tanto Principi sermonis etiam liberi commercium abstulisse, adhibitis
 custodibus Henrico maris Præfecti fratre & Roderico Mendoza regiæ Magistro: qui
 sermones adeuntium Regem & vultus notarēt. Erant in eandem fraudem inducti, Præ-
 fectus maris atque Beneuentanus Aragonia affinitate deuincti, Henricus Castellę Prin-
 ceptus, atque Regina. Ramaga, Madrigale, Tordesilla Vaccorum oppida abs Rege Castel-
 le illustrata. Barrientus Abulæ Pontifex rei indignitate commotus, & ex arcano Aluaro
 fauens, eius restituendi tempus venisse ratus Ioannem Paciecum adit, rerum statum de-
 plorat. Aragoniorum vçcordiam detestatur. Quidquid in Regem admissum esset Hen-
 ricæ Principis ignominia peccari. Quibuscunque moribus & ingenio, parentem esse ta-
 men. Si rebus gerendis impar esset, non externos homines Aluaro prohibito in eius lo-
 cum, sed ipsum potius reponi æquum fore, & paterna cessatione rerum moderationi ad-
 moueri. Quid enim Aluari casu latemur, si eo submoto nihilominus seruituri eramus,
 peiori conditione propter acerbiteriam, maiori periculo ob ambitionem imperantium?
 An credis vicaria potestate fore Aragonios contentos? vt est animus mortalium inexple-
 bilis, ad vltiora (mihi crede) contendunt. parto externo imperio feroces noua in Hi-
 spania regna meditantur. An Henrici secundi memoriam excidisse putas? iniuria Castel-
 lam occupasse animis infixum habent. exitium vestrę familię moliantur, nisi perierint
 perdituri. Mouebatur Paciecus Pontificis oratione: eumque vera prædicare, salutaria
 monere non ignorabat. conturbabat tamen viriū imbecillitas: & vt pares essent Aragõis
 opibus verebatur. audendum tamen atque conandum visum est, tentandasque procerum
 voluntates: an satis esset animi ad euertendam Aragoniorum tyrannidem. Ea vt rectius
 perfici possent, Henrico Principi persuasum Tordesilla vitata se se Segobiam conferret,
 quasi venatione remissurus animum: inde ad Aluarum literæ datæ. Forte duo Comites
 Hari, atque Ledesmię, qui Regis dono Placentiæ iam Comes vocabatur, Curiele cõue-
 nientes de Rege liberando consilia comunicabant. ea res Henricum Principem Torde-
 fillam necessario reuocauit. disturbati ii proceres atque fugati ab Aragoniis. nouorum
 dissidiorum fundamenta ponebantur. Vasconis & Ioanne nuptiæ ipsis Kal. Septembris
 salutis anno Mcccc quadragesimo quarto omnium fere Principum, & duarum, Regina-
 rum Castellæ nimirum & Lusitanæ concursu, ad Lobatonem peractæ sunt. Henricus
 Aragonius per idem tempus suis ipse nuptiis Cordubę celebratis factionis opibus in
 Bética

Betica confirmandis diligentem operam dabat. Ad Francorum Regem Diegus Valera legatus, per causam Armeniâci Comitis nuper capti à Delphino, & Martino Alfonsi Gegionis Comitis filio, liberandi, cum Anglis sensisse crimen erat: data tamen libertas ea lege: ut si quando fidem falleret, oppidis Ribadeo, & Canicis, quæ in Asturibus possidebat dono Regû Castellæ, an hereditate spoliatus Cantabriæ etiam finitimæ viribus oppugnaretur. Cum Henrico Principi Aluari euertendi restituendiq; vno tēpore consilia cōmunicata. Vasco euertendum suadebat: in eam rem vires sociandas. Barrientus Paciecusque restituendum iudicabant: maturandumque priusquam eæ molitiones proditæ essent: eo consilio, ad Vasconem distinendum fallendumque de incundo cum eo fœdere actum.

10 Interea Henricus Princeps Segobiâ rediit. Comites Hari, Placentiæ, Castanedæ vt vires iungerēt sollicitati, adiūcti Albē Comes Ferdināduſ Toletus cū patruo Toletano Præsule, atq; Enecus Médoza. Vbi ad Aragonios impugnādos satis esse viriū est visum, Abulā, quo Princeps abiit, fœderati cōuenire iussi sunt. mille quingēti equites cōtracti, nomē magis exercitus, quam robur. eodem Aluarus venit. Pecunię redigendæ in stipendium difficultas opponebatur. Burgos festinatum: vbi alii fœderati proceres erant. Castellæ Rex Portillium amandatur. eius custodiendi cura, Comiti Castri imposita. Vasco raptim delectu habito, duo equitum millia in proceres ducit, nouis identidem copiis confluentibus validiores. Ad Pampliegam in Burgēsi agro, castris collata castra sunt. vtræque acies patenti campo, modico distantes interuallo constiterunt. affuere viri sancti ad periculum exiti. iis auctoribus de pace agi cœptum. pene res confecta erat: cum leuis pugna cœpta temerè, confluentibus ab vtraquē parte militibus, in iustum prælium exarsit: multum diei processerat. nocte diremptum certamen est: seque Vasco virium conscientia tenebris tectus Palentiam retulit urbem satis munitam. nouum Vasconi accessit incommodum. Rex Castellæ Portillio quasi ad venationem egressus, Mogiado oppido pransus apud Diui Petri Cardinalem, dimisso abs se Castri Comite ad filium in castra abiit. Regis libertate vires coniuratis concidere. Vasco ad reparandum bellum, in Vascones abiit. proceres coniurati ad suę quisque ditionis oppida: Henricus Aragonius Ocianiam: Aragonia oppida in Vteriori Castella à Regiis occupata: Medina Campestris, Olmedum, Roa Arandaque. Henricus Aragonius ab Henrico Principe, atque Aluaro fugatus in

30 Contestanos, ab Alfonso Fagiardo (qui partibus infectus erat) Murcia Antelato, Lorca intra mœnia exceptus est firmissimi iis locis municipii. sic in presenti vitatum periculum, nouæque auctoritatis & potentia recuperandæ spes tentat. Hęc in exitu anni gesta sunt: quo anno Nonis Iulii Ferdinandus Lusitani Regis patruus in Africa decessit: corpus in vrbe Phuthensi tumulatum, consequentibus annis in maiorum sepulchra ad Aliubarrotam illatum est miraculis clarum: sic gens Lusitana persuadet, dedita religionibus, cultuique suorum Principum maxime. eius memoria consecrata templisque data non est: vita sancta, mores castissimi fuerunt, muliebri nunquam fœdati contactu: nunquam in vita mentitus est. Deum ardentissima pietate coluit. Quas virtutes in hoste admiratus Lazerachus, in cuius potestate erat, nunciata morte obstupuit primum. deinde, dignus, inquit, erat immortalis laude, nisi Mahometi Vati tantopere infensus extitisset. Magnum atque admirabile virtutis numen, quod à prauis etiam & infensis pectoribus extorquet laudem. Ex Gastone Fuxensi Comite & Eleonora Vasconis minori filia, filius item Gasto natus est, breuis ætatis futurus, paternas auitasque opes, hereditatemque Francisco & Catharinæ, qui postea sunt ex eo quidem & Magdalena coniuge geniti, relicturus: vti locis competentibus explicabitur.

Pugnatur ad Olmedum. CAPVT II.

50 Pvlis Aragoniis fratribus lux rebus aliqua affulisse visa est, sublato tātisper bello magis quam belli metu. Medinæ Campestris Castellæ conuentus agitati: nonaque pecunia imperata est in stipendium: non quantam res exigent, sed quantam populi pati possent, multiplici imperio fessi, & sæuissimum bellum execrantes. Eodem se Henricus Princeps & Aluarus retulerunt, D. Iacobi oppidis magno numero de Henrico Aragonio captis. de belli summa deliberatum: quod grauissimum imminere prouidebatur: & erat Vasco per Atiensæ fines, quod municipium præsidio obtinebat, in Carpeta nos inuectus. sequebantur equites quadringenti, pedites sexcenti. maior quam pro numero belli terror. prouinciales pars infecti partibus erant: plerique citra periculum fortunarum spectatores belli quam participes esse malebant. Torigia, Complutum aliaque oppida à Vascone capta sunt. Castellæ Rex, ne prima negligendo

serperet malum, copiis raptim contractis, Spinale abiit. Parum virium erat tantis molitionibus. Lusitaniæ Regina Toleti obiit Februarii die octauo decimo anno mcccc quadragesimo quinto incunte. paucis post diebus Maria Castellæ Regina, ad Villacastinum in Segobienfi agro decessit. noxio medicamine herbisque lethalibus corrupta, vtrique vitalia coniuncta funera, repentinique obitus indicio fuerunt: maculisq; Mariæ extinctæ Regiæ corpus respersum. auxit vulgi opinionem, quod haud satis honeste pudicitiam habuisse, frequenti rumore iactabatur. Lusitaniæ Regiæ corpus in D. Dominici regio virginum collegio, vbi domicilium habebat, compositum est: inde Aliubarrotam translatum filii Regis cura. alterius funus in Guadalupeum templum illatum. obierat per idem tempus Lupus, Mendoza Compostellanus Præsul. in eius locum Aluarus Isforna Concha 10 est translatus. Barrientus Conchensis Episcopus institutus, gratia meritis debita. Alfonso Fonseçe, Abulensis Ecclesia data: vnde illi gradus ad maiores honores fuit, viro ardentis ingenii multarumque imaginum. Spinali Madritum Castellæ Rex abiit: inde Cõplutum ab opidanis euocatur. Vicinis locis tendebat Vasco Hérici fratris aduentum aucto militum numero, omnino ad mille & quingentos equites. cum his copiis vicinos montes occupat, vbi verus Complutum situm est, arduo & difficili ascensu, nisi de suo loco non pugnaturus, virium conscientia si æquo campo cõgrederetur. Ex iis locis Ferrerius Nufa ad Aragonum legatur, si bello Neapolitano confecto in animum induceret in Hispaniam redire rebus præsidium, belli pacisque arbiter. ad eundem à Castellæ Rege legati erant viri primarii, qui de illatis à fratribus iniuriis conquererentur. Nihil à Regiis ad Complutum motum. Aragonii superatis montibus, quibus Tablatæ nomen est, Areualû festini contendunt: quo proceres coniurati venturi erant. iisdem vestigiis Castellæ Rex insecutus, modico inter vtraque agmina spatio. vno die Areualum vtræque copiæ peruenerunt. à Vascone oppidum vi præoccupatum est: nam spe propinqui auxilii ei portas clauserat. de consilii auctoribus supplicium sumptum. fides eximie culta exitio fuit, patriæque intempestiue amor. Regia castra ad molas frumentarias, quibus ab abbatibus nomen est, metata. duo equitum millia erant, par peditum numerus. Henricus Princeps, Aluarus, Paciecus, Enecus Mendoza, Albæ Comes, Barrientus Pontifex venere. ad Aragonios maris Præfectus, Beneuentanus, Quignonii, Castri Comes, Joannes Touarius. horum procerum aduentu mille equites adiuncti. colloquia principum vtriusque partis sunt habita. tempus extractum. Magistri Alcantaræ aduentum expectare arte cupiebant. ea Barrienti Episcopi calliditate Regiis viribus confirmatis, expedita ad pugnam arma. Aragonii neque obsidionem diu tolerare poterant, nullo commatu: neque ad pugnam idonei erant, ob virium imbecillitatem. ad extremû illud ventum: missi in castra feciales Angulus, & Cuellar Vasconis scrinio præfectus. ii facta conueniendi Regis potestate, causas exponunt cur iure licuisset arma sumere, nulla nocendi voluntate, sed necessitate prohibendi iniurias, reipub. in libertatem vindicandæ: quæ misera seruitute premebatur. Si Aluaro amoto, vt instituisti, tui arbitrio Rex regnû capeffes, 30 morâ haudquaquã, modo æqua & honesta cõditione pacisci liceat, paci faciem. Tu vide ne aures difficiles præbêdo, incensæ, vastatæ, direpta q; prouinciæ causa existas: quæ mala 40 à nobis esse sincero animo deuitata, superos hominesq; testamur: hancq; legatione nullo metu, sed tràquillitatis studio reuocadẽ susceptã. Hęc cû ardenti oratione pronũciassent, schedã eadẽ continentẽ capita, Regi in manus tradiderũt. Eo maturius consideraturũ dicitãti, inter moras biduo post ad quartũ decimũ Kal. Iunii, qui dies Mercurii fuit, pugnãdi necessitatẽ casus attulit. Héricus princeps iuueta feruens, muro cû quinquaginta equitib. successit, ad pugnã prouocaturus hostẽ. egrediũtur illi pari numero. à tergo cataphracti sequebãtur. ea specie Regios equites territos, & in fugã versos Aragonii ad ipsa castrorũ munimenta insequũtur. Grauis ea ignominia visa est. regiæ copiæ instructæ ad pugnam, productæq; in acie. In primo agmine Aluarus curabat: à frõte & laterib. quingenti cataphracti muniebãt, ductorib. præcipuis Alfonso Carillio Seguntino Episcopo, eius fratre Petro 50 Acunio Donniarũ regulo, Eneco Mẽdoza, Albẽ Comite. secundũ agmẽ Hérico Principi est attributũ. sequebantur à tergo Guterrius Sotomaior Alcantaræ Magister cû trecentis triginta cataphractis. in Postrema acie Rex erat, Toletanus Episcopus, Hari Comes. claudebãt latera Prior Hospitalarius & Diegus Stunica ab vna parte: ab altera Rodericus Mẽdoza regiæ Magister, & Petrus Mendoza Almasani regulus. ad multã diem in acie perstitũ: neq; aliquid ex oppido mouebatur. Vix septima diei pars reliqua erat: & regiæ copiæ in castra reduci iussæ. tum Aragonii clamorem tollere, atq; portis erũpere, rati noctem vicinam & victis munimento fore, & si vicissent nullo impedimento: quod locorum notitia & equitatu valerent. Ab equitibus leuis armaturæ pugna ccepta, aliorum accursu exarsit.

Aragoniæ copię bifariam diuisæ, pars ductore Hérico Aragonio in Aluari agmē incurrit. Vasco, contra Henricū generum dimicauit. acriter ab vtraq; parte pugnatum est. Alcantaræ Magister, & Eneus Mendoza subsidio suis laborantibus accurrunt. metu vincente pudorem ab vtraque parte multi diffugiunt. Aragonii numero pauciores ab hostium multitudine vexati. iamque dies consumptus erat: cū Vasco Henricusque vterque cum turma peculiari, vagari per acies, laborantib. suis succurrere, hostes, vbi cōfertissimi erāt, inuadere, locis omnibus adesse. quoniam imperare cōturbatis omnibus nō licebat. noctis tenebris pudore sublato sese Aragonii in pedes dant. dilapsis sociis. Aragonii fratres Olmedū se receperūt. Beneuetanus & Præfectus maris in alia oppida cōfugerūt. Comes Castri, 10 Henricus maris Præfecti frater, Ferdinādus Quignonius in pugna capti: præterea duceti alii. cedes exigua fuit, septē & triginta in acie ceciderūt; ex acceptis vulnerib. deinde perire plures alii. oppidi munitione diffusi Aragonii fratres in Aragoniā cōcubia nocta festinarūt, vitatis oppidis ne qua mora esset. Henricus Aragonius Calataiubē breui extinctus est ex vulnere, quod in sinistra acceperat, noxio, vt creditū est medicamine contabescente brachio, vir magni quidem sed iniquitati tamen animi, neque otium patientis. Corpus in eo oppido sepultum. proles de nomine patris haud leuiore illo turbas concitabit. à victoribus lecta spolia: literæque in omnes partes sunt dimissæ: quibus parta victoria nunciabatur. loco præterea vbi pugnatum est regia impensā, vota ædicula extructa, Sancti Spiritus nomine, pugnae monumentum, vnde loco etiam Pugnae indita appellatio est.

20 *Nuptia Ferdinandi Neapoli.* CAPVT III.

Meliorem In Italia cursum res Aragoniæ tenebant. cesserat Picenum Alfonso Regis Marmis. Sfortiani vrbibus & oppidis, quæ iniuria occupauerāt spoliati, Rege digresso non quiescebant, memoria rerum in Italia gestarum insolentes. Aragonius rogatu Pontificis Eugenii, id bellum repetiturus, ad Populi fontem, quod oppidum non procul Theano est, cum copiis progressus, eo proceres cōuenire iussit. affuit cum aliis Antonius Centilia equites trecentos ducens. Is paterna stirpe Centilia, materna Vintimillius, fortem & fidelem operam bello superiori nauarat, Brutiis, Calabris, Consentinis, subiugandis, grandi etiam pecunia ex priuatis facultatibus in stipendium redacta. Henricoram Rufam, Cotronis Marchionem genitam principatus heredem, Rex Eæco Dauolo destinabat, præstitæ operæ præmium. dederatque negotium Antonio. puellam ille sibi festinatissimis nuptiis iunxit. aucta ex eo potentia creuit audacia. dissimulata in præsens offensā, mox redditum odium est. in necem præpotentis aulici Regique carissimi conspirasse postulatus, metu iudicii è castris regiis, quæ ad Populi fontem erant, profectus non prius constitit, quam ad Catantianum suæ ditionis oppidum est peruentum. Commotus ea re, vt par erat, Rex Lupum Vream, & duces alios in Picenum mittit. ipse ne recenti imperio prima negligendo glisceret malum: aut offensā negligendo, contemptui prouincialibus esset, impunitatisque spes audaciam confirmaret, Neapolim rediit. missi qui Antonium ad sanitatem reuocarent. surdę aures erant monentibus salutaria. ad arma ventum. Rex ipse in Brutios abiit. Roca Bernarda, Bellicastrum primo aduentu capta. Croto obsidione aliquot diebus sustentata, portas aperuit, maioris mali metu. Ad Catantianum, vbi Antonius vxor & filii ac supellex domestica erant, promotæ castra. leuia modo prælia fuere. desperata defensione, cum se alii proceres non commouerent, largi promissis, in periculo cauti, veniæ spem tentat, impetratque ea lege: si se Antonius suaque victoris fidei permitteret. Eam vrbem & Turpiam arcē dedere iussus, Neapolim cum vxore, liberis, & domestica supellectile missus est: grauique documento sancitum, in obsequio præsidium, in contumacia exitium esse. In Ioannem Nucæum Insubrem præcipuū defectionis auctorem, seque Consentia tenentem, impetus factus. in potestatem redactō venia est data, ob similem erga Mediolanensem Ducem, ad quem se contulit, fidei inconstantiam pœnas aliquanto post daturo. Flagitiis vindicandis Dei numen apparet. sic magni motus, quorum expectatione suspensa gens erat, breuem & facilem exitum habuere. Pacatæ totius prouinciæ lætitia nuptiis Ferdinandi, Regis filii celebrata auctaque est. Isabella Claramontia ante desponsa cōnubio, iuncta Neapoli tertio kal. Iunias die Dominico. Tarentino puellæ auunculo in fide confirmando, quoniam eatenus nutare visus erat, datum vt regio sanguini iis nuptiis misceretur. In media lætitia multiplex luctus allatus. sorores Reginas, Henricum Aragonium periisse nunciatum: victum Vasconem, Castellæque finibus pulsum. tristibus sepe iucunda variantur. Legato, Vasconis verbis, expetenti vt in Hispaniam Aragonius rediret, responsum datum: bellum in Piceno superesse, neque fidem suam, neque religionem pati, vt Pontificem in periculo desereret. eo confecto bello, venturum quidem in Hispaniam: ita tamen de eius aduentu con-

fiderent, vt nihil propterea de sua comparatione remitterent. Vasconem vicarium con-
 stituere, adhibitis in consilium Casaraugustano, Ilerdensi, iisque viris primariis. Valco-
 num & Aragoniis opibus Castellæ viribus obsistere haud difficile fore. Cum Granaten-
 sibus, quod Vasco petebat, annuę inducię fœdusque esset. Qua in gente imperii muta-
 tio per idem tempus est facta. Mahomad cognomento Leuus motis intestinis in Castella
 armis, aliquot annis quieuerat. sublato externo timore grauissima in gente dissidia exor-
 ta sunt. in tanta temporum labe diu quiescere Mauri non poterant, hostibus, si foris
 non erant, dominatis. Duo patruales Regisque Mauri fratrum filii, Ismael quidem tem-
 porum metu, an patrum iram veritus, Castellæ Regi militaturus discessit: per quem spera-
 bat patriam, opes & pristinum auctoritatis locum recipere: alter cui a vitio cruris Moha- 19
 madi Claudio nomen erat, Almeriæ vbi se tenebat, procerum conspiratione facta, Gra-
 nata arce Alhambra occupata, patruoque Rege in potestatem redacto, traditoque in
 custodiam, gentis Mauricæ regnum inuasit, mense Septembri: qui mensis Arabibus Ia-
 mad secundus eo anno fuit. Scissa ex eo barbarorum studia. Andilbar Granatensis Prætor
 cum propinquis & necessariis Montem frigidum (arci munitissima id nomen erat, non
 procul Alcala Regia) occupauit Regis victi restituendi exigua spes erat. Ismael ad re-
 gnum capeffendum euocatur. pecunia militeque à Castellæ Rege adiutus eodem festi-
 nauit. spes aliqua, metus amplior: quippe modicis viribus aduersus multo maiorem gentis
 partem pugnaturus. officio seu adulatione noui Regis gratiam plerique aucupari, tempo-
 riq; seruire certabant. Hæc in exitu anni cōtingere. ad prætermissa narratione reuocamus. 20

Aluarus Diui Iacobi Magister creatur. CAPVT IIII.

Victoria Ad Arcualum parta, de rerum summa deliberatur in Aluari tentorio, sinistro
 crure vulnerato decumbentis. communi Regis & procerum sententiã coniuuratorum
 bona publicata. Cuellar captum, ad Septimancas castra posita. Henrico Principi Fride-
 ricum maris Præfectum eximia coniuuratorum numero placebat: veniamq; delictis esse.
 recusabant alii: distinguique eius causam à cæteris negabant: omniumque iudicio etiam
 durior erat, quod princeps cæteros ad arma sumenda concitasset. ergo Henricus Sego-
 biam abscessit. commotus ea re pater Rex, veritusque ne nouorum motuum id initium 30
 esset, Petro Sarmiento curam dat, reliqua coniuuratorum oppida occupandi. Nieuam seu
 Niuariam ipse abiit. filius non ante in partes attractus, quam Giennio, Lugrunio, castris
 Cæciliis sibi, Paciecho, Barcarrota, Saluaterra, Salualeone ad fines Lusitaniæ extortis. vn-
 de reprehensio & supplicium expectari debuit, inde relata præmia. Sic tempora erant. Ad
 Medinam etiam, cui a Riua sicco nomen est, positis regiis castris venia maris Præfecto
 data, si intra quartum mensem ad officium rediret, Ioanna Regina Vasconum obsidis lo-
 go, facturum quæ oportebat retineretur. His legibus arx eius oppidi Regi tradita. reliqua
 oppida in vltiori Castella breui de coniuatis sunt capta. Initio belli auxilia è Lusitania
 euocata erant Aluari consilio, Hari quamuis Comite, & aliis proceribus repugnantibus.
 ea auxilia Maiorgam, vbi Rex erat, appulsa Petro Petri Conimbricæ Ducis filio ductore: 40
 qui nuper in Ioannis patrum locum Magister equitum creatus à patre erat. duo milla pe-
 ditum, equites mille sexenti, seruum auxilium confecto ferme bello. adolescenti tamen ho-
 nores habiti, duces pro cuiusque merito splendide donati. nullum præterea operæ præ-
 tium. Aluaro tantum agente, Isabella Ioanne Lusitano Principe equitum antea Magistro
 nata, cum quo magna necessitudo fuerat, & mutuis officiis conciliatus amor, Regi Castel-
 læ pacta ipso inscio. tantum sibi auctoritatis Aluarus sumebat. species vtilitatis prætenta
 facta est: parata ab ea gente auxilia: grandem pecuniam remitti, quæ in militum stipendia
 impensa erat. Dimissis Lusitanis auxiliis, Burgos itum. in ea vrbe proceribus aliis venia,
 etiam Beneuentano & Castri Comiti præter expectationem, cum exceptione tamen, ne 50
 biennio hic Lobato ne ille Beneuento discederent: aliis præmia data vltra meritum æsti-
 mationem. Enecus Mendoza Sanctę Iulianæ (vulgus Santillaniam ait) Marchio, Comes
 Mansanarij regalis renunciatur. Paciecho Villena data. Præterea Abulæ Aluarus Diui
 Iacobi Magister suffragio eorum militum institutus est. fortuna sublimē ferebat in præ-
 ceptis maiori casu datura. Petrus Gironius, Alfonso Aragonio, qui patrem bello superiori
 secutus erat, amoto, Calatrauæ Magister creatur. gratia magis Paciechi fratris datū, quā
 ipsius meritis, quippe Aragonios fratres ante secuti. vterq; quasi vitio creatus obrectato-
 ribus non caruit. Aluaro Rodericus Manricus obiectus est, Henrici Principis, vt mox di-
 cetur fauore subleuatus. Petro Ioannes Gusmanius Calatrauæ Promagister: vnde magni
 motus, diuturna que dissidia extiterunt. Alburquerqueum dedente Fernando Daualo in
 regiam

regiam potestatem venit. Petro Aialæ Toletanæ arcis vrbisq; custodia adempta: Petroq; Sarmiento concredita pessimo publico, vti euentus declarauit: haud leui Henrici Principis dolore, qui Aialæ impensè fauens, amici casum iniquo tulit animo. Dum hæc in Castella mouentur, Guterrius Toletanus præsul Talaueræ obiit exeunte hoc anno pridie Nonas Decembris. Constans fama perhibet eo oppido in sacrario templi maximi esse sepultum nullo tumuli honore, ne inscriptione quidem. Albæ in S. Leonardi Hieronymiano cœnobio sepulcrum è candido marmore visitur sine inscriptione, è medio templo; vbi locatum erat, ad dextram aræ maximè translatum, inane cenographium tamen, numquam defuncti corpore, contra quam ipse mandarât, in eum tumulum illato. Alfonso Carillius Paciechi auunculus, defuncti Guterrii Toletani Præsulis in locum coopratu est, ineunte anno mcccc. quadragesimo sexto, magno vir animo, turbido tamè & inquieto, vti consequentes reipublicæ motus diuturni grauesque indicio sunt. Toleti Madritique de belli reliquiis consultatum. Atiensæ, & Torigia tantum in Vasconis fide perstabât validis præsidii ad omnes casus munitæ: vnde excursions sæpe in finitimos agros factæ. pecorum & hominum prædæ abactæ. præterea de Vascone fama in dies grauior, nouum bellum comparare, & cura crescere prouincialib. Rex Maurus studio noui imperii auctoritatem fanciendi, & ab Aragoniis sollicitatus, irruptione in fines Bæticæ facta, Benamurriem, & Bensalemam, munita iis locis oppida armis occuparat. maior ignominia metusque quam clades. Vtrisque hostibus occurrere non licebat. vnde maius periculum extabat, in Aragonios ductæ copiæ mense Maio. Atiensæ obsidione tribus circiter mensibus continuata, actum de pace. Placuit consensu, vti ea oppida Mariæ Aragoniæ Regine quasi sequestræ darentur: dum delecti arbitri consensu partium, de controuersia pronunciant, vtris reddenda viderentur. scødere facto Castellæ Rex in oppidum admissus pridie Idus Augusti, cum mœnia quibusdam locis diruenda, ædificia incendi curasset, quasi violatis ab eo cõditionibus arce prohibitus, re infecta retro redire compulsus, Vallisoletum abiit. Toletanus tantum Præsul, & Carolus Arellanus cum copiis relictis, qui Aragoniorum motus ea parte compererent: & si qua occasio esset, ea oppida in potestatem redigerent. Aragoniis haudquaquam eo fractus animus. frequentes excursions ex iis oppidis factæ & latrocinia Caracam vsque: vbi Toletanus Arellanusq; erant. factiosi non pauci

1446:

30 tota prouincia sparsi, & reliquis permisti hostilia moliri. suspiciones inter Castellæ proceres renatæ. in iis Vasco maiorem spem habere, quam in armis. Aluarus, Paciechusq; suas vterque opes ex aliena calamitate augere satagentes, dissidii semina inter Principes patrè & filium spargere. Sæuam dominandi cupiditatem, cæcum ambitionis impetum. quantas strages facis? vno in facinore quam multa scelera facta? Delectus militares ab vtraque parte habiti. Rodericus Manricus in eo magis quam in causa confusus, nominatione Eugenii Pontificis, Aragonii Regis suasu, nullo suffragio militari Diui Iacobi se Magistrum dicit. dum hic armis eius militiæ oppida occupare satagit, resistit Aluarus, clades acceptæ redditæque. In tantis prouinciæ motibus, tantisque dissidiis, externa sine cura erant. Marti principio anni mcccc. quadragesimi septimi in nostros fines inuecti, prædas agere hominum pecorumq;, pagos incendere, vexare agros: oppida, Arenæ, Osca, vtrunque Velles Album Rubrumque in Contestanorum finibus modico distita interuallo de nostris capta. Neque præsidio militari, neque comœtu satis instructa, hostilem impetum diu sustinere non potuerunt. domestici dissidii fructus hi scilicet erant, maioris mali expectatio.

1447:

Bellum Florentinum. CAPVT V.

HAUD abs re fuerit, vt opinor, belli Florentini causas per idem tempus in Italia gesti, successumque compendio indicare. Philippi Mediolanensis filia notha Blanca nomine, Francisco Sfortiæ iuncta erat. dotis nomine aurei sexaginta millia pacti. dum ea summa penditur, Cremona vrbs opulenta pignoris loco data est. eam gener in spè principatus impulsus, quamuis pecunia oblata restituere socero recusauit; Venetorum ope fretus: qui eo tempore cum Florentinis & Genuensibus societate inita, mari terraq; potentes erant. Episcopus Nouariensis ad Alfonso à Philippo legatur, si Florentinos bello peteret, se Venetis viribus parem Cremonam recepturum. Eugenius Põtifex Venetis ac fociis infensus, Philippo amicus, Regem ad id bellum incitabat. plura quã petebãtur præstitit. Raymūdum Buillū eximium ea ætate Ducē in Insubres maturare iubet: ipse hyemæ quamuis per Latinos Tibur peruenit. dū ibi expectat quorsum res cõmotæ euaderēt (nam

Florentini meliora pollicebantur) à Venetis magna pars Insubrum occupata est. Re necessaria compulsus Philippus generum in gratiam recepit. idem eius rogatu Alfonso facit. pecunia etiam mutua adiuuat. verum repente mutata voluntate Alfonso ad Insubrum imperium vltro à Philippo vocatur. recusat ille, indignum facinus ratus tantum principem, ad priuatam fortunam redigi. Inter hæc Eugenius Pontifex magnum reb. momentum, ad septimum Kalend. Martii Romæ decessit. festinatis comitiis, omnino intra diem decimum Thomas Sarzana Lucæ in Hetruria natus in defuncti locum cooptatus est, Nicolai quinti nomine. generis obscuritatem veris virtutibus illustrauit. quem ob humanioris literaturæ festitute in Italiam lucem omnes viri docti ament, laudentque necesse est. Virtute non modo, sed etiam fortuna eo seculo admirabilis fuit. ea infimo loco ad id fastigium sublatus. pacis studium, quanta belli cupiditas decessori fuerat. In Insubrib. bellum vario euentu gerebatur. Philippus Venetorum exercitu Abduam flumen transgresso, curis anxius, ac sibi diffidens, cum Ludouico Dezpuchio Alfonsi legato principatus deponendi Regique tradendi consilia serio communicat, vitam principalem nullis non curis obnoxiam cum priuata & beatiore mutare statuens. Neque senili corpore bellicos labores, neque animo molestias pati posse. Iuvene opus esse ardenti: qui exultantes Venetos audacia & perpetua felicitate comperceret. dum Ludouicus cum iis mandatis ad Alfonso it, reditque, Philippus in Mediolanensi arce febre & dysenteria diem obiit, Idib. Augusti. Præterea vitæ tædio. quid enim tantum paulo ante Principem nisi longa ætas vertenti fortunæ tribuit? quid alios veteri recentiq; memoria? vt nonnunquam longior vita exoptanda non sit, magnis ærumnis obnoxia. tempore decessisse in magni beneficii loco poni debet. Eo mense Madrigale in Vaccæis Ioannis Castellæ Regis & Isabellæ Lusitanæ nuptiæ confectæ sunt. modicus apparatus fuit propter intestina Principum diffidia, neque magna lætitia. Aluati tamen opprimendi inter Regem & Reginam consilia collata. Nondum maturum erat. potestatem ille acerbè exercens exitium accelerabat. ea merces nouis nuptiis conciliatis auspici comparata. Alfonso vt erat constitutum à Philippo Mediolanensis imperii hæres nuncupatus testamento est. à Raymundo Buillio, cui continuo arx tradita est, belli duces in Alfonsi noui Principis verba sacramento adacti. Urbana multitudo in spem libertatis arrepta arma capit. vtraque arx in potestatem redacta est plebis: atque à fundamentis euerfa. ab Alfonso parum opis erat bello Florentino inchoato. Ripa Marancia in agro Volaterrano, Piscariæ Castellio Aragoniis armis occupata. Florentini, vt in repentino metu, Fridericum Urbini, Malatestam Arimini regulos auxilio euocant. Plumbinum ab Alfonso obseffum. vicina insula, cui Lillii nomen, capta, promissa aurea patera quotannis tributis nomine, pondere aureorum quingentorum vitatum Plumbini periculum. A Florentinis etiam pax impetrata, cum se Sulmonem Alfonso retulisset, Lillii insula & Castellione Piscariæ tamen retentis. De Mediolanensi principatu contentio subsēcuta. vicit Franciscus Sfortia expedito consilio iuuenis: Mediolanensibusq; libertatem, Alfonso destinatum imperium sua virtute, & Venetorum opibus abstulit. vnde nouorum Principum stirpes, nouorumq; ac magnorum motuum materia extitit. quæ Galliam, cum Italia, cum vtrisque Hispanos ad nostram ætatem commisit, variante sæpe belli fortuna, vti competentibus locis indicabitur.

Multi proceres in Castella capti. CAPVT VI

Castellæ res quietæ non erant. inde Maurus imminēbat assiduus atque infensus Christiani nominis hostis: inde Vasco, maiorem spem in domestica Castellæ procerū discordia, quam in suis viribus habens: quæ calamitas grauior erat. A Toletano atque Eneco Mendoza, qui in Arellani locum substitutus erat, Torigia diuturna obsidione fatigata ditionem facere coacta est, militum qui in præsidio erant, incolumitatem pacta. id damnum compensatum in Soriæ agro, arce ab Atiensæ militib. capta, cui Rupi Alcafari nomen erat. Noua iniuria Castellæ Rex excitatus, Soriam mense Septembri Madrigale abiit. sequebantur tria equitum millia, ad inuadendum Aragonios fines idonea manus. Ipso tempore CasarAugustæ eius gentis conuentus erant. belli cura sollicitabat, tantusq; in Castella apparatus haud temerè futurus. Delectus extraordinarii instituti. decimus quisque cuius fortitione facta, arma sumere compulsus est: quod nisi in summo periculo usurpari non consuevit. Enecus Bolea, Raymundus Palomarius Soriam legati, quorsum ex molitiones & copiæ spectarent rogatum. Societatis amicitiaq; iureiurando confirmatæ meminisset. Quamquam opibus confideret, incerta tamen pro certis mutari correptis armis. Bellum facile sumi: non in eiusdem potestate initum eius, & finem futurum. Ad ea
Rex

Rex senatu ad duodecimum kalend. Octobris dato, placide, sibi in more esse respondit, gentis procerumque comitatu stipatum procedere. Aragonios commisisse, vt hostium loco essent, Vasconem consilio & viribus adiuuando. nisi mutatum esset, armis vindicaturum feciales Surbanus Carabeusque, qui de his iniuriis expostularent in conuētu Cæsaraugustano, amandati. Noua rursus ab Aragoniis ad Castellæ Regem missa legatio est. dum altercationibus tempus ducitur, Verdegium in Calataitibę agro arx, à militibus improuiso capta. ea causa pacis mentio intermissa: ventumque continuo ad manus esset, nisi nouus nuncius, proceres in Castella intima, inter se coniurationes facere, Regem Castellæ Vallisoletum necessario reuocasset. In eo municipio Christi Dei natalis dies celebratus principio anni mcccc quadragesimi octauo. Quo tēpore à Vasconū quidam mar- 1448
 10 riu Campesum captum: ab Albarracini autem præfecto Huelamum: quod oppidum in Cæ'tiberis situm est, non procul vrbe Concha. ad eum modum aduersæ res secundæque uariabant. sanandi Castellæ proceres præcipua cura erat: filiumque cum patre Rege conciliandi, mobilitate ingenii nunquam satis fidum neque satis constātem. Aluari & Paciechi ambitio impedimento erat. vterque æmulo prostrato per eius ruinam ad fastigium mirebatur. Id Alfonso Fonseca Abulensis Episcopus sagaci vir ingenio considerans, pacis in: er eos atque amicitia in eundæ auctor extitit: cum diceret cōiunctis animis rerum summam potestatem penes ipsos, in dissidio exitum fore. Ad certam diem plerosque proceres capere consilium fuit. Regis & filii Principis in eam rem colloquium institutum, 20 habitumque Medinam Campestrum inter & Tordefillam ad quintū Idus Maii Sabbatho: quo die Diuini spiritus de cælo in Apostolos illapsi memoria recurrebat. vti erat constitutum Alfonso Pimentelio Beneuentano, Ferdinando Toletio Albano, Henrico Præfecti maris fratri, Quignoniis fratribus Petro Sueroque, vincula iniecta. Beneuentanus, Henricus, Suerusque Portillum in custodiam amandantur. Albanus Petrusque Romam. crimini datum quod Vasconis in Castella reuocandi consilia agitassent. Prona hominum in deterius persuasio. confictum id ad inuidiam eius facti procurandam fuisse vulgo iactatum. Præfectus maris & Castris Comes forte an consilio, vt sui copiam facerent, adduci non potuere: & allato rei gestæ nuncio se se in Vascones receperunt. eorum procerum oppida capta haud difficulter, quippe deserta defensoribus, neque cōmeatu instructa. Præcipua fuere Medina à Riua sicco, Lobatonium, Aquilaria, Beneuentum, Maiorga, alia magno numero. de Diego Manrico Antelato Nauarreti & Treuigni arces, ipso dedente quasi fidei obsides incertę dubiæque (sic opinio erat). Lata hæc fædissimo cuique, apud bonos inuidiæ fuere: neq; sanatæ voluntates sed exacerbatæ sunt amplius: maiorisque belli metus ostendebatur. Cæsaraugustæ nondum soluto Aragonio conuentu, mensē Aprili inter Aragoniam Castellamque semestres induciæ pactæ. pacis constituendæ facultas an voluntas non fuit. Castris Comes in Vasconibus substitit. Præfectus maris Cæsaraugustam ad quartum kalendas Iunii peruenit. in ea vrbe cum Vascone de rerum summa deliberatum est: atque vt in Italiam contenderet persuasum, acceptæ contumeliæ testis: Aragonio auctor futurus in Hispaniam maturandi. Plumbinū, quod oppidum 40 ab Alfonso Rege obsidebatur (vti autea dictum) vno tempore Præfectus maris & Garfias Toletus Albani filius non eodem itinere peruenerunt. faciles eorum postulatis aures ab Aragonio præbitæ: seque præsidio affuturum recepit, datis ad proceres literis hoc exemplo. Amici, viri præstantes. De vestro casu ex patrueli nostro maris Præfecto cognouimus: quanto cū dolore explicare non attinet. Nobis curæ vos vestraq; fore ac vero pro Castellæ incolumitate nullum neque impendium neque periculum recusaturos rerum euentus breui indicabit. Valete. E Plumbini castris quarto Idus Augusti. Procerum oppidis occupandis aliquot menses extracti. consilio inter patrem Regem & filium communicato præsidia ad fines regni contra Mauros disponere idoneis locis visum est. Alfonso Gironius Paciechi patruelis, Hellino & Humillæ in Contestanis præfectus ducentique equites, pedites quadringenti. Cum ea manu Mauros ea parte inuectos cecidit, 50 maiori animo quam consilio, successuque. Conturbati hostes propinquum collem occupant: nostros nimia animum confidentia, legēdis spoliis occupatos securosque repente inuadunt, magno clamore sublato. dispersos ac toto campo palantes cędunt, neque fugere, neque arma capere valentes: neque omnino facere neq; prouidere quicquam. plerique interempti: paucos cum Duce fuga seruauit. arma & militaria signa capta. ad alias Castellæ calamitates, noua ea clades Regis animum perculit. eo amplius, quod per idem tempus Henricus Princeps Aluaro infensus Madrito, vbi cū patre erat, Segobiam se subduxit. Impleuit ea res Regis animum nouo dolore. conuentus regni Vallisoleti agitare consilium fuit. siqua se via daret ad tanta mala procuranda. Henricus patris monitu

Tordesillam accessit. eodem discessurus Rex conuentum procerum & aulicorum prius habet. Sibi in animo esse explicat, cum filio pacem conciliare: proceribus pro cuiusque merito præmia, pœnamve tribuere: ac omnino oppida, quæ de coniuratis erant capta, donare aliis. Regis consilium vrbium procuratores pro se quisque laudare: certare adulationibus: quod pessimum obsequii genus est, sed Principibus non ingratum. Vnus Valera Conchæ vrbis procurator, socio concedente primas in respondendo partes, insinuatione facta, haud obscure tamen Regi suadet, ne inauditos proceres damnari patiatur, ea nobilitate, iis maiorum meritis. fore alioqui iudicium iniustum, etiam si iusta decernantur. Fernandus Ribadenera robusti corporis viribus præstans in paucis, vasto animo, procax ore, in Valeram inuectus, verba malo ipsi fore minatus est. Vocis temeritatē conturbato Rex vultu, aut mox discessu castigauit. Octauo post die à Valera literæ ad Regem data hac sententia. Da pacem domine in diebus nostris. Quanta in remp. mala, domestica dissidia inuenerint, quid explicem? cum nostræ calamitates indicio sint. post hominum memoriam grauissimæ. vasta omnia, inculta, oppressa, deserta, miserabilem Hispaniæ faciem tertio ruituræ, nisi maturè succurratur. Libet cum antiquis vatib. patriæ squalorem, luctum, exitium deplorare. sed in publica tamen calamitate lamentari modò, neq; aliud præter lacrymas remedium adhibere, vanum arbitror. ea res ad scribendum impunit. In tua prudentia spes nostræ secundum Deum sitæ sunt. Si minus nostra, tui certè imperii calamitas moueat. si quid erit offensum commune omnium damnus erit, tua vnius ignominia peccabitur. Fama atque fortuna hominum pares sunt. atque hac condicione regnatur: prospera ad omnes pertinent, aduersa vni Principi imputantur. Duabus rebus communes res continentur præmio & pœna, seueritate & clementia: vt vsus docet, & magni viri testatur. Est scilicet, vtriusque rei modus, sicut reliquarum, & quædam in vtroque genere mediocritas. sed non tanta de re propositum est hoc loco disputare. Exempla tum vetera, tum recentia in vtramq; partem afferre, quid iuuat? Multos clemētia euexit, seueritas paucos, nullum fortasse. Alexandrum, Cæsarem, Salomonem, Roboamum, Neronē intueri. quæ asperitas rigorq; necessarius fortassis, importunè tamen susceptus exulceravit: lenitate sananda sunt: diuersaq; via insistendum. Quatuorq; omnino præstantia, sic mea sententia est, vtinam tam felix, quam pia. filius conciliandus. exules reuocandi. liberandi vinciti. atque obliuio iniuriarum scienda. At facilitas contemptum pariet. verum, si in imperio contemneretur quisquam, nisi qui se ipse contempsit. Non sine periculo auctoritatem suam Princeps subditorum sanguine sanciet. At impunitas confirmabit audaciam: legibusq; improbitas, atq; infidelitas vindicari mandatur. esto: sed Regum propria laus clemētia est: & omne magnum exemplum habeat aliquid necesse est, quod reprehendi possit. si quid certe in leges peccatum erit, salute publica compensabitur. Ad vota in extrema tabula confugio. Deumq; precor, vt à nostra ex sincero animo profecta oratione, temeritatis suspicio absit: mentem tuam vt de rebus tantis statuas, lux maior, atque cælestis illustret, doceatq; quod opus sit factu. Ex literæ Aluaro extitere graues. Regi & bono cuiq; gratissimæ. Quibus lectis Placentiæ Comes, Valeræ in familiam ascito, filium maiorem instituendum tradidit, hominis ingenio delectatus, & dicendi libertatem admirans.

Lusitania Regis nuptiæ. CAPVT VII.

MAgnum reipublicæ vulnus inflictu erat, tot tantisq; proceribus, quæ captis, quæ Castellæ finib. discedere compulsis. eos restituendi in libertatem patriamq; ratio intus forisq; excogitata. timor impediēbat obsequii magister haud satis fidelis futurus. reb. mutatis successit audacia. Beneuentanus è custodia elapsus. Alfonsus Leo (cui Diegus Ribera arci & custodiæ præfectus omnia credebat) magnis in presenti donis, maioribusq; promissis quam pro eius fortuna corruptus, triginta militib. aditum in arcem patefacit. equi in vicino pineto relictī erant. iis conscensis Beneuentum Comes est deductus. incolæ regio præsidio deiecto venientes cupidissimè acceperunt. mox Alba, quæ ad Alistē est, obfidione liberata, quæ à regiis premebatur: aliaq; minora oppida redacta in potestatem. Rei gestæ nuncio lætati boni, lætata multitudo. Rex conturbatus, Ocaniæ relicto Aluaro belliq; ei in Aragonios comparandi cura demandata, ipse Beneuentum festinauit. aduersus Regem nouo dolore irritatum, parum præsidii Beneuentano erat. munito oppido in Lusitaniam cōcessit, Regis sui nuptiis recēs celebratis lætam. Isabella Petro patruo, & regni procuratore nata coniugio iuncta, ante septem annos pacto. puella sanctissimis moribus, præcipua formæ dignitate erat. nati ex eo coniugio Ioannes prima ætate defunctus, Ioanna minor, Ioannes alter, cui vita diuturnior fuit, paternusque principatus obuēnit. Regis ætas tenera

tenera adhuc & regni curis impar erat. Petri diuturnum imperium graue cæteris proce-
 ribus inuidiosumq; esse cœperat. Multitudo rerum nouarum cupida, principum mutati-
 one gaudet: futura semper præsentibus fore meliora credit. Alfonso Barcelosii Comes
 ante alios Petri euertendi consilia agitabat: nulla neque fratris commiseratione, neq; me-
 moria recens accepti beneficii. Gōsaluō enim Brigantii regulo, sine prole defuncto, Dux
 Brigantinus fuerat paulo ante renunciatus. Sic sæpe magna merita graui iniuria pensan-
 tur: natura iura, ambitio inuidiaq; resoluunt, violantq;. Rei perficiendæ parum spei nisi in
 fraude erat. Regi adolescenti rerumq; ignaro suadeo, vti rempublicam capefferat. Regina
 matris primum pulsæ, deinde peremptæ noxio medicamine, contumeliam, Petri quæ au-
 ctorem prædicabat, capite vindicandam. superbè, auarèq; eatenus imperasse, rempubli-
 cam prædæ habuisse. vt est humanus animus infatiabilis, eo quod lege conceditur, ad al-
 tiora & non concessa tendere. regnumq; cuius solum nomen desit, dies noctesq; cogita-
 re. Commotus iis criminationibus Rex, Petrum vlcisci parat. Conimbricæ se is inclusit:
 ne in tam subita rerum mutatione se suosq; contumeliæ offerret, & quorsum quæ cōmota
 erant euaderent expectaturus. magni animi agrè iniuriam ferunt. Olisiponis occupan-
 dæ proposito, cum eius vrbis ciuibus conspirauit. res tanta latere non potuit. cum manu
 militari eo profectus insidiis exceptus est: iustoq; prælio dimicatum salutis anno M cccc 1449
 quadragesimo nono, de mense non conuenit, auctoresq; in diuersum trahunt. Perit ipse
 cum multis. vindictam cælestem interpretabantur earum rerum curiosi, ab eius rebus a-
 uersi: quod medicata sagitta ic̄to corde occubisset, vir meliori exitu dignus longiori vi-
 ta. tametsi annos vixit quinquaginta septem. magnus animus fuit, exacta prudētia, quam
 ex multo rerum vsu collegerat. Regem patruī & soceri necem agrè tulisse iactatum. fama
 frequentior resistit: & rerum euentus mendacium arguit. mortuo diu sepultura negata.
 ad Aliubarrotam tandem, vbi Regum sepulcra sunt, occisi manes ritè conditi sunt, iusta-
 que exequiarum facta. Iacobus filius in prælio captus, deinde ad Isabellam amitā in Bel-
 gas abiit: ab ea Romam missus, purpura donatus est. Beatrix soror eodem subsecuta Adol-
 pho Cleuensi data est vxor. diuturna pax in Lusitania excepit. Rex ætate confirmata sa-
 pienter rempublicam gessit. Bello Maurico felicior fuit, quàm quod extrema ætate ad-
 uersus Castellæ vires gessit. Præcipua animi pietate liberandis captiuis, qui vincti in Afri-
 ca erant, magnam vectigalium partem effudit: si effudisse, dicendus est, & non potius in
 salutem publicam sanctissimè collocasse. Aulicis se suaque regenda tradidit (id vnum
 in eius moribus accusatur,) temporis vitio sic arbitror, potiusquam suo. quæ labe à ple-
 risque ea ætate Principib. suscōpta, occulta siderum vi in alias etiam prouincias magnas
 calamitates inuexit.

Tumultus Toletanus. CAPVT VIII.

Ocaniæ relictus Aluarus bello Aragonio pecuniam conquirebat: quæ maxima diffi-
 cultas opponebatur. Toletum amplæ opulētæq; ciuitati pecuniæ haud magna summa
 imperata. aurei ad tria millia. parua sæpe res maiorum momentum fiunt. eius pecuniæ
 redigendæ cura Alfonso Cottæ cui copioso commendata. restitere ciues: seq; ab eo ini-
 tio vrbis immunitatem violari esse passuros negarunt. monitus Aluarus in cœpto cū per-
 staret, æris pulsu è Diuæ Mariæ populus ad arma concitatur. Ioannes Alfonso, & Petrus
 Galues Canonici Toletani primi incitatores. consternatæ ad arma multitudini se vtrium
 consarcinator quidam ducem præbuit. nomen non traditur, de facto constat. In Cottæ
 ædes impetus fit. ignis iniicitur. materia auidè concipiente flammam, regio ea, vbi Diuæ
 Magdalenaæ templum est, mercatorum frequentia nobilissima, magna ex parte incensa.
 directæ opes: miseris ciuibus iniecta vincula, nulla misericordia sexus aut ætatis. fœdum
 atq; atrox spectaculum ad septimum Kal. Februarii Toleti fuit: ciues à ciuib. non secus, ac
 si hostes essent, omni iniuria vexati. dira vrbis vastitas. In eos potissimum sequitur, quos ex
 ludæis maiorib. prognatos, ac novos homines esse putabāt. gentis inuidia posterorū pœ-
 nis vindicata. Sarmentus vrbis Prætor, & Marcus Garfia eius Legatus (Marquillum Ma-
 zarambrotium ignominia causa vulgus vocat,) in quib. præsidium esse debuit, concitate
 multitudini faces subdiderunt. audaciam, vt fit, supplicii metus excepit. bellum ex ea re
 imminere dubitabat nemo. vrbis portæ occupatæ sunt. id vnum reliquum erat. scelus sce-
 lere cumulatam. læta in præsens, aliquanto post in perniciē vertere. In Aluaro tantis mo-
 tibus pacandis parū auctoritatis erat, præsertim Sarmento infenso. Rex eius monitu, Be-
 neuento interea in potestatem redacto, ad incendium accurrit, veritus ne ex iis iniitiis ma-
 ior rerum moles extaret. aditu vrbis prohibitus ad Diui Lazari nosocomiū substitit. globi

tormento è propinquo muro displosi addita verborum procacitate: Ea poma à ciuib. expectaret. Noua ex eo sæuendi occasio Sarmento extitit. plures ciues in custodiam traditi, quasi urbem Regi prodere tentassent. quæstiones tormentis habitæ. nonnulli dolore victi, plura etiam quam rogabantur confessi sunt. direpta bona, non paucis gula fracta. fœdam carnificinam, fidei crimen obiici, quietis studium accusari, grauiissimum scelus inter rebellantes. Missi ad Regem, qui Torrigios concesserat, oratores (nomina ne memoriæ prodantur, eorum posteris & maioribus tribuendum puto) viri nobiles: Nisi Aluarus amotus esset, ciuitatibus sua immunitas staret, suæ aliarumq; urbium nomine mutationem imperii renunciarunt, in eius locum filio substituto. grauis contumelia audaciaq;: sed ne violaretur ius gentium, dataq; fides valuit. responsum datum non est. obsessa vrbs, Henrico Principe a rebellibus in auxilium euocato periculo erepta. neq; vindici tamè quamuis intra mœnia admissio, aut clauis portarum vrbs aut arcis data sunt. Nihil in concitata multitudo moderatum, nisi pauent, terrent, impotenterq; rempublicam habent. plebiscitum factum ad octauum Idus Iunii, quo Iudæorum ex gente prognati honorib. muneribusq; publicis arcebantur: ac nominatim expressum erat, ne tabelliones essent, ne auctores causarum, iuxta Alfonsi Sapientis legem: qua datum Toletanis affirmabant, ne in ea vrbe aut agro cuiquam ex ea gente, aut munus publicum, aut Sacerdotium esset. perturbatè omnia gerebantur: neq; inter arma vimq; quid legibus, aut more sanctū esset, considerare licebat. impotens tantum dominatus, atroces iniuriæ. Decanus Toletanus cuius neque nomē, neq; genus prodere necesse est, fretus opibus atq; eruditione, fretus Romana gratia, nam Magister Pontificiorum diplomatum Romæ fuit, procedente tēpore Caurienfis Episcopus creatus est (vti nonnulli tradunt à maioribus accepisse) vrbe egressus, atque ad Sanctæ Eulaliæ oppidum subsistens, id edictum temeritatis, atq; impietatis de scripto accusauit maiori animo, quam successu. Septem theses disputandas obtulit. in eam sententiam longiorem disputationem ad Barrientum Conchensem Episcopum dedit. in ea præter cætera nobilissimas Hispaniæ familias cum ipsius propinquis, aliisq; ex eadem natione sanguinem miscuisse, designatis etiam singulorum nominibus notauit: verò an simulatò, quò causam meliorem faceret non arbitror, curiosius indagandum. neq; in eo restitit commotus hominis animus: quin Nicolao Pontifici maximo auctor extitit (sic arbitror) eius diplomatis quo Toletani edicti capita omnia reprobantur, promulgandi tertio pontificatus anno: hoc est, eo ipso quo turbæ Toletanæ extiterunt. Eius diplomatis exemplum, si hoc loco subiiceretur operæpretium me facturum existimaui. Humani generis inimicus illico quò verbum Dei cadere in bonam terram conspexit, operam dedit seminare Zizaniam: vt conculcato semine nullum fructum produceret, pro vt vas electio. Paul. Apost. præcipuus huius Zizaniæ extirpator refert: q; initio inter cōuersos ad fidem, differentia antelationis orta est, Iudæis cum Gentib. de prælatione certantibus, aliis aliter in Dei Ecclesia scissuram inducere cupientibus: cum alii Cephæ, alii Apol. esse certarent. Redemp. noster hæc præuidens ab initio nascent. Ecclesiæ ordinauit, qui huiusmodi Zizaniam extirparent, humanaq; imbecillitate peccantibus aut lapsis occurrerent. prout ipse Apol. ad Rom. scribens omne huius antelationis dissidium diuinis verbis euertit. atq; Petrus Apost. Princeps in singulis diocesis ordinatis Episcopis vniuersam schismatum occasionem submouit. Nos nostri Redemp. exemplo, cuius vice, ad huiusmodi potissime tollenda dissidia, locum licet immeriti tenemus in terris, præfatorum exemplis edocti, omni vigili cura compellimur, operam dare, vt his quæ inter fideles possent diuisionem parere, nostri pontificalis officii auctoritate occurramus, vt inter fideles caritas, amor ac vnitatis vigeat. Nihil enim est, q; tam inter fideles conueniat, quàm quod in omnibus, sit velle vnum, inquit Apol. Sicut enim corpus vnum est, & membra multa habet, omnia autem membra corporis, cum sint multa, vnum corpus sunt: ita & Christus. etenim in vno spir. omnes nos in v. c. Baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi, omnes in vno spiritu potati sumus, vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vnâ spem vocationis vestræ, v. Domi. v. f. v. b. v. D. & pater omnium. Percepimus quosdam novos seminatores Zizaniæ affectantes huius vnitatis & pacis nostræ fidei salutare fundamentum corrumpere, ac quod per vas electionis Apost. Pau. extirpatum fuerat, dissidiū in diuersis partibus, maxime in regnis carissimo filio nostro Ioanni Castellæ & Legionis Regi illustri subiectis, reuocare, ausu temerario asserere, quod qui aut ex Gentilitate, aut ex Iudaismo, aut ex alio quouis errore, Christianæ fidei veritatē agnouerant, & baptizati sunt, & quod grauius est, eorum filios, propter nouam assumptionem fidei non debere ad honores, dignitates, officia, tabellionatus, ad testimonium in Christicolarum causis perhibendū admitti, eos verbis & facto contumeliis afficientes. Quæ cū à Redemp. nostri institutis aliena sint,

Na fiat, eodem Apost. Paulo testante, cum dicit. G. & honor & pax omni operati. b. Iudæo
 & Græco. non est accep. personar. apud Deum. & omnis qui credit in illum non cōfund.
 Non enim est distin. Iudæi & Græci: nam idem Domi. omnium. diues in omnes qui inuo-
 cant illum. Et alibi: In Christo Iesu, nec circumcisio aliquid valet, nec præputium, sed fid.
 quæ per carita. operatur. Hos vt à veritate catholicæ fidei aberrantes, ad viam veritatis de-
 ducere: ac quatenus in præmissis excesserint animaduertere cupientes. cum non tã præ-
 missis diuinis auctori. contradicant, sed & Illustrium Principum quondam Alfonſi Sapi-
 entis cognominati, & Henrici, & charissimi filii nostri Ioannis moderni Castellæ & Leg.
 Regum, pro fidei augmento, perpetuis sanctionibus, authenticis literis, eorum sigillis mu-
 10 nitis, grauib. pœnis vallatis, per nos visis, & maturè discussis: quibus sanxerunt, vt inter no-
 uiter ad fidem conuersos, maximè de Israelitico populo, & antiquos Christianos, nulla in
 honoribus, dignitatibus, officiis tam Ecclesiasticis, quàm secularib. suscipiendis & habendis,
 nulla discretio fieret. atque affectantes, vt quisque, quæ recta sunt sapiat, & qui contra
 Christianæ legis normam, falsa seminare, & proximos scandalizare, quæ vnitatis & pacis
 contraria sunt, præsumpserit, debitis pœnis affecti eorum errores agnoscant: præfatorum
 Principum ordinationes & decreta, vt iuri & sacris canonib. conformia super his edita,
 ex nostro proprio motu, & certa scientia approbamus & confirmamus, & Apostolicæ au-
 ditorita. munimine roboramus, ac omnibus & singulis, cuiuscunque status, gra: aut condi-
 20 fuerint Ecclesi. vel secularibus, sub excommunicationis pœna mandamus: vt omnes &
 singulos ad Christianam fidem conuersos, aut in futurum conuertendos, seu ex Gentili-
 tate vel Iudaismo, aut ex quauis secta venerint, aut venire contigerit, ac eorum posteros,
 tam Eccle. quam seculares, catholicè, & secundum quod Christianos decet viuentes, ad
 omnes dignitates, honores, officia, tabellionatus, testiū depositions, & ad omnia alia, ad
 quæ alii Christiani quantumcūq; antiqui admitti solent, admittant. nec propter fidei no-
 uam receptionem inter eos, & alios Christianos, discretionem faciant. nec verbis aut fa-
 cto, contumeliis afficiant, nec affici permittant. sed omni eorum possibilitate contradi-
 cant, & opponant, & eos omni caritate prosequantur. & profiteantur, sine personarū ac-
 ceptione omnes Catholicos vnum esse corpus in Christo, secundum nostræ fidei doctri-
 nam. Quos omnes tales esse, & pro talibus, ab omnibus haberi, harum serie decernimus
 30 & declaramus. Verum si qui ex his post baptisma reperiantur Christianorum fidem non
 sapere, aut Gentilium, vel Iudæorum errores sectari, vel dolo, aut ignorantia Christianæ
 fidei non seruare præcepta, quibus casibus in Toletanis conciliis, & maxime Cap. consti-
 tuit, & alibi, contra huiusmodi à fide Christi apostatas, tioni pariter cum aliis bonis fide-
 libus, ad huiusmodi honores admittendos decreta sunt, locum sibi vindicant. prout præfa-
 ti Reges rectè sacros canones intelligentes, in præmissis eorum cōstitutionibus, quasdam
 eorum regnorum leges interpretati sunt, aut alias minus quæ Christiano conueniat age-
 re aut sapere. Qui de hoc scandalizatus fuerit, a deat competentem iudicem, & quod iu-
 stum est fieri publica auctoritate, iuris seruato ordine studeat. nec quisquam propria au-
 ditori. aut ordine iuris non seruato, contra diuina. humana. quæ legum doctrinam, aliquid
 40 in eos, aut eorum aliquem audeat attentare. Et quæ sequuntur. Datis Fabriani Camerin.
 diæcesis, anno Incarnat. Dominicæ Mcccc xxxviii, octauo Kal. Octobris, Pontif. no-
 stri anno tertio. Alterum eiusdem Nicolai Pontificis diploma biennio post datum tertio
 Kal. Decembris, vt inseratur operi non est necesse, de eodē argumento priori consonum.
 Hæc ferè ab annalium auctori. prætermiſsa, ad inuidiam vt puto declinandam, ex sche-
 dis amici deprompta propter rei gestæ nobilitatem hoc loco referenda putauimus. de iu-
 re, iniuriave disputare non est necesse: liberum in vtramq; partem lectori iudicium esto,
 ex iis quæ exposita sunt, aliisq; de hac controuersia monumentis: quæ multa in vtramque
 partem circumferuntur, tranquillo neque infecto partib. animo syncerè si pronunciari.

50 *Nonæ procerum conspirationes.* CAPVT IX.

Solicitare Vasco Castellæ proceres non desistebat. ciuitates, Murcia, Conchaq; haud
 satis sincera erga suum Regem fide erant. inde spes aliqua pristinarum opum recupe-
 randarum, Vasconi & procerib. aliis ostendebatur. Varię manus prædatum missæ. ad Re-
 quenam pecoris magna vis capta: incolæ etiam maiori animo quàm consilio obuiã pro-
 gressi in pugna victi sunt. Murcia occupandæ spes euauit. Concha ab Aragoniis têtata,
 ductore Alfonso Aragonio Vasconis filio. Diegus Médoza euocarat, arcis præfectus: quæ
 ea tempestate in summa vrbe posita erat. nunc rudera tantum & parietinæ extant nobilis
 ædificii reliquiæ vestigiãq;. Aragonii conatus vani euaserunt. Barriento Pontifex urbem

magna virtute defendit. Eo periculo vitato nouæ molitiones in Aragonia extiterūt, Præfecti maris aduentu: quem in Italiam abiisse monstratum est. Urbium procuratorib. Cæsaraugustam euocatis Aragonii Regis mandata in conuentu recitata sunt. secundum ea, vt vires gentis conferantur, bellumq; Castellæ denunciatur postulatum. excusant illi. pacem, quæ inter vtramq; gentem extabat, Rege absente ærario exhausto, bello importunè mutari. præsidia alia cõquisita. actum de coniugio Vianæ Principis cum filia Hari Comitis. de colloquio inter Castellæ proceres actum eos, quib. præsens rerum status displicebat. quod caput erat, Henricus Castellæ Princeps ad societatem ineundã inuitatur. Nondum gratia cum patre redintegrata, Toletum is in potestaté redegerat à multitudine populari adiutus. prioris tumultus concitatores Principe agente intra templū maximū, quo se receperant capti. duo Toletani Canonici, ad Diui Torquati in custodiam missi, diuturno, atque grauissimo carcere (qualis in eo oppido est) macerandi. ne capite pœnas darent ordinis sanctitati datum. Marcus Garfia & Fernandus Auila per plateas tracti, atq; omnibus tormentis excruciat, ciuium oculis. in quorum fortunas impotenter grassati erant, gratum spectaculum interitu præbuerunt, facinorib. consentaneo. Mauri præcipua licentia, frequentib. excursionib. finitimum Bæticiæ agrum vexare, incendere, diripere: ingentes prædæ actæ. ad ipsa Giennii & Hispalis suburbia peruentum. pudendam nostrorum ignominiam. Domestica rerum perturbatio vsque eo animos extulerat, vt Vasconi delectus in Aragonia haberi polliceretur Rex barbarus: si alia parte Castellæ fines inuaderet, non dubitaturum se Cordubam admouere castra: neque cessaturum, nisi nobilissima vrbe in potestatem redacta. gratiæ legatis actæ pro ea voluntate: dilatatum id tamen: siue quia nondum maturum erat: seu ne noua inuidia factioni accederet. Cluniæ in Areuacis, procerum conuentus fuit ad septimum kal. Augusti. affuerunt Marchiones Villenæ, atq; Sanctillanus, Hari Comes, Præfectus maris, Rodericus Manricus, qui se Diui Iacobi Magistrum ferebat. Henricum etiam Castellæ Principem interfuisse non nemo ait. Aluari importunitate Castellæ nobilitatem exiliis, carcere, bonorum spoliatione multatã conquerrunt. nunquam illum maiori apud Regem gratia & auctoritate fuisse. nisi in mutua societate aliquid præsidii sit, afflictis nullã spem: cæteris confirmata Aluari audacia, omnib. vnâ pereundum. constitutum, vti ad Augustum dimidiatum pro se quisq;, quammaximas copias cogerent: atq; in Henrici Principis castra venirent. quæ etsi designato tempore ad Pennafielẽ in Vaccæis posita sunt: à procerib. tamẽ cuncta ferius administrata. suus quẽq; timor retardabat, & conatus toties irriti memoria. neq; satis Henrico Principi fidebatur, parum in vno proposito constanti. Præterea Vasco reb. domesticis & Gallicis districtus vno tempore erat. Maulifonium munita in Aquitania arx Vasconis præsidio obrinebatur Magistro equitum præfecto, Angli Regis beneficium. eam arcem Fuxensis Comes validis copiis, in quib. duodecim millia peditum, equitū tria millia erant, impugnandã suscepit. vallo & fossa circumdata, castris maximis septa, aggere, vineis, turrib. oppugnata. Vasco raptim delectu habito ad periculum accurrit. vtraq; castra patienti campo modico interuallo constituta. Inter generum & socerum colloquium habitū est. sed vt obsidionem solueret, adduci Fuxensis Vasconis oratione non potuit: cum ad fidẽ Gallo datã pertinere iudicaret, nisi re confecta, arceq; capta ab obsidione nõ discedere. ita Vascone in Hispaniam reuerso ab obsessis deditio facta est. præsidium incolume dimissum. Vasconis & procerum mora de re concilianda inter Henricum Principem & patrẽ gratia denuo actum. spe pacis conficiendæ dimissæ copiæ. Castellæ Rex in Vaccæis substitit. Henricus Princeps Toletum cum abiisset, inter faustas populi acclamationes tripudiaq; more gentis in urbem exceptus, Petrum Sarmētū, quoniam rapinis & iniuriis neq; finis, neq; modus erat, arcis præfectura atq; vrba prætura spoliavit, principio anni M. quadringentesimi quinquagesimi, multum conquerentem fortunæ vices, Principisq; fidem implorãtem. Præda ingens, aulæa, peristromata, vestis pretiosa, vasa auro & argento grauia ducētis iumentis sarcinariis exportata: impudentissimum furtū, certissimum peculatum. Inter frementis populi clamores, quæ iniuste erant ablata, vi extorquenda dictitãtis, euasit tamen data à Principe fide munitus. prædæ tamen pars in itinere intercepta. pars maxima ad Gumielem oppidum, vbi vxor & filii erant, iussu Regis occupata. Sarmētus ipse in Vascones abiit. venia postea data à Romano Pontifice, cum quo res communicata est, eius iussu ceteris bonis ablatis ad Bastidam, quod oppidum in Vteriori Castella relictum modò erat, vitam exegit morbis grauissimis, timoriq; obnoxiam, rerum gestarum maculis turpẽ. In socios rapinarum grauior ira fuit. Variis in vrbib. capti, exquisitis cruciatib. perempti sunt. crudele exemplum: sed paucorū calamitate, populi inuidia, numinis ira, religio tantorum scelerum, ignominiaq; expiata est: ac documentum cæteris datum, ne magistratum violenter & sordidè gerant.

Vix Toletana vrbe pacata, nouus Segobiæ, quo se Hærius Princeps retulit, tumultus concitatur. Paciechus, de quo crimine incertum, sed delatus tamen est dignum virtutis commisisse facinus. Petrus Portocarrerius, qui gratia Principis valere cœperat, index, adiutoribus Conchenfi Episcopo, Ioanne Sylua Vexillifero regio, Pelagio Ribera Marscalco. Monent ii Principem vt omnem diligentiam ad dignitatem conferuandam adhibeat. vnde perspexisset fraudem paratam, in eum vteretur iure suo: pœnam de Paciecho sumptam, cæteris documento futuram, ne ingentia beneficia perfidia compensarēt: consilio approbato, vt caperetur decretum est. rei perficiendæ haud facilis patebat via. Magnæ opes suppetebant reo: ipseq; cognita Principis ira, vrbs regione occupata, munitaq; vim propulsare parabat. ne pars cum parte pugnaret armis, vti Turueganum suæ ditionis oppidum concederet datum. Petro Portocarrerio conciliando opera data. gener factus filia Paciechi notha connubio iuncta. Metellinum amplum ad Anam flumen municipiū dos dicta. ea arte inimicorum potentia debilitata est: Principisq; offensa mitigari cœpta. Cum Aragoniis bellum erat haud magno conatu moleq; festæ vires magis, quam dissidia sublata. Bordalua arx ad fines Regni de Aragoniis capta: rursusq; amissa. In Vasconem maior ira, nempe malorum omnium auctorem. opportuna vindicandi iniurias occasio. domi inter Vascones dissidiis enatis, pars Vianæ Principi suadebat, vti maternum regnum capefferet. patrem iniuriam ætati, iniuriam genti facere. ex externa gente regium nomen nullo iure occupare. magnorum motuum fundamenta ponebantur. Vasco CæsarAugustæ erat: vbi conuentus Aragoniæ adulto vere habiti sunt: De quæstoribus, quibus Præfectus Iustitiæ Aragonum quasi legatis vti consuevit, disceptatum. eorum munus certis legibus circumscriptum: ne concessa ad salutem potestate ad iniuriam abuterentur. Bona de quibus esset, penes sequestrum publicum deponi mandatum: ne iudicibus litium prorogandarum occasio essent, eorum arbitrio permittenda, atq; in eorum relicta potestate. Alfonso Aragonio res Hispaniæ eatenus curæ erant, vt missis legationibus ad Principes, hortaretur ad pacem: si bellum esset in fratrem gentemq; propensior. alioqui obliuio patriæ cepisse videbatur: neq; vti in Hispaniam rediret adduci potuit, de ea re quamuis identidem appellatus. illecebræ omnis amœnitatis maritimæ terrestriq; in Italia detinebant: atque in nobilissima prouincia primum potentiæ & auctoritatis locum nactus: inter Hispanos in secundis, quod necessarium fore prouidebat, numerari recusabat. laborum fructus opima pax erat, fama; nominis: qua inter sui temporis Principes celeberrimus fuit. vt finitimi longiniquique eius amicitiam certatim expeterent, missis in eam rem honestissimis legationibus Græci maximè Principes Turcarum armis exagitati: qui feroces tantis victoriis, omni ex parte circumfusi vrgebant assidui atque formidabiles. nobilissimi imperii scilicet, appetebat interitus. ægra gentis spes vnus Constantinopolis munitione, amplitudineque stabat. præsidium id inualidum, atque imbecillum erat. Externa auxilia conquisita a Demetrio Palæologo (is Constantini Augusti frater erat Atticæ & Peloponnesi Princeps) missa ad Aragonium legatio. Si vires conferret, Turcici belli profligati amplas prouincias præmium futurum, idem ab Aranito factum Epiri Comite (Albaniam vulgus vocat.) Georgii Castrioti propter eximias viri virtutes, gloriamq; bellicam, legatio in eam rem missa prætermittenda non est: eaq; de illo Principe hoc loco dicenda quæ consequentibus commemorandis cognoscendisq; lucem afferant. Amurati Turcarum Principi datus fidei obses à patre Ioanne Castrioto in Epiri parte ea principatum obtinente, vbi olim Emathia fuit, à puero Mahumeticis sacris institutus Scanderberchius, hoc est Alexander vocitatus est. ætate confirmata id specimen præbuit, vt fortissimi Ducis in eo indoles appareret, in omni contentione atq; certamine æqualibus maior: procero compactoq; corpore, conspicua forma, animo magno, gloriæ appetentior quam voluptatum. Itaque eius ductu magnæ sæpe res breui confectæ. Patriæ inter hæc religionis amor incitabat, paternique principatus spes vrbebat iniuria ablata. Insigni edito facinore transire ad nostros cogitanti, rei perficiendæ opportunitatem casus attulit. insigni ad flumen Moratiam prælio à Ioanne Hunniade Turcis profligatis, Georgius fuga seruatus, literis nomine Imperatoris confectis, Croiam vrbe paternæ ditionis caput Præfecto decepto improuisus occupat: vrbes finitimas & oppida capit. Magnum Georgii facinus dolorem barbari Principis animo, magnam curam ingessit. literæ vltro citroque missæ. sublata spe voluntate quidquam facturum, Turcæ ad incendium accurrunt. multa prælia fuere. magnæ sæpe hostium copiæ à paucis piis profligatæ. tantum in vnus viri virtute, præsidii rebus erat. Diu etiam locorum præfides aderant. qui enim humanis viribus & consilio

tamdiu sustentare potuissent? inuictasque barbarorū copias toties superare? Singula comi
 memorare longum esset: nominis certè gloria veteres heroas exæquasse visus est, & auspi
 ciò nominis Scanderberchii, virtute haud dissimili felicitateq;. Vires exiguæ erant, & tan
 tis conatibus impares. externa auxilia euocata sunt. Veneti adiuncti: Romani Pontifices
 1451 ad opem ferendam sollicitati: ad Aragonium Regem Caietam, vbi se tenebat ineunte an
 no M cccc quinquagesimo primo legatio venit. Si milite & pecunia, in id bellum iuua
 ret, in eius fide futuram prouinciam, annumq; vectigal representaturos cum fide, quod
 Turcarum Principibus pendere soliti erant. Benignum respōsum datum: præstita etiam
 auxilia. sed quantulum id erat, in tanta hostium potentia frementium tandiu bellum ea
 parte sustentari? Fuit hic annus Hispaniæ maximè faustus. Isabellæ Principis exortu: cui
 Castellæ imperium defunctis fratribus numina destinabant. vulnera maiorum socordia
 reipublicæ inflicta, animi magnitudine, & perpetua felicitate sanatura (egregium Hispa
 niæ decus æternumq;) ad nonum Kal. Maii Madrigale, vbi parentes erant, nata est. Alia
 parte Henricus maris Præfecti frater, quem captum ante tres annos, cum aliis proceribus
 diximus, è turri Langa, vbi prope Gormatium detinebatur, hoc astu aufugit. Monitis oc
 cultè suis quæ fieri vellent, nocte quadam vestem in strato ita componit, vt dormientis spe
 ciem præberet pileolo nocturno imposito: seq; è conclau subducens in summam turrim
 euasit. Custos de more conclau lustrato, dormire Henricum credens obserata silētio ia
 nuam discedit. Ille quietis om.ibus glomere fili euoluto, restim nodis distinctam à suis ac
 cipit. cuius ope librato corpore reptansq; manibus, & pedibus magno nisu, magno animi
 vigore incolumis euasit, lætus ouansq; non minus felici temeritate quam recepta libertate.
 Friderico Cæsari per legatos expetenti Eleonora Lusitani Regis soror promissa cōiux.
 data sponsalia Olisipone quinto Idus Augusti, die Lunæ. mox puella nauibus missa longa
 & difficili nauigatione Pilas, Senasq; in Hetruriam peruenit.

Bellum ciuile inter Vascones. CAP. XI.

Nouis fœderibus inter proceres, quod ictum erat fœdus, dissipatum est. Vasco præsi
 dio nudatus domestico externoq;. vtrunque Aluarus consilio perfecit (cuius capiti
 omnis ea concitari cœpta tempestas minari videbatur) in periculo sæpe ab ingenio præ
 sidium petere solitus, quod antea sæpe prosperè cesserat, nunc exitio fuit. superi vix sinūt
 fraudes impunè abire. eo tamen auctore, fœdere in speciem cum Vascone factō, Præfe
 cto maris, & Castri Comiti venia denuo data. restituta etiam ditionis oppida sunt. Alfon
 so Vasconis filio Calatrauæ magisterium promissum: neque venienti præstitum tamen.
 cum se Petrus Gironius & Almagrum in Oretanis milite & cōmeatu ad vim prohiben
 dam comparasset. ergo re infecta in Aragoniam sese referre compulsus est, ægrè ferente
 Vascone delusum se fraude esse: idoneumq; visum, qui dolis circumueniretur. Accessit
 noua iniuria: Aluari consilio Henricus Princeps patri conciliatus est. Præterea (qui gra
 uissimus dolor fuit) belli flamma in Vasconib. concitata diurni, ciuilib, sæuissimi hac de
 causa scissa eius gētis studia ab antiquo erant in Beamontios Agramontiosq; infausta Va
 sconib. nomina: ex Gallia quidē aduecta, nobilissimis tamē atq; adeo regia stirpe familiis
 afficta, Lerini Comitibus, Cortesius Marchionibus, quæ capita duarū factionū erāt. Agra
 montii Vasconis maiestate tenebantur. ægrum Vianæ Principis animū Beamontii ad su
 menda arma incitabant. iniuria interceptū regnū, bello vindicandum dictitare. diuinis &
 humanas leges à patre violatas. Si vires humanæ deessent, tamen æquissimam causam su
 peris curæ futuram. Cum Castellæ Galliæq; Principib. societas armorum constituta. Ca
 stellæ Principes affuturos se pollicentur, si modò palam moueantur arma. Tantundē pol
 licetur Gallus, omni Aquitania recepta de Anglis, finitimus opportunusq;. & erat per idē
 tempus Baiona in potestate redacta, candida cruce in cælo sub conflictum visa. siue vera
 species fuit, q; nubium natura ferre potest, siue oculorū ludibrium præstigiæq;, in omen
 versum melioris deinde fortunæ. Crux rubra, quo bellico insigni vti consueuerant, Galli
 candida ex eo cruce mutata. nihil in continenti relictum Anglis præter Calitiū, & ei con
 tributum angustum agrum. Motis inter Vascones ciuili dissidio armis oppida & vrbes,
 pars à Beamontis occupata, Pompelo regni caput, Olitum, Ayuar municipium. In fide
 Regis multo plura mansere. nam tempestate prouisa fidissimos quosque rebus & præsi
 diis præfecerat: seq; ad omnem occasionem magna diligentia cōparauerat. Vianæ etiam
 principatus in potestatem redactus. Ab Henrico Castellæ Principe Stella munitum op
 pidum est impugnatum. eodem Rex pater appulit. intus Regina Vasconum erat. Vasco
 suarum rerum periculo permotus eo Cæsaraugusta citato abiit ad quartumdecimum ka
 lend. Septembris. Exiguus comitatus erat, neque in Aragoniis satis virium ad motus pro
 uinciæ compescendos. maiores delectus in Aragoniis habiturus, Cæsaraugustam ipse,
 C. stellæ

Castellæ Rex & filius quasi bello confecto, Caroli Principis hortatu sese Burgos retulere. Mite ingenium malo fuit. collectis à patre copiis, virtute magis & vsu pugnandi, quam numero validis ad Ayuarem castra posita, copia defensorum & magnis operibus munitum oppidum. accurrit filius auxilio. castra iuxta posita. acies ad pugnam productæ quinto Nonas Octobris. viris sanctis inter utrosque comitantibus, quibus graue erat, ac detestandum videbantur propinquos & necessarios inter se configere, filium aduersum patrem, tentatum si reconciliata gratia consensu ponerentur arma. Carolus faciles aures præbebat, his modo conditionibus: Ut venia omnibus à patre esset, etiam Ludouico Beamontio Lerini Comiti equitum Magistro. Vianæ, principatus restitueretur. Regni vectigallium dimidium ipsi cederet: vnde vitam aulicamque cultum sustentaret. Fœdus id consensu Castellæ Regis sanciretur: vti iureiurando Carolus pactus erat. Ex his capitibus, quædam Vasco tolerabat, reiciebat alia. filius spe ferox, quoniam multitudine superabat, pugnae signum dat. Idem ab hostibus factum. concurrere acies. primum Vasconis agmen loco pulsum. vnus Rodericus Rebolledus Vasconis cubicularius cæteris fugatis, hostes se ferociter inferentes sustinuit. eo virtutis exemplo reliquæ copiarum in pugnam inuectæ: ii etiam qui terga dederant, ignominiam fuga susceptam virtute audaciaque delere studebant. eorum impetum aduersarii non tulerunt, in fugam conuersi, initio à Bæticis equitibus factum. collectitius exercitus par veterano non fuit. minor cædes quam pro victoria. captiui multi. ipse Vianæ Princeps circumfusis omni ex parte hostibus. periculo proximus, gladio, & chirotheca militari Alfonso fratri traditis, deditioem fecit. Nobilis in paucis pugna, fœda initia, detestandi progressus, exitus miserabilis. pugnantium cæsarumque numerus memoriæ non est proditus: ac ne de prælii ordine auctores consentiunt: ne de tempore quidem quod est factum, nostrorum scriptorum pudenda fœcordia. Carolus Tafallæ primum, deinde Monroii seruari à patre iussus est. toto captiuitatis tempore infectis veneno cibus ne perimeretur formidasse, fama est: neque allata post conflictum bellaria attingere ausum, antequam frater gustu explorasset. Lætus victoria Vasco CæsarAugustam rediit. secuta est vxor, breuique prægnans facta est. neque Beamontii posuere arma, neque demisere animos: & Henricus Castellæ Princeps infensus socero, illis auxilio accurrit. Præterea Aragoniæ proceres Caroli causæ fauere cæperant, & de eo liberando inter se consilia inire. miserabilis rerum conditio in Vasconibus maxime. in agris vagabantur milites latrocinantium more: intra oppida factiones dissidiaque vigebarunt: ex eo rixæ, pugnae, cædes. In Bætica Maurorum audacia ad Arcobrigam castigata. equites sexcenti, pedites octingenti ea parte prædatum inuecti, à minori nostrorum numero, cæsi fugatique sunt quinto Idus Februarii anno M cccc quinquagesimo secundo. ductor Ioânes Pontius Arcobrigæ Comes, Marcia seu Marchenæ regulus. Maior ei genti clades proximo mense in Cõtestanis est illata. sexcenti Mauri equites, pedites mille & quingenti ad Eliocrotam (nostris Lorca est) in pugna superati, præda etiam ingens ablata, quadraginta millia maioris minorisque pecoris. nostri trecenti equites erant, pedites ad duo millia: ductores Alfonso Fagiardus Murciae Antelatus, eiusque gener Garças Manricus: præterea Dieghus Ribera Murciae iuridicudo Præfectus. sic barbarorum conatus aliquandiu restiterunt: versaque fortuna partium est. Mauri à Rege Claudio alienati ad nouum imperium retulere animos. nihil præterea hoc anno memorabile accidit in Hispania: nisi quod Vasconi Regi filius susceptus est sexto Idus Martii. Sosis, qui pagus ad Vasconum & Aragoniæ fines est, ipso itinere, quo se ad virum Sanguessa referebat, Reginam repentinus dolor partus inuasit: foetumque matutum excussit: cui nomen Ferdinando fuit: amplissima regna & immortalis gloria, ob res præclare gestas bello, paceque. Senis Fridericus Cæsar, & Eleonora sponsa conuenerunt: Repetita sponsalia. cæremoniarum antistes Æneas Syluius, Principis gratia, & eruditionis fama nobilis. Nuptiæ Romæ ex ritu Christiano sacratæ, ab ipso Pontifice: de cuius etiam manu sunt coronati. Festa nuptialia Neapoli celeberrimo post hominum memoriam apparatu celebrata sunt. noua in ea vrbe nupta ex sponsa coniux est facta.

Aluarus Luna captus:

CAPVT XII.

Immerito rerum humanarum inconstantiam mortales accusant: quasi fluxam, caducam, incertam paruo momento in contraria vertantur, temeritateque potius fortunæ, quam certo consilio regantur. cum contra vitia & mores accusandi essent: quæ prauos homines in præcepta sæpe agunt. Quid enim mirum si inerti iuuenta senectutem egestas premittit? si luxu gulaque maiorum opes effunduntur, pereuntque? Si potestas sordide habita

aufertur? si superbiam inuidia sequitur, certaq; perniciēs? Nimirum vera rerum vocabula amissa sunt. aliena largiri, sua prodigere liberalitas vocatur. temeritas in laude ponitur, præfertim euentu secundo confirmata: ambitio decori ducitur: impotēs dominatus, atque violentus feueritatis nomen induit. Rarò à moribus fortuna discrepat. nos inepti rerum æstimatores alienas infelicitatis causas perscrutamur: quæ latent sæpe, nonnullæ tamen existunt. Hæc præfari volui, funestum Aluari Lunæ exitū scripturus. Ab humili ducta fortuna ad summum peruenerat, in præceps ambitio dedit. Bona inerant in natura moribusq; inerant mala: vtra magis euentus indicat. ardens ingeniū, perspicax iudicium, aptus sermo & cum aculeo facetus, quadam tantum hæsitantia tardior, profunda calliditas, atq; simulatio, audacia, superbia, ambitio: ex quibus atque ex fraude, compositus videbatur. corpus exiguum, sed firmum, & bellicis laboribus idoneum: facies minuta, venusta tamen cum dignitateq;. hæc à primis annis suscepta, confirmauit ætas, auxitq;. Accessit contemptus hominum, commune potentium malum, aditus difficiles. ætatis flexu ira peruiacior fuit. quasi fera in cauea petita iaculis, deinde emissa, inimicorum odio exacerbatus, impotentq; successu, quas non strages dedit vindictæ studio ardens? His moribus non corruisse mirum est, sed tandiu perstitisse pudendum. Sæpe antea occultis criminationib. de maiestate postulatus fuerat, tanquam ingentes opes supra fortunam, supraq; conditionem nactus augere non desisteret. euerfa nobilitate graue etiam imperium in Regem exerceret. Nihil illi ad regnum præter nomen deesse. studia ciuium habere, munitissimas arces: auri & argenti immensam vim: exhaustum esse publicum ærarium. Vera esse, quæ obiciebantur Rex non ignorabat: sæpe etiam apud Reginam de iniuria ignominiaq; conquestus erat, cum aliis communicare non ausus, libera etiam gemitus sublata facultate. Euertendi hominis opportunitatem exoptatus casus attulit. Petrus Stunica Placentiæ Comes, se Begiare ditionis oppido continebat, publico in ea temporum colluione abstinent. id Aluarus odium interpretatus, eius perniciem molitur. Garfias Albani filius è Petrafitæ, quæ arx vicinis locis sita est, prædas agere non desistebat, paternæ iniuriæ, quoniam vincus tenebatur, vindex. Aluarus eius obsidendi consilium dat, improuiso etiam Placentiæ Comitum occupaturus. Sic animus erat. numina, quod parabat aliis exitium, in eius caput verterunt. fraus fraude petita. Hari Comes, Santillanius Marchio Placentiæ Comitum suafu, facta conspiratione in Aluari necem coniurant. quingenti equites missi Vallisoletum sunt: (quò Rex Burgis venerat in Bellum intentus, quod inter Vascos gerebatur) incautum Aluarum oppressuri. tametsi alia species erat Beneuentano opituladi aduersus Petrum Oforium Trastamaræ Comitē, cum quo dissidium erat. Procerum consilio indicato Burgos auctore Alvaro reditum. quod saluti fore credebatur, maturauit exitum. Arcem eius vrbis Enecus Stunica obtinebat. Eneci frater Placentiæ Comes cum præsidio militari hostem vt opprimeret euocatur, quò res occultior esset legata abs Regina ad auunculum, Ribadei Comite principe scemina prudentiq;. In Castellis Aluarum incidisse: irretitumque teneri. omnium telis quasi feram petendum: communesq; iniurias vindicandas eius interitu. Neruis æger Comes venire non potuit. Aluarus filius missus, dum Curiele oppido Burgis vicino euocat equites, Aluarum Lunæ Rex monet, vt in ditionem discedat: quanta inuidia flagret nõ ignorare. sibi in animo esse, procerum consilio rempublicam gerere. consilii nimirum suscepti pœnitentia subierat: aut rei exitum formidabat. Recusat ille nisi Toletano Archiepiscopo euocato: quem pro se vicarium substituere cogitabat. præterea Regis ex sermone (neq; enim temere fuisse putabat) odoratus insidias nouū facinus designauit. Deus illi mētem eripuit. Alfonso Biuerum, qui Regi à consiliis erat, domi obtruncat, atq; è cancellis in subiectum fluuiū præcipitem dat, nihil tēporis sanctitate motus tertio Kal. Aprilis, ipso die Veneris Christi cruciatuum memoria sacro, salutis anno M cccc quinquagesimo tertio. Extrusus cōtinuò qui Aluari Stunica aduentū vrgeret. Præcessit is obuoluto capite. Sequebantur modicis interual-
 453
 50
 50

militibus è fenestris ædium vulneratis. Internunciis comitantibus, quod necesse erat, Aluarus Luna deditioem facit syngrapha à Rege missa: nihil eum per iniuriam passurum. speciosa verba rebus vacua. In eisdem ædibus custodiae mandatus, Abulensem Episcopum è fenestra conspicatus Regis lateri adhærentem (nam eisdem ædibus pransurus sacris operatus veniebat) apprehenso mento suo: Pœnas, inquit, sacrificule huius nostræ iniuriæ dabis. ad quem ille: Deum testor, respondit, nullam me huius consilii partem fuisse. nondum domita malis Aluari ferocia erat. Peracto prandio, remotisq; mensis, cû Regis conueniendi potestas facta vincto non esset, codicillû in hanc sententiã mittit. Quintus & quadragesimus annus, Rex est, ex quo in tuis obsequiis sum. De præmiis non queror. maiora meritis, maiora expectatione fuerunt: non negabo. vnum felicitati meæ defuit, tantæ fortunæ tempestiua moderatio. Dum otio, quod magnorum virorum exemplo petendum fuit, negotium præfero à me debitum, tibi vt putabam, necessariû, in hanc incidi calamitatem. Eripi libertatem, quam tibi non semel vt redderem magnis periculis vitam & fortunas obieci, graue est. Plura dicere dolor prohibet. Multis meis peccatis numina irritata certo scio. his malis si placantur, satis habeam. Opes vltra sustinere non possum. quarum tantam copiam in me cumulasse malo fuit. iis libens cederem nisi in tua potestate omnia essent, erepta nobis facultate hominibus probandi, eum ad summa euexissete, qui res humanas vt parare, sic possit contemnere: atque vnde acceperit resignare. Illud obtestor, vt quoniam ærarii inopia inductus, vnde minime debui, decem aut duodecim millia aureorum redegei, quæ in loculis seruantur, ea reddi quibus sunt ablata cum fide facias. Hoc si nostris officiis qualiacunque fuerût, non impetror: æquitati postulati concedere necessarium arbitror. Ad hæc Rex: Quod de obsequio & præmiis diceret, non negare, maiora tulisse, quam ab vlllo Rege, aut Imperatore ab vlla memoria priuato contigissent. Eius causa ereptam sibi libertatem, eo adiutore redditam, non minus mereri vituperationis, quam laudis. Regiæ inopiæ ab eo potissimum factæ, suis copiis opitulari æquius futurum fuisse, quam aliena iniuria, se tamen ex eius bonis, iis qui damna pertulerant, facturum satis. maiore in eo conscientiæ ratione habita quam iniuriarum. Mirum est, in tanto numero eorum, qui Aluari beneficiis obstricti erant, nullum in periculo ad præsidium accurrisse. Verum miseros studia destituunt, cum aulæ gratia in contrarium circumacta. Tanti hominis supplicio Hispanis annum insignem, vniuerso orbi Christiano luctuosum reddidit, vrbs Constantinopolis casus, à Turcis vi captæ. Mahomad gentis Imperator multis de nostra gente victoriis insolens, cæteris circum vrbibus & oppidis in Thracia captis, ad Constantinopolim castra posuit. Mari terraque vrbs nobilissima dies quatuor & quinquaginta omnibus operibus impugnata. A Lõgo Iustiano Genuensi aditus in vrbem hostibus est patefactus ad quartum kalendas Iunii. A quibusdam superior annus falso haud dubium & per errorem designatur, Pentecostis feria secunda, de die mensis non discrepantibus. Omnia barbaræ crudelitatis exempla in miseros edita, nullo sexus aut ætatis discrimine. Horret animus gentis ærumnas, nostram ignominiam meminisse, florentissimi quondam imperii opes momento temporis euerse. violatæ fidei, quam in Concilio Florentino Ioannes Palæologus Imperator dederat, consentanea merces fuit. Frater Constantinus, qui in imperio successerat, ne ludibrio maiestas esset, cum hostes videret irrumpere, posito paludamento, inter confertos pugnans occubuit, turpi seruituti honestam mortem præferens. id vnum virtutis specimen præbuit. eius fratres Demetrium & Thomam ad maiorem ignominiam fortuna, Deus verius, seruauit. Perculit ea res, vt par erat; piorum toto orbe animos, intempestiue lacrymæ erant, post acceptam cladem. Ex eo vrbs illa Turcici imperii sedes, domiciliumque fuit, suis copiis & nostris malis nobilis atque præclara. Carolo Vianæ Principi, CæsarAugustam deductos agentibus Aragoniis cum patre reconciliata gratia, libertas est reddita decimo Kal. Iulii, lti fœderis caput fuit. Vt ipse in patris potestate esset. Ex vrbibus & arcibus, quæ in eius fide erant, præsidia deducerentur. Fidei obsides dati Ludouicus Beamontius Lerini Comes equitum Magister, eiusque filii, aliique Vascones viri primarii, breuis latitia fuit, noui motus sunt breui concitati, paterna auiditate filii impatientia, respublica diu iactata.

Aluari Lune supplicium. CAP. XIII.

VNo tempore à Rege Castellæ Aluari oppida, & thesauri occupabantur, ipse è vinculis causam dicere est compulsus: quæ bona esse non poterat, aduersum Regem tantis præsertim iniuriis exacerbatum. Dati iudices, maiestatis damnarunt. Portilio, quo deductus erat, Vallisoletum relatus, pœnitentiæq; & eucharistia procuratus, ad supplicii locum mula vectus est per plateas, voce præconis sententiæ summam de more incla-

mantis, his verbis: Hoc supplicium huic crudeli tyranno abs Rege esto. Quod præcipiti
 temeritate & amentia cum regiae maiestatis diuinæ in terris vicariæ sugillatione, aula in
 potestatem redacta, rep. que vniuersa ad arbitrium reuocata. Supra conditionem, supra-
 que priuati hominis modum elatus superbia, in Deum, Regemq; contempta regia ma-
 iestate, regii patrimonii magna iactura, foeda iudiciorum perturbatione, ea crimina, flagi-
 tia, maleficia, peculatus perpetravit, pro quibus securi subiicitur: vt diuina regiaq; vindi-
 cta sancita vnus supplicio, cæteris documentum detur similis audaciæ vitandæ. Sic qui
 deliquit, pœnas dato. In medio foro suggestus erat amplus, cruxq; in eo, & geminæ faces
 accensæ rapete substrato. eo conscenso, crucem veneratus aliquotq; passibus confectis, a-
 manuenti puero signatorium annulum, galerumq; dat. Hæc inquit, postrema à me mu- 10
 nera habe. Ingens pueri ploratus, circumstantium gemitus confectus est. variæ rerum i-
 mages mentibus occurrebant. proximæ foelicitatis cum præsentī fortuna comparatio,
 inimicis etiam excusserat lacrymas. Aderat Barrasa Henrici Principis stabulo Præfectus.
 Huic ad se vocato. Vade, inquit, Principi ex me dicito, famulis gratificandis ne Regis hoc
 exemplum sequatur. Erat vncus ferreus sublīmi ligno cōfixus. rogat carnificem ecquem
 in vsum paratus esset? Seiunctum, ille, à trunco vt imponatur caput. Post mortem, subdit
 Aluarus, de corpore vt libet, facito. viro forti mors turpis esse non potest: neque immatu-
 ra tantis honoribus defuncto. Hæc dixit: simul diloricatis tunicis intrepidè securi caput
 subiecit, tertio Nonas Iulii, vir verè magnus, ipsaq; fortunæ varietate admirandus. Tri-
 ginta circiter annos ita in aula dominatus est, vt nihil neq; maioris neq; minoris rei, nisi 20
 eo arbitro gereretur: ne vestes quidem Rex, aut tibi genus, aut aulae ministeria, nisi eius
 voluntate mutabat. Sed exemplo tamen calamitatis, monendi sunt aulici, vt amari à Prin-
 cipibus quam metui malint: qui metus domini exitium serui est: & fata vix sinunt super-
 bos famulos feliciter mori. Alfonso Spina monachus Franciscanus morienti affuit: is qui
 fortalitium fidei edidit, splendido titulo, voce barbara, eruditum opus & diuinarum re-
 rum cognitione præstanti. Truncus tribus diebus in suggestu relictus pelui iuxta posita,
 ad stipem colligendam, qua sepeliretur homo paulo ante Regibus potentia exequandus.
 sic res humanæ variant. In Diui Andree vbi cæteri supplicio affecti, sepultus est. inde in
 Diui Francisci translatus intra idem oppidum. annis consequentibus in templum Tole-
 tanum, instaurato ab amicis funere, Regum permissu. Vulgo fertur, consulenti vatē Al- 30
 uaro prædictum, Cadahalsum exitio fore. eum, quod ad suggestum referre debuisset (id
 ea vox Hispanis significat) oppidum interpretatum illo in Carpetanis nomine, suū quam
 uis per totam vitam vitasse. Nos hæc, vt vana, parum curanda putabamus. Ad Scalonom
 regia castra erant. id oppidum post Aluari exitum, deditum ea conditione ab vxore est: vt
 viri thesauri æquis partibus ipsa, & Rex partirentur. cætera omnia fisco addicta. Ioannes
 Luna, Aluari filius, Sancti Stephani oppidum à patre datum retinuit. huius filia nupta
 Diego Paciecho cum Villena paternum comitatum iunxit. filia altera iuxta Aluaro fuit
 Ioanna nomine. ex impari matre Petrus Luna Fontidonix regulus: filiaq; vxor Ioannis
 Lunæ propinqui, Sorix vrbis præfecti. De Aluari casu hætenus. Ab Ismaele Mauro, quē
 annis superioribus ad Mauros abs Rege remissum fuisse monstratum est, factionis opib. 40
 nostrisq; auxiliis confirmato, Rex Claudus patruelis regno spoliatus est: quo tēpore non
 traditur: de facto nemo dubitat. acceptæ superiori anno calamitates studia gentis auerte-
 rant, alioqui nimium in Principum mutationem pronæ. Ismael regno suscepto, fide erga
 nostros haud diuturna fuit: in tenui fortuna benignus amicusq;, post victoriam accepti
 beneficii immemor. In Lusitania nummi aurei recens percussi cum primis probi, cruci-
 ati ex eo dicti, quod per idem tempus venia concessa Lusitanis est: quicumque cruce insi-
 gni aduersus Christiani nominis hostes, pro religione arma sumerent. Aluarus Gonsal-
 uus Lameci Episcopus, eam veniam à Romano Pontifice Nicolao quinto abstulit, vir in
 ea gente clarus prudentia, doctrinæ opinione præstanti.

Castella Rex obiit. CAPVT XIV.

Svblatus Aluarus Luna, neque rerum conditio tamen magnopere in Castella mutata.
 Regi quidem propositum erat, si diuturnior vita contigisset, rempublicam per se gere-
 re adhibitis in consilium Conchensi Episcopo, & Guadalupeo Priore Gonsaluo Illesca
 viris ea ætate integerrimis sanctisq; iis adiutoribus incommoda accepta maioribus com-
 modis sanare: summæ diligentix summam imperii seueritatem addere: quæ sæpe inani
 specie clementiæ salubrior est. Itaque vtrumq; Abulam eo consilio euocauit: quo Scalo-
 na discesserat. Octo millia equitum ad continendam in pace prouinciam, externā vim
 prohiben-

prohibendam ordinariis stipendiis alere cogitabat. Regia vectigalia singulis vrbibus exigenda tradere, toto genere mancipum & publicanorum amoto: quoniam omnes vias pecuniæ norunt, & pecuniæ causa ingentes fraudes suscipiunt. Cœperant Lusitani extrema Africæ littora anniuersariis nauigationibus tentare: aperireque, longissimo tractu vsque ad Bonæ spei promontorium: quod litoribus vtrinque in cuspidem extenuatis, vltra mediam cœli plagam triginta quinque gradibus porrectum est. vnde genti magnæ opes accessere, gloria par. Henricus Lusitani patruus cognitis astrorum conuersionibus, cuius rei peritissimus erat, & in studium incitatus, Christianæ religionis amplificandæ, auctor primus extitit. quo nomine immortalem laudem habeat necesse est. Castellæ Rex
 10 ea Africæ litora ad suum ius pertinere existimabat: neque interceptum à Lusitanis iri, passurum. legatus de ea re Ioannes Gusmanius, ni mutarent minas addidit: bellū sœuissimum finibus illaturos. à Lusitano mite responsum datum. Putare se nihil contra ius factum esse: atque fidere, nisi re diiudicata Castellæ Regem haud moturū arma. Medinam is Campestem & Vallisoletum abierat, si mutato cœlo morbum pelleret, quo lento sed diuturno cœperat laborare. Vno tempore Ioannes Gusmanius è Lusitania cū eo responso rediit: & Aragoniæ Regina spe Principes Hispaniæ facta pace inter se conciliandi, Vallisoletum appulsa est. Inanis conatus non fuit, Regina rem susceptam magna cura administrante, cunctis fere Hispaniæ prouinciis diuturno bello fessis, exhauistisque. etsi noua
 20 offensionis occasio extiterat. Blanca ab Hérico Principe repudiata remissaque ad patrem est, quasi maleficio, sacrisque magicis veneris vsu prohibita. is erat prætexus: re alienæ culpæ pœnas dirēpto coniugio dedit, viro præposteræ libidinis auido, (quod sæpe vitium castigare pater conatus erat,) concessæ neque cupido neque potenti præsertim vitiandis virginibus. sic constans opinio fuit, multis argumentis confirmata. A Ludouico Acunio Segobienfis Ecclesiæ Cardinale Ioanne Ceruante Administratore, diuortii sententia pronunciata primum: confirmata deinde ab Archiepiscopo Toletano, Nicolai Pōtificis permissu, datis ad eum literis ea de re, non sine admiratione orbis terrarum, dimissa Blanca, neque Henrici toro (quod fuisset consentaneum) diu cælibe. Castellæ Rex noua prole est auctus, Reginæ ad Tordefillam partu mensis Decēbris die septimodecimo. Alfonso illi nomen fuit: neque vltra adolescentiæ annos vixit, belli causa grauis & diuturni
 30 prouincialibus, magis quā dux aut auctor futurus. vti rerū euentus declarabit. Aragoniæ Regina annitente, Castellæ & Aragoniæ arma vt ponerentur mandatum: idem de Vasconibus constitutum patre filioque, dum stabilis pax æquis conditionibus sanciretur. in eam rem proximi anni induciæ concessæ. rem prope confectam Regis Castellæ obitus moratus est. Ingrauescente valetudine, sacris omnibus procuratus, Vallisoleti decessit ad tertiumdecimum kal. Augusti eius seculi anno quinquagesimo quarto. Corpus in Burgenfi cœnobio, quod à patre extractum, Carthusianis ipse monachis dederat, vt tumularetur testamento cauit. Extemporale sepulchrum in Diui Pauli Vallisoleti paratum. funus magnificè factum. iusta exequiarum per oppida & orbis perfoluta. Ipsa etiam vrbe Neapoli mense proximo. vbi inter atratam cohortem & luctus vnus Venetus legatus in
 40 ostro pōpē funerabili interfuit. Insolenti spectaculo lacrymæ risu mutata. accēsis tamen funalibus lignei tumuli, quod in medio templo ad funus peragendum dandas inferias extractum erat, magna pars arsit. Alfonso Infanti nuper nato Sancti Iacobi militia commendata à patre testamento est, idem præterea Magister equitum renunciatus. vtrūque in Aluari locum. tutores designati Conchensis Episcopus, Prior Guadalupeus, Padillia Cubicularius. eum ne regni successorem nuncuparet imbecilla ætas tenuit, & maiorum motuum metus. cogitasse satis constat. Isabellæ Cuellarem oppidum legauit, ingensque auri pondus. Reginæ coniugi Soriam, Areualum, Madrigalem: vnde vitam principalem, viduitatis incommoda sustentaret.

Henricus Rex Castellæ renunciatur. CAPVT XV.

REGIS obitu Castellæ res in Henricum filium, vt erat necesse, translatae sunt. in cōuentu procerum, quorum pars aderat, alii ad rei famam confluxerāt, quarto post die infulus, & cæteris regni insignibus exornatus est. Albę, & Treuigni Comitibus libertas continuo data: quod inaugurationis lætitiā vehementer auxit. cæteri proceres, qui capti fuerunt, alius alia causa euentive fuerant antea liberati. paternæ aulae ministri omnes retenti sunt. de Hispaniæ pace denuo agi cœptum abs Regina Aragoniæ, penes quam viro & Vascone deferentibus, decernendi potestas erat. Hæ conditiones scriptæ, Vasco, Alfonso filius, Henricus Henrici Aragonii filius, iis oppidis & honoribus, quæ in Castel-

la erant, abscedunt. Pro iis designatum auri pondus quotannis Castellæ Rex cum fide pendito. Præfecto maris, Henrico eius fratri, Joanni Touario Valeranicæ regulo, ceterisque Vasconis partes secuti, potestas esto in patriam ditionemque redeundi. Castri Comes Diegus Sandoualium extinctus erat, atque Borgiæ tumultus. præmium fidei cultæ erga Aragonios fuit Dianium & Lerma in Valentino agro, atque vltiori Castella: quæ oppida Ferdinando filio reliquit. Is cum paucis è coniuratis exceptus est, ne in Castellam rediret, nisi à nouo Rege prius facultate impetrata. Sancitum præterea, vt arces ad fines Castellæ & Aragoniæ belli tempore captæ, ab vtraque parte restituerentur. Atiensis quindecim florenorum millibus de Vascone redempta, aliquanto post tentatum, si bellum Vasconum pace mutaretur. minor spes erat, prouentus nullus, quoniam maioribus odiis gerebatur, quippe inter filium & patrē. quo maior necessitudo eo similtas grauior. Dum fœderis conditiones Principum, quorum intererat, consensu firmantur, in annum proximum induciæ prorogata. His rebus constitutis, Regina quidem in Aragoniam sese retulit: Villenæ Marchio sine riuiali gratia noui Castellæ Regis & opibus validus, Ferrerius. Nufa Regine Aragoniæ Comes antea datus, Ioannes Beamotius Ludouici Magistri equitum in Vasconibus frater, tres hi trium Principum legati, Henrici, Vasconis, Caroli 10

1455 Agredam conuenere, ineunte anno M cccc quinquagesimo quinto. Loci commoditas inuitabat: quoniam ad fines Vasconum & Aragoniæ in Castella situm est, vt colloquio deligeretur: & Henrici maiestati datum, in cuius ditione erat. parum profectum fœderis conditionibus nondum à Vascone & sociis consensu firmatis, occultis Paciechi artibus inter patrem & filium impedita pace, formidantis, ne rebus tranquillis minus ipsi 20

potentiæ & auctoritatis esset. Induciæ modo ad mensem Aprilē partium consensu continuatæ. spes concepta prouincialium animis breui euauit. res communes, quasi turbato ventis mari seuaque procella inflatis fluctibus cum agitur naus, viro & gubernatore opus habebant: quod vnum maxime deerat, Nouus Rex fœderis patri persimilis, neque impendentia mala considerare: neque satis animo prouidere tempestates. Ardenti quidem erat ingenio, pusillo tamen, opulentoque fœderitate. reipublicæ curæ grauissimæ. Paciechus rerum arbiter, cautior Aluaro modestiorque, an felicitior, nam ad vitæ finem perstitit. Caput Regi magnum, lata frons, cæsi oculi, nasus non natura sed casu simus, cæsaries subflaua, vultus rubedinem fuscendo temperabat: toruus aspectus ac ferus, statura proce- 30

ra, crura oblonga, forma non indecora, totius corporis habitus firmus vereque militaris. venationis & musices præcipuum studium. cultus moderatus, aqua potus, cibus nimius, mores dissoluti, atque omnibus turpitudinum maculis vita deformis. quibus rebus corpus labefactatum, atque morbis obnoxium fuit. nulla actionum constantia. Liberalis illi atque Impotentis cognomina vulgo afficta sunt: alterum naturæ vitio, alterius causa profusa liberalitas extitit: prorsus vt donandis oppidis, pro fundendis sine iudicio, eoque nulla gratia, quos auide congesserat, thesauris maiores omnes superasse videretur, imperii etiam maiestatem imminuisse, vires debilitasse, alieni appetens, sui prodigus. Data beneficia obliuisci: accepta recordari: eaque properantius compensare quam es mutuum. Mitis sermo atque comis fuit: quosuis benigne appellare. clementia nimia, quæ nisi 40

seueritate astringatur non minora sepe mala, quam crudelitas affert. Legum contemptus, impunitatis spes prauorum audaciam alit, atque confirmat. hac morū varietate factum, nulla vt tempora turbulentiora extiterint, quam Henrici regno, quod annorum viginti fuit, mensium quatuor, dierum duorum. Prudentia non magis ad ciues in pace regendos defuit, quam intestinis regni moribus pacandis.

Pax Italiae. CAPVT XVI.

Mota in Italia arma ante tres annos hac occasione erant. Francisco Sfortiæ post Mediolanenses subactos, imperii partem, quæ ad Abduam est, repetenti de Venetis, & quoniam non reddebatur, bellum meditantibus, Florentini fauere ceperant occulta armorum societate constituta. id egre Venetis fuit. Florentini omnes finibus commercioque prohibiti. Leonelli Ferrariensis Marchionis opera, Aragonius ad socianda arma impulsus: si Florentinis in suis sedibus bellum inferret, Sfortiam iniuriæ fore opportunum. facto fœdere Guillelmus quidem Monferratus Aragoniis stipendiis in Alexandriæ fines immisus est, cum quatuor equitum millibus, duobus peditum. Ferdinandus Aragonii filius Calabriæ Dux (trinæ iam prolis pater, Alfonsi, Friderici, Eleonoræ) quo maior esset auctoritas, maiorque hostibus terror, in Florentinos amandatur. adiuncti sex millia equites, pedites duo millia: nobiles Duces copiarum Neapolio Vrsinus atque Urbini Comes. 50

In Cortone Arētiique fines impetus factus: vastatus ager, direpti; incensique pagi sunt. Foianum oppidum expugnatum. Astor Fauentinus, qui primus opem Florētinis laturus eorum inuitatu accurrerat, acie victus: nonnullæ præterea eo tractu arces occupatæ. alia parte Vadum in agro Volaterrano Antonius Olzina de hostibus cæperat: finitimosque agros vexare incursionibus non desistebat. In Insubribus bellum non minori conatu administratum est: Renatus Andegauensis à Francisco Sfortia ex Gallia euocatus, spe facta, Cisalpino bello confecto communibus armis regnum Neapolitanum pulsus Aragoniis recuperandi; à Sabaudis atque Monferratæ Alpium aditu infesso Venetorum hortatu, ipse bihis nauibus Genuam appulsus est. exiguo comitatu deformi atque cultu, contempitui esse cœpit. Paruæ sæpe res magnarum momentum afferunt. A Ludouico Delphino, qui postea Rex Galliarum fuit, eo nomine vndecimus, copiæ terrestri itinere Astam vsque perductæ. Gallorum alacritas cum qua expeditionem susceperat, breui consenuit. tribus exactis mensibus, de causa non constat, sed repente se se in Galliam retulerunt, Renatum accusantibus sociis, imperioque ineptum iudicantibus. venerat in periculum summa rerum. Insubres, & Florentini à sociis deserti, impares hostibus fore videbantur. Aliena calamitas saluti fuit. Constantinopolis amissæ nuncius, fama que animos ad concordiam reuocare cœpit: nam barbarus victoria insolens factus, de Italia cogitare, propemodum affore nunciabatur. metus ab intestina discordia reuocauit animos. Simone Camerino Augustiniano monacho, viro prudente, magis quam erudito, vltro citroque comitante pax inter Venetos, Insubres, & Florentinos æquis conditionibus ad Laudum oppidum facta erat, proximo superiori anno ad quintum Idus Aprilis. Societas armorum adiecta Venetiis tertio kal. Septembris. Vtrunque Aragonio ægre fuit, se infœdus factum, Venetorum inconstantia atque infidelitate (sic ille putabat.) Ferdinandus filius Neapolim reuocatur. Tanto Rege placando, in quo certissimum præsidium fore rebus credebatur, opera data. à Venetis, Insubribus, & Florentinis oratores missi, qui fœdus festinatum excusarent, viri præstantes. Celeritate opus fuisse: ipsi locum relictum: ac vero primas partes datas. Siquid offensum esset, publicæ vtilitati, atque saluti Italiæ priuatam iniuriam, vti facere consueuisset, condonaret. A Nicolao Pontifice Dominicus Capranicus Cardinalis Firmanus præcipua probitatis, pietatis, modestiæque opinione, innocentiæ, atque doctrina singulari, quo maior esset auctoritas, aliis oratoribus adiunctus Caietæ, quo Rex venit, sociis sacratæ dignitati deferentibus, remotis arbitris hac sententia orationem habuit. Rem facilem vltroque tibi expetendam ad te, Rex, oratum venimus: pacem societatemque tibi honorificam, hoc tempore necessariam. Quo vniuersum Christianum orbem ingens ex præterito luctus, maior in futurum metus occupauit. Nostri cessatione (ferme dixerim socordia, amentiaque) grauissima plaga, maior ignorantia accepta est. Sit semel peccasse satis. sit errantibus medicina, mala esse passos. Quæ acta sunt redargui magis, quam mutari possunt: ea pessima malorum præteritorum conditio est. Sed dum priuatas tamen cupiditates publicis cõmodis potiores ducimus, dum mutuis dissidiis digladiamur, nulla pietatis, nulla religionis cura, alter Christianæ reipublicæ oculus lumenque extinctum est. quanto hæc cum dolore loquor. sed vltro tamen manantes lacrymas, motumque animi tenere necesse est, dum cætera dissero. In commoda sane intestinis dissidiis accepta, concordia publica sananda sunt. aut hæc, aut nulla faciendæ medicinæ via est, in tam recenti vulnere publico priuatoque. In nostris ruius atrox Christiani nominis hostis ferox ac barbarus insultat. Orientis prouincias vastauit, diripuit, incendit: ipsa Constantinopolis lux orbis terrarum, atque arx, subito vno incendio concidit. Versatur ante oculos tristis eius diei imago, & furor gentis in ciuium cæde bacchantis. matrum familias captiuitas, fuga puerorum, sacrarum virginum vexatio, violata tēplorum sanctitas. horret animus tantæ cladis cõmemoratione. Cõstrata classibus maria sunt. Aegæum mare conclusum nauibus nostris. Orientis commercio prohibemur. Quæ si vehementer videntur, vt sunt, misera atque miseranda, debent animos nostros ad sumendam vindictam concitare. Sed quid vindictam expetamus alienæ iniuriæ? de patria, de libertate laborandum. neque enim eatenus resistit furor. de Italia meditantur: Romam caput ac sedem religionis in potestatem redigere satagunt. Proh scelus audaciamque intolerandam. Manabit, mihi credite, malum, non solum per Italiam, verum etiam transcendet Alpes obscure serpens: reliquas Occidentis prouincias, nisi resistitis, occupabit. Paruum quiddam instar eorum quæ sæpe ac vasto animo conceperunt, euersum Græcorum imperium est. id agunt, moliunturque vt oppressis omnibus è piarum natione, nemo ne ad deplorandum quidem rei Christianæ nomen, atque ad lamentandum communem calamitatem relinquatur. Scythæ, Syri, Afri, gentes militum nume-

ro, corporum robore, & bellandi vsu formidabiles hostium sequuntur castra. Num quum videatur in tanto periculo ad reipublicæ præfidiū non excitari? patrięq; & religio ni atque adeo humano generi non succurrere? Si Italiæ tranquillitatem rogaremus, erat humanitatis tuę morem gerere. quid enim aut ad dignitatem honestius, aut ad laudem gloriosius, aut ad fructum salutaris, quam nobilissimæ prouincię diuturno bello afflictę publica pace mederi? nunc non de tranquillitate vnus prouincię agitur: sed de salute, de incolumitate, de libertate vniuersę piorum nationis. Eam opem a te potissimum resp. præstolatur. & quoniam ductore est opus, ad quem summa imperii in bello redeat: te Ducem atque Imperatorem negotio maritimo, qua parte bellum grauissimū imminet, vniuersa Italia iubet. qui honos ante te nemini est habitus. Omnia abunde suppetunt, prudentia, vigor animi, auctoritas, pugnandi scientia. bellica gloria, multis in Italia, Gallia, Africa victoriis parta, hac vna expeditione illustranda est. eo amplius quod absque inuidia erit: quippe aduersus Christiani nominis hostes. Pone ante oculos Carolum, cui res præclare factę Magni cognomen pepererunt, Gotifredum, Sigismūdum, Hunniadem gratissima genti nomina. an alio itinere putas ad cælum fama euectos, quam piis bellis fortiter administrandis? nō alia causa tot populi, & Principes consensu posuerunt arma, quam vt tuis potissimum auspiciis pro salute communi, pro vindicandis religionis iniuriis, vires sociarent, sanctissimum bellum gererent. Id eorum omnium nomine nobilissimi oratores, quos ex meo ore locutos puta, omnibus precibus flagitant. Id sanctissimus senex Nicoalus Pontifex lacrymis toto ore manantibus, (quo habitu reliquerim succurrit animo) cum imperare posset, precatur, vix egram dolore animam vna spe sustentans pace publica Italiæ facta, iniurias acceptas vindicādi. qua sublata non dubitanter occidet. te non arbitror tam durum fore vt his vocibus, precibus, gemitibus non mouearis. Ad hæc Rex, neque se belli causam fuisse, neque moram paci facturum. in bello pacem, non in pace bellum querere solitum. Nolo, inquit, consentienti Italiæ deesse. Quod fœdus me incio est factum, libenter quidquid id fuit iniuriæ communi causę condono. Pontificis Maximi auctoritatem, studia populorum ac Principum, pro eo ac debeo, pluri rimi facio: duxque vel comes in hanc expeditionem ire non recuso. Fœderis à Venetis cum Francisco, ac Florentinis nuper isti tabulæ recitatæ, in hæc ferme verba. Amicitia, fœdus, ac societas Venetis, Francisco Sfortiæ, ac Florentinis, eorumque fœderatis cum Alfonso Rege pro communi Italiæ quiete, & salute, potissimum pro reprimendis Turcarum conatibus, a quibus graue bellum Christianæ genti imminet, his legibus inuiolabilis in annos quinque & viginti esto: & eo amplius quoad cunctis sociis placuerit. Alfonso Venetorum, Francisci & Florentinorum, ac fœderatorum statum aduersus eos qui bellum inferant, aut lacestant, siue Italicus, siue externus hostis fuerit, tãquã iuris sui res sit, defendito. Rebus quietis mutę opis causa, si qua forte repentina vis ingruat, Alfonso, Veneti, ac Franciscus, singuli octo millia equitum, peditum quatuor millia, Florentini quina millia equitum, duo peditum in armis parata habento: singulique, militibus, & copiis suis stipendia persoluunto. Si bellum alicunde oriri contingat, nulli partium, nisi de communi omnium cōsensu pacem componere liceto. nec Regi, nec sociis cū vlla Italica natione societate, aut fœdus facere absque communi consensu fas esto. Premente bello singuli dimidiam saltem equitatus partem, & peditatus auxilio ad eum quē laceffiri contingat auxilia ad aliquem è sociis mitti belli causa: qui auxilium acceperit, auxiliariis. copiis loca in quæ diuertant assignato: annonamque & cętera necessaria eodem pretio, quo popularibus suis venundato. Si quis fœderatorum bellum intulerit, fœdus ex eo violatum, quoad cęteros pertineat, non esto, sed integrum atque incorruptum habento: cęterique laceffito auxilium præbento non minore studio, quã si is qui laceffat in ipso fœdere comprehensus non esset. Si cui sociorum bellum inferatur, nulli reliquorum per eorum fines trāsitu concedere, aut com meatus præbere fas esto: sed omni vi laceffētis conatibus obstanto. Hæ conditiones paucis immutatis abs Rege probatæ sūt. omnes Italiæ ciuitates, ac reguli cōprehēsi. Genuēs tātū, Sigismūdus Malatesta, Astor Fauētinus abs Rege excepti. Genuēs quidē q; pacis ante aliquot annos icte cōditionibus nō sterisēt: Sigismūdus, & Astor q; accepta Aragonia in stipendiū pecunia, ad hostes se bellis superiorib. cōtulissent.

Calixtus Pontifex. CAPVT XVII.

ERecta vniuersa Italia; ac vero reliquę prouincię ad meliorem spem erant, publica pace fundata: cum Nicolaus Pontifex, in cuius humeros rerum moles incumberebat maxime, annis curisque grauis decessit ad nonum kal. Aprilis. eius obitu cęptæ molitiones impeditæ sunt, ac penitus disturbatæ. tametsi de successore deligendo continuo comitia

habita:

habita: & quoniã res cunctationem non recipiebat, intra diem quartumdecimum Alfonso Borgia Cardinalis in defuncti locum cooptatus, voto se obstrinxit belli Turcici iustaurandi: quod se facturum si Pontifex renunciatus esset, in minori fortuna scripta scheda nuncuparat, Calixti etiam nomine designato. tanta fiducia erat eius honoris adipiscendi, ex Vincentii Ferrerii vaticinio (sic vulgus prædicat) à prima ætate concepta. Meritis & sanctitati gratia data. consecratus Vincencius, ac templis dicatus est. is honor Emundo etiam Anglo communicatus. vtrunque noui Pontificis decreto. Is Setabi in Valentino regno natus, ingenium sublime, erectumque, ac maioribus rebus aptum, in minori ætate literis dedit. cõsequentib. annis per omnes honorũ gradus decurrit. Rom. Pontificatũ acta ferme ætate adeptus est. nihil in eo humile tamẽ, nihil sordidũ apparuit. Aragonio Regi maximẽ infensus fuit: siue dignitatis tuẽdæ studio, seu quia insitũ natura est, vnde ingentia merita extiterũt, quasi creditores auersari. Itaq; rogatus, vt nouo diplomate regni Neapolitani iura Alfonso filioque confirmaret, adduci non potuit. Propinquis augendis vehementius incubuit, quã ea ætas, & sacrosanctæ personæ, quã gerebat, dignitas paterentur. Id maximẽ in eius moribus accusatur. Sororum filios Catharinẽ quidem Ioannem Milam, Isabellæ autem Rodericum Borgiam, vno die nouo exemplo Cardinales creauit. Petrus Borgia Roderici frater imperio Pontificio Præfectus pro auunculo Vicarius. vnde Alexander Pontifex, Valẽtinus Dux, adeo inuidiosa nomina auorum memoria, prodierunt. Inter Castellam & Aragoniam pax firmata. Vasco iis oppidis cessit, quę in Castella ablata erant. annui vectigalis, vt conuenerat, compensatio facta. Vasconum tumultus nondum quiescebant, scissa prouincia in partes. Carolo Vianæ Principi passim fauebatur, arma tenenti, iure potiori. (sic plerisque visum) fauebat Blanca soror pro virili parte, tanta ex eo Vasconis molestia, vt fœdere cum Fuxesi genero iuncto, Vasconum regnum in eum trãsferre cogitaret Carolo & Blanca repudiatis. satis idonea causa, quod in patrem rebelles existerent, nisi iniuriam prior fecisset. ad id fœdus Rex Gallus sollicitatur. Henricus Castellæ Rex Caroli partes subleuabat: ac periculum erat ne cum Gallia vires Hispaniæ committerentur. Tametsi Henricus Rex belli Granatensis, nouique coniugii apparatus vno tempore districtus erat. Cuellare vbi regni conuentus fuerunt, quasi classico summi, medii, infimi, ad sumenda arma excitati. & pro se quisque nouis officiis certabat Regi fidem, diligentiamque approbare. Toletanus Archiepiscopus, Hari Comes Vallisoleti relictĩ sũt rerũ moderatores & arbitri, ad quos sũma imperii, & iudiciorum rediret, dum Rex abesset. Primo quoque tempore validis copiis contractis, in quibus quinque equitum millia erant, semel Granatæ suburbanus ager, mox noua irruptione Malacitani fines omni belli iniuria vexati tanta celeritate, quanta vix eques in pace tantum spãtii oculis lustrare, pedibus peragrarẽ potuisset. Ioanna Alfonsi Lusitani Regis soror, Castellæ Regi per legatos desponsa erat. Nuptiæ Cordubæ celebratę ad duodecimum kalendas Iunii magna gentis & procerum lætitia, ex vniuersa prouincia magno numero ad bellum confluentium. Sudibus inter se milites in modum iustæ pugnæ concurrere. alii ludi & spectacula commissa. Quoniam in medio belli, & armorum fragore id coniugium est perfectum, in omen a quibusdam vertebatur, quasi ex eo coniugio magnæ calamitates impenderent: latumque in præsentia, exitu fœdum futurum suspicio erat. nuptiarum auspex Turonensis Præsul à Carolo Galliæ Rege in Castellam legatus: cum qua gente Gallo fœdus erat. cum Anglis simultas, infensus ac diuturnis Gallici nominis hostibus. Ad belli Maurici famam nouæ militum manus identidem conuenire, equites quatuordecim millia, pedites ad quinquaginta millia, rebus magnis perficendis exercitus par. cum iis copiis tertio in Maurorum fines penetratum. ipse Granatæ vrbis ager in ciuium oculis incensus. vt iusta pugna confligeretur cum hostibus se ex omni parte ostentantibus, consilium Regi non fuit. animus modo erat, triennio corruptis segetibus barbaros ad supremam annonæ inopiam redigere. Vulgo milites in cõsiliis rapidi, ac lingua immodici ignauiam interpretari: seque, quando tantæ commoditates amitterentur, cum vellent Duces, ac iuberent non esse pugnatuos. Proceres etiam inter se coniurare, Rege capto alia ratione bellum administrare statuebant. coniurationis auctor præcipuus Petrus Gironius Calatraux Magister. Enecus Mendoza tertius Santillanii filius, Regi suadet vt Alcaudeto, vbi vis parabatur, se citato Cordubam conferret, aliis confictis causis. sic periculum in præsentia vitatum. insidiæ nondum indicatę. quib. cognitis tandem Cordubę propter anni tempus milites quidem persoluto stipendio in hiberna dimissi sunt, ad prima tamen veris signa redire iussi. Proceribus missio data vacatioque. ea vindicta concepti sceleris fuit. Rex ipse Abulam & Segobiam venatione remissurus animum contendit. In studium tamen concitatus Baticam primo tempore

repetendi, ad clypei limbum geminos malignanti ramos affingi iussit inter se cōplicatos, quoniam Regum Granatæ ea insignia sunt, quasi destinata voluntate, nisi Maurico bello confecto, genteque ab stirpe excissa, ab armis non discedendi. Neapoli ineunte proximo
 1456 anno M cccc quinquagesimo sexto Aragonii Regis nepotes, Alfonso Capuæ Princeps, & Eleonora, Francisci Sfortiæ filii Hippolytæ, & Sfortiæ Mariæ, connubii lege iuncti sunt. ea necessitate, vtriusque familiæ opes vehementer confirmatæ: haud obscuro dolore Calixti Pontificis, cuius conatibus eæ molitiones opponebantur. A Castellæ Rege bellum Mauricum remotis proceribus, nouo impetu, eodem consilio administratū est. agri modo vastati, direptique: neque quid maioris rei factum, gemente quamuis exercitu,
 ,, atque quoniam pugnare prohibebatur, ad arma consternato. Rex concione aduocata: 10
 ,, Aequum, inquit, fuerat ciues militem ab Duce regi, non regere. Expectare signa non ex-
 ,, torquere. Parendo potius quam imperia Ducum sciscitando res militares continentur.
 ,, Fortissimus in discrimine est, qui ante conflictum modestus maxime. Vobis arma & ani-
 ,, mus sit, mihi consilium, & virtutis vestræ regimen relinquit. Arte potius, quam viribus
 ,, hostes superandi: quod nobilissimum victoriæ genus est. Inter circumfusus barbaros,
 ,, sine ignominia seruasse exercitum: sine vulnere, sine sanguine tantum confecisse bellum,
 ,, quanta gloria? multo certe maior, quàm hostes innumeros peremisse. vestra salute nihil
 ,, nobis milites carius: pluris vnus vestrum vitam, quàm mille barbarorum cædem facio.
 Regis verbis milites indignatione compressa magis quam pacata, Cordubam reducti sunt: domosque diuersi amandati. Rex sine anni Madritum festinauit. Quo tempore à
 Lusitano Rege valida classis instructa, missaque in Italiam sociali classi auxilium. etsi ar- 10
 dor Italiæ Principum refrixerat: nouique motus Senis Genuæque importuno tempore concitati erant. Ea causâ Lusitani apparatus inanis fuit. & quoniam pridie Idus Decembris Isabella Regina Eboræ in Lusitania extincta est, non absq; noxii veneni suspicione, prouinciæ luctu maximo. Rex in viridi quamuis iuuenta, ad multam ætatem cælibem vitam exegit. Et hic annus Neapolitanis terræ concussione infaustus, iuxta ac nobilis defidentis terræ hiatu. multa oppida & arces sunt euersæ. vis mali ad Iferniam & Brundisium in extrema Italiæ ora inualuit maxime. non pauca ædificia suis conuulsa sedibus deciderunt. ex Boiano oppido lacus factus, æternum tantæ cladis monumentū. magna hominum strages fuit. ad sexaginta millia capitum periisse memorantur. Pius secundus, & 30
 Antoninus Florentinus cum numerum dimidiatum ponunt.

Regis Aragonii obitus. CAPVT XVIII.

Quiescere Hispania non poterat, diuturnis quamuis vexata motibus. tumultuabatur Vascones maioribus quam vnquam odiis. finitimi Cantabri licentia temporum ad arma consternati erant, cædibus inter se factis feri. plebē nobilitas prædæ habebat, & dium præsidio: quas instar arcium vniuersa prouincia singula familiarū capita habet. Eæ magno numero ab Henrico Rege disturbatæ euersæ que sunt: cum ad periculū cū exercitu Segobia acurrisset mense Februatio eius seculi anno quinquagesimo septimo. Sic paucorum supplicio prouinciæ motus pacati: cæteris documentum datum iniuriæ vitandæ. in
 1457 ea expeditione Petrutius Munfarius Durangi municipis filius, in ætatis flore in familiam 40
 à Rege admissus, eo multum deinde & familiariter vsus est. Carolo Vianæ Principi amico & fœderato, ne expropinquo opem ferret, eius præcipiti fuga factum est. Aragoniis & Fuxensis sororii armis impar futurus erat, & maior metus à Gallo Rege proponebatur. ergo vt eum conciliaret in Galliam abiit. verum repente mutato consilio, ingenii leuitate, an quia parum genti fidebat ab aduersariis præoccupatæ, patruī Aragonii Regis accitu Neapolim festinare decreuit: si minus equitate causæ rebus opem impetraret, in exilio vitam acturus. Ex itinere Romæ conueno Pontifice patris acerbitatem, atque ambitionem accusauit: neque eius arbitrio recusabat vniuersam controuersiam permittere. Roma digressus via Appia, Neapoli splendide acceptus, & benigne habitus est, castigatus tantum cum verborum honore, quod in patrem arma sumpsisset. quantumuis equitate 50
 causæ consideret, parendum tamen genitori fuisse, doloremque dissimulandum. id diuinis legibus sanctum, humanis honestū esse. Ad ea Carolus pauca in facti excusationem,
 ,, respondit, seque in eius potestate fore est pollicitus. Vt lubet, inquit, decernito, memor
 ,, modo omnes homines aliquo errore duci. hic in illo, sibi in hoc alius indulget. nonne
 ,, fecistis senes imprudentia ætatis quod à parentibus corripī posset? cogita ergo & me iu-
 uenem esse, & parentem aliquando fuisse. Rodericus Vitalis in Hispaniam continuo amandatus, dū de fœderis cōditionibus inter Vascones agit, Carolus quāuis absens Pōpelone Rex est proclamatus. quo cognito pacis tūc quidē intermissa est mētio. Castellæ Rex Vasconis inuitatu, acceptoque fidei obside Ferdinando eius filio, cū eo ad Alfarū municipium ad fines vtriusque gentis de mense Martio Victoria discedens, collocutus est. ve-

hère Regina Castellæ & Aragoniæ. plena omnia ludis hilaritateque fuere. Inter duos Reges pax constituta. Ludouicus Dezpuchius Montesiæ Magister, nouus subinde ab Aragonio legatus venit. eo agente fœdus quod inter Vasconem & Fuxensem Comitum & istum ante fuerat, abrogatum est. totius controuersiæ arbitrium partium consensu, Aragonio Regi permissum. spes diuturnæ tranquillitatis ex tantis molitionibus concepta animis inanis fuit. Castellæ castra in Bætica ad Maurorum fines erant: eo Henricus Rex mense Aprili venit. non minori quam antea impetu, neque minorib. copiis in Granatæ fines penetratum est. dum ager vastatur, nostrorum manus iniussu Ducum cum circumfusus hostibus pugnatum progreditur. à multis paucorum audacia compressa. Cecidit in pugna Garfias Lassus D. Iacobi miles eximie fortis. viri nobilissimi casus Regem maiori impleuit ira. non in segetes modo, vti antea facere consueuerat, sed in vineas & arbores igne ferroque sæuitum, quibus antea parcere moris erat. Mena oppidum ad motis copiis vi captum, perempti incolæ absque discrimine. crudele exemplum, sed ea tamen clade Maurorum audacia vindicata est. Supplicibus venia induciæque in annos aliquot concessę tributi nomine, annua duodecim aureorum millia, sexcentosq; captiuos Christianos, aut si non essent, parem Maurorum numerum pactis. ignominiosa conditio, sed tantus terror eam gentem inuaserat. Additum vt qua parte Granatæ fines Giennium attingunt, belli nihil omnius facultas esset. iis finibus Garfias Manricus Castanedę Comes præfectus est. adiuncta duo equitum millia. In huius belli subsidium Calixtus Pontifex 20 anni huius initio Cruciatam indulserat, non modo viuentibus sed etiam vita functis. nouum in Hispania exemplum. Eius euulgandæ cura Alfonso Spina Palætiæ, vbi Rex erat, demandata monuit, ne pecunia ex ea redacta in alios vsus conuerteretur. Qui aut arma sumeret contra Mauros, aut ducentos quadrantibus conferret, ei quiuis sacerdos sub mortem peccatorũ omnium veniã dabat: etiamsi interclusa voce nil aliud quam conceptũ animo dolorem signo aliquo declararet. Eadem venia vita functis cõcedebatur. Quadrien- nium eius veniæ promulgationi præfixũ: quo tempore ad trecenta millia aurei in regium fiscũ redacta. Sed quantulũ ex ea summa in bello sacro consumptum? Præterea legatus Roma Madritum eo confecto bello ad Regem venit, ensẽm galerumque gestans Pontificis donum, sacra prece natalis Christi peruigilio lustratũ, magnisque Principibus, qua- 30 lem esse Henricum fama ferebat, mitti solitum. additæ honorificentissimæ literæ. Nulla sincera lætitia est. nuncius allatus, Castanedæ Comitem Maurorum manui obuiam progressum, exceptumque insidiis fuisse. captũ ipsum, magna suorum strage. In eius locũ Duce alio substituto maioris animi, consilii, atque integritatis, magno is auri pōdere redemptus est, induciis pace mutatis. hic belli Maurici finis fuit, nouarum rerum initium. In Italia bellum Genuense gerebatur. Aragonius Adurniis fauebat. Ioãnes Lotaringius Renati Andegauenſis filius, qui se Calabria Ducem ferebat, Fregosiis opitulatum accesserat. eo maior iniecta cura: cum Regem Aragoniũ octauo Idus Maii eius seculi anno quinquagesimo octauo repẽte morbus Neapoli inuasit: ex quo in Arce noua cum ad Idus Iunias decubisset, ingrauescente valetudine in arcem alteram, cui ab Ouo nomẽ est trãslatum, 40 si mutatione loci melius haberet, ad quintũ Kal. Iulias sub auroram extinctus est, Princeps sua ætate clarissimus, nulli veterum posthabendus, Hispanæ gentis lumen, decusque perpetuum. Literas in pretio habuit: virisque eruditione præstantibus, tantũ tribuit, vt iis se inclinata quamuis ætate recoquendum præberet. Laurentio Valla familiariter est vsus, Antonio Panhormita, Georgio Trapezuntio immortalis laude viris. Bartholomeum Faccium, cuius extant de rebus Alfonsi commentarii, mense Nouembri superiori extinctum tulit ægettime. Rege quodam Hispano dictum referente quopiam, literas Principem nõ decere: eam vocẽ nõ Regis, dixit, esse, sed bouis. Faceta Alfonsi dicta, sales, iociq; notatur magno numero, ad indicium acuti ingenii, elegãtis, prõpti atq; præstãtis: quæ vt hic referretur visũ non est. Ante obitum stella crinita visa Cancrum inter, & Leonem, cauda 50 duorum signorum longitudine. rem prodigiosam, & magnorum Principum capitibus minantem. Testamentum pridie mortis nuncupauit. quo Ioannem fratrem Regem Vasconum Aragonii regni hæredem scripsit. Neapolitanum imperium quasi armis partum Ferdinando filio notho legauit: vnde magni motus concitati sunt, bellaque. Regina nulla mentio. fama fuit, & magni viri testantur ea repudiata, Lucretiam Alaniam pellicẽ ducere cogitasse. Extãt Calixti Põtificis literæ ipsius manu ad Reginã scriptæ: quibus amplius quam matri sibi eam debere ait. sed rem tantam euulgandam non esse. Lucretiam regio apparatus Romam venisse: neq; impetrasse tamen quod maximẽ sperabat. concepti sceleris pœnas vnã cum illis dare noluisse. id maximẽ intemperantiæ vitium in Alfonsi moribus accusare licet. Verum peccata sub mortem omnibus sacris humillimo

corporis habitu expiauit. corpusque ad Populeti, vbi maiorum sepulcra sunt, ipso templi aditu sepeliri mandauit, nullo excitato tumulo, modestiæ argumentum singulare. Alfonso Carthagena Burgenſis Episcopus per idem tempus decessit. eruditionis monumenta extant, Breuis historia de Regibus Hispaniæ, quã Anacephalæosim dixit: Defensorium fidei, aliaque. in eius locum Ludouicus Acunia cooptatus est.

Pius secundus Pontifex Maximus. CAPVT XIX.

CVM Alfonso pax Italiæ sublata est, imperii Neapolitani opes concussa: quæ aduersus omnes fortunæ impetus stabilitæ esse videbantur, nouo ac sæuissimo bello concitato, non tam retentæ quam denuo partæ. Erat Ferdinando Regi ingenium sublime, studiis iurisprudentiæ excultum non minus quam militaribus: quæ duo ad rempublicam bello paceque gubernandam aptissima præsidia erant. lucta, saltu, iactu, equestrique certamine nulli cedere: æstus, frigoris, inediæ, laboris patientiæ, morum comitas, ac modestia singularis: faciles aditus, nullum offendere, cunctos benigne appellare. His tantis virtutibus procerum inuidiam vitare non potuit, humani ingenii vitio noua imperia meditantium. Carolus Vianæ Princeps à plerisque inductus ad capeſſendum imperium quasi legibus debitum. Ferdinandum obscuris natalibus esse: non liberis suffragiis reb. præfectum: sed vi ac terroribus gentis consensum expressum. faciles ille aures calumniis accommodare. magisque facultas deesse, quam voluntas eius imperii occupandi. Polliceri facile est, præstare difficile. adductus in suspicionem nauibus in Siciliam abscessit, quorsum res commotæ euaderent, expectatum, exilii tempore geminæ prolis pater, Philippi, Ioannisque, ex Capa infimo loco matre, quam nihil præter formam commendaret. Anam tertiam prolem ex Maria Armendaria, quæ Francisco Barbaſtro nuptui data est, furto etiam susceptam, Ludouicus primus Mediæ Celinæ Dux vxorem habuit. annua duodecim aureorum millia ab Alfonso Rege legata exuli, Ferdinandus rata habuit. Caroli discessu procerum Neapolitanorum studia non conquieuerunt. à Tarentino Principe & Crotonis Marchione, Ioannes nouus Aragoniæ Rex ad capeſſenda Neapolitani imperii scepra euocatus est. cautior ille, Hispaniæ opibus contentus, longinquas haud magnopere curabat: Tudelaque profectus Cæsaraugustæ mense Iulio Aragonii regni curâ suscepit. non vt antea alienæ potestatis vicarius, sed propriæ arbiter. Maior à Calixto Pontifice, vnde minus expectabatur, tempeſtas extitit. qui notho deferendum regnum, Romanæ Ecclesiæ vectigale negabat. illiusque integrum ius ad se reuocatum contendebat. nimirum Petro Borgiæ, quem Spoleti in Umbria Ducem crearat, noua imperia parabat, importuna ambitione, confecta senex ætate, & fortunæ in qua natus erat immemor. Apparebat Italiam bello arsuram, haud dubia pristinorum malorum specie renascēte. lenire ægrum Pontificis animum Ferdinando curæ erat: plenas officii & humanitatis literas ad eum hoc exemplo dat. His diebus in media doloris acerbitate, beatissime pater, paternum obitum renunciaui. Breuis epistola fuit, quippe inter lacrymas data. Nunc collecto animo, luctuque tantisper mitigato, significandum duxi: patrem pridie obitus obtestatum, nihil vt in terris, vestra gratia & auctoritate præstantius ducerem. Cum sancta Ecclesia non contenderem, ne prouocatus quidem. impios ausus raro feliciter cadere. His ego præceptis institutus, quod facturus alioqui eram, impensius, vt faciam, accepta beneficia hortantur. Neq; enim obliuisci possum, à primis annis me in tuam disciplinam traditum. Soluisse vna ex Hispania: prouectosque eadem naui ad Italiæ litus: non absq; Dei nutu, tibi iam Pontificatum summum, mihi nouum regnum destinantis: præclaro omine futuræ felicitatis, mutuæque concordiæ. Itaque à puero tibi traditus, tuus, ad mortem esse cupio: me in filium accipito: aut accepto potius, paternam gratiam & humanitatem exhibe, daturum operam, ac præstituro, ne aut grati animi obsequium, aut pietas debita in nostris actionibus requiratur. Vale. Neapoli Kalendis Iulii. Nihil his literis & pollicationibus Pontificis animus mouetur. Principes & ciuitates Italiæ ad arma sollicitat. magnæ molitiones Pontificis obitu dissipatæ. decessit octauo Idus Augusti. id commode Neapolitanis rebus accidit. Aeneas Syluius Senensis, ex Picolominea gente nouus Pontifex, Pii secūdi appellationem, pace Italiæ restituta sanxit, adhibitoque conatu ad piū bellum instaurandum. Ferdinandum Regem nuncupat, ea duntaxat exceptione, ne id factum præiudicio cuiquam esset. Mantuam ex toto orbe Christiano Episcoporum & Principum conciliū indicit, de expeditione aduersus Turcas acturus. Neq; cōstiterunt tamē semel cōmotæ Neapolitanorū voluntates. Calabri ad arma concitati. Ioānes Lotaringius cū classe triū & viginti triremium Genua euocatus, ad litus Neapolitanum venit. Belli præcipua fax Antonius Centillia Crotonis Marchio, susceptam Alfonso Rege ignominiam noua rebel-

rebellionem vindicare parans, Aragonio, hoc est, suæ gentis imperio Gallicum præferre non dubitabat. furor animi agebat præcipitem. magni & diuturni motus fuerunt: quorum successum sigillatim explicare longum esset, in Hispaniam historia reuocante. Vbi ab Henrico Castellæ Rege noui homines honoribus aucti: Michael Lucas Irantius arcanorum omnium non particeps sed moderator, natus Belmontii in Celtiberis, Magister equitum creatus est. Agreda oppidum dono datum. præterea Veratonum & Voxmedianum arces. Gometius Solisus regiæ Magister, cui Castra cæcilia patria erat (vnde & Cacerius dictus est ab eius oppidi appellatione vulgari) suffragio militum, Regis voluntate Magister Alcantaræ in Guterrii Sotomaioris locum successus est. horum fratres nouis principatibus aucti. Valensola Prior Hospitalarius factus est. hos aliosq; pari conditione homines, infensis proceribus opponere cogitabat. prauo consilio par exitus. Rex ipse Madriti, vbi multus esse consueuerat, indulgere voluptatibus, vacuus curis, quibus idoneus non erat. Socordiam animi, vnde in omnia mala præcipitatum est, satis indicat, quod tabulis ab aliis confectis, ne cognitis quidem subscribere erat solitus, alieno arbitrio semper obnoxius, quæ grauissima ignominia fuit. Pares insanis sumptibus aulae, imperii opes non erant. Dieghus Arias ærario profectus monet, ministrorum turbam imminuendam videri. remp. arrodere plerosque annuis salariis, qui nihil opis conferrent. ingratum Principi consilium fuit. Itaq; vt finem dicendi fecit: & ego, inquit, si Arias essem pecuniæ magis quam benignitati seruirem. Tu fortunæ in qua natus es consentanea locutus es: ego, quæ Regem decent, faciam, nullo paupertatis metu, ne nouis quidem vectigalibus imperatis. Regum officium est largiri, effundere, imperium non priuata vtilitate, sed publica multorum salute definire. is diuitiarum verissimus fructus est. Aliis dandum, quia vtilis sunt: aliis ne sint prauis. dignam magno Principe vocem. cetera consentanea non erant. Ea tamen popularitas multitudinis studia adiunxit, nullo vt tempore obsequentior fuerit, alienata procerum pars maxima. Ioannes Luna Sorix vrbis præfectura spoliatus est, atq; libertate. Paciechus consilii auctor. cum Aluari Lunæ ex filio Ioanne Luna neptim, quæ in Præfecti, quippe propinqui, potestate erat, patre puellæ defuncto, Diegho filio sponsam destinaret, & cum ea S. Stephani dotalem comitatum. Alfonsus Fagiardus Murciæ Antelatus nouam Carthaginem, Lorcam, aliasq; arces in Contestanis licentia temporum occuparat. in eum Gonsaluus Sacuedra abs Rege missus nō modo iis oppidis expulit, sed & paternis euertit, satis magnum beneficium arbitratum, quod vita relicta esset. Decessit Santillanus Marchio. filios reliquit Dieghum, Petrum tum Calagurritanum Episcopum, Enecum, Laurentium, Ioannem. ab his amplissimæ familiæ extiterunt in Hispania. Aragoniæ Regina vidua Valentix pridie Nonas Septembris decessit. corpus in virginum collegio, cui à Trinitate nomen est, tumulatum. funeris pompa neque nulla neq; magna. virtus animi ad cælum fama extulit. A Rege Lusitano valida contracta classe Alcastarum oppidum Septæ vicinum in Africa, de Mauris captū quintodecimo Kal. Nouemb. qui dies Mercurii fuit, D. Lucæ memoria facer. Ferdināus frater Visei Dux, atque Henricus patruus expeditionis comites. capto oppido Eduardus Menesius Præfectus, Maurorum impetum, qui Rege digresso magno numero concurrerant, semel & iterum magno animo sustinuit: fregit audaciam, Dux ea tempestate inter Lusitanos clarus. A Carolo Vianæ Principe legati ad patrem à Sicilia missi, si veniam impetraret, se in eius potestate fore: iuuenili errore commissa Rex & pater condonaret, syncerus animus non erat: cum eodem tempore Castellæ Regem, & Franciscum Britannum Ducem ad fœdus ineundum sollicitaret, pudenda iuuenis leuitate, armis vindicaturus, quod pater denegasset. ea cura & ne à Siculis, à quibus omnibus officiis cultum audierat, Rex præficeretur, promissa venia euocatus, ad litus Hispaniæ appulit principio anni Milefi. quadringentesimi noni. inde in Balearem maiorem cōcessit, quid pater deliberaret in ea insula expectaturus, neq; magna neq; nulla spe materni regni recuperandi, vitæ exitu propinquo. Cōtinuatę erūnę miseris in præceps agunt, atq; de statu mētis immutāt. Petebat legatis ad patrem viris primariis, sibi suisque veniam, datis obsidibus. libertatem Ludouico Magistro equitum & necessariis. Iusiurandum, à populis non alium regnorum hæredem fore. Facultatem quacunque in vrbe vellet, morandi curia vitata. Vianæ & Gandiæ principatus sibi dati, ne inanes tituli essent, ditione & vectigalibus occupatis. Ea si data essent, ex vrbibus & arcibus, quæ in Vasconibus in fide perstabant, præsidia primo tempore deducere non recusabat. Eleonoram sororem Fuxensi nuptam, rebus Vasconum gerendis præfici molestum erat: id etiam vt mutaretur adiectum. multum tempus consultationibus extractum: neque tamē concessa omnia: neq; quæ sunt pacta, integra fide seruata. nouerçç odio (sic creditum vulgo est) priuigno perniciēs comparata, de filiis sollicitæ, de se veritæ, si Carolo paterna regna patre defuncto obuenirent.

Magnorum in Castella motuum femina breui ad maturitatem venire. Infans Rex a-
 moribus occupatus erat, nulla reipub. cura: primum Catharinæ Sandoualiæ, quam
 noui probri compertam à se amouit, & aliquanto tamen post Toletanis D. Petri virgini-
 bus Præfectam dedit. disciplinam laxatam causabatur. honesta species, sed qui à regia pel-
 lice astringeretur? de eius amasio Alfonso Corduba, capitis supplicium Medinæ Campe-
 stris sumptum. in Catharinæ locum Guiomaribus substituta, cui forma præter Reginā com-
 parari nulla poterat. puellæ Alfonso Fonseca Hispalensis Præsul fauebat: Reginæ Villenæ
 Marchio. sic aulæ studia in ambas deducta erant: famulaq; in heram efferebatur. Vētum 10
 ex eo ad rixas, iurgiaq; turpitudines & probra inuicem obiicere, neutra falsò. æmula a-
 liquando à Regina pugnis male est mulctata. Addita noua turpitudine, Bertrandus Cueva
 regiæ Magister, Principis gratia potens, magnisq; ab eo opibus auctus ad Reginæ famili-
 aritatem est admissus, nulla maiestatis cura. vulgus in deterius pronum persuasione, tur-
 pem consuetudinem interpretabatur: nonnullis etiam persuasum Rege conscio, & hor-
 tante: quo impotentia maculam elueret. Incredibilis turpitudine dedecusq;. In Regum E-
 lisabethæ & Ferdinandi, cum rerum potirentur, gratiam conficta quidem fabula, proba-
 bilis tamen ex Principis ignauia, Reginæ vitæ licentia maxima. consequentibus certè an-
 nis aucta fides, cum Britanni legati aduentu, ludicrum militare Madritum inter & Par-
 dum à Bertrando institutum est, additumque conuiuium priuatis opibus splēdidius lau- 20
 tiusq;. Sed tanta ex eo Henrici Principis lætitia, vt eodem loco cœnobium Hieronymia-
 nis monachis extruendū curarit, nulla maiori religione, quam vt rei gestæ monumentum
 esset. vnde propter loci insalubritatem in locum, vbi nunc Madrito vicinum cernitur,
 translatum est. Principum exemplo lasciuiare populus, neque voluptatibus, neq; vestium
 pretio modum facere. proceres nullo Principis metu inter se coniurare, priuati compen-
 dii spe inducti, an vt tantum dedecus depellerent. Impendentia ex his rebus mala multis
 prodigijs vno tempore significata creditum est. flamma in cælo ingens visa. qua bifariam
 disiecta, parte ad Orientem excurrente, euanescenteq;, pars altera aliquanto spatio per-
 stitit. In Burgenfi & Vallisoleti agro lapidibus prægrandibus pluit, magna pecorum stra-
 ge. Ad Penaluera, quod oppidum in Carpetanis est, Celtiberiæ vicinum, infans triēnis 30
 impendentes calamitates, nisi pœnitentia mutarent, denunciaffe fertur. Segobiæ, vbi re-
 gii leonēs alebantur, fœda inter eos laniena extitit. A minoribus maior discerptus est, par-
 te etiam deuorata. nec defuerunt, qui coniectarent, quoniam regium animal, id est, peri-
 culum Regi à regulis eo ostento portendi. His prodigijs territa multitudo procurandis,
 sacrificia peracta, nuncupata vota: quod præcipuum erat futurum, mores nihilo meliores
 facti sunt. Fœda sacriati ordinis licentia. nam per hæc tempora inuenio, à Roderico Luna
 Compostellano Episcopo, puellam virginem ex ipsa nuptiarum lætitia ad stuprum fuisse
 raptam. ingens scelus atque intolerandum. ad quod excitati prouinciales ductore præci-
 puo & vindice Ludouico Osorio Trastamare Comitum filio hominem facinorib. fœdum,
 sede, bonisq; pulsum vindicarunt. meritis exitus consentaneus. noua ea inuidia 40
 deformis atque intestabilis in sordibus & egestate reliquam vitam
 exegit. Ita tantisper ex flagitio lætatus, grauissimas,
 atque sempiternas pœnas breui
 persoluit

Libri vigesimi secundi Finis.

IO. MARIANÆ HISPANI,
E SOCIETATE IESV,
HISTORIÆ DE REBVS
HISPANIÆ,
LIBER XXIII.

Concilium Mantuanum. CAPVT I.

20 **I**NTEREA Pius Pontifex Mantuam confluentibus, ut erat edictum, Episcopis & Principibus magno numero, eodem ipse contendit. Legati ex Hispania ad conuentum sunt, à Castellæ Rege Enecus Mendoza Tendillæ regulus: ab Aragonio Ioannes Margaritus Helenæ in Ruscinonenſi agro Episcopus, Petrus Peralta Regiæ Magister. Finitimi longinque ad iungendas vires aduersus communem hostem sollicitati. David Trapezuntis Imperator, quæ vrbs ad pontum Euxinum est vetusta admodum, Vsluncaſſanus Armeniæ Rex, Georgius qui se Perſidis Regem ferebat, numerosas equitum & peditum copias validam classem miſſuros se auxi-

lio pollicebantur, periculo proximi. his pollicitis quantum eſſet credendum, noſtri haud facile ſtatuebant. In Occidentis prouinciis parum præſidii fore videbatur, inſtæſtiniſ diſſidiis in Italia, Gallia, Hispania vigentibus, præ iis communi Chriſtiani nominis cauſa poſt-
30 habita. Sic eſt, communis religionis iniuria parum ſentitur, vindictæ ſi cupiditas priuatim ſtimulat. His difficultatibus Pontificis animus non vincitur. tentare omnia atque experi-
ri conſtituens in frequenti totius Chriſtiani nominis conuentu orationem tẽpori conuenientem habet: quod diſertiffimo, atq; à prima ætate dicendi artem profeſſo facile fuit. Imperii nobiliſſimi caſum cum lacrymis explicuit: tot regna oppreſſa, tot prouincias Chriſtiano nomini ereptas. vbi Chriſti numen tot ſeculis ſanctiſſimè cultum erat, vnde viri ſanctiſſimi erudiſſimique magno numero prodierunt, ibi impietatem & ſuperſtitionem vigere. Si verum fateri conuenit, non niſi nobis deſerentibus tanta plaga accepta
eſt. nunc ſaltem has ſemianimes reliquias piorum ſeruate. Si parum publica ignominia
mouet: at impendens ſingulis periculum excitare ad arma debet. conſpirandum vniuer-
40 ſis, ne ſinguli ceſſatione noſtra prædæ, ludibrio, cædi ſimus. Formidabilis hoſtis eſt, tantis
victoriis inſolentior effectus. ſeu vicit ferociter inſtat victis: ſeu victus eſt, inſtaurat cum
victoribus certamen. Eo amplius excitandi animi. iunctis noſtrorum viribus par non e-
rit. aderit concordibus numen: quod continua diſſidia remouerunt. Veteres Duces ob-
oculos proponite: magnaſq; in Syria victorias de impietate, piorum conſenſu partas. Qui
fortes & ſtrenui domeſticis diſſidiis ſumus: an ignaui reddamur in communi periculo, in
religionis ignominia? Ecquis ſe bello ſacro Ducem profiteatur? Ecquis Chriſti Dei cru-
cem humeris præferat ſecuturis aliis? Ecquis Chriſti miles eſſe velit? Proſiteamur nos Du-
ees, non deerunt fortes ſtrenuique viri ac generoſi comites, germanaq; maiorum ſobo-
les atque indoles. Stat animus ſi cæteri deſint, me piæ militiæ anteſignanum præbere. Ego
50 ego in medias hoſtium acies cruce deſumpta irruam: noſtroq; ſanguine, ſi minus victo-
ria parta erit, at certè placabo ſuperùm iram, veſtroſq; animos virtutis exemplo inſtãmabo. Chriſto & Eccleſiæ quibus omnia debeo, ſupremum hoc obſequiũ exhibere certum
eſt. Mouebantur qui aderant, Pontificis oratione. ſed dum oratores Principum priuatis
contentionibus & controuerſiſ tempus terunt, tantus conatus euauit. Ioannes Remati-
filius grauiffimè expoſtulabat, Ferdinando hoſti ſuo, Neapolitanum regnum eſſe confir-
matum. verbis modò ſacrum bellum decernitur: atq; illud edicto cautũ, contra quã Pon-
tifex in minori fortuna cum Baſilienſib. Patrib. ſenſerat, ne à Romani Pontificis ſententiã
ad generale conciliũ cuiquã prouocandi ius eſſet. cõuentus dimiſſus, octauo quã haberi

ceperat mense. Aragonii Legati Neapolim abierunt, Ferdinando de nouo regno gratulaturi. Eneus Mendoza à Pontifice uenia impetrata, iis qui pecuniam certam conferrēt, ex ea stipe nobile Tendillia cœnobium Isidorianis Monachis, atque præclarum extruxit D. Annæ nomine. Huius interim fratri Diegho Mendoza Carraca oppidū, hoc est Guadalaiara, quod incerto iure possidebat, ablatum Galindi ducis improviso aduentu, armisque. aucta ex eo procerum offensio est: factionisq; vires amplius confirmatæ Regi aduersæ. A Frederico maris Præfecto Aragonius gener ad iungendas vires sollicitatur, atque ad mouendum in Castellam arma. Toletanus Archiepiscopus, Gironius Calatrauæ Magister, Manricorum familia opibus & clientelis valida sequebantur. Mendoza adiuncti noua ea offensa irritatis animis. honesta species prætentæ: rerum statum immutandi, qui multis modis erat deprauatus. Eæ molitiones occultæ esse non poterant. ab Alfonso Fonseca Hispalensi Præfule Henrico Principi indicatæ. Compostellana Ecclesia præmium fuit obitu Roderici Lunæ tum vacua Alfonso Fonseca propinquo Decano Hispalensi data. Inuaserat eius ecclesiæ iura (vti paulo ante dictum est) Ludouicus Osorius Petri patris Trastamaræ Comitiss potentia confusus. auctoritate opus erat. permutatione facta Alfonso Fonseca senior Compostellanus Episcopus Regis consensu factus est. Alfonso qui junior, Hispalensis. Pompelonensem Ecclesiam Martino Peralta eius vrbis Episcopo defuncto, Bessario Cardinalis natione Græcus præstanti eruditione vir, pietate pari, commendatam suæ curæ absens administrabat.

Scanderberchius in Italiam transmittit. CAPVT II.

Pontificis conatus, dies noctesq; de bello pio aduersus Turcas cogitantis, Neapolitani motus maximè retardabant: bellumq; quod Ioannem inter Renati filiū & Ferdinandum nouum Regem geri ceperat, Italiæ studiis in ambos distractis, pleraq; Neapolitana nobilitate Aragonio imperio fessa, & ad Andegauenses respiciente. qua spe? quibus viribus? cæcus animi impetus effecit, vt certis dubia præferrent. Princeps Antonius Centillia Crotonis Marchio mutatione temporum liber, in vindictamq; præceps arma sumpsit: & hoc Ferdinandi celeritate oppresso, denuoq; capto, Marinus Martianus Suesse Dux sprete regia affinitate Eleonora coniuge Ferdinandi sorore, se rebellibus ducem præbuit. Graue id vulnus fuit: pleriq; eo exemplo concitati dederunt nomina. Tarentinus Princeps voto, primū clamq;, deinde apertè: Antonius Caldora, Petrus Io. Paulus Soræ Dux simplicius. minoris nobilitatis numerus iniri non potest. Franciscus Sfortia Mediolani Dux, quibus diebus Mantuani conuentus habebantur, consilium Pontifici præfens dat, vt cum Ferdinando Rege vires iungat. eam expeditissimam fore viam ad Gallos pellendos. Italia pacata, cætera prona fore. Intra Barlettram Apuliæ vrbem Ferdinandus obsessus tenebatur, in repentino periculo metuq; haud satis ad resistendum paratus. Lōginquo itinere, viis ab hoste præoccupatis, auxilia terra mittere promptum non erat. Georgius Scanderberchius, perpetua felicitate bellorum, ea tempestate clarissimus missis in Epirum legatis auxilio euocatur. cognitis ille mandatis Pontificiis, Ferdinandi precibus præclaram occasionem de religione benemerendi, suūq; studium probandi, non esse prætermittendam iudicauit. Præmissis Coico Strosio propinquo cum quingentis equitibus, eodem ipse proficisci parat. commodum accidit, inducias annuas cum Turcis esse. Comparata classe Ragusam tenuit: quæ vrbis veteribus Epidaurus esse creditur. in de breuissimo traiectu Barlettam nauigauit. Aduentum eius hostes non tulerunt. continuo motis castris procul recesserunt. auctus iis auxiliis Ferdinandus, Pontificiis & Mediolanensibus copiis confirmatus, factis aliquot leuibus præliis ad Troiam castra promouit. hostes Nuceriæ statua habebant octo inde millibus passuum. Medio spatio mons Segianus assurgit: quem montem qui priores occupassent, facturi operæpretium videbantur. eodem consilio Scanderberchius, & Iacobus Picininus Andegauensium partium primarius Dux contendunt. præcedunt Epirotæ expeditores & intempesta nocte profecti. Cum luce vtræque acies instructæ ad pugnam sunt. dato signo concurritur pari animorum ardore. Pugna ad vesperam tenuit. victis demum cæsis atque fugatis Andegauensibus, cum victoria, rerum summa atque imperii penes Aragonios stetit, vrbibus & oppidis, quæ ab hostibus occupatæ erant, breui receptis. Scanderberchius splendide donatus, ac nominatim Tranò vrbe, & Siponto à Ferdinando acceptis, milites hostium spoliis letos atque ouantes vertenti anno, ex quo venerant, reduxit in patriam. Nouis deinde victoriis de Turcis clarior quam ante ac perpetua felicitate admirabilis, ad Alessium ditioris oppidum graui morbo oppressus septimo post anno decessit. Iohanne filio relicto in

Venetorum tutela quidem, iusso tamen Neapolim contendere: ibiq; ad iustam ætatem sustentare iis oppidis legatis, quæ dederat Ferdinandus nauatæ operæ præmium. Ab hoc Castriotti nobilissima familia propagata est in Italia, Siponti (vulgo Sancti Angeli ciuitatem vocat) in Apulia principatu. Epiri res continuo conciderunt. tantum sæpe præsidii rebus est in vnus viri virtute, consilioq; vsque adeo vnus homo pluribus præstat. Scanderberchii pronepos fuit Ferdinandus Castriottus, qui proximo seculo discissis habentis ad Ticinum perijt manu Francisci Regis Galli cæsus. In Hispania Carolus Vianæ Princeps concessa à patre sibi quisque venia, pactusq; vectigal annuum, vnde vitam sustentaret, è Baleari Barcinonem appulit ad vndecimum Kal. Aprilis, salutis anno Mille-
 10 mo quadringentesimo sexagesimo. Ignarus ad exitium festinabat. de eius & Catharinæ Lusitani sorotis nuptiis agebatur, missis ab vtraq; parte legatis. Henrici Castellæ Regis arte res propemodum confecta, disturbata est. legati ab eo, electus Mirobrigæ Episcopus sacerdos quidam cucullatus, cuius nomen proditum memoriæ non inuenio, & Dieghus Ribera Regius metator, Carolo persuadent, Isabellam Henrici Regis sororem Lusitano coniugio vti præferret. Inito fœdere Castellæ opibus à duro patre impetraturum quæ cu-
 peret. Faciles ille aures iis verbis præbere. Ita Lusitani coniugii mentio intermissa est. Catharina Princeps ea spe depulsa, se Olisipone in D. Claræ virginum cœnobiū inclusit: ibiq; ad vitæ finem perstitit: extincta deinde in ipso noui coniugii apparatu, quo Eduar-
 20 do quarto Regi Anglo destinabatur vxor. corpus in eadem vrbe ad D. Eulogii sepultum est, testamentum curauit Georgius Acoſta virginis à prima ætate institutor. qui illi gradus ad magnos honores fuit: & factus Cardinalis Romæ consequenti tempore obiit. Carolus, conatū eius à Frederico maris præfecto indicato, Ilerdam vbi Catalauniæ gentis conuentus erant, Aragoniæ Fragæ, à patre Rege euocatus dissuadentib. nonnullis, ac fraudem subesse disputantibus cum venisset, osculo quamuis à patre exceptus, duci in custodiam iussus est, Decembris die altero. graue id, eo amplius quod contra opinionem accidit. Dant animum ad loquendum liberè vltimæ miseræ. Vbi, inquit, regia fides nobis priuatim data, atque in commune concessa omnibus ad conuentus generales venientibus? qua clementia à regio osculo amplexuq; paterno, in vincla ferrumq; trador? Præterita
 30 offensæ quales eæ fuerint non dico: sed condonatæ sunt certè. noui quid cōmeritus sum? quid amisi? An vlcisci filium, nostroq; sanguine cruentari paternas manus æquum videatur? facessat tantum nefas. apage dedecus familiæ, ignominiamque. Hæc flagrans oculis, contenta voce, quò latius exaudiretur, ita effudit vt astantes permoueret. plura dicere conatus in custodiam ducitur. Fremere populus; nouercales fraudes accusare: proceres inter se conspirationes facere, iurati nisi Principe liberato haudquaquam quieturos.

Caroli Vianæ Principis obitus.

CAPVT III.

CVM Mauris pax constituta, triennio fermè steterat: nunc hac occasione laceſſita est. Cerant Ismaeli Granatensi Regi duo filii præ cæteris insignes maximè, Albohacenus
 40 Boabdelinufq;. otii impatientia & virtutis ostentandæ studio Albohacenus, exercitu scripto, in quo equites duo millia & quingenti erant, pedites ad quindecim millia, in Baticæ fines incurrit. Astapæ ager omni iniuria deformatus: pecoris ingens abactus numerus. Nunciato periculo Rodericus Pontius Arcobrigæ Comitibus filius, adiuncto Ludouico Pernia, qui Vrsaonis præsidio præfectus erat, & collectis ducentis sexaginta equitibus, pedibus sexcentis, ad hostem perguit grauem præda, atq; vt in nullo tali metu cura solutū. vires nostris exiguæ erant: furoriq; simile fore videbatur, cum tanta multitudine dimicare. Maurorum pars Equarum flumen cum præda transmiserat: in postremo agmine equitatus restiterat. Id Rodericus ex vicino tumulo conspicatus, quamuis suis exhorrentibus certamen, signa canere iubet. truci clamore impetus factus in hostes: quem illi trifariam
 50 diuisi constanter exceperunt. diu pugnatum. victi tandem Mauri sunt. mille & quadringenti ceciderunt. è nostris equites triginta, pedites centum quinquaginta desiderati. Ea nocte ad Petræ fontem perstitum. Proxima luce, dum legunt nostri spolia, pecora cateruatim redire vident. fraudem primo, & ex nube pulueris hostium aduentum suspicati, deinde quod res erat, intelligunt, fugatis præ metu custodibus, instinctu quodam naturæ solita pascua repetere. eo lætior victoria fuit, ditiorque præda. per vrbes & oppida pro diuino munere ad omnia templa supplicationes decrete. ad eum modum violato à Mauris fœdere, ab vtrisque in alteros sæpe excursions factæ sunt, & latrocinia euentu haud memorabili. Ioannes Gusmanus primus Assidonæ Dux Nieblæ Comes, Heracleam, quæ ad freti angustias est, bello repetere cogitat, patris calamitate infelicique casu magis irri-

tatus quàm territus. Maior belli moles in Aragonium Regem concitata erat domesticis Catalauni quia Vianæ Principi libertatem reddi missis legatis non impetrabant, à verbis ad arma veniunt. Barcinone magno numero progressi, Fragam in Aragoniæ finibus occupant. missus à Castellæ Rege Gonsalvus Saavedra cum mille quingentis equitibus contra sternatæ multitudini animos addit. Ductor vniuersi exercitus Catalauni Ioannes Cabrera Modicæ in Siculis Comes. Alia parte Ludouicus Beamontius se ad fines Vasconum in armis ostendit, in Aragoniam irrupturus, nisi æquissimo postulato esset satisfactum. Re necessaria Aragonius compulsus, filio libertatem reddit. Morella vbi detinebatur, dimissum Kal. Martii anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo primo ad Villam frâcam Regina nouerca deductum Catalaunis de manu tradidit. vt Barcinonem ipsa iniret, non est datum. Principis libertate positis armis, animi non conquieuerunt. Carolus Catalauni principatus hæres gentis consensu inuito patre est renunciatus. extortum præterea vt, quod Regum filiis maioribus dari erat solitum, rerum moderator esset vniuerso imperio pro patre vicarius: Catalauni principatus arbiter cum summa decernendi potestate. quod patri grauissimum erat, nomine modò Principis retêto, nobilissimam imperii partem detrahi, imminui maiestatem. Gens ferox & ingenii durioris, nisi his postulatis concessis quietura non erat. iis conditionibus retractandis multum tempus est extractum. Quo tempore de Caroli & Isabellæ nuptiis maiori quam vnquam contentione actum: & quasi re confecta à Carolo missi legati in Castellam, puellam regiam, matremq; salutatum iuere Arealum, Ioannes Cabrera & Martinus Cruillius viri præstantes. Bellum in Vasconibus erat. Carolus Artieda Lumbierem oppidum Caroli Principis libertate nunciata eius nomine occupauit. Alfonso, qui Villæ Formosæ Dux fuit, patris Aragonii Regis iussu eò profectus circumfedit: atq; omnibus operibus impugnare cæpit. parum præsidii in factione erat. missi à Castellæ Rege Rodericus Pontius & Gonsalvus Saavedra obsidionem dissiparunt. maiore mole bellum parabatur. Cum Castellæ Reginam, quæ Aradæ ad Durium erat, ferre vterum vulgatum est. Eo gratior fama quod præter opinionem accidit. Procliuis in deterius hominum persuasio, vulgò iactatum a Bertrando Cueva grauidam factam, obscuris tum rumoribus. confirmata deinde opinio rerum potiente Ferdinando Aragonio, ex fide an ad gratiam memoria etiam recenti dubitatum. In locum Petri Castellæ, qui Vallisoleti è scalis domi graui casu, extinctus est, Guterrius certè Cueva, Palentinus Episcopus est creatus. id Bertrandi fratris gratiæ datum: qua vnus maximè in aula ea tempestate valebat. Alfonso Fonseca Præsul è curia ablegatur per speciem honoris: vt quoniam Rex de bello Vasconum cogitabat, ipse Vallisoleti rebus gerendis vicarius præficeretur. callidi consilii auctor, æmulus Villenæ Marchio, quò solus in aula dominaretur, cæteris maior. Eo propensus fides habita est, quod ad proceres conciliandos suam operam pollicebatur, Toletanum & maris Præfectum. nam Calatrauæ Magistrum fratrem suum antea subduxerat è coniuratorum numero. Ergo Alfonso Fonseca Vallisoleum amandato, Villenæ Marchione in Carpetanos profecto, Arandam Calatrauæ Magister venit, duo millia & quingentos equites sub signis habens. cum iis copiis Castellæ Rex Almasanum versus iter intendit. magnus Aragoniis terror: sed belli impetus in Vascones abiit. Lugrunium, quod oppidum in Riuogia est, Maio mense est ventum. confluentibus vndique copiis aucto exercitu, in Vascones penetratum. oppida: S. Vincentii fanum, & Guardia dedita: Viana obsessa, ac multis diebus impugnata, dedente Petro Peralta Præfecto ac Magistro equitum venit in potestatem. Lerinum loci munitione defensum est. sic bellum in Vasconibus gerebatur, non eodem semper euentu. nam Abarfusa oppidum ab Alfonso Aragonii filio vi expugnatum est, cæso captoque Castellæ præsidio. Cum Carolum Vianæ Principem morbus lethalis Barcinone inuasit: què animi ægritudo ac perpetuæ curæ conciliarunt. sic nonnulli crediderunt. Inter Beamontios constanti opinione vulgatum, lento veneno, quò fortuitus morbus putaretur, corrupta in custodia vitalia fuisse. decessit nono Kal. Octob. qui dies Mercurii fuit Teclæ virginis memoria sacer, veniam a patre sub mortem precatus. Corpus ad Populeti sepultum. vixit annos quadraginta menses tres dies viginti sex perpetuis ærumnis, quam re alia nobilior. virtuti & eruditioni fortuna non respondit. Ofias Marcus Carolo familiaris in primis fuit, pangēdis lingua Lemouicēsi carminib. in paucis ea ætate celebris. sermo incōptus acutus tamen, multiq; sententiarum & ingenii luminib. illustris. Ad familiæ clypeū gemini molossi rictu diducto feroces, vnumq; os contentione arrodētes, à Carolo Principe affecti fuerāt. Insigni argumento Galliæ & Castellæ Reges significabat: quorum importunitate Vasconum regnum ferme consumptū erat. Alia Principū funera extiterunt: Caroli septimi Galli Regis successore Ludouico vndecimo. Henrici, Lusitani Regis patruī, cælibe vita, nulloque

fœmineo contactu fœdata. Septem & septuaginta natus annos Sagrę suę ditionis oppido ad Algarbium decessit Idib. Nouembris. Corpus Lacobriga, vbi extemporatio sepulcro erat compositum, Aliubarrotam deinde delatum est. Supererat ex omnibus fratribus Alfonso impari matre Brigantinus Dux. hic etiam vertente anno extinctus est, ex vxore Beatrice Nunnii Pereirę filia, Ferdinando filio relicto: vnde Brigantinis Ducibus nunquam intercisa post eorum sobole, generis origo.

Motus Catalauni. CAPVT. IV.

¹⁰ **C**aroli morte sublata dissidiorum causa, neq; dissidia sublata. tamen si Ferdinandus extincti frater, Calataiubę, primũ vbi Aragonii conuentus erant, paterni imperii hæres est renunciatus, deinde Barcinone deducẽte matre. spes ex eo nõnulla futurę tranquillitatis vana euasit, vrbana multitudo repente ad arma concitata, infensis Aragonio proceribus. Dolis nouerçę innocentem priuignum, sanctissimum iuuenem, circumuentum oppressumq; clam & in circulis accusabant. Indignum facinus, impium scelus commissum. Ioannes Gualbes è Dominicano ordine seditiosis concionibus populum inflammare amplius: impium atque crudele imperium euerterent armis. quoniam tantum nefas esset commissum, si cessarent ipsi, cælitus ipsorum sanguine vindicandũ: se & gentem ea religione expiarent sumpta prius vindicta. Commota multitudo Regina se ex vrbe subduxit, quasi Emporitatorum tumultus pacatura, re, quoniam maiestatem publico offerre metuebat in tanto animorum motu. Gerundę quorsum res euaderent, in Ausetanis expectare constituit. ab Aragonio prouisa tempestate externi Principes ad ineundum fœdus sollicitati sunt: Gallię Rex vt opem ferret petitum. Castellę, ne certẽ noceret: & quando Carolus, pro quo arma sumpserat, defunctus erat, præsidia militum è Vasconibus deduceret. Ille se Madriti dimissis copiis tenebat, vxoris partu lætus. quã læticiariorum humeris eò deferendam curarat, ineunte anno Millesimo quadringētesimo sexagesimo secundo. proli Ioannę nomen inditum: atq; in eius verba à cunctis regni ordinib. iuratum, si vita suppeditaret, heredem regni futuram. vidit Castella quod vltimum in ignominia erat: regię stirpi insertam, quam furto genitam fuisse vulgo fuerat persuasum. habitus præterea honos patri, mercesque stupri data. Bertrandus, Ledesmię Comes renunciatus est. Regię procuratore in eius locum Andrea Cabrera amico eius & familiari. qui gradus illi ad amplas opes fuit, non absque multorum obtrectatione, priuati paulo ante hominis crescentem felicitatem malignis oculis intuentium. Aderant Armeniacus Comes à Gallo Rege de pace legatus, Toletanus Præsul reconciliata cum Rege gratia rerum arbiter. Iudicum conuentus singulis septem diebus, in eius ædibus iuridicundo haberi cœptus. Aragonii legati pacem flagitantes, fœdusque, vt fieret peruicerunt tandem. Ad decimum kal. Aprilis hæ Madriti conditiones scriptę. Castellę & Aragonię pax esto. Arces Guardiam, Sancti Vincentii, Arcos, Ragam, Vianam, Castellę Rex retineto, datę fidei obsides. cætera restituito. præterea ad fines Vasconum & Aragonię Iuberam Cornagumque, in Contestanis Eliocrotam tradito, Tolerano Præfuli, Calatrauę Magistro, atq; Iohanni Galindo quasi sequestris, Aragonięq; in potestatẽ tradituris, si à Castellę Rege fœdus violatum sit. Oliti vbi Aragonius se tenebat in omnes partes prospiciens, cum Gallo fœdus factum est pridie Idus Aprilis ea lege: Vti Gallus septingentos cataphractos equites auxilio mitteret, ducenta aureorum millia in stipendium. Dum ab Aragonio redderentur, Ceretani Ruscinonẽsesque pignoris loco essent: in Galli potestate neque pro vectigalibus tamen annuis, quę pendere consueuissent, aliquid deduceretur de capite. Quo fœdus sanctius esset, Regum Galli, & Aragonii colloquium institutum ad Saluaterram in ditione Bearnensi. Fuxensi Comiti expetenti datum, vt Blanca Caroli soror, ad quam Vasconum regni iura deuoluta erant, eius in potestate esset. grauis iniuria cum regno libertatem eripi. Sed quid non peruertis funesta dominandi cupiditas? Olito deducta est vt conuenerat. multum superũ hominumque fidem obtestata, datis ad Henricum mandatis afflictę misereretur. ad alias ærumnas eripi libertatem: mox vitam ereptum iri. nisi quid in eo præsidii sit perituram. fraternę certe necis suarumque miseriarum condignas pœnas expeteret, pristini amoris memor, infelicis quidem sed coniugis tamen. In Ortesia Fuxensis arce asseruata, veneno haud multo post periit nullo vindice. Necis iniustę atque crudelis fama diu compressa. ærũnã vitę infelici exitu terminate. quos premere fata seu vis altior cœpit, hos vrget. Corpus in vrbe Lescare tumulatũ. Aragonius Tu delã erat. Henricus Rex per Segobiã Arandamque Alfarũ accessit. Internuncio Villenę Marchione fœderis cõditiones, quę Madriti scriptę erãt, cõfirmatę sunt. Quo tempore

Regina Aragoniæ intra Gerundam obfessa à Catalaunis est tertio kal. Iunii de filio magis, quam de sua salute sollicita. ductor multitudinis Hugo Rugerius Palladius Comes. propugnator acerrimus Ludouicus Dezpuchius Magister Montefiæ. Capta vi vrbs. in arcem veterem cui Gerundelæ nomen, vbi se Regina inclusit, impetus factus. superuentu equitatus Gallici vitatum periculum; vrbs etiam seditionis ablata. Aragonius ad periculum aduolauit, de vxore filioque sollicitus. multis locis prælia facta. incondita multitudo par militi veterano non erat. multis vrbibus & oppidis captis Barcinonem regia castra sunt promotæ. Castellæ Regina nouo sed immaturo partu de vita Arandæ, vbi relicta fuerat, periclitata. Solis radio per vitream fenestram scilicet capilli arserant. repentino terrore foetus vtero excussus. tristis ex ea re nuncius lætitia mutatus breui est. Bertrando Ledesmiæ Comiti minor Marchionis Santillanii filia vxor data. nuptiæ maximo apparatu Regis & Reginae præsentia Caracæ celebratæ sunt. Regina inde Segobiam amadada, Rex Arienfam abiit venatione, cui studio regio idonea est, animum remissurus. Ad eum Augusto mense Caponius Barcinone legatus, si auxilia mitteret, tuereturque tumultuantes, gentis principatum est pollicitus. Magna res moueri videbatur. consilio habitò duo milia & quingenti equites in auxilium missi, notis tramitibus in fines Catalaunos peruenerunt. cum spe defensionis animus multitudinis creuit. quæ promiserant præstitere. Henricus Barcinonensis Princeps proclamatur: eius nomine pecunia signatur. Commota semel audacia gentem in præceps dabat. noua lætitia Henrico Regi allata: à Ioanne Gufmanio Affidoniæ Duce Heraclea capta de Mauris: à Calatrauæ Magistro Archidona ad alia regnorum nomina publicis tabulis Heraclea adiici placuit, Abomelici Mauri exemplo: quem ex Merinorum familia se Heracleæ, hoc est, Gibraltaræ Regem dixisse superioribus annis, monstratum est.

Regum Castellæ & Gallia colloquium. CAPVT V.

A Liæ Castellæ militum manus in Valentinos & Aragonios fines immissa. ingens trepidatio terrorque. Aragonius ad periculum accurrit. Exhaustis atque exanguibus extorqueri imperium, & libertas potuit si quantæ vires Castellæ erant, tantum ardoris Henrico fuisset. eius conciliandi præcipua Aragonio cura. Principio anni sexagesimi tertii à Gallo Rege maris Gallici Præfectus Almasanum, vbi Henricus erat, legatus splendide acceptus atque habitus est. lauta conuiuia fuere, varii ludi. choreas ad lyræ modos pedibus, nunc plures, nunc cum singulis virginibus aulici singuli plausere. cum Regina Rege spectante iubenteque Gallus legatus, sine tripudio imposito obtestatus iureiurando est, habiti honoris memorem se cum alia foemina nunquam choream ducturum. Si fallo, vindicæ superi. Vt Reges Castellæ Galliaque inter se conuenirent decernitur, de cunctis controuersis disceptaturi coram. vti conuenerat, sic est factum. ad Fonterrabiæ fines mense Aprili extremo colloquium fuit. cum Gallo Gastones pater, & filius Fuxenses Comites, Dux Borbonius, Turonensis Archiepiscopus, maris Præfectus erat. cum Hispano Episcopi Toletanus, Calagurritanusque, Villenæ Marchio, Alcantaræ Magister, Prior Hospitalarius splendido cultu, ac plane singuli regio. ante omnes Ledesmiæ Comes, aurum distinguentibus gemmis peculiari nitore fulgebat. viles Gallorum vestes erant, Regis maxime: vnde scommata dictæriaque. Vedasum flumen multis cymbis à nostris traiectum: quod Gallicæ maiestati datum puto. nostrates historici factum affirmant, quoniam id flumen ad Hispanorum ditionem totum pertinet. Eo congressu sententia à Rege Gallo, cui rerum arbitrium permissum erat, quam Baionæ pronunciarat, recitata denuo est. Eius hæc summa capita fuerunt. Vt Castellæ copiarum à Catalaunis, præsidia à Vasconibus deducerentur. Stella cum oppidis ei vrbi contributis Henrico cederet in parte Vasconum. Aragoniæ Regina filiaque Rages, datæ fidei obsides essent in Toletani potestate. Eo decreto vtraque gens offensa, Vascones maxime: quorum insigni detrimento foedus factum querebantur. nullo maiori fructu ex eo conuentu est discessum. Verum de re tota, ac vero de toto hoc colloquiorum inter Principes genere Philippum Comineum nobilem in paucis huius ætatis Gallicæ historiæ scriptorem, veteribus comparandum præstat audire, ex Gallico meis verbis loquentem Latine. Stulte inquit, pari potentia Principes faciunt, cum in colloquium conueniunt ipsi: decursis præsertim adolescentiæ annis, iocisque & lusibus, quibus ea ætas est dedita, emulatione succedente. Neque sine periculo inuicem contingat: neque si id absit operæpretium aliud sit, quam inuidia, odiumque maius. vt comodius sit controuersias inter Reges, & si quid aliud negotii est, per legatos viros prudentes componi. Multa me vsus docuit. ex iis quedam exempla proferre commodum

dum arbitror. Nullæ prouinciæ in piorum natione maiori fœdere deuinctæ sunt, quam Galliæ Castella, amicitia Regū cum Regibus, gentis cum gente omnibus execrationibus sancita. ea amicitia freti Rex (Ludouicus Galliæ eo nomine xi) paulo postquam regium insigne desumpsit, & Castellæ Rex ad fines vtriusq; prouinciæ conuenerunt. Henricus Fonterrabiam accessit, septus splendido comitatu. magnus D. Iacobi Magister, Toletanus Archie. sequebantur, ante alios Ledesmiæ Comes Hérico intimus. Rex Gallus ad D. Ioannis fanum restitit, multis de more proceribus stipatus. pleriq; ex vtraque gente Bationæ erant, primo aduentu rixati grauitur. Affuit Regitta Aragoniæ, cui cum Henrico lis erat de Stella aliisque Vasconum oppidis Regis arbitrio permiffa. Ad fluuii quo ab Hispanis Gallia dirimitur, citeriorem ripam semel aut secundo sunt collocuti breuiffime: quantum D. Iacobi Magistro & Toletano est visum: penes quos rerum arbitrium erat. Eo à Rege magnis culti officiis sunt, ad D. Ioannis oppidum accedentes. Ledesmiæ Comes auro intexto velo fluuium transmiffit. cultus par ocreæ elegantes gemmisque distinctæ erant. Henricus fœda facie, vestium forma ineleganti ingrataque Gallis Rex noster vili cultu conspicuus, breui veste, galero vulgari plumbea imagine affuta. Inde dicteria sannæque: cum Hispani sordes & auaritiâ interpretarētur. sic nullo operæ pretio conuentus solutus est: nisi quod inter vtrosque proceres eę conspirationes sunt factæ, quibus Henricum ad mortem vexatum, desertum à suis & ad miseram conditionem redactum ipse vidi. Aragoniæ Regina, pro Henrico à Rege nostro pronūciatum dolebat: tametsi bello Barcinonensi laborantibus tulit opē. excepit ex eo notū inter Aragonios & Gallos bellum, ad hanc diem sedecim iam annis continuatum. Ad alia est progrediendum.

Petrus Lusitanus à Catalaunis euocatur. CAPVT VI.

Affuerunt colloquio Principum Cardona & Coponius Barcinonenses lagati: suamque gentem contra fœderis fidem iniuria deserui conquesti sunt nullo fructu. eorum vocibus aures Principum maioris compendii spe erant obrurata. Tolosæ in Guipuscoa Gaon Iudæus populi concursu interfectus est pridie Nonas Maii: quod Regis præsentia fretus, ad Fonterrabiam se tenentis, vectigal exigeret, cui postulato nomen est: de quo magne olim contentiones genti extiterant. nunc immunitatem imminui ægre ferebant. Impune id facinus fuit. quin Segobiæ, quo paulo post se Henricus contulit, inter duos monachos contentio grauis exarsit. affirmabat alter pro concione, multos è piorum numero ad Iudaicam superstitionem traduci: liber cum Iudæis atque Mauris conuictus carpebatur. & sane multi ex vtraque gente à nostris alieni in aula, & per prouinciam libere vagabantur. negabat factum monachus alter, ad gratiam Principum magis quam ex vero: sic arbitror. Nunquam in Hispania maior labes morum & temporum fuit. Hispalis ciuili tumultu æstuabat. Alfonso Fonseca maior Ecclesiam propinqui fidei datam repetebat: sic iura sancire: sic moribus susceptum: sic Romanum Pontificem iubere. Populo & nobilitate in partes distractis tumultus erat: ac periculum, ne pars cum parte dimicaret. Accurrit magnis itineribus Henricus. Ecclesia Alfonso seniori reddita, de sex præcipuis seditionis auctoribus capitibus supplicium sumptum. A Lusitano valida classe repetita Africa. secuti sunt, Ferdinandus frater, Petrus patruelis equitum Magister. Catalauni Castellæ præsidio nudati, Gallis atque Italis ab Aragonio occupatis, quod vnum supererat, longinqua auxilia euocare constituunt. Petrus Lusitanus equitum Magister Septa ad capeffendum gentis principatum inuitatur, sibi debitum quoniam Vrgelitani Comitum maiori filia natus erat. desperata causa iura obsoleta tentantur. paret ille: conscensisque nauibus ad Barcinonensem litus appulsus ad duodecimum kal. Februarii anno Milesimo quadragesimo sexagesimo quarto, continuo Barcinonensis Princeps, Rex Aragonio proclamatus est. Inanis sine viribus audacia. honos exitio fuit. Petri quidem discessu, in Africa Lusitanæ vires imminutæ. Tingis tentata. repulsi cum cæde nostri à Mauris. Irruptiones in vicinos agros factæ: nulla ad memoriam insignis: nisi quod ad Benasam montem Rex ipse Lusitanus cum copiis omnibus magnum periculum adiit. Eduardus Menesius de salute Regis sollicitus, dum nullum virtutis finem facit, in conflictu perit. cecidere alii. Postremi agminis defensi laudem Villæregiæ Comes tulit regio etiam testimonio: ad se enim venienti, Hodie, inquit, penes te vnum fides perstitit. Henricus Hispali Heracleam concesserat. eo Septa soluens Lusitanus venit eius inuitatu. dies octo in ea vrbe consumpti. Ab Henrico Rege Astigi in Granatenses fines penetratum est: neque discessum, nisi vectigali accepto, quod Mauri pacti antea erant, aliisque magnificis muneribus allatis. Sic per Giennium vbi Irantius Magister equitum limiti præfectus erat, Madritum festinatum.

Lufitanus Gadalupeo in tēplo vota soluturus eo venit. Ad Archiepiscopi pontē, in Carpe-
tanorū finibus, eius & Henrici Regis colloquio affuit Regina Castellæ virū comitata, in-
uisura fratrem. Eo congressu gemina coniugia pacta cum Lusitano eiusque filio atque
hærede, Isabellæ sororis Ioannæque filiæ Henrici Regis. dilatas in aliud tempus nuptias,
mora tandem disturbauit. Aragonium imperiū Lusitano præstantius Castellæ imponere
numina destinabant, non sine magno tamen ac diuturno Hispaniæ motu. quæ mala in-
gens ventorum procella Hispali portendisse visa est, quantam non meminerant. par bo-
um cum aratro per aera suspensum. E. D. Augustini turri decussa campana, proculque
proiecta: annosæ arbores euulsæ: ædificia multis locis labefactata: armatorū acies in cœ-
lo visæ inter se concurrere: siue vera species fuit, siue præstigiæ. nam à pueris tantum vi- 10
sas memorant. tres aquilæ rostris & vnguibus diu in aere cruenta pugna dimicantes, ex-
animatæ exanguēsque ad terram decidere. His ostentis mortalium mentes in vota preces-
que conuersæ sunt, si forte numinum iram placarent.

Procerum Castellæ conspiratio. CAPVT VII.

TOletanum Paciechumque inuisos Henricus habere ceperat, cōtrouersis Aragoniis
haud satis fidos expertus. Itaque neque in Bæticam euntem secuti erant, neque ad
Archiepiscopi pontem Regum colloquiis interfuerunt. quin vim veriti, aut simulato me- 20
tu Madrito Complutum concessere. adiuncti mox maris Præfectus, Manrici reguli, Ca-
latraue Magister accessere paulo post Albæ, Placentiæque Comites Paciecho ad eos
alliciendos occulte profecto. Aragonius magnis promissis ad idem fœdus est pertractus.
Hæc sæuæ tempestatis prima fundamenta fuerunt: qua diu vniuersa Hispania iactata est.
Honestæ aliqua coniurandi causa quærenda erat: optima visa est, Ioannæ Principis abdi-
catio. quasi ex adulterio natæ, Alfonso & Isabellam regios fratres, qui Maquedæ cum
matre erant, in potestatem vindicandi, idoneos arbitrari, per quos ima summis confun-
derent, turbarent omnia. Expetente Rege, datisque obsidibus Paciechus Madritum re-
diit, simulata beneuolentia, dolis & fraude armatus, proceres alios à Rege alienare sata-
gens. Alfonso Fonseca capiendi consilium dat, nisi eo amoto, se in aula tuto versari non
posse causatus. Rege persuaso, geminata perfidia præuicator Alfonso imminentis pe- 30
riculi admonet. dictis ille fide habita, fuga subductus ad coniuratos re necessaria transit.
Ferocior Paciechus, Segobiæ, quo in æstiuatum est, die in regiam cū armatis impetum
facit, ad Regem & fratres capiendos, refractis etiam conclauis foribus. quoniam id non
sufficit Rege & Bertrando in penitorem, atque munitiorem ædium partem in repenti-
no metu subtractis, tenebristantum facinus noua fraude tentat. Aderat nox: coniurati
mutua fide læti expediebant arma: cum indicio factō vitatē insidiæ sunt. auctor sceleris
in aula erat. ferro vincendum plerique suadebant. Regem tanta fœcordia inuaserat, vt
inanem clementiæ speciem salutis præferret, cum negaret fide publica tutum, violari æ-
quū fore. sic periculum in præsentia vitatum: in peius tamen ruere omnia ceperunt. Ber- 40
trandus tantum Diui Iacobi Magister institutus est, concedente Romano Pontifice: fre-
mente populo cum honorem Alfonso Principi Regis fratri iniuria detrahi. Sed audacia
tamen Paciechi nullo alio supplicio præterquam æmulo aucto vindicanda videbatur.
Nouo conatu tentatum, si insidiæ procederent, Rege Villacastinum per speciem collo-
quii attracto. Id etiam periculum indicio factō vitatum. Burgis, quo se coniurati detecta
fraude contulerant, ciuium parte in fœdus attracta, contumeliosæ literæ ad Regem sunt
datæ. earum hæc capita erant. Mauros apud eum versari, flagitiorum omnium impunita-
te concessa. Magistratus venales esse. D. Iacobi Magisterium Bertrando iniuria datum.
Ioannæ adulterio natam, regni heredem contra fas & auspicia esse renunciatam. hæc si
mutata essent, libenter posituros arma. Lectæ eque literæ Vallisoleti: neque Regis tamen ma-
gnopere commotus animus. Excæcat diuina vindicta mētem, cum vim suam retūdi non 50
vult. præposteris voluptatibus vires eneruatæ erant corporis atque iudicii. Aderat Bar-
rientus Conchen. Episcopus: palamque armis vindicandam iniuriā propemodum cum
conuitio hortatus, nil tamen profecit: obtestatus quamuis, quoniam salutaria monenti-
bus parere recusaret, cum præ omnibus Hispaniæ Regibus ludibrio futurum, sera atque
inutili poenitentia præsentis ignauitæ. Concordiæ spes tentata denuo, quando displicebāt
arma. Cabelsonium inter & Cigales, quæ oppida in Vaccæis sita sunt, cum Henrico Pacie-
chus qua fronte? qua simulatione? sed diu in parenti cāpo remotis arbitris collocutus, his
conditionibus pepegit. Vti Alfonso frater regni hæres esset iure suo, Ioanna vxore. Ber-
trandus se Diui Iacobi Magisterio abdicaret. Quatuor rerum arbitri essent, bini ab vtra-
que

que parte delecti. Alfonsus Oropesa ordini Hieronymiano Præfectus, quintus accederet. Quod maior pars in iis controuersis sanxisset, id ius fasque esset. Fœdere facto Alfonsus Segobia in castra regia deductus est, annos vndecim natus. In eius verba à cunctis qui aderant, iuratum, Bertrando Alburquerque Ducis nomine datum, Cuellar, Roa, Molina, Atienza. quibus oppidis annui redditus in Bætica additi ablatis honoris haud iniusta compensatio: Dati arbitri à coniuratis Paciechus & Placentiæ Comes: abs Rege Petrus Velasus, & Gonsalvus Saauedra Paciecho infensi Toletanus, & maris Præfectus Paciechi odio Regi conciliati sunt. breuis ea gratia fuit: aut vt vulgo creditum est simulata ad tempus. Alcantaræ Magister & Metellini Comes cum copiis abs Rege euocati sunt, ad ¹⁰ quatuor iudicium potentiam comprimendam armis: à quibus perturbate omnia gerebantur. & verebatur Rex, si sententia esset pronunciata, ne inane illi imperii nomen relinquerent: cetera auferrent. Vnus ex eo numero Gonsalvus Saauedra, & pari perfidia Aluarus Gometius qui Henrico à secretis erat, eoque quamuis obscuro genere in Carpetanis Maquedam, Turregionium & Syluestri fanum adeptus erat, à Rege euocati sunt. Venientibus magno metu à quibusdam proposito, si Regi se crederent, persuasum est tū his duobus, tum Alcantaræ Magistro, & Metellini Comiti, vt se ad coniuratos cum copiis conferrent. Ea re cognita, Turregionium Petro Ariæ ciui Segobienfi, cuius pater ærarii rationibus præfectus fuerat, expugnandum conceditur. Petrus Velasus coniuratis se adiungit, ægre quamuis, patre Hari Comite filii leuitatem ferente: prorsus vt neque ²⁰ lite neque pecunia iuuaret: solusque aut cum paucis inter alios proceres viseretur. Quo tempore Pius Romanus Pontifex Anconæ Piceni vrbe decessit nonodecimo kal. Septembris. Conuocatis toto orbe Principibus ad pia arma, tentata quamuis valetudine eo delatus fuerat subeuntibus inuicem satellitibus lecticam, transmissio mari Supero, bello Turcico Dux futurus. ingens animi confidentia. breuis pontificatus fuit omnino annorum sex, ingens gloria. eius tamen obitu totus apparatus euanuit. In eius locum festinatis comitiis Petrus Barbus Cardinalis natione Venetus cooptatus est, tertio Kal. Sept. Pauli secūdi nomine vigēte adhuc ætate, septimū & quadagesimū agēs annum, propenso in Hispanam gentem animo, rebus in Castella asperis Henricū ope, & auctoritate iuuuit.

Aragonia bella. CAPVT VIII.

³⁰ Petri Lusitani aduentu, Catalaunis maiores viribus animi accessere spei aliquantulum, metus amplior, quippe victis aduersus eos qui sæpe vicerant pugnatūris: obstinatio maxima. Ilerda longa obsidione fatigata, vltro direptoque circum agro deditioem Aragonio facere compulsā est. multis vno tempore partibus belli flamma oppida, agrique vexantur. fœda rerum facies atque miserabilis. Ioannes Cæsaraugustanus Episcopus alter Aragonii filius ex impari matre præcipuus belli dux, armis quam infulis aptior. Burgundionum manus auxilio Petro missa est à Philippo Burgundiæ Duce, exiguum rebus præsidium: sed eorum aduentu tamen, copiæ Catalaunorum Minoresam conuenere, quod ⁴⁰ oppidum Manresa hodie est, duo millia peditum equites amplius sexcēti. Cerueram oppidum pro Aragonio Pradis Comes obsidione vrgebat. Obsessis fame & rerum inopia oppressis, ac de deditioe cogitantibus Petrus opē ferre constituit. ad Vasconū fines Aragonii castra erant, motibus eius gentis pacandis intenti. Cum copiarum parte Ferdinandus filius festinare, seque cum Pradis Comite coniungere iussus est. tenera quamuis ætate ac omnino tredecim annos natus in eo bello tyrocinia posuit. sic in castris educato ad literas addiscendas otium non fuit. Ad Regis prata (loco nomen id est) Lusitana castra promotā, prælio dimicandi destinato animo. sic exploratores nunciabant. locus vicinus erat. Ferdinandus rebus omnibus instructis, comparatisque, ad hostem pergit: tumulumque occupat, vnde in hostium castra despectus erat. idem Lusitanus facit: vicino colle castra munit, pugnam vt videbatur detrectaturus. acies ad prælium instructæ tamen. In ⁵⁰ primo agmine Petrus Deza curabat: sequebantur Burgundi modico interuallo proximi. In secundo agmine Bertrandus & Ioannes Armendarii Vasconibus & Castellæ militibus duces dati. Postremum agmen ipse Petrus Lusitanus ductabat. Ferdinandi copiæ minori quamuis numero septingenti equites, mille non amplius pedites, hoc modo ordinata. Prima acies Pradis Comiti commendata, Hugone Rocabertio Ampostæ Præfecto, & Matthæo Moncada dextra læuaque munientibus. Henricus Henrici Aragonii filius in subsidiis collocatus. In postremo agmine cum multis proceribus Ferdinandus substitit. Peditibus Bernardus Vasco præfectus, ac montes vicinos radere iussus est: ne ab aperto latere impeterentur. Priusquam pugnæ signum proponeretur, nobiles aliquot à Ferdinando balteo militari donati sunt. Truci mox clamore edito pugna

à præcursoribus inchoatur. primum ac secundum Lusitani agmen loco mota disiectaque
 Aragoniorum virtute. percussis parum præsidii fuit in postrema acie, vbi Petrus Lusita-
 nus erat, roburq; copiarum. Effusa fuga facta, peditum per vicinos montes, equitum per
 plana. Petrus Lusitanus posito paludamento, atque victoribus immixtus, proxima luce
 euasit incognitus. Burgundi, in quos primus impetus factus est, ad vnum ferme cæsi: nam
 in primo agmine dimicabant: & referre pedem in pugna gentis instituto in rebus turpif-
 simis habent. Ex aliis plerique capti. in iis Pallasii Comes, belli præcipua fax. pugnatum
 1465 est pridie kalend. Martii anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. eò victo-
 ria latior quod paucis ex Aragoniorum numero vulneratis, nemo cecidit. Petrus Mino-
 resam sese retulit. à Bertrando Armendario Ceruera oppidum, parte victi exercitus in il- 10
 lud inuicta munitum, nihilo minori animo, quam si victor extitisset. In Emporitano vis
 belli conuersa, meliore quoque Aragoniarum partium fortuna quam Lusitani. victoribus.
 cætera fore procliuia videbantur: eò amplius, quòd Beamontis ad officium reuocatis,
 Vasconum tumultus tãdem cepisse finem videbantur. Ludouico Magistro equitum de-
 functo, Ludouicus & Carolus eius filii venia donati, bonis & honoribus pristinis restitu-
 tis. idem Ioanni Beamontio concessum Priori in Vasconib. Hospitalario, Ludouici Ma-
 gistri equitum fratri. Regni hæreditas Gastoni Fuxensi confirmata, atque Eleonoræ vxori,
 iam Vianæ Principibus. Ismael Rex Granatensis cum opimæ pacis bonis florere cœ-
 pisset, diem obiit septimo Idus Aprilis, qui dies Dominicus fuit, Arabum anni Octingen-
 te. sexagesimi noni, mensis Xauam dies decimus. Successit in imperio Albohacenus filius 20
 magno vir animo atq; militari virtute præstans. huic duæ vxores fuere, altera stirpe Mau-
 rica, vnde Boabdiies filius est natus, cui Regi Paruo, deinde nomen fuit: altera Christia-
 nis sacris eiuratis Zoroyra nomine, filios peperit Cadum Nacremq;. hi Ferdinando Re-
 ge Catholico, quo tempore Granata capta est, nostri sunt effecti. maiori Ferdinando no-
 men inditum: minori Ioannis. mater filiorum exemplo ad nostram religionem reuocata
 Isabellæ nomen suscepit. Albohaceno Rege pax aliquandiu cū ea gente fuit, Irantio Ma-
 gistro equitum Giennensi limiti præfecto, Astigi Martino Corduba. Ferdinandus Nea-
 politanus Rex, victis ac profligatis hostibus tum domesticis tum externis imperium in I-
 talia confirmabat. victus ad Sarnum in Campania insigni prælio cum hostibus facto ante
 annos quatuor, reparatis viribus adiutusq; nouis à Pontifice Romano, & Mediolanensi 30
 Duce copiis, atque Scanderberchio, vti antea dictum est, vertente anno, ex quo victus e-
 rat, hostem exultantem compresserat, ad Troiam Apuliæ urbem acie victum. neque pri-
 us constitit, quàm Lotaringio Duce in Aenariam insulam pulso, procerum motib. com-
 pressis, prouincia pacata: sic vt Lotaringius rebus desperatis, inglorius in Galliam abire
 fuerit compulsus, par virtute maioribus, insigniq; probitatis fama, fortuna haud dissimili.
 Ad hunc modum Ferdinandus procerum Neapolitanorum bello finem imposuit, anci-
 piti atque diuturno: triumphumque nobilem de victis hostibus Neapolim inuexit octa-
 uodecimo kalend. Octobris. Ingredientem populus & proceres nullo non honoris gene-
 re cumularunt. gaudii lætitiæque signa promiscuè præbita sunt. Isabella Regina victori-
 am superis acceptam referens, templa adire paruos liberos præ se agens, ad omnia altaria 40
 procumbere, vota soluere, supplicia facere insigni pietate fœmina, dignaq; cui longior vi-
 ta, & victoriæ fructus diuturnior contigisset, fataq; extenderent vitæ tempus. ferme in i-
 psa pacati regni lætitia extincta est. Ferdinandus pace parta, rebusq; ex sententia compo-
 sitis, supra triginta annos regnavit. multa bella pro sociis, atq; amicis suscepta, gesta q;
 fortissimè eius ductu. Turcæ quoq; qui Hidruntem, bonamq; Salentinorum partem ex im-
 prouiso adorti occupauerāt, Alfonsi filii virtute atque opera victi, Italiaq; expulsi sunt. Si
 quibus artibus initio regnum sibi comparauit, easdem in pace otioq; retinuisset, vt maxi-
 mè felix est habitus, sic inter bonos Principes numerari potuit.

Alfonsus Castelle Rex renunciatur. CAPVT IX.

50

Castellæ motus haudquaquam conquieuerunt, Alfonso Regis fratre in procerum po-
 testatem contradito. quod ad concordiam videbatur excogitatum esse præclarè, ma-
 ioris mali occasio exitit: malis consiliis pares adepti exitus. Rex Cabefonio, vbi collo-
 quium fuerat, in Carpetanos discessit: coniurati proceres Placentiam: Calatrauæ Magi-
 ster in Baticam abscessit: vbi Vrsanem ditione obtinebat (Vreniam in Vaccæis) eã gen-
 tem ad arma concitaturus, vario vir & inconstanti ingenio, amicitia parum firma, sancti
 honestique non tanta cura, quantum studium assequendi eius, quod destinasset animo.
 Valensolæ Priori Hospitalario is honos detrahitur. Giennensis Episcopus bonis spoliatur.

fides

fides malo fuit, grauiſſimum apud deſciſcentes crimen. vniuerſa prouincia ad ſociandas vires populi ſolicitati: reguli maximè, vt cuiuſque res erant, multa iis pollicendo, magno numero ad commune fœdus inuitati, pertractiq; ſunt, Hiſpalenſes, Cordubenſes publice: Aſſidonia Dux, Arcobrigæ Comes, atque Alfonſus Aquilarius priuatim. Prouiſa Hèricus tempeſtate, Madriti de ſumma rerum deliberaturus, concilium aduocat. Ecquid factò opus ſit rogat? num ſumenda arma? an quando priora conſilia non proceſſerāt, noua concordia via tentanda? Toletanus cæteris tacentibus Alfonſum repetendum eſſe ait. Securæ pacis, certumq; pacti nuper coniugii pignus, apud quem melius quàm apud fratrem, & mox ſocerum futurum? niſi morem geſſerint armis contumaciam vindicandam. In eam rem Salmanticam feſtinandum, bello computando ex propinquo opportuna ciuitatem. Syncero hæc animo dici videbantur: itaque aliorum conſenſu etiam expreſſo, ac nemine eorum, qui meliora iudicabant contra mutire auſo, cum non ratio, non æquitas dominaretur, ſed vis & potentia, legatione ad proceres miſſa, militares copia Salmanticam conuenire iuſſæ ſunt: quo Rex iuit. Inde Areualo, quod à proceribus occupatum erat à Rege obſeſſo, Toletanus perſona detracta Abulam (quam urbem paulo ante & Medina Campeſtris arcem ab Henrico expreſſerat ipſius præſidio teneri) proceres euocat. eodem ipſe contendit. à Præfecto maris, ex composito Valliſoletum occupatur, belli ſedes futura. Ad nouæ calamitatis & maioris periculi nuncium, Rex torpore tantisper diſcuſſo, remotis arbitris atque in genua procumbens, protenſis ad cælum manibus, his

10
20
30
40
50

verbis Deum compellat ſe fertur. Tuam Chriſte Rex, opem, per quem Reges regnant, & iura imperandi ſtant, ſupplex imploro: tibi fortunam, vitamq; committo, illud precatus modo, vt vindicta, quam minorem ſceleribus eſſe fateor, mihi priuatim ſalutaris ſit, data tuo munere conſtantia animi: minimoq; reipublicæ incommodo luatur. Hæc dixit: ſimul citato itinere ſe Salmanticam retulit. A coniuratis procerib; ingens facinus deſignatum. horret animus tantam noſtræ gentis ignominiam recordari. ſed dicendum eſt tamen: vt diſcant Reges hoc exemplo ſibi primum, deinde ſubditis imperare: commotæ multitudinis quantæ ſint vires: fulgorem regii nominis opinione potius, quam virib; ſtare. neque Regem, ſi propius inſpicias, eſſe aliud, quam hominem deliciis emollitum, purpura ſplendore magna vlcera tegentem, moleſtiaq; graues. ſi miniſteria detrahas, eo in-

firmiorem quod molli otio deditus imperare didicit non facere. Pro Abulæ mœnibus in-

patenti campo ſuggeſtum ex materia ædificatum eſt, impoſita Henrici ſtatua, cum trabea, reliquoque regio ornatu. conuenere proceres, infinitaque populi multitudo. Voce præconis, grauiſſima Henrici crimina publicata. ad ſingula ſententiæ capita, ſtatua ſigillatim omnibus regiis inſignibus nudata, ac tandem cum verborum contumelia in præceptis eſt data. Nonis Iunii Mercurii die id accidit. Alfonſus, qui toti actioni aderat, ſuggeſto impoſitus, atque humeris procerum elatus, Rex proclamatur Caſtellæ, regiis vexillis de more explicatis, atque Alfonſi & Caſtellæ nominibus promiſcuo multitudinis clamore ingeminatis. Tanto facinore euulgato, non vna opinio fuit: aliis laudantibus, plerique factum accuſabant. non ſine exitio imperia mutari: neque geminos So-

les in orbe eſſe: neque vnâ prouinciam duos ſummos rectores tolerare. Burgi Toletumq; procerum auctoritatem continuo ſecutæ ſunt. non pauci proceres Henrici cauſæ ardentius fauere cœperunt. poſt ignominiam miſericordia ſucceſſerat, & emendaturum putabant: quæ in moribus, quæ in repub. deprauata erant. Garſias Toletus Albanus Comes, iam antea conciliata gratia, præſto affuit, cum equitibus quingentis, peditibus mille. Regina Iſabellaque ad Luſitanum ablegantur: ſi gratia, & auctoritate auxilium mitti impetrarent. Guardia ad Luſitaniæ fines colloquium fuit: præter verba nullum operæpretium. Coniuratorum copia Valliſoletum conuenere, regiæ Taurum. illæ obſtinato animo: hæc numeroſæ magis quam validæ. A coniuratis Penaflores mœnibus proſtratis, Septimancæ obſeſſa, haud minori periculo obſidentium, quam obſeſſorum, propter Galindi virtutem: qui Tauro miſſus cum tribus equitum millibus, in oppidum eſt inuectus, tanta confidentia animorum, hoſtiumque contemptu, vt à calonibus per ludibrium ſententia in Toletanum pronunciata, eius ſtatua per plateas tracta, atque combuſta fuerit. exiguum illatæ ad Abulam contumeliæ leuamen: impar vindicta facientium iniuriam accipientis que conditione non eadem. obſidio ſoluta. Nouis confluentibus copiis numeroſus exercitus Tauri conflatur, octoginta peditum millia, equitum quatuordecim. cum iis copiis verſus Septimancas itur. Ex itinere Ioannes Carillius ex hoſtium numero dux, in tumultuario conſictu vulneratus captuſque ad Tordeſillam, aduocato Henrico inſidias eius capiti parari cum animam ageret, renunciauit: coniuratorum etiam nomina remotis arbitris edi-

dir: quæ Henricus perpetuo silentio texit, fortassis in gratiam, aut ex odio indicium confictum quamuis à moriente ratus. regia castra Vallisoletum promotâ. oppidum copia defensorum munitum expugnari non potuit: & regio torpor quidam occupauerat, incredibilis pudendusque exemplo rectoris. In agro vtriusque partis consensu, Henrici Regis, & Villenæ Marchionis colloquium fuit. multa promissa, nihil præstitum. Regi tamen persuasum, ut quoniam tantis sumptibus pares facultates non essent, copiæ dimitterentur. breui Alfonso regio nomine abdicato, cum aliis proceribus, in eius potestate fideque futurum. Sic milites ab vtraque parte dimissi. Proceribus quamuis nullo operæ pretio factâ, in gentia præmia data Medinæ Campestris sunt. Episcopo Calagurritano Petro Mendozæ decumarum tertia pars: quæ Regibus Caracæ atque in eius oppidi agro obuenire solita erat. Santillanio fratri in Asturibus Sancti Emeterii oppidum (Santanderium vulgo dicitur) Medinæ Celinæ Comiti Agreda, Albano Carpium, Osorio Trastamaræ Comiti Asturica in Calæcis Marchionis nomine. aliis proceribus alia dono data sunt. Coniuratis Arenalium profectis, Vallisoletum ad regiam ditionem rediit. Alfonso captiuus instar tenebatur. Redire ad fratrem cogitâti minæ intentatæ: periturum veneno, nisi regnaret. miseram conditionem imperii, à subditis occupati inuersique in contrarium. De concordia tamen nouo conatu actum est. si Isabella Princeps Calatrauæ Magistro nuberet firmiores in fide fore pollicebantur, quam re alia, eum fratremque: penes quos belli & pacis arbitrium esset. Auctor consilii Fonseca Hispalensis. Consensit Rex. re constituta, Duceque Alburquerque, atque Calagurritano Episcopo è curia amandatis, iis infensus Magister Calatrauæ aduocatur. Iacebat Isabella ægro animo, luctu oppressa, ut in tali metu indignitateque. Cubiculo Præfecta Beatrix Bobadillia pro iure familiari, Ec-
 ,, qua meroris causa sit rogat. Cum lacrymis illa & singultu. An nostram inquit ærûnam
 ,, non sentis? Regibus satam in sp̄e melioris fortunæ, pudet dicere, homini propemodum
 ,, priuato coniugem destinari. Proh dedecus ignominiamque. plura dicere dolor prohibet.
 ,, Absit, vita, tantum nefas Beatrix ait. me superstiti non erit, non patiar. hoc ferro (nudam
 ,, ficam ostentabat) per omnia sacra iuro, cum primum huc aduenerit, securi latus haurire,
 ,, vitamque eripere certum habeo. Virili animo virginē. Meliora superi. Almagro ad nup-
 ptias festinabat, cum repētina vi morbi in itinere oppressus Villarruuiæ diem obiit, prin-
 cipio anni Milefi. quadrin. sexagesi. sexti. Corpus Calatrauæ in proprio sacrario constitu-
 tum est. castissimas Isabellæ preces, tantum dedecus auersantis, auersata numina exaudisse vulgo persuasum: cui excellentius coniugium & maiora imperia destinârât. in defuncti locum duo filii quamuis nothi Rodericus Gironius, Calatrauæ Magister institutus est, Pontificis diplomate in id superiori tēpore impetrato, Alfonso frater Vreniæ Comes ex patristestamento factus est. Ante Magistri obitum in agro Giennensi, tanta ciconiarum multitudo extitit, ut Solem auferrent. suspensæ ex eo mortalium mentes id ostentum ut fit varie interpretabantur. Similia homines magis euentis rerû moniti, quam ratione docti formidare cōsueuerunt. Quo tempore Romæ Rodericus Sanctius vtriusque iuris cum primis peritus, moli Hadriani præfectus, de rebus Hispaniæ piam magis quam elegātem historiam conscribebat, Palentinam ex eo dictam, quod is Palentinæ Ecclesiæ cōsequenti-
 bus annis Episcopus est datus in Henrici gratiam, cui eam historiam nuncupauit, Pauli secundi Pontificis dono, cum quo vetus amicitia erat, multaque familiaritatis iura homini Hispano.

Prælium ad Olmedum factum. CAPVT X.

Rerum omnium perturbatio in Castella erat. misceri omnia: non modestia aut ratio, sed superbia libidoque dominari. atrocina vigere, iniuriæ, cædes, nullo iudiciorum metu, fluxa ad coercendum flagitia auctoritate magistratuum. Itaque per vrbes & oppida conspirationes factæ, societatesque institutæ, ad sceleram licentiam vindicandam, optimis legibus & institutis Regis concessu temperatæ. ne veterum calamitatum orbis recurreret, prudentes verebantur. quod Roderico Gotthorum Rege factum erat, Mauris ex Africa euocatis, non minori occasione, neque minori periculo, propter fatalem gentis discordiam, Principum libidinem ignauiaque. Itaque Toletanus vulgo Oppas ignominia causa vocabatur: quasi simili ingenio, paremque cladem allaturus patriæ. Ea res Fuxensem prouocauit, ut arma quibus Vasconum regnum inuadere cœperat spe imperandi impatiens, in Castellæ fines conuerteret, nimirum vitio humani ingenii, quod accusabat in leuiro Carolo, hoc sibi licere putabat, iniquus rerum æstimator. oppidaque in Vasconibus Castellæ præsiidiis occupata extorquere illato bello, erat in animo. Primo impetu Calagurris capta. Alfarum circumsessum. Dieghus Castillius, qui Hérico à sacris, assiduus-
 que

que in aula, de eius rebus commētaria cōfecit, ad Fuxensem legatus, cū monendo non proficeret, raptim contractis copiis effecit, vt obsidione soluta sese vnde venerat citato referret. Calagurris etiam à ciuibus p̄sidio deiecto ad Castellæ ditionem rediit. Sic in Vasconibus res erant haud tranquillæ. In Catalaunis melior fortuna Aragoniis affulgere visa est: hostibus non vno loco superatis, multisq; oppidis tota prouincia receptis. præterea, quod caput erat, Petro Lusitano ex morbo sublato. Minoresa Barcinonem contendebar, eū Granollia decēssit die Dominico tertio kal. Iulii. Corpus ad D. Mariæ iuxta mare Barcinone tumulatum non absq; funeris pompa. veneno extinctum vulgò creditum est, more ea tempestate nimium vsitato Principib. perimendis: aut quia de Principum exitu atrociora vero nūciat fama. Ipse laboribus fractum corpus, molestia victum animum suspicor: quem fructum collati principatus fuisse non alium, affectus insignibus accipiter indicabat, his verbis subiectis. Molestia pro lætitia. Ioanni Lusitanæ iuuentutis Principi sororis filio eum principatum testamento legauit. Dertusa vrbs, aliaq; oppida Aragoniis armis cessere, interregni beneficio, haud diuturni. frequentes enim Catalauni Barcinone Renatum Andegauensem, perpetuum Aragonii nominis hostem, Regem iusserunt, iræ potius quam consilio & æquitati dātum. Sed parum in Lusitano p̄sidii futurū erat: Andegauensi euocato Gallicis auxiliis Aragoniū nudari erat necesse: atq; Fuxensi in Vasconibus tumultuante, vires impares vtriq; bello fore augurabantur. aduersus eam tempestatem Sabaudus, Galearius Mediolanensis, qui Francisco patri successerat, ad iungendum

20 fœdus ab Aragonio sollicitati sunt. Renatum noui principatus accessione, nisi prouideretur, finitimis Sabaudis, Insubribus longinquis, memoria iniuriarum formidabilem futurum. Angli etiam inuitati. Petro Peraltæ Magistro equitum ineunte salutis anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo cura data, coniuratos Castellæ Principes conciliandi, geminis nuptiis pactis Ioannæ Ferdinandique filiorum Aragonii, cum Alfonso Principe Henrici Regis fratre, atque Beatrice Villenæ Marchionis filia. tanta erat auctoritas hominis paulo ante priuati, vt regio suum iterum sanguinem inserere tentaret, adiutore Toletano: Henrici Principis imbecillitatis haud dubium argumentum. Neutrum coniugium perfectum: & nuper Alfonsus Princeps è Toletani potestate ereptus erat. Beneuentanus cum Henrico reconciliata gratia, Portillium, quod armis ante temporum

30 licentia occupauerat, vt daretur obtinuit. nouum beneficium insigni aliquo officio cōpensare parans, Alfonsum & Toletanum Toletum, vbi aliquandiu hæserant, in Vltiorem Castellam venientes hospitio accepit, Alfonsum in arcē: aliis in oppido hospitia data. Proxima luce proficisci maturantib. negat, Alfonsum in Toletani potestate amplius futurum. vim adhiberi non licebat, exiguo comitatu, nullis bellicis tormentis. Henricus nuncio letus, expetenti nouam operæ mercedem, vt Diui Iacobi Magister esset concedit. regium donum Villenæ Marchionis calliditate interceptum est. cui rem omnem Beneuentanus indicauit, arbitratus generi honori haudquaquam eum moram facturum. Sed nullis legibus necessitudinis ambitiosus animus mouetur. inde internecina inter vtrunq; Principem odia, insidiaq; comparata. verum id in præsentia occultatum. Beneuentanusq; loceri

40 suasu procerib. coniuratis Alfonsum Principem restituit. sic spes pacis disturbata, reditumq; ad arma est, magno Henrici dolore, pacis cupidissimi, atque p̄ eo studio maiestatis immemoris. Itaque inter eum & Villenæ Marchionem Cauca primū in Vaccæis colloquium habitum est: deinde Madriti, oppidi p̄sidio Hispalensi concredito. nullum vtroubiq; operæpretium est factum: etsi Eleonora Pimentelia Comitissæ Placētia vxor, consensu partium euocata venit. magno animo fœmina, perpetua erga Regem fide idonea visa, viro aliisque coniuratis pace facta sanandis. Insidiis faciēdis Villenæ Marchio intentus, magis quam Henricus vitandis cautus, nouo colloquio Placētiam designauit. verum is conatus à proceribus, qui Regem sequebantur, disturbatus est. Periculum fraudemq; subesse disputabant: negabantq; ferendū callidi hominis ludibrio toties maiestatem obici.

50 Segobiam itum ætatis principio. à coniuratis Olmedum occupatum, oppidum dedit Petro Sylua p̄sidii p̄fecto. Medina Campestris à coniuratis vexatur, arcem obtinentibus Toletani nomine. periculum erat, ne id etiam oppidum occuparent. vtraq; iniuria Henricus prouocatus, magnos delectus haberi mandat. proceres nominatim euocati. affuit Medinæ Celinæ Comes, Episcopus Calagurritanus, Alburquerqui Dux, qui eatenus curia abstinerant. Petrus etiam Velascus impetrata superioris defectionis venia, cum septingentis equitibus, & valida peditum manu à patre missus, decumas mercium, quæ mari importantur, allati auxilii præmium impetrasse memoratur, magis ducta per manus opinione, quam certo aliquo testimonio nixum. Ioanna Princeps Santillanæ Marchioni fidei obses à patre data, Butracumq; deducta est. grādis ignominia: sed singu-

1467

li proceres carissime suam operam ignatio Principi venditabant, id habituros rati, quod rebus turbatis extorsissent. Idoneo exercitu conflato, Medinam versus Rex iter instituit. Olmedum, quod deuium non est, ventum erat. Coniurati transitu regias copias prohibenturi, instructa ad pugnam acie, portis egrediuntur. Henricus certamen exhorrebat: verum auctoritate fluxa, ardentibus proceribus cupiditate dimicandi prohibere non potuit. insignis pugna fuit in paucis ea tempestate memorabilis. duodecimo kal. Septembris ipso Diui Bernardi festo die, magno impetu concursum. diu pugnatum: ancipiti victoria est discessum: eaque opinio præferebatur, vt vtrique victoriæ lætitiâ celebrarent, noctis superuentu dirempta pugna. coniurati se se Olmedum retulerunt cum Alfonso Principe regni duo millia pedites, equites mille septingenti itinere instituto Medinã abierunt. Neque Henricus prælio interfuit, Petri Peraltæ consilio, periculo sub ipsum conflictus, tempus subductus (non absque suspitione fraudis, quod coniuratis ex arcano faueret ad eos legatus: Toletano amicus esset, filia paulo ante Troilo Toletani filio nuptui data) neque Villenæ Marchio militaribus Diui Iacobi comitiis in Carpetanis districtus: vbi suffragiis militum ipso tempore eius militiæ Magister institutus est. Impudentissimum facinus, potentia immensum aucta, atq; ceteris Principibus maxime formidabili, vniuersæ tragediæ auctor princeps, atq; præclarus, vnde supplicia vereri debuit, noua præmia cumulabat, struebat opes. In Vasconibus Eleonora Fuxensis pro patre Aragonio vicaria res gerebat. quo tempore Viana Pompelonenfis Episcopi Nicolai Echauarrii diligentia recuperata pulso Castellæ præsidio, natus est Eleonoræ nepos Franciscus, cui Phæbo inter eius genis Reges cognomen fuit, ex Gastone Fuxensis filio & Magdalena vxore. nouo deinceps partu Catharina edita est: qua fratris herede Vasconum regnum ad Labretos transit, nobilissimam in Gallia familiam: vti competenti loco est explicandum. Tarracone Aragonius intentus bello Catalaunico, multusque erat: quamuis annis grauis, atq; vtroque captus lumine, viuidum spiritum retinens. In ea vrbe Eleonoram filiam notham Ludouico Beaumontio Lerini Comiti connubio iunxit: data sponsalia die viges. secundo

1468 Ianuarii nouo anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo octauo, auspice Petro Virea Tarraconensi Præsule Alexandrino Patriarcha. dos dicta quindecim florenorū millia. id blandimentum ad eã Vasconum familiam promerendam, cum primis potentem ac validam datum est. Sed nullis beneficiis perfidia vincitur. Cæsaraugustæ Aragonii conuentus erant. Regina pro viro actionum præses morbo oppressa, atque extincta est Idibus Februarii, magno viri luctu, atq; diuturno, se sene, filio, puero rempublicam importunissimo tempore tali præsidio destitui dolentis. erat enim magno ac oonstanti animo, ingenio bellicis rebus iuxta ac ad rempublicam gerendam idoneo. Paulo ante obitum Execæ ad Aragoniæ fines, cum Eleonora Fuxensis vxore, priuigna sua, collocuta, fœdus pacemque sanxerat, eosdem amicos inimicosq; ambabus fore. Animum virilem, sermonem militarem. defunctæ corpus ad Populeti compositum est, vna nota ad posteritatem deformatæ, quod Carolum priuignum veneno peremisse credita est: flagitiiq; memoriam morientis animum in primis sollicitum habuisse. conscientiæ stimulis sedandis, mœrore depellendo nullum satis idoneum remedium solatiūq; inuenisse.

Alfonsi Principis obitus. CAPVT XI.

Castellæ motibus frequenti fama Romam perlatis, & ex Henrici literis ad Paulū Pontificem, seditiosos Episcopos loco moueri, proceres anathemate feriri postulatis, Antonius Venerius Legionensis Episcopus cum potestate legatus in Castellã, prælio ad Olmedum facto, Henricum Medinæ Campestri priorem adiit. id maiestati datum. à factiosis vix impetrata colloquii facultate semel & iterum cum verborum contumelia repulsus est. ne violaretur personæ, quam gerebat, dignitas valuit. diras denunciati, Pontificis partes negarunt esse de republica statuere: & ad concilium proximum ab ea denunciatioue prouocarunt. Suscepta prauitate in peiora præcipitat obduratus animus: neque vlla religione mouetur. Nouo incommodo Henricus percussus. Ioannes Arias Segobiensis Episcopus, quod Petrum fratrem ærarii rationibus præfectum, in custodiam tradidisset, nulla culpa, Hispalensis tantum fraude, memor iniuriæ, beneficiorum immemor, quamuis liberato fratre, Prexano eius vicario, Mesaq; Priore Hieronymiano consciis, adiutoribusq;, Segobiam coniuratis proderet statuit urbem munitam atque amplam montibus impositam, quibus Vltior Castellã à citeriori discluditur, Vaccei à Carpetanis. Re constituta proceres aduolant. in repentino metu, Regina & Alburquerquei vxor vix impetrarunt, vt in arcem reciperentur, à Petro Munfario Præsfecto infecto partibus ex arcano.

Isabella Regis soror conſpirationis conſcia, in regia reſtitit: vrbeque capta ad Alfonſum fratrem ſe contulit, eius partes ſecutura. Celeriter hæc fama, ac nunciad Henricum præferuntur, Medinæ Campeſtris ſe tenentem, nihil in vita moleſtius accidit ea vrbe amiſſa, quam patriæ inſtar habebat: vbi theſauri erant, & voluptatum inſtrumenta. Ex eo non minus conſilii, quam auxilii inops aberrare mente nemini fatiſ fide: ſuos hoſtesque iuxta metuere: circumſpectare omnia: ſequere repente in contraria vertere: nunc placere arma, rurfus ad pacis conſilia reuocare animum, quæ ob inſitam ignauiam præualuere. colloquio cū Villenæ Marchione Cauca oppidum deſignatum diſſuadentibus ſuis, deinde quia nil proficiebatur deſerentibus. Ergo Cauce nihil effectum eſt. in arce Segobienſi colloqui placuit. fœdus nihilo ſtabilius, quam priora futurum, in has tamen conditiones fit. Segobiæ arx Alfonſo traditor. Theſauros inde mouendi, Henrico facultas eſt, Madriti in arce aſſeruandos Petro Munſario præfecto. Regina, Hiſpalenſis poteſtati permittitur aſſeruanda, datæ fidei obſes. His rebus conſectis intra ſextum menſem rerum adminiſtratio Regi à proceribus redditor. Pudendam conditionem, miſerum reipublicæ ſtatum. quam turpe leges Principi à ſubditis dici, ludibrio toties maieltatem haberi. Id ignominioſum maxime, quod Regina ad Alahegium arcem, à iuvene quodam, in quem procaces oculos ipſa coniecerat, ſtupro oblato prægnans effecta eſt. Proh nefas, dedecusque gentis Hiſpanæ. Sic opinio de eius ſceminæ impudicitia ſuſcepta animis, vehementer confirmata eſt: cauſaque coniuſratorum procerum melior quam antea viſa. Rex in tantis malis pene ab omnibus deſtitutus, mente etiam pererrare, vagarique priuati propemodum habitu, decem tantum equitibus ſtipatus. quod extremum erat, Placentiæ Comitum fidem experiri, ſequere eius poteſtati permittere conſilium fuit. in eius vrbiſ arce ſplendide acceptus, habitusque quatuor menſibus hæſit. Quo tempore Ioanne Mella Cardinali deſuncto (cui Seguntina eccleſia commendata erat à Pontifice, poſt Petri Luxeni obitum) Petrus Mendozius in eius locum cœoptatus eſt, Diego Lupo Decano Seguntino deiecto: qui ſuperiori tempore Canonicorum ſuffragio Mellæ Cardinali obiectus fuerat. Noua à Romano Pontifice legatione proceres ad ſanitatem inuitati: & quoniam non parebant, piorum numero ſunt exempti. Sic quoque non terrentur: graue id tamen decretum fuit. legati Romam amandati: neque facta tamen iis Pontificem conueniendi poteſtas, ac ne ad vrbeſ quidem accedendi, niſi iurati Alfonſo regioſ titulos haudquaquam adſcripturos. admiſſi tãdem, grauiſſimisque verbis increpitiſ mandatur: vt Pontificis nomine diras omnes coniuſratiſ denunciant, niſi mutarent. Impioſ auſus nemini impune extitiſſe: neque fore ipſiſ. vindictura numina ſi homineſ ceſſarent. Iuuenem Principem alienæ culpæ reum imatura morte daturum pœnas. Inane oraculum non fuit: & eo Pontificis ſtudio aliquid momenti Henrici rebus allatum. præſertim per idem tempus Toletu vrbe in poteſtatem redacta, hac occaſione. Petrus Aiala Toletaniſ iura dabat vrbiſ Prætor. cuiſ leuir Petrus Sylua ex Dominicanu ordine Pacis auguſtæ Epicoſ, conſilio cum Maria Sylua ſorore ſua. Prætoris vxore communicato, Regem Placentia euocat. Ille nuncio lætus biduo peruenit feſtinato itinere: vt ſi quid à Toletaniſ moueretur, celeritate præcurreret. Intempeſta nocte in Dominicanorum cœnobium inuectus eſt: quod in ipſo vrbiſ umbilico eminet. Indicio factu, populuſ æriſ pulſu ad arma concitatur. Henrico in periculo Petrus Aiala, qui rei geſtæ erat ignaruſ, auctoſ impuſſorque fit, ne in ea colluſione publico maieltatem offerret: ac potiuſ de media nocte, cum tumultuſ reſediſſet, vrbe diſcederet. ſic factum. deducentibuſ Peraſanio Riferu Pelagii filio, atque duobuſ Petri Aialæ filiis Petro Alfonſoque mœſtuſ abſceſſit. Petruſ etiam Epicoſ vrbeſ relinquere eſt compulſuſ. Succellit facti pœnitentia. importuniſ vxoriſ precibuſ ac lacrymiſ victo animo, Prætor Henricum intra diem quartum reuocat. omnia opinione faciliora fuere. Importuna tantum plebiſ efflagitatione vetera vrbiſ priuilegia confirmata, noua extorta. Petro Aialæ fidei præmiuſ fuit Fuenſalidæ Comitem renunciari. eidem denuo vrbiſ cura eſt concredita. Henricuſ Madritum abiit: Petruſque Munſarium arci præfectuſ, quoniam in fide nutabat, vincuſ præfectura amouit: deinde liberuſ abire iuſſit. Toleti amiſſæ nunciuſ coniuſratos proceres perculit. Areualo profecti ſeſe cam vrbeſ obſeſſuroſ minabantur. Eo conſilio Abulam feſtinanteſ, reſ inopinatuſ luctu grauiſſimo perturbauit. In via paguſ eſt Cardegnioſa nomine. In eo pago Alfonſuſ Princepſ repentina vi morbi oppreſſuſ, atque extinctuſ eſt ad tertiuſ Nonuſ Iulii. Corpus Areualuſ relatuſ, & in D. Franciſci ſepultuſ, conſequentibuſ anniſ in Burgenſe Carthuſianorum monaſteriuſ translatuſ eſt. de obitu non vna opinio fuit, alii peſte deceſſiſſe, quæ lueſ iſ lociſ vehementeſ graſſata eſt, plerique veneno affirma-

runt, trocta medicata: idque certis indiciis in corpore extincto à medicis deprehensum. Alfonsus Palentinus in Henrici Regis historia, qua in ceteris libertate, id pro certo ponere non dubitavit. tetri parricidii auctore etiam designato Villenæ Marchione. quid enim vir eximius tanto dedecore familiam fœdasset? aut quæ culpa in puero esse potuit vix sedecim annos nato? in tantis motibus, tantaque rerum omnium labe, vituperationibus æque ac laudationibus, corruptam huius temporis historiam arbitror.

Ferdinandus Rex Sicilia renunciat. Cap. XII.

Renatus Andegauensis vltro delatum à Catalaunis principatum sine cunctatione arripuit, ambitione mala inductus, & in studium incitatus acceptas ab Aragoniis iniurias vindicandi. ætate grauis venire ipse non potuit. filius Ioannes Lotaringius, is quem ex Italia pulsum diximus, ad capeffendum imperium amandatur, propriis viribus polens, & Gallicis auxiliis formidabilis: quorum partem Gallus bello ciuili, atque difficillimo, quod cum fratre Bituricum Duce & Carolo Burgundo gestum erat, liberatus miserat, fœderis Aragonii immemor: pars aliquanto post à Ioanne Armeniaco adducta: cum quo Lotaringius non modo fœdus iunxerat, sed fraternum etiam ad rem bellicam nomen. Tantis præfidiis initia Lotaringio læta, parem exitum non habuere. venienti Barcino portas aperuit. versis ad arma animis, belli pondus in Emporitanos maxime incubuit. Accurrit Aragonius ad præsidium mari, senex quamuis cæcusque ad Rhodopem seu Rosès Aragoniorum manus in pugna tumultuaria victa est. Gallicus exercitus Gerundam adductus: si pedem Rocabertus præsidio Præfectus, aliique Duces portis efferrent, acie decertaturus: si bellum mœnibus propulsarint, urbem munitam & opulentam in potestatem assidendo redigere spes erat. Magno animorum ardore erumpentibus Aragoniis aliquoties pugnatum, maiori obsidentium quam obsessorum damno. Ferdinandi aduentu, cum copias omnes in urbem induxisset, obsidio soluta est. Verum ea lætitia graui molestia commutata est, Ferdinando, ex urbe egresso & ad Villademarium oppidum à parte Gallici exercitus acie superato cæsi ex Aragoniis multi. Princeps fuga euasit. Rodericus Rebolledus tanti nominis dux, dum eius tuendi studio nullum virtutis finem facit, in hostium potestatem venit. Gallorum primi impetus plusquam virorum validi, arte potius quam viribus sustentandi sunt. id consilium captum. præfidia modo locis idoneis disposita. appetente hyeme, Alfonso Aragonio eius belli cura concredita, Ferdinandus Cæsaraugustam abiit, vbi conuentus gentis erant: matrique Reginae, vti paulo ante dictum est, ex morbo decumbenti atque agenti animum affuit. Matre defuncta, patre cæco ac septuagenario, rerum & belli moles in Ferdinandi humeros incubuit, in minori quamuis ætate, virtutum indole eximia, atque præstanti. Auctoritate opus erat ad tantas res administrandas. Siciliae Rex in ea urbe renunciat. paterni imperii ea parte consors, iisdem propemodum diebus quibus Alfonsum Castellæ Principem decessisse monstrauius. Superi illi ingens imperium destinabant in Italia, Hispaniaque: gloriamque regni Granatensis sublata. Nunciata Cæsaraugustæ Alfonsi morte, continuo Petrus Peralta cum amplissimis mandatis & procuratione ad coniuratos Castellæ proceres remittitur, Isabellam Ferdinando coniugem expetitam. Cæsaraugustæ Aragonius substitit: in Catalaunos Ferdinandus rediit: vbi bellum mari terraque gerebatur, magno periculo Aragoniarum partium. Lotaringio summa votorum erat Gerundam occupare. ea urbe capta, cætera prona fore iudicabat. Eo consilio sese in Galliam retulit, ad belli subsidia colligenda. breui operæ pretium factum. in Ruscinonensi agro & Ceretanis, quindecim millia hominum sunt scripta. iis copiis ad veteres adiunctis pares Aragonii non erant: neque ad Gerundenses denovo obsessos, magnoque conatu impugnatos quidquam commeatus inferendi facultas. Ioannis tamen Margariti eius urbis Episcopi, atque aliorum ducum virtute & diligentia in magno periculo & inopia sustentatum. Ferdinandi Regis vires alio conuersæ: Bergaque oppidum ex deditioe in potestatem redactum, Septembris die septimo-decimo. Eo successu melioris fortunæ omen apparuit, præsertim Aragonio restituta per eos dies videndi facultate. res comparanda miraculo. Abiabar Iudæus Ilerdensis artis medicæ & astrologiæ peritissimus, curationi est adhibitus. Considerata astrorum positione ad tertium Idus Septembris acu dextri oculi albugo deterfa est, lumenque repente oculo insinuatum. recusabat Iudæus tanti discriminis aleam rursus subire: negabatque astra nouo conatui fauere. alterius luminis vsus sufficere. quid humanis viribus maiora tentarent cum periculo? Consilium cautioribus probabat. Rege tamen vrgente ad

te ad quartum Idus Octobris repetita curatione sinister oculus sanatus etiam est. Susceptam ex Regis sanitate lætitiā, vti par erat singularem, soluta Gerundensis obsidio, quo metu cunctorum animi suspensi erant, breui confirmavit. hyemis superuentu & rerum difficultate alacritas, cum qua Galli venerant, concidisse videbatur. In Lusitania, Ioanni Regis Lusitani filio Eleonora patruelis desponsa est. Ioannam Castellæ Reginæ filiam antea pactam, fuisse furto conceptam, matris male recte libidines confirmarant. Eleonoræ nouæ sponsæ pater Ferdinandus Visei Dux classe instructa, sua an Regis impensa, transmittit in Africam: aliquotque victoriis de Mauris partis in patriam reuerso, sine anni ex vxore Beatrice Ioannis Diui Iacobi in Lusitania Magistri filia, proles suscepta, cui
 10 Emanueli nomen fuit: consequentibus annis, regnum Lusitanum hereditate obuēnit. In eius ortu signa in cælo visa, quæ infantis gloriam & maiestatem portenderent Lusitani memorant: gens suis Regibus celebrandis, colendisque, atque earum rerum obseruationibus cum primis addicta.

Castella regnum Isabella oblatum. CAP. XIII.

Alfonsi Principis obitus multorum animos ad Henricum auertit. concordia haud
 stabilis fuit, mox bellum diuturnum & graue: quo Hispaniæ opes attritæ sunt. Burgenſes Toletanorum exemplo ad Henrici imperium redire. consilii auctor Petrus Velas-
 20 lascus. ab Hispalensi, Beneuentano, aliisque proceribus, qui Madriti cum Henrico erant, in eius verba nouo sacramento iuratum. coniurati tanto repente præsidio nudati, vt esset cuius nomine ipsi regnarent, Isabellæ Areualo Abulam deductæ, regni nomen & insignia deferenda censuerunt. Toletanus puellæ animum longa oratione ad capeſſendum imperium incitare conatur, iure suum. Regiæ dedecus, ignauiam, socordiam, impudicitiam, suppositos partus in spem alieni regni, æternas gentis maculas commemorat, eius auctoritate & præsidio vindicanda. Nullum laborem, aut periculum patriæ denegare fas esse. Ad hæc illa. Pro vestro studio gratias, inquit, ago maximas, vtinam referre aliquando possim. sed conatus istos tamen, optimo animo quamuis susceptos superis
 30 non placere, fratris heu immaturus obitus indicio sit. Qui res nouari, & regna cupiunt mutari, qd aliud quã grauiora accersunt mala? factiones, dissidia, bella? quæ vt vitentur, alia reipub. vulnera dissimulari, an nõ satius iudicatis? Duos Reges neq; reru natura, neq; dominandi conditio fert. Nullus est idẽ & diuturnus & præcox fructus. Ego serũ regnũ mihi obuēnire cupio: vt vita Regi diuturna sit, & æterna maiestas. prius ab oculis mortalium auferri necesse est: quam ipsa imperii nomen inuadam. Henrico ergo regnum, reipublicæ pacem reddite. nobis vestri huius studii is erit fructus multo maximus. Expressit ea modestia non assensionem modo sed laudem, magnitudinẽ animi cunctis qui aderant admirantibus, contemnentis quod ab aliis per flammam gladiosque petitur: dignamque eo ipso iudicabant imperio, quod offerebatur: sed grauis erat tam longa reipublicæ iactatio. Itaque ad concordiam reuocati animi, præsertim missis ab Henrico
 40 legatis: qui proposita venia coniuratos ad sanitatem inuitarent. Hispalensis procerum rogatu, Regis permissu Abulam contendit. Eo internuncio, annitenteq; Andrea Cabrera regiẽ Magistro, hæc conditiones scriptæ futuræ pacis. Isabella fraterni regni heres renunciator, Abula, Vbeda, Medina Campeſtri, Olmedo, Scalonaque disiunctis oppidis in eius potestatem contraditis, iuratæ modo, ne cuiquam nubendi fas sit, nisi regio consensu. Regina filiaque in Lusitaniã amandantur, permissu Pontificis Romani, repudii libello dato. Coniuratis venia esto, bonis omnibus restitutis & honoribus, quæ dissidii tempore erant ablata. His rebus perficiendis quatuor mensium spatium designatum. Eę leges Sanctillanio Marchioni & fratribus, qui sub idem tempus Madritum venerant, non placuerunt. Ioannam, quam in potestate habebant, præferendam iudicabant. confirmatum id studium est Regine fuga: quę adiutore Ladouico Mendoza è custodia elapsa, noctu ad filiam Butracum abierat, magno Hispalensis dolore, cuius fidei erat concredita, gemine prolis custodię tempore mater effecta, Ferdinandi atque Apostoli: quos Toleti in D. Dominici regio virginum monasterio educatos occulte, pro constanti traditur, præfectę cura: quæ Petri Regine constupratoris, eiusdem arcto consanguinitatis gradu Hispalensem attingentis propinqua erat. Colloquio Principum nihilominus Guislandi monasterium delectum est: quod Cadahalsum inter & Cebretum oppida cernitur medio ferme itinere, quo Madrito Abulam itur. Eo loco multa fœdera sunt facta. singuli proceres id habituros sperabant, quod à Rege sororeve extorsissent, bello defessis pacis audissimis. Henricus & Villenius arcano collocti memorantur. quid sanxerint

memoriæ non est proditum. opes potentiamque Villenii iis sermonibus confirmatam euentus indicauit. Aderat Antonius Venerius Pontificis legatus. ab eo proceres iurifurandi, quo se Alfonso Ioannæque Principibus, obstrinxerant, religione exoluti sunt: quæ per se ramentis rebus mutatis, & capitis diminutione sublata erat. In Henrici verba nouo sacramento adacti. Isabella soror pari consensu & religione regni hæres est renunciata. vtrunque ad tertium decimum kal. Octobris die Lunæ peractum est. Cæteris proceribus venia data. in Arias fratres, qui Segobiam obtinebant, ira peruiacior fuit: cuius explende occasio venit. pace facta, restitutisque urbibus, ii præfectura amoti: atque Andreas Cabrera Segobiæ præfectus est datus: qui illi gradus ad magnam potentiam fuit, paresque opes. In agro Toletano oppido Petromoro metentibus segetes, inter manus sanguis copiosus effluxit è manipulis manans: quæ res in præsentem miraculo fuit: deinde eas calamitates portendisse obseruatum: quæ Hispaniam oppresserunt. Villenius non minori quam antea gratia rerum arbiter esse cœpit, cæteris proceribus tantam in Henrico fociam frementibus accusantibusque. eo amplius quod cum Isabella sorore Ocaniã abiit, appetente anno Milesi. quadragesimo. sexagesimo. nono, nunquam sui arbitrii sed in alieno mancipio futurus. & erat Villenio destinatum, Isabellam Lusitano Regi connubio iungere: eiusque suasu legatus in eam rem venit è Lusitania, Alfonso Noguera Olisiponensis Episcopus, adiunctis aliis viris primariis. Toletanus contra tendere: missoque Petro Peralta Isabellæ animum ne expugnaretur confirmare, ad Aragonium propensæ. Ita de coniugio Lusitano appellata, præcise se id facturam negauit. Dabat consilium Villenius, Isabellæ vim adhibendam, maloque cogendam fraternis iussis obtemperare. Henricus ancipiti cura distractus, quod tutius videbatur, Lusitanos legatos in præsentem dimittit. rem nondum maturam esse, atque in aliud tempus reiiciendam videri. & noua occasio erat oblata. Cardinalis Atrebatensis à Gallo legatus, Isabellam Carolo sui regis fratri Duci Bituricum coniugem dari expetebat. Ex eo procerum studia in varias partes diducta: nouique dissidii semina iacta, vix veteri sublato. Bætica enim vna ex omnibus prouinciis, vt arma poneret adduci non potuerat: vbi Ioanne Assidoniz Duce defuncto, Henricus filius nothus successerat, paterni principatus non magis quam factionum & simultatum hæres. ei adiuncti Arcobrigæ Comes, atque Alfonso Aquilarius Isabellæ nomine tumultus concitabant. Eo maturandum iudicatum. Dieghus Villenii filius patre expetente, Villenæ Marchio renunciatur: ipsi Villenio Diui Iacobi Magistri nomen, & auctoritas, regia & Pontificia auctoritate confirmata, Isabella Ocaniæ relicta, denuo nisi fratre conscio, de suis nuptiis nihil constituturâ iurata. Beneuentanus & Petrus Velasus Vallisoletum amandantur, reip. moderatores Rege absente eius vicarii futuri.

Nuptiæ Isabellæ & Ferdinandi. CAP. XIII.

REBUS ad hunc modum compositis, Henricus quidem in Bætiam abiit: sequebantur D. Iacobi Magister, Episcopi Hispalensis, Seguntinusque. modicis itineribus ad Ciuitatem regiam peruentum: vbi Hispalensis substitit morbo tentatus. Giennii ab Istantio Magistro equitum splendido apparatu exceptus, cultusque Rex Cordubam mox Alfonso Aquilario per conditiones dedente, in potestatem redegit: pacatisque urbanis tumultibus qui inter eum & Cabræ Comitem Petrum Cordubam erant, Hispalim cæstate festinauit. Par ibi successus fuit. regia auctoritate motus procerum in ea vrbe pacati sublataque dissidia sunt. Mauri quiescebant, quod mirum videri potuit in tanta rerum nostrarum perturbatione, motuque. verum limitibus præfecti præstanti virtute Duces, atque in primis Magister equitum ad omnem occasionem erecti, vigilesque vim inferri nostris finibus vetabant: motusque intestini recens inter Mauros concitati impedimento erant, bellum meditantibus. Alquirfotes Malacæ Præfectus, magna militari scientia, magnaque nominis fama, ea vrbe occupata, ab imperio Albahaceni defecit. Aderant gentis studia à Rege Mauro alienæ: & fere ea natio pro mobilitate ingenii imperiorum mutatione gaudet. Ventum ad arma. pars cum parte ferro confligit. Alquirfotes viribus inferior & causa, Henricum Regem de fœdere appellare constituit. Archidona ad fines vtriusque gentis oppidum, colloquio delectum est. eo Maurus cum magnis muneribus lætus venit. ab Henrico auxilia promissa: qua occasione Albohacenus correptis armis sæpe in nostros fines incurrit, hoc & proximo anno. hominum pecorumque ingentes prædæ ablata. agri atque oppida incensa. Barbari dolore perciti eo prouecti sunt, vt supremo conatu virtutis edito, multo longius quam antea terrorem bellum circumferrent. magna clades ea fuit, ac veteribus comparanda. nullum tamen

insigne

insigne oppidum nostris ablatum. variæ modo manus militares vniuersa Bætica, & per Contestanos vagari: latrocinio bellum simile fieri. Ad Isabellam referenda narratio est. quam Ocaniæ relictam, tot tantique vno tempore Principes in coniugium expetebant. Inerant magnæ virtutes, prudentia, pudicitia laus, forma conspicua, idonea ætas, sed dos multo amplissima. Pluribus licitantibus, Lusitano viduo, Bituricum Duci externo iuueni, Ferdinandus est prælatus, felici omine atque præclaro. multum Aragonii diligentia contulit: muneribus (quæ ars nimium multorum experimentis tutissima visa est) aulæ asseclæ illecti. Principem auctoritatis & gratiæ locum apud Isabellam Guterrius Cardenas inferre epulas, & explorare gustu solitus, atque eius auunculus Gonsaluus Chiaconius obtinebant. hic oppido Casarruuius, ille Maqueda promissis expugnati. addita plura alia dona promissaque. His & Toletano agentibus coniugii conditiones scriptæ sunt: quarum summa eo referebatur: Vt Henrico Regi superstiti sua auctoritas constaret: defuncto rerum Castellæ summam Isabella administraret. neque Ferdinandus suo nomine quidquam donaret: ne magistratus externis mandaret. De immunitate, iure & legibus gentis ne quicquam diminueret: ac nisi vxoris voluntate reip. vllam partem attingeret. Hæc omnia arcano constituta sunt. Ferdinandum Catalauni belli cura detinuit: vbi Gerunda nouo conatu ab Aragonii hostibus obsessa deditionem facere compulsæ est. Noua etiam tempestas in Vasconibus erat concitata, Nicolao Episcopo occiso: quæ Tafallam ad Eleonoram Principem venientem eius accitu, occisum esse constabat, Petro Peralta cædis auctore. Missi, qui coram Aragonio scelus vindicandum disputarent: ne impunitate confirmaretur audacia, & sceleris religio non vindicati infixæ animis, gentis calamitate lueretur. ab eo Tudelam fraude occupatam: præterea multis oppidis immunitates concessas abs Rege querebantur, quasi de alieno liberaliter. Stellam & contributum agrum Castellæ imperio detraheret. Fuxensis impatientia imperandi agitari, resq; spectare ad arma videbatur. eo non minus Aragonio exosus erat, quam eadem de causa antea Carolus. mite tamen responsum legatis Vasconibus datum, ac tempori conueniens. Petro Peralte impune tamen fuit sacram Pontificis personam violasse. Isabella vim verita si diutius Ocaniæ subsisteret, in vltiorem Castellam abiit. Olmedo exclusæ, quod oppidum Placentiæ Comitum præsidio erat occupatum, Madrigalem contendit, vbi eius mater erat. Tantæ molitiones occultæ esse non poterant. D. Iacobi Magister Hispalensis Cauçæ se tenenti post confirmatam valetudinem, vt Isabellam in potestatem redigat impense suadet. Illius conatus, Toletani & Præfecti maris caleritate occupantur. cum iusto equitatu puella Vallisoletum deducta est, amplissimo municipio securior futura, Toletani præsidio. Non minori sollicitudinæ Ferdinandi animus angebatur. In ipso belli ardore, quod in Catalaunis erat, Valentiam abiit, ad pecuniam redigendam, quæ ex pacto sponsæ numeranda erat, vnde aulæ cultum sustentaret. Inde CæsarAugustam repetens, quoniam res moram non recipiebat, dissimulato habitu, tantumque quatuor comitibus, ad Vxamam Manricum Treuigni Comitem, qui in parte coniurationis erat, obuium habuit. Eo & ducentis equitibus stipatus Donnias peruenit: quod oppidum in Petri Acunii Comitum Buendiæ, Toletani fratris ditione erat. Sponsa conuenta, rebusque omnibus instructis, Vallisoleti in quibus Ioannis Biueri, qui ærarii rationibus præfectus erat, vbi nunc iuridicundo conuentus habentur, sponsalia præbita die Mercurii ad quintumdecimum kalen. Nouembris. Proxima luce nuptiæ confectæ. lege propinquitatis Romanus Pontifex Pius secundus soluerat. hic à Toletano affirmatum inuenio, tempori accommodato mendacio: vt Sixti Pontificis de ea re diploma indicio est postmodum datum. Erat Ferdinandus ætate minor, ac vix sedecim annos natus, conspicua tamen forma, militari corpore. Litteræ ad Pontificem, Henricum, Reges, aliosque Principes & proceres datæ: quibus festinatas nuptias excusabat. moderatus cultus fuit: precario pecunia in quotidianos sumptus corrogata. Per idem tempus Henrico Aragonii filio Segorbii ducatus est datus: Alfonso Aragonio Ripagorsæ Comitum nomine, ea parte sita vrbs, vbi Ceretani fusi erant Hispaniam à Gallia dirimentes ea parte.

Ioanna Duci Bituricum desponsa. CAP. XV.

Hispali Rex erat, procerum controuersis componendis districtus: cum à D. Iacobi Magistro, qui Cantillanæ vicino oppido substiterat, de sororis nuptiis per literas certior est factus. Magno ex ea re dolore percitus, repente profectioe denunciata Castra Iulia contendit: quam vrbs ad Bæticiæ fines sitam Alfonso Stunicæ Placentino Comiti dare destinabat, fidei cultæ rebus asperis præmium. Res tanta latere non potuit. ciues

genus hominum inquietum feroxque, consilio cum Gratiano atque prefato agitato, se id passuros negarunt, armis parati susceptam à maioribus libertatem tueri. Repugnantes malo cogere periculosum erat. Areualum in Vaccæis eius permutatione datum: quod oppidum Placentino mutua pecuniæ pignus ab Alfonso Principe superiori tempore datum erat. de iniqua commutatione, Ducis adiecto honore & nomine aliquid mitigatum. In ea vrbe Magister Alcantaræ venia donatus est: Guterrius frater Cauria etiam vrbe. Id erat Henrici ingenium, vt plerique vnde vindictam merebantur, inde ampla præmia referrent. Allatæ præterea ab Isabella literæ, supplices quidem, sed graues; quibus delatum à morte fratris imperium repudiasse se præfata, matura etate, Rege cessante nuptias acceleratas excusabat. Aragonium cæteris coniugiis, quæ offerebantur, maioribus rationibus fuisse prælatum. Sibi matrique iniurias factas multas & graues obliuisci malle. Filiorum loco futuros se virumque, paternam modo beneuolentiam officiaque præstanti. His in conuentu literis recitatis, nullum aliud responsum datum: quam Regi Segobiam, quo festinabat, perlato eam rem curæ fore. sic nuncius dimissus. Segobiam noui legati amandati sub principia anni Millef. quadrin. septuagesimi, sui vti copiam faceret, seve adeundi nouis coniugibus potestatem postulatum, offensam egregiis officiis compensaturis, reipub. vulnera communibus opibus curaturis: quæ superiori tempore iactata, oppressaque erat. neque iis legatis aliud responsum datum, quam de re tanta consilio procerum statuendum videri. Ea causa prætexta est. re Isabelle infensus ad Ioannam, quam suam filiam dicebat, retulerat animum. Eam repetita legatione Ludouicus Gallus Carolo fratri suo, quem pro Bria & Campania ex fœdere nuper icto debitis, Aquitaniam Ducem iusserat, coniugem expetebat. Legationis principes Cardinalis Albigenis idem antea Atrebatensis, atque Comes Bononiensis. Præterea Henricum postulabat, vti vires aduersus Paulum Pontificem, cum quo controuersia erat, sociaret ad indicendum ex toto orbe Christiano Episcoporum concilium. Hoc præcisè negatum, nempe certissimum dissidiorum fomentum, tetri schismatis fons: cuius rei superioris temporis memoria multum exempla suppeditabat. Quod de coniugio petebatur, in aliud tempus sustentari placuit, metu, arbitror, nouorum motuum: quibus proceres & populus defessi erant, veteribus dissidiis nondum plane sublatis. Nam quo hæc tempore Segobiæ agitabantur, Cordubæ Alfonso Aquilarius Diegho Cordubæ Marefcalo (is Magister castrorum est) ad senatum venienti securoque manus iniecerat, nulla memoria amicitia Rege arbitro cum patre Cabræ Comite nuper constituta. libertati is redditus Henrico mandante, cum ab eo iniuriæ vindictam non speraret fluxa auctoritate, socordi ingenio, Granatam profectus Mauro concedente aduersarium ad singulare certamen prouocauit, viridi iuuenta ferox, præceps in vindictam. suburbana Granatæ planicie certamini designata, dies dicta. qua die Diegho in armis ad Solis obitum perstante, quia aduersarius non comparuit, eius effigies ad equi caudam raprata est, ignominie causa: missæque in omnes partes literæ in Alfonso contumeliosæ, rei gestæ pictura repræsentantes imaginem. Alia parte Alcantaræ Magister sui ordinis militibus imperium recusantibus, reque deducta ad arma, vnus multis, viribus impar Guterrii fratris opem implorare necesse habuit. pecunia in stipendium quærenda erat. ea ab Albano affini & necessario mutua sumpta Cauria vrbe, dum pecunia redderetur, pignore. Ea occasione Albani reguli nobilem eius vrbis principatum nacti sunt, regio etiam consensu confirmatum, atq; in hoc tempus retentum. In eo bello nihil præterea memorabile gestum: nisi quod eæ copiarum ab aduersariis Tagi fluminis transitu prohibita: ac deinde nullo successu dissipatae sunt. Magister ditio- ne spoliatus, & morbo oppressus quem animi ægritudo attulit, proximis annis deceffit. Substitutus in eius locum Ioannes Stunica Ducis Areuali filius, militum consensu magna ex parte muneribus, aut terroribus expresso, in Alcantaræ Magistris postremo loco numeratur. Ocania se D. Jacobi Magister per idem tempus tenebat, febri quartana laborans, maiori quam vnquam gratia, & auctoritate. Inieçisse magicis sacris Regi amentiam fama erat, mendacio probabili: quod tantis iniuriis violatus, se suaque illi permetteret: prorsus vt Madritum, quo vicinior esset, se contulisse crederetur. venientem certe in curiam obuius ipse excepit, auxitque Scalona principatu. quem quia oppidani dominum recusabant, maioris beneuolentia argumentum, nulla maiestatis memoria, eo profectus de manu tradidit. Armeniaci Comes Madritum venit ex Gallia profugus, insidias, vimque veritus: quod Fuxensis filiam in scio patre sibi connubio iunxisset. Splendide habitus, cultusque, fide publica quam Galli nomine Albigenis Cardinalis dedit, remissus in patriam est, exitium vrgente morum & vite prauitate. Cantabri veteri instituto in factiones duas Ognios & Gamboinos scissi, per hæc tempora grauiter tumultuati sunt. Iis pacandis

candis Petrus Velascus, qui patre eodem nomine recens defuncto, & ad Medinam Pomariam tumulto, Hari Comes renunciatus erat, Madrito amandatus, vtriusque factionis principibus Petro Abendanio & Ioanne Muxica finibus prohibitis, tranquillitatem ex longo interuallo in eam prouinciam retulit. Erat à Paulo Pontifice venia peccatorum concessa, iis qui certam stipem contulissent (quatuor argenteos nummos qui maiori censu erant, medii trinos, tenuiores binos pendere iuebantur) adiecta lege, vt contracta pecuniæ duabus tertiis in structuram templi maximi Segobienfis collatis, pars tertia ipsi Pontifici seruetur. Vt eam veniam obtineret, Henricus Madrito Segobiã abiit. Setubale in Lusitania Visei Dux octauo Septembris die decessit, septem & triginta natus annos hærede Diegho filio. Corpus è D. Francisci, vbi translato sepulchro in eo oppido iacuit, Pacem Iuliam translatum est, in Conceptionis tumulo extructo: quã eodem adiuncto virginum collegio vxor Beatrix extruendam sua impensa curarat. Vallisoletis diebus grauis tumultus concitatus à populo, correptis armis est, in eos qui ex Iudæorum sanguine erant, Christianis quamuis imbuti sacris. Parum abfuit quominus Ferdinandus & Isabella Donniis ad compescendos populares motus accurrentes armatorum concursu violati fuerint. A parte quæ minus sibi confidebat, maioriq; inuidia flagrabat, quasi Iudæis progenitoribus orti essent, Henricus aduocatus nobile municipium in potestatem redegit. Beneuentano eius custodia concredita datis etiam Ioannis Biueri ædibus: qui factioni alteri impense fauens, magnoque studio Isabellæ & Ferdinandi partes complexus, Henricum Regem offenderat. Donniis ex Isabella Principe filia nata ad sextum Nonas Octobris, cui Isabellæ nomen fuit. Legati Galli denuo ea causa venientes de superioribus nuptiis nouo conatu appellabant. re constituta Ioanna Princeps à Sanctillanio Marchione deducta est. operæ merces tantique pignoris compensatio Alcocerium, Valdoliux, Salmeroniumque fuere, ad veteres Carpetanorum & Celtiberiæ fines municipia præclara. Villenio cuius in ditioe erant, cum vxore dotalia, Requena in Contestanis, vectigalque ex portorio & mercibus in eo oppido amplum datum. Ad Lofoiæ vallem, Segobiam inter & Butracum, vbi Carthusianorum monasterium nobilissimum est Paularis nomine, Rex, Regina, filiaq; cõuenere: p̄terea D. Iacobi Magister Hispanensis, Areuali Dux, Seguntinus & fratres insigni apparatu. Eo loco Isabella publicis tabulis abdicata, Ioannæ Principis sponsalia celebrata sunt septimo kalen. Nouembris, Rege & Regina iuratis iustam prolem esse, proceribus nouo Sacramento adactis non aliam regni hæredem fore. Bononiensis Comes pro Carolo vicarius, in manum traditam accepit. cæremoniæ antistes Albigenfis Cardinalis. fœda procella fuit. ventorum, imbrum, & niuiũ tantum, vt Gallis legatis, peracta eius diei celebritate, Segobiam repetentibus in vitæ discrimine, nonnulli è familia vi tempestatum perierint. Inauspicatum ex eo coniugium fore quidam augurabantur otio curiosi alendis rumoribus apto. Inde honoris causa deducente Seguntino Episcopo Burgos vsque in Galliam sese legati retulerunt rebus ex sententia patris lēti: noui & grauissimi belli inter Hispanos Gallosque parata materia, nisi numina de cœlo miserata tempestatem auertissent. Gallo Regi paulo antea proles erat nata cui Carolo nomen fuit. Dux Aquitanus cum spe fraterni regni obtinendi hæreditate, vita etiam spoliatus est, non toto deinde biennio circumactõ: quod competenti repetendum loco est.

Trium Principum obitus. CAPVT XVI.

VNo tempore Aragoniæ opes nouo coniugio auctæ, multisque partibus concussæ sunt. Viginti in Catalaunis bello, in Sardinia, atque Vasconibus mota arma occasione non eadem, pari conatu. Sardi Duce Leonardo Alauona sunt tumultuati. Natus is Sastagi regulo, maternum genus ad Arboreas referebat, veterem in ea insula & præpotentem familiam: quo fretus iure, Salvatore Arborea Oristani Marchione sine filiis defuncto, eius principatum quoniam legibus non fidebat, armis petere constituit. Non vno loco pugnatum est. multa oppida & arces de Rege aliisque proceribus capta in Prorege Nicolao Carrocio, plus auctoritatis ad compescendos insulanos, quam virium & potentia erat. Eo bellum diuturnum fuit. Fuxensis imperandi cupiditate armis correptis, adiunctisque Beamontiis, magnam in Vasconibus prouinciæ partem Aragonio detraxerat. Tudelam castra promouerat. parum spei erat voluntate cessaturum. præmissis Cæsaraugustano Episcopo, ipse Aragonius eius pater, ea quamuis ætate, arma sumpsisse memoratur, septumque validis copiis coegisse generum, vt obsidionem solueret. Missis ab vtraque parte legatis, de compositione agi cœptum. Oliti tandem factõ fœdere posita arma sunt. Regium nomen Aragonius retinuit. rerum administratio Fuxensi

& uxori perpetuo est commendata. Cum utrosque nuncius ex Gallia allatus vehementer perculit. Carolo Aquitanix Duce noui principatus, atque pacti cum Ioanna coniugii letitiam, conuiuuiis, ludis, spectaculis celebrante, in ludicro militari Gasto Fuxensis & Eleonore filius, contractæ ipsiusmet haste in aduersarii pectore affula per castidis bucculam in os reflexa, lethali vulnere afflictus est, viginti sex annos natus nono kal. Decembris, die Veneris. Cadauer Liburna, vbi extinctus est, Carolo leuiro curante funus, Burgigalam delatum, atque in Diui Andree templo eius vrbs maximo tumulo est compositum. Franciscum cognomento Phœbum, & Catharinam ex Magdalena vxore reliquit, teneris annis ineptos imperio, deinceps Vasconum Reges. Tantis curis, tantoque dolore percussum Aragonii animum, maior sollicitudo de filii salute vrebat: quem neque in Ca- 10
 stella relinquere tutum erat, multis aduersariis circumfusus, Rege infenso: neque reuocare commodum, eius imperii successionis ambiguo iure, euentu incerto. Toletanus, in quo certissimum rebus præsidium erat, alieno esse animo ferebatur virum ambitiosum, cupidumque imperandi Ferdinandus offenderat adhibitis ad arcana consilia Guterrio Cardena, Alfonsoque Henrico auunculo: suo. aliquando etiã iuuenili impudentia palam edixerat, sibi deliberatum esse, nullius imperio seruire: quod aliis Principibus calamitosum extiterat, ignominiosumq;. Altius id verbum in Toletani pectus descendit, quam par erat. de discessu cogitantem arte Aragonius detinuit, filio per literas castigato, iussuque rebus omnibus Toletani consilium cæteris præferre omnibus: vnumq; parentis instar omnibus officiis colere. Parum ea diligentia profectum est. omnem medicinam eger 20
 Toletani animus respuebat. Belli Catalauni breui conficiendi magna spes affulsit Io. Lotaringio Barcinone, vbi erat in hibernis, morbo opportune sublato, die Decembris sexto decimo. corpus in templo maximo sepultum, pompa funeris exigua, populariq;. Factiosi eo quamuis præsidio nudati, haudquaquam animos remisere. Gallū euocare cõstituunt, haudquaquã recusaturum ad Ruscinonenses Ceretanosq; reliquã Catalaunorū prouinciam adiicere. eo consilio, edicto sanciant neminem in arees vrbesq; admittendū viduas rectore: nisi Renatus ipse Andegauensis veniret, aut nepos Nicolaus defuncti filius: qui iã se Aragonix Principem ferebat, Calabrię Ducem. inanes tituli, & sine prouentu nomina. Vtriusq; ætas inutilis bello erat: & occasio quæri visa est, eos Principes abdicandi, maioriq; præsidio mutandi. Proceres Castellæ variis artibus versati agitatiq; sunt ab Aragonio: 30
 Paciechus nouæ ditionis, cuius erat auidissimus, iniecta spe: Toletani animus ad mutandam fidem procliuus, vt videbatur, promisso amplo principatu filiis Troilo Lupoq;. vt cuiusque studia erant, aliis pecuniam, aliis honores, aliis oppida pollicebantur, fidem opemque magno licitantes. donis fallacibus neuter cessit. Toletanum quoque in partes attrahere Henricus Rex satagebat. nulla arte obstinatus animus vincebatur, malo cogendus visus est. à Vasco Contrerio Peralium illius oppidum præsidio occupatum. Toletanus omnis insolentix impatiens, fortiq; ad sustentandum fortunæ impetum animo, collectis copiis eo continuo aduolauit. sequebatur Arias Segobiensis Pontifex. Henricus ne prima negligendo graue bellū existeret, Madrito quo Segobia celeriter abiit, nouo 40
 1471. anno Milesimo quadringentesi. septuagesi. primo octogentis equitibus stipatus, & numerofo peditatu obsidionem disiecit: Toletanoque Complutum profecto sese ipse Madritum retulit. Noua tentata via factiosos Præsules sanandi atque Henrico Regi conciliandi, cui erant vel maxime infensi. à Pontifice Romano gemino diplomate ablato, altero Ariæ Romam dies dictus, ex eo die, quæ denunciatio facta esset, nonagesimus. Toletano Præsuli diplomate altero vt mutaret, mandatum, Henricoque satisfaceret. Si obtemperare recusaret, quatuor sacerdotibus Toletanis cognitio data: quam de scripto conceptam Romam mitterent. Ii iudices à Collegio Toletano Sacerdotum summi templi designati, ne quod iussi erant præstarent, Magistri Diui Iacobi arte impediti sunt. Præuaricatio ea tempestate ignominiosa non erat, inter proceres maxime: quorum augendis opibus controuersias existere commodum erat, nulla honesti cura, præ ambitione mala, 50
 cupiditateque. prorsus vt vniuersa prouincia præde haberetur. varia oppida proceres pro se quisque occupabant. Alcarassum Diui Iacobi Magistro abs Rege data. Roderico, Pontio Arcobrigæ Comiti Gadeis insula adiuncta eodem agente, Marchionis nomine quasi dotalis de publico: quod per eos dies defuncto patre suo Beatricem Magistri Diui Iacobi filiam sibi connubio iunxisset, idoneus, qui Assidonix Duci, cum quo eius socero grauis simulas erat, opponeretur. In Cantabria noui tumultus extabant, Abendanio & Muxica partium capitibus ab exilio reuersis, ope Treuigni Comitis; quam ille libenter contulit Petro Velasco à quo fuerant expulsi, ex priuata contentione infensus. Ab utroque collectis raptim copiis in Cantabriam penetratum. prælium ad Munguiam oppidum

pidum aricipiti marte factum ad tertium kal. Maii. Treuigni Comes peditatu præstabat: equitum non magnus vsus erat locis asperis, qualis omnis ea regio est, pro locorum conditione ingenia durata. Aduersarii pulsî, cæsiq; nonnulli viri nobiles desiderati: plerique capti. His libertas est reddita Regis iussu: qui periculo cognito Burgos, Orduniamque magnis itineribus festinarat. Vtrosq; prouincię finibus discedere mandat, pactis induciis dum de compositione ageretur. Mox tota Castella magni delectus haberi: proceres nominatim euocati: vt collectis regni viribus Ferdinandus & Isabella finibus discedere cogerentur. consilio tamen D. Jacobi Magistri cessatum: arte potius quam viribus superandos disputantis: nobilissimum id victorię genus fore, reipublicę tantis vexatę malis necessarium. Ea sententia vicit nemine contradicere auso: ne Rege quidem tametsi secus existimabat. Toleti, atque Hispali vno tempore tumultus concitati. Toletani ciues veteri instituto in duas factiones distracti erant, Aialas, Syluasque. his Cifontanus, illis Fuensalidę Comes caput erat. Annitente Petro Sylua Pontifice, coniugium pactum Cifontanum inter & Eleonoram Fuensalidę Comitissę filiam. quod erat ad concordiam excogitatum non imprudenter, maius certamen accendit, Cifontano & Ioanne Ribera eius auunculo, quasi ad communem lætitiã, in vrbe contra Regis voluntatem admissis. Reducto capite Syluę in aduersarios armati sæuire aggressi sunt. Ea causa ab Henrico, cum ad periculum festinasset, vrbe pacata, Fuensalidę Comitissę vrbaña præfectura amoto, quam multos per annos continuarat, substitutus est Garfias Lupus Assistentis nomine, qui ciuibus iura daret. Marchio Gaditanus ab Assidonię Duce Hispali pulsus, duos aduersarii fratres materno genere impares tumultuaria pugna sustulit. Assidoniã expugnauit. contentio in iustum bellum exarsit: quam Enecus Mendoza Tendillię Comes eo missus, arte magis quam viribus pacauit, Assidonia etiam restituta. Motibus Castellę pacandis magnum præsidium decessisse videbatur, obitu Pauli secundi Romani Pontificis octauo kal. Augusti, cuius in nostram gentem magna beneficia extiterant. Successit quinto Idus Augusti ex Minorum ordine Franciscus Ruueus Cardinalis, Sixti quarti nomine, haud minori probitate, humanitateque in nostros. Io. Margaritum Gerundensem Episcopum Romę pro Aragonio Oratorem donauit purpura. cuius extant de rebus Hispanię Paralipomena: & Romę sepulchrum in D. Marię de Populo ad portam Flumentanam. Maurorum manus in Bæticę agros inuecta est: atque Alcántarę contributa oppida. ferro igneque vexata. tantum prædę & spoliõrum auexere, vix vt explicare agmen possent. Gaditanus Marchio vindictę studio, iussu Regis in barbarorum finibus Cardellam municipium vi cepit quidem: sed infirmo præsidio munitum breui ad veterem ditionem rediit.

Carolus Aquitanus defunctus. CAP. XVII.

Felix hic annus Lusitanis fuit, felix Aragoniis. Alfonso Rex Lusitanus instructa numerosa classe, omnino nauigiorum maiorum minorumque trecentorum. Africani bello repetiturus, Olisipone soluit Augusto mense dimidiato. Sequebatur Ioannes filius prima militiã rudimenta in pio bello positurus: ex vniuersa gente nobilissimus quisque, promiscui generis homines ad triginta millia. his copiis primo aduentu Arzilla vi capta est. è barbaris duo millia trucidata. captiuis ad quinque millia sub corona venditis, magna pecunia in erarium redacta. victoria nostris incruenta non fuit. cecidit nobilissimus quisque: Aluarus Castrius, Ioannes Continus Montis sancti & Marialuę Comites. Huius cadauere cõspecto Rex ad filium conuersus: Vtinã te, inquit, talẽ tantumq; militẽ superi præsent. Arzillę clade Tingitani Mauri territi, vrbe deserta fugerunt. Capte ei vrbi Rodericum Merlum, Arzillę, atque Alcañari Henricum Menesium Valentię Comitẽ præfectos cum Rex dedisset, tantis rebus breui patris classẽ triumphans incolumem in patriam reuexit, Alfonso Basconselo in ea expeditione Penellę Comite creato: ea meritis continuis & maximis cõpensatio fuit. In Catalauni Gerunda vrbs post Lotaringii obitum, in Aragonii potestatem ciuium deditiõne redacta Octobri mense. reliquię hostiũ, quibus Reinerius Scãnis Lotaringii filius nothus, Iacobus Galeotus præcipui duces erant, pars ad fanum Hadriani ad ripam Besis fluiui obsessã: pars que Barcinone vicina obsessis opitulatũ accurrat insigni pugna superata cęsaq; est ab Alfonso Aragonio, qui ei bello fuerat à patre præfectus. Ad Emporitanos ipse ea quãuis ætate, hostes magna diligentia persequebatur. cui castris ad Toroellã positis, per quietem speciẽ strenui militis in eo bello occisi oblatam memorant, monētis ne castra inde moueret: alioqui imminere malum Regem earum rerum contemptu quasi fortuitarum, motis castris capta Rhodope,

obfessoque oppido Peralada, nocturno impetu Cápobassi aduersarię partís Ducis ferme
 oppressum, vigiliis trucidatis inermem ac ferme nudum Figherę mœnibus salutem tuta-
 tum: sed proximo tamen die repetita obsidione, atque agrorum vastatione, deditio-
 nem tandem ab oppidanis factam: totoque eo tractu ad ditionem subiuncto, Barcinonem
 promotam castra. Longa ea obsidio fuit. Vim prohiberi erat Aragonio destinatum: atq;
 potius commotas ciuium voluntates sanare. Quid enim urbem nobilissimam vastaret,
 deriperet, incenderet? quid militum prædam faceret? & non potius sibi à clementia im-
 mortalem gloriam quæreret, fructumque multo maximum, ciuium salute & opibus cõ-
 seruatis? In Vltiori Castella Ferdinandus & Isabella multis oppidis tentatis, quibusdam
 etiam, atque in his Sepulueda deditis, Toletanum, qui se in Carpetanis tenebat, euocare
 constituunt. & quod Aragonius pater præceperat, se suaq; eius potestati permittere vel-
 le pollicentur. Fide fides obligatur maxime. Itaq; eo placato, atq; cum firmo equitatu
 profequente Tordelacunam, quod oppidum in Carpetanis Toletano subditum est, fer-
 tilissimo agro migrarunt. Carolus Aquitanus Ioannę nuptiis contemptis, incertis natali-
 bus, ambigua dote ad Burgundi filiam, patris inuitatu, suaque sponte animum retule-
 rat. Ea re cognita Henricus, Segobia vbi se tenebat principio anni Millefi. quadrin-
 gentesi. septuages. secundi, Pacem augustam ire pergit. eam urbem Comes Feriæ obtine-
 bat Magistro infensus: ita venientibus portæ clausæ. grauis contumelia fuit: neque me-
 lior colloquii successus: q; inter eam urbem & Helbes (Heluiam quidã vocant) Portugalię
 oppidum, est habitum. de nuptiis Lusitani Ioannæque, qua potissimum causa is labor e-
 rat susceptus, nihil certi constitutum. Lusitano Paciechi Magistri fides suspecta erat, sese
 in omnes partes vertentis, vndeunque melior spes ostentaretur. Ferdinandi & Isabellæ
 in dies crescere vires in Castella considerabat, & ipsorum virtutib. & gentis beneuolen-
 tia excitata; & Toletani artibus, singulas ciuitates sollicitari, trahique in partes. Ira in Co-
 mitem Ferię in præsens dissimulata. Madrito Henricus, quo se à Lusitani colloquio retu-
 lerat repetita Bætica, exceptus Cordubę Hispalis aditu abstinuit: eam urbem Assidonix
 Duce cum numero equitatu obtinente Magistri, vt ferebat, metu: quem rebus suis in-
 fensum antea sæpe erat expertus. Nullo itaq; magno opere pretio Toletum festinatum ad
 vrbanos motus pacandos: qui capta à Cifontano, cū in eã urbem rediisset arce, quæ ad Diui
 Martini pontem erat firmissima, captoq; vrbis Præfecto, grauissimi extiterunt. vix ea se-
 ditione pacata Henrici præsentia, sacerdotumq; templi Toletani virtute & armis, Segob-
 biã ciuili discordia ardere nunciatū est. magna iniecta sollicitudo: quoniam regii thesauri
 in eam urbem relati erant. eo quam primum festinatur. nulla erat facies mali, quam in ea
 temporum atrocitate vniuersa prouincia nõ pateretur. rapinę, cædes, iniurię, promiscuę
 libidinis scelerum omniũ licentia volitabat impune: sacra atq; profana iuxta contemptui
 erant: pecunia passim adulterata, magno mercatorũ commerciiq; dāno. Ea sæpe de scri-
 pto capita Regi explicata: vt remedium adhiberet frustra postulatū. Henrici vœcordiã,
 procerum artes, reipublicæ vniuersæ iactationem, pastoritio quidem, sed eleganti carmi-
 ne Ferdinandus Pulgarius nobilis ea ætate scriptor, suppresso nomine ad vitandam inui-
 diam, deplorauit, lingua vulgari, eglogæ forma, satyrę amaritudine, Dominici & Egidii
 pastorũ inter se colloquētium de reipub. statu affectis nominaib. sermone dato. Hoc anno
 quarto Idus Maii Carolus Aquitanix Dux, Burdigalæ diē obiit, in medio apparatu noui
 belli: quod eis, Burgundi, atq; Britanni iunctis viribus in Gallum parabatur. Aquitania
 omnis defuncto Carolo, Galli Regis Præfectos oppidis arcibusq; accepit. Burgundus
 inuidiam Regi conflare, parricidii insimulans, corruptis ab eo familiaribus fratrem veneno
 sublatū. ventum ad arma. quædam, sed ea ignobilia oppida vtrinq; capta: maiora frustra
 tentata. plus iratū Burgundo, plus virium atq; consilii Regi Gallo. Induce sepe factę: ante
 diem sepe ruptę. verum totius belli successus, & qua ratione ab iis initiis Burgundus tan-
 dem quinto post anno in exitium præceps datus, ad Nantium in Lotharingia ceciderit
 victus ab Heluetiis acie, historicis eius gentis explicandum relinquatur. Gasto Fu-
 xensis Comes res Hispanię attingit, Eleonore coniugis iure, Vasconum regni hæres fu-
 turus, si vita longior contigisset. In saltu is Vasconum ad Rocidam vallem hoc anno de-
 cessit: cum ex Gallia iret in Vascones, multis Gallicis bellis atque imperii finibus prola-
 tis, in paucis ea ætate nobilissimus. fratrem habuit Petrum Lautrechii Vicecomitem pari
 virtute, gloriaque, bellis omnibus adiutorem, Lautrechix familiæ nobilissimæ condi-
 torem, defunctus enim Mirandę, quod est Gallię oppidum, superioribus annis vxore
 grauida, posthumum filium habuit Ioannem nomine. ex hoc Odetus, atq; Andreas co-
 gnomento Sparrosus sunt geniti clari Duces: hic bello Vasconum, quo tẽpore mortuo
 Ferdinando Rege Catholico ciuilia arma in Hispania mota sunt: ille Mediolanensi

& Nea-

& Neapolitano aduersus Carolum Cęsarem. præterea Thomas Lescunius iuxta nobilis in Gallia. Odeto filius Henricus fuit: cui vita longior cæteris fratribus contigit, ad nostram ætatem propagata.

Rodericus Borgia Cardinalis in Hispaniam legatus. Cap. XVIII.

Honorem purpuræ Seguntinus nobilitati congruum, meritis debitam gratiam, à Pontifice Romano regia opera impetrare cupiebat. Aeger mora, impatientisque, animo vehementer alienatus, neque in Lusitaniam, neque in Beticam euntem Regem profecutus erat: multus alioqui in aula assiduusque. magnum in eo momentum rebus erat propter familiæ amplitudinem, paresque opes. ægri animi sanandi ratio excogitata. Magister Diui Iacobi obitu prioris vxoris domum secundis nuptiis vacuam, filiam Hari Comitis patre concedente duxit. Ea quoniam Maria Mendoza nata erat, Velaszi Mendozæque reguli affinitate deuincti sunt; Assidonix Dux eo præsidio nudatus, quod à Mendozis certissimum expectabat. & ipse aduersus inuidiam procerum aliorum, plus vnum omnibus posse dolentium, opes vehementer ea affinitate confirmauit, homo callidus, ingenii dexteritate ad versandos homines, vitæque pericula pollens in paucis. Purpuræ haud dubia spes Seguntino iniecta, Roderici Borgia Cardinalis Valentini aduentum quem à nouo Pontifice legatum, patrium Valentini litus tenuisse ad duodecimum kal. Iulii, cultumque in ea vrbe, vt par erat, omnibus officiis, pedestri itinere Tarracone Ferdinandum Siciliæ Regem conuenisse nunciabatur, per id tempus Barcinonem ad patrem profectum, eoque conuento, sese ad vxorem referentem. Suscepti à Ferdinando itineris aliæ causæ vulgatæ sunt. illa verissima: de Henrici Segorbii Ducis, & Ioannæ connubio agi, renunciare cupiebat: quod disturbandum filius disputabat. pater non credebat, falsis sepe delationibus deceptus, ob ætatē cauior, & indulgentia in Henricum fratris filium propensus. Omnino Ferdinandus Tarracone in Valentinos abiit. Inde sese in Castellam festinus retulit, cura ne se absente à prauis hominibus, quorū erat magnus numerus, resp. turbaretur amplius. Cardinalis legatus Barcinonem ad Aragonium peruenit. Quo tempore obsessi ciues diuturnæ obsidionis fessi malis, atque rerum omnium inopia laborantes de obstinatione tamen animorum nihil remittebant, duro homines ingenio atque aduersus mala peruicaci. Inuitati sepe ad sanitatem, surdas aures salutaria monentibus præbuere. Aragonius literas testes sui animi, testes clementiæ ad extremum dedit. Eo loco res esse, vt neque suis, neque alienis viribus stare diutius possent. Debere eos vrbi pulcherrimæ, quæ caput gentis esset, nulli in Hispania de nobilitate, atque elegantia concederet, ruina, incendio direptioneq; moueri. sibi decretum esse, dum spes esset, voluntate ad legitimum imperium redituros, neque vim, neque metum intentare: eoque nisi necessitate nõ venturum & quasi viscera secantem sua. Huius sui animi testem inuocare Deum: nõ alio loco neque habuisse quam filiorum, neque habiturum vnquam. ac (per ipsos modo liceat) prouinciæ calamitatem omnibus regni opibus sanare proposuisse. His illi emoliti lireris, ac spe defensionis abiecta legitime dederunt vrbes verba nuncupare constituunt. Danti iudices, qui de singulis controuersis statuerent. Gallicum præsidium Ioanne Lotharingii filio Duce dimissum. Venia omnibus data, quicunq; eo bello in Regem arma sumissent. Vnus exceptus Pallasii Comes, quædã in Pyrenæi iugis oppida retinens, vnde Gallicis opibus fretus diu molestus finitimis extitit, sustentauitq;. Quæ gesta essent eo decennio, ex quo tempore bellum tenuit, atque decreta à ciuibus, approbata. Sic Octobri mense extremo Barcinonem Aragonius inuectus, nobilissimum clementiæ exemplum posteris reliquit, vrbe ea, vnde tantæ iniuriæ extiterant conseruata. cæteris omnibus clarius trophæum. Caroli filii sublatis poenitentia successerat: & pro eius salute, non pro externo hoste arma sumpta, optimo animo considerabat. Neapoli gemina coniugia pacta. duo Ferdinandi Neapolitani filii, Fridericus, Eleonoraq;, hæc Sfortiæ Mariæ Barenfi Duci & Mediolanensis fratri, cui stipulatam diximus detracta, Herculi Astensi nupsit Ferrariensi Duci: Friderico Ioanna Aragonii filia desponsa est. Hoc tamē deinde mutatū. Eleonora Princeps eū Sanguessæ in Vasconibus esset, viro defuncto, vt paulo ante diximus, à Gallo sollicitata est, vt in eius potestati Vasconum arces contraderet, ad stabiliendū nepotibus imperium gentis, id maxime pertinere: firmissimumq; præsidium ad omnem statum dignitatis. eorum quippe sorore nati, ad aliquā sollicitudinis partem pertinebant. Ea noua iniuria Aragonius prouocatus ad alias, quæ toto belli Catalaunici tempore multæ & graues extiterant, correptis in Gallum armis Ruscinonenses Ceretanosque ad ditio- nem reuocare constituit. Barcinone ad quartum kal. Ianuarii principio anni Millef. quadringentesi. septuagesi. tertii profecto, accedentique ad fines Helena, Perpiniæ = 1473.